

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

**Det forenede Understøttelses-
Selskab.**

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Kjöbenhavn 1840.

Trykt i det Seidelin'ske Officin, ved Louis Klein,
Store Kjøbmagergade No. 65.

05.6
Bo 66

1840
Aug 52

17536

Indhold

af

Borger - Venne ns

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr.		Side.
1.	Bekjendtgjørelse	1
	Blandinger	7
2.	Fortsettelse af: Snighandel og Tyverier i Spanien	9
	Blandinger	15
3.	Til Selskabets Medlemmer (see Nr. 50 f. A. og Nr. 1 d. A.)	17
	Nogle udmærkede Mænds Domme over adstil- lige Nationers Eiendommeligheder	23
	Blandinger	24
4.	Slutning af: Snighandel og Tyverier i Spanien	25

IV

Nr.		Side.
	De hvide Elefanter i Siam og Peru	28
	Scener af skrækkeligt Barbari og umenneskelig Forvorpenshed	30
	Blandinger	32
5.	Bekjendtgjørelse	33
	Administrationens Svar i Anledning af: Til Selskabets Medlemmer (see Nr. 3 d. A.)	34
	Fortsættelse af: Scener af skrækkeligt Bar- bari o. s. v.	36
	Blandinger	40
6.	Til Selskabets Administration	41
	Slutning af: Scener af skrækkeligt Bar- bari o. s. v.	43
	Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet	46
	Curiosum	47
7.	Bekjendtgjørelse	49
	Extract af fjerde Qvartals Regnskab 1839.	
8.	Erklæring	53
	Fortsættelse af: Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet	57
	Blandinger	60
9.	Fortsættelse af: Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet	61
	Middel mod Drukkenskab	68
10.	Bekjendtgjørelse	69
	Yderligere Erklæring (see Nr. 8 d. A.)	70

Nr.	Side.
	Fortsættelse af: Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet 76 Extract af General-Regnskabet for 1839.
11.	Slutning af: Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet 77 En Savanna-Brand paa Trinidad 78 Nogle characteristiske Bessjæftigelser og Benæv- nelser i Paris 83
12.	Endnu Yderligere Erklæring (see Nr. 8 og 10 d. A.) 85 Fortsættelse af: Nogle characteristiske Bessjæf- tigelser o. s. v. 97
13.	Bekjendtgjørelse 101 Slutning af: Nogle characteristiske Bessjæf- tigelser o. s. v. 104 Blandinger 107
14.	Bekjendtgjørelse 109
15.	Fortsættelse af: Bekjendtgjørelse 117
16.	Slutning af: Bekjendtgjørelse 125 Om den Talemaade: een er mig ligesaa meget som mange Tusinde 130
17.	Forslag til Forandringer i Lovene for det forenede Understøttelses-Selskab af 1811 133
18.	Om en orthographisk Afvigelse fra den sæd- vanlige Skrivemaade af et Par Ord i et Par af vore Dagblade 141

VI

Nr.	Side.
19. Slutning af: Om en orthographist Afvigelse fra den sædvanlige Skrivemaade o. s. v. Tillæg, indeholdende nogle faa andre ortho- graphiste Bemærkninger	149 155
20. Slutning af: Tillæg, indeholdende nogle faa andre orthographiste Bemærkninger	157
21. Om Bugtalen Extract af første Quartals Regnskab 1840.	165
22. Slutning af: Om Bugtalen Mærkelig Electricitet hos en Dame	169 174
23. Om Brillen Hvad skal man svare dertil?	177 184
24. Fortsættelse af: Om Brillen Exemplet virker meer end al Tale	185 192
25. Slutning af: Om Brillen Overdreven Nationalførelighed	193 200
26. Udrueligheds- Selskaber	201
27. Kong Frederik den Anden af Preussens Ytrin- ger om Forsyn og Skjæbne. Kong Philip den Anden af Spanien	209 212
28. Slutning af: Kong Philip den Anden af Spanien Den spanske Inquisitionens Indførelse i Neder- landene	217 220
29. Slutning af: Den spanske Inquisitionens Ind- førelse i Nederlandene	225

Nr.	Side.
	Brudstykker af en Reise gjennem Nordamer- rika i Aarene 1825 og 1826 229
30.	Fortsættelse af: Brudstykker o. s. v. 233
31.	Fortsættelse af: Brudstykker o. s. v. 241
32.	Fortsættelse af: Brudstykker o. s. v. 249 Extract af andet Qvartals Regnskab 1840.
33.	Fortsættelse af: Brudstykker o. s. v. 253
34.	Bekjendtgjørelse 261 Fortsættelse af: Brudstykker o. s. v. 263
35.	Fortsættelse af: Brudstykker o. s. v. 269
36.	Slutning af: Brudstykker o. s. v. 277 Smaafortællinger efter det Svenske 282
37.	Fortsættelse af: Smaafortællinger o. s. v. 285
38.	Fortsættelse af: Smaafortællinger o. s. v. 293
39.	Fortsættelse af: Smaafortællinger o. s. v. 301
40.	Fortsættelse af: Smaafortællinger o. s. v. 309
41.	Slutning af: Smaafortællinger o. s. v. 317
42.	Præsten i St. Agathe 325 Blandinger 332
43.	Slutning af: Præsten i St. Agathe 333 Undvigelser af engelske Forbrydere i Tasmania 334 Blandinger 336 Extract af tredje Qvartals Regnskab 1840.
44.	Slutning af: Undvigelser o. s. v. 337 Lyrisk Dødsstraf 339 Lyrisk Despotie 341 Blandinger 343

VIII

Nr.		Side.
45.	Colonisternes Levemaade paa Java	345
	Blandinger	352
46.	Slutning af: Colonisternes Levemaade paa Java	353
	Dampbade i Finland	354
	Pariser Overtro	356
	Skøiteløben i Holland	357
	Om Udtørringen af Haarlemmer - Søen . .	359
	Blandinger	360
47.	Røverens Løfte	361
	Ludvig Philip, de Franskes Konge	363
	Thaddæus Kosciusko	366
	Blandinger	367
48.	Slutning af: Thaddæus Kosciusko	369
	Giftige Edderkopper	375
	Blandinger	376
49.	Polste Bøndebryllupper	377
	Bryllupsceremonier i China	380
	Blandinger	382
50.	Slavehandel i Egypten	385
	Jacobinernes Retspleie i Bicêtre	388
	Blandinger	392
51.	Guds = Domme, Ustydighedsprøver	393
	Kirke = Ban, Bansættelse, Paveligt Interdict	397
	Johan Huss og Hieronymus fra Prag, levende brændte, døde Martyr døden . . .	399
52.	Bekjendtgjørelse	401
	Hønen	402

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 4^{de} Januar 1840.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 20^{de} December d. A., afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Repræsøtant-Forsamling i hvilken afhandledes og besluttedes følgende:

1. Administrationen foredrog med sin Betænkning og nærmere Oplysning det af Hr. Pastor Bisby under 25^{de} November d. A. indsendte Forslag der af ham selv er bekjendtgjort i Ugebladet No. 48 ligesom Motiverne dertil tidligere i No. 43 til 48 incl., og i hvilken Anled-

ning en Meddelelse herfra er indrykket i samme Blads No. 50.

Lillige blev Forsamlingen gjort bekendt med et anonymt Andragende ovennævnte Gjenstand betræffende, hvilket var bleven tilstillet d'Hr. Statsraad Thaarup og Cancellieraad August som Udgivere af Archiv for offentlige Regnskaber og af dem med en Skrivelse af 14^{de} December d. A. sendt Administrationen.

Forsamlingen besluttede hvad allerede forhen, som Ugebladet No. 50 viser, har været paatænkt men da ikke kunde bringes til Udførelse, at nemlig en Fortegnelse over Selskabets Medlemmer skulde besørges trykt og uddeles til ethvert Medlem; derhos besluttedes at der, til i Almindelighed at revidere Selskabets Love, skulde nedsættes en Committee bestaaende af en Administrator og 4 andre Medlemmer der kunde vælges baade blandt Repræsentanterne og udenfor deres Tal. Udnævnelsen af denne Committee blev derimod udsat til næste Repræsentant-Forsamling der formeentes at kunne holdes i Løbet af anstundende Januari Maaned efterat Medlemslisten forinden er bleven trykt og omdeelt.

- 2 Fra Revisorerne for forrige Aar, d'Hrr. Major Casz og Capitain Borgen var Regnskabet for 1838 indkommen ved en Skrivelse af 26^{de} November der indeholdt, at intet havde været at udsætte, men at alt var befundet i god Orden, hvorefter Kæsereren gaves sædvanlig Dwittering i Medeprotocollen, ligesom Hr. Lieutenant og Sabelmager Mundt valgtes til i Forening med Hr. Capitain Borgen at revidere Regnskabet for indeværende Aar.
3. Administrationen anmeldte, at d'Hrr. Executores testamenti i afd. Statsraadinde Koesoeds Boe havde til Selskabet indbetalt den samme testamentarisk tilstaaede Gave af 500 Rbd.
4. Til ifølge Lovens 48 §. at eftersee Selskabets Effecter for indeværende Aar erklærede følgende Repræsentanter sig villige, nemlig d'Hrr. Capitain i See-Staten J. E. Tuxen, Capitain og Muurmester Magaard samt Landsoverrets Procurator Ring.
5. Da der skulde foretages Valg paa en Administrator, anmodede Repræsentanterne Under tegnede, Friedenreich som skulde afgaae, om at vedblive endnu 1 Aar, hvortil jeg erklærede mig villig.

6. Følgende nye Medlemmer bleve optagne i Selskabet:

- Copiist C. P. Berthelsen.
 Urtekræmmer N. S. Ost.
 Lemmestester C. W. Wahl.
 Skomager N. Jørgensen.
 Assistent C. Lyng.
 Møller S. P. Lind.
 Skomager N. Frydendahl.
 Lærer N. Lindberg.
 Mægler P. G. Haas.
 Smedker F. C. Thymann.
 Pakhuusforvalter Stockmann.
 Quarantine-Officiant Brieghl.
 Urtekræmmer S. Lauritzen.
 Skreddermester J. Ferchner.
 Soldbetjent E. N. Birch.
 Skipper S. N. Bancke.
 Skipper P. S. Avernack.
 Guldmægtig P. C. Gundel.
 Smedemester J. Rasmussen.
 Urtekræmmer N. W. Groulef.
 Jomfru S. D. Petersen.
 Kornmaaler Niels Andersen.
 Hoboist J. C. Buchbender.
 Graver N. S. Vierby.

Uhrmager J. G. Hinzé.
 Skomager J. N. Valle.
 Politibetjent N. Christiansen.
 Fuldmægtig F. G. Zuhler.
 Skipper S. G. Poulsen.
 Høker N. Nielsen.
 Guldsmed G. Demler.
 Instrumentmager Nyrup.
 Institutbestyrer S. G. Hansen.
 Hjulmager Holtzwardt.
 Fyhrværker P. N. Høberg.
 Bøfemager T. Hansen.
 Skomager J. H. Olsen.
 Parykmager G. Munk.
 Bertshuusholder N. Petersen.
 Sadelmager J. P. Holm.
 Fuldmægtig G. G. Bruu.
 Secretair M. Andersen.
 Litteratus T. H. Grølew.
 Kammer-Læqvai hos Hertuginde af Glücks-
 borg, Schreder.
 Silke- og Klædehandler J. Weber.
 Jomfru G. J. Weber.
 Statsraad, Professor J. H. Koch.
 Agent og Væinhandler Steinbach
 Fuldmægtig E. Nicolaisen.

Jomfru G. Sørensen.
 Ekspædermester Svend Thonning.
 Høker Anders Hansen.
 Emedemester G. Jørgensen.
 Naalemager P. Sechscher.
 Jomfru G. Roed.
 Jomfru G. P. M. Launy.
 Portner J. Mortensen.
 Portcontroleur G. Justesen.
 Postbud J. F. Bellmeyer.
 Skomager H. W. Jørgensen.
 Politibetjent S. Petersen.
 Smedker J. Berig.
 Emedemester Friederichsen.
 Urtekæmmer Rosenstand.
 Musicus N. G. Berg.
 Madam Maria Frisch, Slagter- & Enke.
 Handelsbogholder G. H. H. Meyer.
 Commandeersergeant Joh. Lund.
 Skomagermester J. Israelsen.

Da Tiden ikke tillod at foretage videre i denne Forsamling, maatte Valget af nye Repræsentanter udsættes til næste Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 21^{de} December 1839.

Friedenreich. Bentley. Schram.

Blandinger.

En skræffelig moralsk Fordærvelse hos et niaarigt Barn.

En reentligklædt, niaarig Dreng spurgte, for nogle Uger
sen, paa Gaden i Paris, en Forbigaaende, om han ikke vidste
Huus, hvor forældreløse Børn kunde blive optagne. Da
han Udspurgte erkyndigede sig om Grunden til Drengens
Spørgsmaal, svarede denne, at han hverken havde Fa-
der eller Moder, vidste ei hvad der skulde blive af ham,
og vilde derfor gjerne vide, hvor han kunde tye hen.
Man blev nu ført til Arrondissementets Politiecommis-
sair, for hvem han tilstod, at han havde løiet, da han
udgav sig for at være forældreløs; derefter betegnede han sine
forældres Bopæl, og tilføiede, at han var flygtet fra
dem, fordi hans Stedmoder mishandlede ham, og endnu
for en anden Grund, som han vilde angive, naar man
spørgte ham, at Stedmoderen skulde blive straffet, uden
at hun erfarede, det var ham, der havde anklaget hende.
Da Politiecommisssairen vedblev at udspørge Drengen,
svarede da denne fremdeles, at Stedmoderen havde villet
vinge ham til, at forgive sin, neppe 20 Maanedes gamle,
dødsøster. Uden at værdige denne skræffelige Angivelse
for nogen Liltro, begav Commisssairen sig dog strax til den
af Drengen opgivne Bopæl, hvor han ogsaa traf Faderen,
der, efterat have fortalt ham om al den Kummer, som
hans niaarige Søn allerede havde paadraget ham, slut-
tede med den Erklæring, at Sønnen vistnok havde dræbt
sin, i August Maaned, under heftige Convulsioner afdøde
Søster. I denne frygtelige Formodning var han bleven
bestyrket saavel ved den Omstændighed, at han, Dagen
efter det 17 Dage gamle Barns Død, havde paa Sønnens
Seng, fundet en Flaske, der lugtede stærkt af Eudsalt,
samt ogsaa derved, at Sønnen haardnattet havde vægret
sig ved at sige, af hvem han havde faaet Flasken. Com-
misssairen vendte nu tilbage til Barnet, som han havde
ladet bevogte, trængte ind paa det med Spørgsmaal,
og, ved Trusler og Dvertalelser lykkedes det ham endes-
ligen at erholde en fuldstændig Tilstaaelse, der noksom
bekræftede Faderens Formodning. Barnets Udsagn led

saaledes: „Min Stedmoder slog mig, og holdt kun af min Søster, da hun atter fødte en Pige. Jeg indsaae snart, at hun nu vilde affkye mig meer end tilforn, og jeg fattede den Beslutning, at dræbe Barnet. Jeg vidste, at Ludsalt var en Gift, og det var mig tillige bekjendt, at et Barn som jeg kun kunde erholde et lidet Quantum deraf ad Gangen paa Apotheket. Derfor skaffede jeg mig efterhaanden i smaae Portioner saameget, som jeg ansaae for nødvendigt, og benyttede et Dieblif, da jeg var ene med min lille Søster, til at hælde hende Giften i Munden. Da jeg imidlertid ikke vidste, om hun havde nedsvælget Giften, eller opkastet den igjen idet hun streg, tog jeg en stor Maal, stødte hende den i Dret, og trak hendes lille Hue derover, hvorpaa hun, næsten sieblifkeligen, opgav sin Aand.” — Greben af Rædsel over den Koldblodighed, hvormed den niaarige Dreng afgav denne sin Bekjendelse, gjorde Commissairen ham opmærksom paa, at han, ved Mordet paa Søsteren, dog ikke havde forbedret sin Skjæbne, hvor ublid denne end kunde have været. — „D,” svarede Drengen med Livlighed, „jeg vilde ei alene dræbe min yngste Søster; jeg vilde visseligen ogsaa have ombraagt den ældre, og, havde jeg havt Ludsalt nok, skulde min Stedmoder tillige have været forgivet.” — Drengen er overgivet til Retten, der strax har beordret Opgravningen af det dræbte Barns Lig. (Der Freischütz.)

— I Garnisonkirken i Berlin gav man Schneiders Dratorium: „Dommedaaen.” Paa flere Steder i Kirken var det saa mørkt, at Tilhørerne beklagede sig over, ei at kunne læse Texten. „Gav Taalmodighed, mine Herrer og Damer, „trøstede en af de Tilstedeværende med, „dette er kun Prøven; naar den virkelige Dommedag kommer, vil Texten nok blive dem læst.” (Der Freischütz.)

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 11^{te} Januar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Snighandel og Tyverier i Spanien.

(Af Alfréde Guérault.)

(Fortsættelse.)

Smuglerens Særkjende er forskjellig i hver Provinds. Den eleganteste, galanteste og mest poetiske af alle, er den andalusiske Snighandler. Denne tiltræder aldrig noget Tog uden med sin troe Guitarre, og finder ved Tilbagekomsten Vennen for de udstandne Farer i sin skjønne Marias Arme. I den nordlige Deel af Spanien antager Snighandelen en mere raa, forretningsagtig og frigerist Caracteer; der driver man Forpligtelsen mod det givne Løfte til en mærkelig Grad.

Saragossa er uimodsigeligen en af de Stæder i den nordlige Deel, hvor Snighandelen drives mest

levende. Siden Borgerkrigen har hærgtet de baaskiste Provindsfer, er Saragossa bleven Hovedpunktet for hele Snighandelen mellem Frankrige og Madrid. Desaarfsag har ogsaa Smugleriet en meget fast Organisation i Saragossa. Selskabet bestaaer af Handelsmænd, der uddeler Befalingerne, og af de egentlige Smuglere.

Saragossas Beliggenhed paa en Slette er egentligen Snighandelen en Hindring, som der udfordres en overordentlig Grad af Driftighed til at overvinde. I Bjergene, paa en senderreven, ujevn Jordbund finder Smugleren tusinde Hjælpemidler: snart skjuler han sig i en Grøvt; snart skjuler en Forheining ham for ethvert speidende Blik; snart tyer han til en Skov, i hvilken han kan oppebie Natten og den gunstige Time. I Omegnen af Saragossa, der ligger ved Ebros Bredder, er det derimod anderledes. Mod Nord strækker sig i en Dagreises Afstand, et nøgent, skovløst, stenet Fladland. Paa Syd siden hæver sig vel en Høi med nogle Oliven- og Ahorn-Træer; men paa denne, ligesom paa de andre Sider, er Staden omgiven af en, 18 til 20 Fod høi Muur, som desuden, paa den Strækning, der begrænder hui Høi, er underkastet en strengere Opsigt. Men hvo, som nærmer sig fra enhver anden Side, bliver opdaget i meget lang Afstand.

Uagtet disse locale Hindringer har Snighandelen organiseret sig i Saragossa, og det paa følgende Maade:

Omtrent tredive af Aragoniens stærkeste og modigste, almindeligen til Slagter- eller Skomager-Haandværket henherende, Beboere, have forenet sig. Denne modige Skare, der ypperligt forstaaer at haandtere Kniven og Geværret, have i Staden,

hvis Skræk de ere, erholdt Navnet Drabsmænd, Dræbere (matones). Gives der nu en Expedition, s. Gr. at indsmugle nogle Baller Silkevarer, saa underretter man Matonerne derom, og disse affende da 5, 10 eller 20 Mand, alt efter Sagens Rig- ighed. Paa Muulcæsler bringe de Varerne paa et Par Miil nær til Staden, og gjere da holdt for at oppe- sie Natten. Naar Solen er gaaet ned, bryde de op, og ankomme i dybeste Stilhed til Foden af Ringmuren. Er Tranæporten betydelig, og værd, at Douaniererne gjere dem den stridig, saa advare de Soldbetjenterne om, at passe paa mod den anden Side, og ved Hjælp af dette Bedrag, nærme de sig roligt. Saasnart de troe sig aldeles sikke for Overfald, udstilles to til tre Mand som Poster, hvorpaa den Stærkeste læner sig med Ryggen mod Ringmuren, en Anden stiger op paa hans Skuldre, en Tredie paa Skuldrene af den Anden, o. s. v. Ballerne gaae nu fra Haand til Haand indtil de komme til den Øverste, der sidder skrævs over Muren, og som kaster dem ned paa den indre Side af denne. Er dette tilendebragt, saa benytter den øvrige Deel af Vanden denne Art af Stige. Derpaa tager hver en Valle paa Skul- drene, og saaledes gaaer Toget i bedste Orden til Bestemmelsestødet. Møde de nu en Patrouille, og blive anraabt med „Hvem der?“ saa svare de dristigt: la cuadrilla (Vanden), og Patrouillen har, ved at høre dette frygtede Navn, intet iilsommere at gjøre, end at bæie ind i den første den bedste Sidegade.

Patrouillens Ulyst til at maale sig med Mato- nerne ere ikke, som man kunde troe, en Virkning af Feighed, men den maa tilskrives Matonerne vel- befjendte, faste Beslutning, aldrig at lade deres

Varer i Stikken. Deri sætte de deres Væ; de have sluttet en Accord med en Kjøbmand, have af ham modtaget Penge under den Betingelse, at de skulle bringe ham Varerne, og de holde deres Ord, eller lade sig dræbe ved Varerne. Deraf kan man let forklare sig Nationalgardens, ja selv Militairets Ulyst til at indlade sig med disse modige, velbevæbnede, øvede og herkulisse Mænd.

Jøvrigt have de tilegnet sig Snighandel = Monopolet, og taale ingen Concurrenter. I Vinteren 18 $\frac{3}{7}$ havde en stakkels Uvedkommende paa egen Regning foretaget et Smuglerie; men Matonerne overrumplede ham, og confisterede hans Vare. Alene fordi han beraabte sig paa Ubekjendtskab til deres Statuter, og klagede ynkeligt over den Nød, hvori denne Ulykke vilde bringe ham, gav man ham Halvdelen af Contrebanden tilbage, men under den udtrykkelige Betingelse, at han aldrig mere maatte gjøre Indgreb i deres Rettigheder.

Samme Vinter forefaldt en blodig Træfning mellem Matonerne og de bevæbnede Soldbetjenter, Carabineros kaldede. Matonerne havde forenet sig i betydeligt Antal for at indsmugle en stor Deel Varer. Ankommen ved Foden af Ringmuren, gave sig Nogle ifærd med, paa den ovenfor beskrevne Maade, at skaffe Ballerne over Muren, medens de Andre, udmattede af den lange Marche, udhvilede sig for at samle friske Kræfter til at bringe Eventyret lykkeligen til Ende. To Mand bleve udstillede i et gammelt Baghuus, som Skildvagter. Disse forglemte deres Pligt, begyndte at spille Kort og drikke Brændeviin, indtil de endeligen, berusede og udmattede, faldt i Søvn. Imidlertid sneg en stærk Afdeling af Carabineros, sandsynligt underrettede

om, at Noget var i Bærf, sig til Skildvagterne, og, da disse fandtes sovende, lykkedes det at overrumple Hovedstyrken. Flere Matoner bleve nedlagte paa Stedet, andre, vakte ved Geværilden, forsvarede sig som Fortvivlede; mange bleve fangne, afvæbnede og ferte i Fængsel. Hvad nu paafulgte, er egentligen den interessanteste Deel af Begivenheden. Matonerne vare fangne med Vaaben i Hænderne, og det efterat de havde dræbt flere Carabineros; — de bleve vel da strax demte til at skydes? Nei, intet mindre. De forbleve nogle Dage i Fængsel, men deres Venner vare imidlertid ikke erkesløse. De i Sagen interesserede Kjøbmænd gjorde nogle Skridt i deres Faveur, Pøbelen, stedse Beundrer af det physiske Mod, slog sig paa Matonerne's Partie, og disses Medfanger truede med at sætte Fængstet, Generalcapitainens Palais og selv Staden i Brand, naar man ikke frigav deres Kammerater. Efter nogle Dages Forløb forlode disse virkeligen ogsaa Fængslet, og fortsatte i fuldkommen Sikkerhed, deres tidligere Beskjæftigelse. — Nogle Dage efter lod Dyrigheden, som, modløs ved det slette Udfald af den sidste Arrestation, ikke vilde have mere med Matonerne at bestille, foretage Huusundersøgelser hos de Kjøbmænd, der vare bekjendte for at staae i Forbindelse med Smuglerne, og befalede, at confiskere al den Contrebande, der maatte findes. Hvad gjorde nu Kjøbmændene? de sendte strax Bud til Matonerne, og man kom overeens om, at den første Carabinero, som betraadte nogen Kjøbmands Huus, skulde der finde sin Grav. Denne Beslutning udbredede sig som en Løbeild igjennem hele Staden, Befalingen blev taget tilbage, jeg troer under Paaskud af dens „Lovstridighed,” men i Vir-

feligheden fordi ingen Carabinero vilde indlade sig i Kamp med Matonerne, hvem man troede istand til at begaae enhver Rædselsdaad.

I Omegnen af Malaga leve trende Brødre, bekjendte under Navnet af los Naranjos, og som offentlig drive Tyvehaandværket. Naar de sammenkalde deres Venner og Bekjendter, kunne de i Rædselsald stille en Skare af 25 til 30 Mand paa Benene. Etærke ved deres Antal og ved deres gamle Anseelse, beherske de uantastede den hele Provinds Malaga. Vil Noget gjere en Reise i Omegnen, maa han forlange Pas hos dem, og ikke hos Generalcapitainen. Kort før min Ankomst i Malaga, vilde en der boende fransk Kjøbmand foretage en Reise til Garatrarca-Badene, en 6 til 8 Miil fra Malaga. Han bad derfor en af Brødrene Naranjo, at ledsage hans Vogn, og Landevejenes Konge ankom virkelig ved høilys Dag, for at aftale Betingelserne med Kjøbmanden, hvis Vogn han derpaa ledsagede til Hest. Alle Besiddere af Landsteder i Omegnen af Malaga ere Venner af los Naranjos. Hvo af dem der undlader, at slutte et Forbund med Naranjo'erne, erklæres uden for Loven, hvilket betyder saameget som at Familien Naranjo ankommer en Morgenstund til hans Bolig, indbyder sig selv til Frokost, drikker hans Vin, udbeder sig nogle tusinde Realer, og tager derpaa atter bort med den Hilsen: „Paa et hurtigt Gjensthu.“ Derfor stryger ogsaa Enhver Flaget for Naranjo'erne; mellem dem og Dyrighederne herske uafbrudt gjensidig Høflighed og Forekommenhed.

Endnu en Anecdote, som jeg har fra den franske Consul i Valencia, maa jeg meddele om den samme Gjenstand.

I Kongeriget Valencia leve omtrent 600 Franskmænd, hvoriblandt findes mange Kobbersmede. En af disse, der var bosiddende i Segorbe, og gjaldt for meget riiig, blev en Dag ved et anonymt Brev opfordret til, at henlægge en Sum Penge paa et Sted, der nærmere blev ham betegnet. Kobbersmeden troede ikke, at burde tage Hensyn til en saadan Opfordring, men blev nogle Dage derefter uoldsomt udplyndret. Den følgende Dag angav han Sagen, og Undersegelserne toge deres Begyndelse. Flere Maaneder hengik, hans Formue svandt ved Procesomkostninger, og endnu havde Retten ikke fundet mindste Spor. Sagen syntes at indslumre, og Kobbersmeden angrede det Skridt, han havde gjort, da den franske Consul blev underrettet om Processen og nogle af dens characteristiske Enkeltheder.

(Slutningen følger.)

B l a n d i n g e r .

— Som bekjendt har i den senere Tid, og navnlig efter Julirevolutionen, Jagtseriet saavel som saa mange andre baroque Moder. s. s. Bøddemaal og Hestevæddeløb, forplantet sig fra England til Frankrige. Ere Parforcejagterne end ikke her saa almindelige og ikke i saa stor en Maalestok som i Albion, saa ere de heller ikke saa grusomme: i Frankrige bliver en Hjort kun jaget een Gang, og da tildøde; i England maa en Hjort ofte ti, eller tyve forskjellige Gange, og halve Dage ad Gangen, lade sig forfølge af Ryttere og Hunde. Er den nu aldeles udmattet, have Hundene nedkastet og skambidt den, saa ile Jægerne til, befrier den fra disse, og fange det arme Dyr, paadet at de, nogle Maaneder efter, kunne gjentage den

samme Forlystelse med det. Rævene blive opkjøbte levende, og indespærrede, indtil en stor Jagt skal finde Sted. Er det ved Jagten muligt, at befrie en Ræv fra Hundenes Tænder, saa skeer dette ligesom med Hjorten, og af samme Aarsag.

— Et fransk Blad, *Sentinelles des Pyrenées*, omtaler en Teg af overordentlig Størrelse. Stammen holder 58 Fod i Omfang, altsaa næsten 20 Fod i Gjennemsnit. Den er huul, og danner i sit Indre et lidet Kammer paa 21 Fod i Omfang, 7 Fod i Gjennemsnit, og 20 Fod i Høide. Aabningen, der tjener som Dør, er $4\frac{1}{2}$ Fod høj og $2\frac{1}{2}$ Fod bred. I Uveir optager Træet ofte henimod 30 Faar. (Das Ausland.)

— Den bekjendte Oberst Arnold, der, i den nordamerikanske Krig, forræderisk gik over til Englænderne, ødelagde med Ild og Sværd hele Connecticut, og begik mange Skjændigheder mod sit Fædreland og sine Landsmænd. Engang spurgte han en amerikansk Soldat, der, som Krigsfange blev ført frem for ham, hvad man vel vilde gjøre med ham (Arnold), hvis han blev fangen. — „Man vilde,” svarede Soldaten, „afhugge deres ene Been, som er blevet saaret i Fædrelandets Tjeneste, og derpaa hænge Resten op i Galgen.” (Malten's neueste Weltkunde.)

Brahmanske Tankesprog.

— Naar Lykken smiler og naar Vandheld truer,
 Vær taus; thi da er Næsten oftest kun til Plage:
 Fast værre end naar Misundsbliffet luer,
 Er Medynks kolde Ord, som spotte mod vor Klage.

(Efter det Tydske.)

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 18^{de} Januar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Til Selskabets Medlemmer,

i Anledning af Administrationens Bekjendtgjørelse i Nr. 50 forrige Aargang og Nr. 1 indeværende Aar.

Iblandt de Anfør, jeg førte over den Maade, paa hvilken Selskabet bestyredes, var ogsaa denne, "at der kun fandt en mangelfuld Bekjendtgjørelse Sted af, hvad der foretoges paa Repræsentantforsamlingerne, og med Udadelse af alle Debatter." (See Side 364.) Rigtigheden af det her Anførte har fundet en ny Bekræftelse i Administrationens Bekjendtgjørelse af, hvad der foretoges paa sidste Repræsentantforsamling; thi dens Referat er dog sandeligen et altfor kort Contentum af 3 til 4

Timers Debatter. Naar jeg imidlertid seer hen til det Supplement til Kundskab herom, som meddeles i Kjøbenhavnsposten, No. 9, kan jeg ikke Andet end finde Administrationens Fremgangsmaade meget forklarlig; thi Get er, hvad Man kan sige inden lukkede Dørre, naar den Paagjældende er fraværende, og et Andet, hvad der siges offentlig, hvor Udgang til Forsvar staaer ham aaben.

Repræsentantforsamlingen har imidlertid ved eenstemmigen at antage en Committees Nedsættelse til Lovenes Revision saa utvetydigen givet mig Medhold i Hovedsagen, at det forekommer mig overflødig at opholde mig ved Bitingene. Get Punkt er der kun, som jeg ikke med Ære kan lade være ubesvaret: nemlig Administrationens og min forskjellige Mening om, hvorledes Lovenes §. 17 angaaende det aarlige Overskuds Fordeling til Laan, Gratification og Pension er at forstaae. Med Hensyn hertil har jeg i No. 45 af foregaaende Marsgang formæent, "at Lovene vare overtraadte:" hvilken Paastand Administrationen i No. 50 har fundet at være "ubesindig." Begge Udtryk ere af den Betskaffenhed, at Selskabets Medlemmer sikkerligen ville give mig Ret i, at en næiere Forklaring er nødvendig.

Foreløbigen maa jeg bemærke, at den omhandlede §. er affattet i saa confuse og utydelige Udtryk, og overhovedet saa slet redigeret, at den sikkert vil være blandt de første, der underkastes den forventede Revision. Heraf vil det kunne forklares, at Administrationens dristige Paastand: "neie at have holdt sig den efterrettelig," har kunnet finde Tiltro hos Pluraliteten af Selskabets Medlemmer, der umu-

igen i Almindelighed kunne være inde i Regnskabsvæsenet.

For det Andet maa jeg bemærke, at dersom et aarligt Regnskab blev bekjendtgjort med større Tydelighed og ikke i en saa mager Extract, vilde enhver Misforstaaelse i denne Henseende kunne være leven undgaaet, og navnlig vilde jeg da kunnet være kommen til Kundskab om, hvad jeg nu først af lo. 50 erfarer, "at Pensionernes Beleb regnes med til de faststaaende Udgifter, der ikke tages med i Beregningen, naar Talen er om en Uddeling for det enkelte Aar."

Men selv om jeg giver Administrationen Medhold i denne dens Forklaring af Lovene, har den og overtraadt disse, idet den sidstafvigte Aar har uddelt Mere til Gratificationer, end den var berettiget til. Med en paafaldende Naivitet tilstaaer en Pagina 386 dette selv, idet den siger, "at der er kun uddelt 510 Rbd. over Halvdelen af den til Udlaan bestemte Sum." Vel søger den strax derpaa at forsvare dette ved at tilføie: "og at Bestyrelsen er gaaet saameget derover, finder Medhold i ovennævnte §. 17, ifølge hvilken Pensionobeløbet kan være lige med Rentebeløbet, hvorimod dette var 4916 Rbd. og hiint kun 4278 Rbd., altsaa endog 638 Rbd. at lebe paa." Men en forglemmer, at de omhandlede 510 Rbd. ikke leve anvendte til Pension, men til Gratification, mellem hvilke tvende Slags Understøttelser Lovene niee skjelne: og den forglemmer endvidere, at Lovene kun tillade, at Pensionobeløbet maa være lige med Rentebeløbet under Forudsætning af: at Pensionerne kunne udredes af den ertil anviste Tredie Deel, men ingenlunde,

naar denne i saa Fald maatte overskrides. Jeg vil, idet jeg holder mig til Administrationens egen Op-
givelse i No. 50, fremsætte dette endnu tydeligere:

Summen af de tilstaaede Laan var 5000 Rbd.

Belebet af Gratificationer . . 3010 —

Total Sum 8010 Rbd.

En Tredie Deel heraf til Grat.

og Pens. er 2670 Rbd.

To tredie Dele, til Laan er 5340 —

Enhver vil heraf see, at Belebet af de tilstaaede Laan er under, Belebet af Gratificationerne over, hvad Lovene bestemme.

Eigesaa urigtigt er Administrationens Raisonnement, naar den siger: "Laanesummen var 5000 Rbd. Altsaa havde vi Lov til at uddele til Gratificationer og Pensioner 2500 Rbd. Men nu har vi uddelt 3010 Rbd., altsaa kun 510 Rbd. mere; og dette har vi Lov til, da Lovene kun bestemme, at Pensionsbelebet ikke maa overstige Rentebeløbet." Svo seer ikke, at her slet ikke er Tale om 510 Rbd., der ere uddelte til Pensioner, men om 510 Rbd., der ere uddelte til Gratificationer! Eller hvor staaer det i Lovene, at Man maa overskride den engang bestemte tredie Deel, naar Man kun derved ikke udsætter sig for at overskride Rentebeløbet? — Administrationen har selv vedgaact som et Factum, at den har anvendt 510 Rbd. over den Tredie Deel, som kunde bruges til Pensioner og Gratificationer: og den har fremdeles vedgaact at have brugt denne til Gratificationer, istedetfor ialt Fald til Pensioner. Hvorledes Man her ikke vil finde to Lovovertrædelser istedetfor een, indseer jeg ikke. Men den

allermest ienefaldende Beviis paa den Eethed, med hvilken Man har sat sig ud over Lovene, leverer endnu No. 14 i forrige Aargang, der indeholder Administrationens Referat af, hvad der blev foretaget paa Generalforsamlingen den 27^{de} Febr. f. A. Den beretter her, "at den til Laan og Gratificationer disponible Sum udgjorde 7,700 Rbd.; men at denne af Selskabet blev foretaget til 8,050 Rbd." Hertil var Selskabet ligesaa uberegtiget, som det maa ansees utvivlsomt, at Administrationen, ved at bringe denne Foregelse i Forslag, har overskredet sin Competence. Forholder det sig rigtigt, hvad Administrationen paa det ovenciterede Sted Pag. 104 beretter: "at det af den i Lovens §. 17 bestemte og for afvigte Aar opgjorte Status fremlyser, at der til nye Udlaan og Gratificationer kunde disponeres over en Sum af cirka 7,700 Rbd." var Selskabet aldeles incompetent til at overskride dette Beseb endog kun med en eneste Skilling, end sige med 350 Rbd. Og jeg tør vel spørge: "Troer Man sig berettiget til at overskride det lovbestemte Beseb med denne Sum, hvor er da Grænsen?"

Svor haardt det endogsaa lyder, har Man derfor dog sat mig i den Nødvendighed at maatte gjentage: "ja! Selskabets Love ere overtraadte!" og jeg opfordrer Administrationen til at bevise det Modsatte, eller at godtgjøre, at den ifølge disse har været berettiget til at forege den disponible Sum for forrige Aar med 350 Rbd., eller uddele til Gratificationer 510 Rbd. over Halvdelen af den til Udlaan bestemte Summa.

Slutteligen maa jeg med Hensyn til den Utilfredshed, som det har vaakt hos flere, forresten brave

og agtværdige Mænd, at jeg har bragt denne Sag paa Bane, bemærke: at det dog var sorgeligt, om en ædel Almeenaand endnu i den Grad slumrede hos os, at Man ikke kunde forstaae, hvorledes Noget uden lave og egoistiske Hensyn skulde ville omtale de Mangler og Misbrug i et offentligt Selskabs Organisation og Bestyrelse, hvorom han troede at være kommen til Kundskab. Jeg har paa flere Steder i mit Foregaaende saa kraftigen udtalt den Agtelse og Tillid, som jeg nærer for de Mænd, hvoraf Administrationen bestaaer, at jeg ikke kan forstaae, hvorledes nogen Enkelt af disse kan være bleven i den Grad opbragt, som Erfaringen har viist. Men det maa være ligemeget! Hensyn til at vedligeholde en personlig god Forstaaelse med Mænd, som Man forresten agter og ærer, ber ikke afholde fra at fremtræde som deres Modstander, hvis Man troer, at det gjælder et almeennyttigt Samfunds Vel. En "besindigere" Gftertanke vil snart vise, hvor umuligt det er, at jeg i denne Sag kan have handlet af private Bevæggrunde. Og en nøiere Burodering af min borgerlige Stillings Betydning vil ogsaa lære, at jeg ikke blot er "Fredens," men ogsaa først og fremmest "Sandhedens" Lærer.

Til denne, Sandhedens, seierrige Kraft anbefaler jeg mit Forslags videre Skæbne og haaber da, at Udfaldet skal retfærdiggjøre det.

C. S. Visby.

Nogle udmærkede Mænds Domme over adskillige Nationers Eiendommeligheder.

Keiser Carl den 5^{te} skildrede engang de europæiske Nationer paa følgende Maade:

„De Franske,” sagde han, „synes naragtige og ere kloge. Spanierne synes kloge, men ere Narre. Italienerne synes kloge, og ere det virkelig. Tydskerne synes ikke kloge, og ere det virkelig heller ikke.”

Kant derimod characteriserer disse fire Nationer samt den spanske, saaledes:

„De Franske ere høflige, livfulde, lettsindige, foranderlige og frihedsvimle. Englænderne ere vedholdende, velgjørende, vindesygge, stolte og uselskabelige. Spanierne ere maadeholdende, stolte, religiøse, gravitetiske, uvidende, grusomme og dovne. Italienerne ere muntre, faste, affectfulde og snigmorderiske. Tydskerne ere huuslige, ærlige, bestandige, phlegmatiske, flittige, beskedne, udholdende, gjæstfrie, lærde, efterabende og titelsyge.”

Det Feilagtige i Folkcharactererne skildrer Kant meget laconisk saaledes:

„Frankrige er Modelandet; England er Luthernes Land; Spanien er Uellandet; Italien er Pragtlandet: Tydskland er Titellandet.”

Luther siger om alle Nationer overhovedet: „Svo, som iblandt dem ikke bliver smuk før det tyvende Aar, stærk før det tredivte, klog før det fyrgetyvende, riig før det halvtredsvindstyvende, den bliver aldrig nogen af Delene.

Blandinger.

— Dronning Christine af Sverrig fandt saa meget Behag i de Kobbere, som Merian, en af de fortrinligste Kunstnere i det 17de Aarhundrede, havde stukket til Gottfrieds historiske Chronik, at hun købte Pladerne og lod dem forgylde, hvorved de for steds bleve ubrugelige. Hvormangen Mand af Talent er det ikke gaaet som Merians Plader? (Malten's neueste Weltkunde.)

— En Fabrikant i Paris udsælger Skoe og Halvstøvler af Gummi elasticum, der ere saa tynde, at der godt kan have sædvanligt Fodtøi over dem. De skulle meget godt kunne beskytte Fødderne mod Kulde og Fugtighed, (Europa, Chronik der gebildeten Welt.)

— Kort før Slaget ved Austerlitz gif Napoleon, ærgerlig over Beretningen om hans Fienders overdrevne Fordringer, med en af sine Adjutanter, tæt forbi en fransk Skildvagt, og sagde i det samme: „Disse Skurke indbilde sig, at de ligefrem kunne sluge os.“ Den gamle Soldat blandede sig strax i Samtalen, sigende: „D, det lader sig ikke saa hurtigt gjøre, thi vi lægge os paatværs.“ Dette Indfald bragte strax Keiseren i godt Lune, og et Par Dage derefter leveredes Austerlitz-Slaget (den 2den December 1805), der, som bekjendt, var særdeles stiftet til, at skaffe andre og moderatere Anskuelser Indgang hos de forbundne Magter. (Savary's Memoirer.)

L. M. Müllen.

Kættelse. I forrige Nummer staaer Pag. 16 i sidste Linie: mod, læs: med.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 25^{de} Januar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Snighandel og Tyverier i Spanien.

(Af Alfrède Guérault.)

(Slutning.)

Consulen, en beslutningskraft, klartseende Mand, der kjendte den spanske Justits og dens Krumveie, begreb strax, at han maatte opbyde hele sin Virksomhed, for at give Processen nogen Fremgang, og bestemte sig derfor til, selv at begive sig til Segorbe. Men da han tillige indsaae, hvilke Fiendtligheder han vilde paadrage sig ved dette Skridt, gif han til Generalscapitainen, med hvem han stod paa en god Fod, og sagde: „De veed, hvad der foregaaer i Segorbe; jeg vil begive mig derhen, for personligen at gribe ind i Sagernes Gang. Men da jeg

veed; hvilke Videnskaber jeg derved vil opvække imod mig, saa spørger jeg Dem, om De ikke kan medgive mig en tilforladelig Mand, som i Tilfælde af et Angreb kunde tjene mig til Beskyttelse, og som dertil kunde være mig til Nytte i Henseende til de Efterretninger, jeg maa forskaffe mig." Generalcapitainen betænkte sig. "En tilforladelig Mand? — Nei, jeg veed ingen. — Dog — men Midlet vil maaskee ikke behage dem, men jeg veed intet bedre. Vi have for Dieblicket her i Fængslet en Røver, som har, jeg veed ikke hvormange, Mord paa sin Samvittighed, og som om kort Tid skal henrettes. Ansøg De om hans Benaadning; jeg vil tilstaae Dem samme, og sige ham, hvem han skylder sit Liv. Jeg kjender Manden; han vil være Dem taknemmelig, og De kan stole paa ham i Liv og Død."

Dette Middels Besynderlighed og den sælsomme Livdrabants tidligere Færd, vare meget affrækkende for Consulen; men han havde intet Valg, og da han iøvrigt kjendte Spaniernes Caracteer tilstræffeligen, for at indsee, at han i et saadant Menneſke virkelig kunde have den sikreste og virksomste Støtte, gav han sin Indvilgelse, og ansøgte om Benaadning for Forbryderen. Generalcapitainen tilstod den, og Consulen begav sig med sin Rejsesælle, til Segorbe. Her begyndte han sine Efterforskninger, og inden faa Dage havde hans Ledsagers Snuhed og Erfaring givet ham Traaden til hele den mystiske Historie; men tillige var han kommen til den Overbeviisning, at enhver videre Forfølgelse af Sagen var frugtesløs. Det hos Kobbersmeden begaaede Tyveri stod ikke isoleret; det var en af hine tallose Forbrydelser, som vidnede om den, allerede i flere Aar i Landet eksisterende, forbryderiske Industrie,

og Consulen erkjendte Tilværelsen af et formeligt, vidtløftigen forgrenet og vel organiseret Tyveselskab, og at det var raadeligst for den Bestjaalne, at afstaae fra alle fjernere Efterforskninger og at tage Klagen tilbage, fordi ellers maaskee endnu større Under kunde vederfares ham.

Efter al Rimelighed existerede der i Omegnen af Segorbe et Selskab, bestaaende deels af Smuglere og Tyve, som activt Mandskab, og deels af Grundeiere og deslige Folk, som ledende og styrende Medlemmer. Disse Sidste dele Fordelen under den Forpligtelse, at de skulle anvende deres Penge og Indflydelse for at gjøre Justitiens Bestræbelser uvirkomme, saafremt en af de „active Associates” skulde komme i Fare. Denne meget veludtænkte Indretning maa man tilskrive, at der herskede en vedvarende Skræk i Landet; at klage, var det samme som unyttigt at bortkaste sine Penge, og ved at ville aflære dette forbryderiske Selskab, vilde man have paadraget sig den største Fare.

Consulen vendte derfor tilbage til Valencia, uden at have havt nogen anden Nytte af sin Expedition, end at have samlet sig nye Noticer over Retspleien og Moraliteten i Landet. Dog, nei — han havde ogsaa i høieste Grad erhvervet sig sin Ledsagers, Ærevers, Agtelse og Hengivenhed. Saalænge Consulen opholdt sig i Segorbe, tilbragte Røveren Nætterne liggeude tværs for Døren, og paagede utrætteligen. Efter Tilbagekomsten til Valencia maatte de skilles ad; men saalænge Consulen forblev der paa Stedet, kom Røveren, der boede i en nærliggende Landsby, aldrig til Staden, uden at besøge Consulen, for at bevidne ham sin Ærefrygt. „Jeg kunde,” forstikkede Consulen mig,

„ikke blive fri for hans uendelige Taknemmelighedsforsikringer. Han kom til mig, satte sig ned, drak et Glas Viin, erkyndigede sig om mit Befindende, og forlod mig aldrig, uden at trykke min Haand med Barme, og stedsse give mig den Forsikkring: „Grindre Dem, Hr. Consul, ved enhver Leilighed, at De her har en oprigtig Ven.”” (Opriindelig efter Journal des débats.)

De hvide Elefanter i Siam og Pegu.

Det siamesiske Hof's største Mærkværdighed og Kostbarhed bestaaer i de hvide Elefanter. De ere dog nu ikke saa sjeldne, som forhen, da man tilbød dem som Guddomme, og da de ofte foraarsagede blodige Krige. Kongen af Siam har for nærværende Tid fem, hvilket betragtes som et overordentligt og meget lykkeligt Tilfælde. De hvide Elefanter ere intet mindre, end saakaldte Albino's*); dog ere deres Dine fuldkomment sunde, og taale meget godt Ufset, endskjøndt Iris ogsaa hos dem er hvid. Deres Haar ere ikke sneehvide, men gulagtige, og derhos finere og kortere, end hos de andre Elefanter.

Vi bemærkede, blandt Kongen af Siams fem Vidunderdyr, eet, der syntes at have mere Krav paa vor Opmærksomhed, end de øvrige. Det var aldeles bedækket med smaa sorte Pletter, af

*) Albino's ere et Slags sygelige Mennesker blandt Negerne, med unaturlig hvid Hud og rødagtige Dine.
L. M.

Størrelse som en Kreuzer. Indvaanerne havde en stor Frefrygt for dette Dyr. Lykkelig er den, som opdager et saadant. Han erholder en Sølvkrone og den Landstrækning, over hvilken man har funnet høre Elefantens Skrig. Desuden ere han og hans Familie frie for alle Afgifter indtil den tredie Generation.

Den hvide Elefant i Uwa har sit eget Ministerium, bestaaende af en Wungeh (Minister for det Indre), en Wundack (Udenrigsminister), en Serogeh (Finantsminister), o. s. v. Dens Baaning befinder sig tæt ved Kongens Palais, og bestaaer af et langt, aabent, paa talrige Træpiller hvilende Galleri, ved hvis yderste Ende et stort, sort, guldbroderet Fleiels Forhæng skjuler det helligede Dyr for Folkets Blikke; dog er det dette tilladt, der at nedlægge de Gaver, de bringe Dyret. Dets vidtløftige Bolig er indvendigt og udvendigt forgyldt, og hviler paa 64 Piller, hvoraf de halve ligeledes ere forgyldte. Forbenene ere omslyngede med Sølv, og Bagbenene med Kobberkjæder. Dets Leie bestaaer i en, med blaat Klæde overtrukken Madrats, over hvilken der er udbredt et kostbart Tæppe. Dets Wedekar ere overordentligen prægtige, belagte med Guld, og besatte med Diamanter, Rubiner og andre Edelstene; den Bøsse, hvori Pengegaver samles, dets Fodrings- og Wedekar ere af ægte Guld. Det har ikke færre end tusinde Opvartere. (Malten's neueste Weltkünde.)

Scener af skrækkelig Barbari og umenneskelig Forvorpighed.

Blandt Regenterne i Marokko, var Muley Archid en af de grusomste. Ved blodige Grobringer banede han sig 1667 Veien til den Trone, han ingen Ret havde til, og holdt sig paa den ved de haardeste Undertrykkelser mod sine Undersaatter. De Store fratog han deres Rigdomme under Paa-
skud af, at berøve dem Midlerne til Opstand, og fordelede dem iblandt sine Krigere, for at gjere sig dem forbunden. Hele Folket succede under det skrækkeligste Slaveaag; Henrettelserne havde ingen Ende. Barbaren fandt en egen Fornøielse i grusomme Dødsstraffe, og naar Lunet kom over ham, blev saavel den Skyldige som den Uskyldige Offeret for hans Blodtørst.

En af Archids Mfkaider (Dommere), der kom tilbage fra en Reise, og vilde berømme Landeveienes Sikkerhed, sagde ham, at han paa Veien havde seet en Sæk med Rødder, som Ingen havde borttaget. „Hvoraf veed du da, at det var Rødder?“ spurgte Archid. — „Jeg rørte ved dem med Foden,“ svarede Mfkaiden. — „Godt,“ sagde Archid, „man afhugge ham Foden til Straf for hans Nysgjerrighed.“

En Dag lod Barbaren tohundrede Indvaanere af Fes fastbinde til Orangetræerne ved Slottet, og afhuggede med egen Haand Hovederne af Nogle, og Benene af Andre. Efter saaledes at have ombragt Udskillige, fordi de, efter hans Mening, havde gjemt deres Skatte for ham, lod han deres Koner hente, og paalagde dem en Marter, som vi undsee os ved

at nævne. Efterat han da havde faaet Pengene, vilde han endnu have ladet disse stakkels Koner drukne, og kun ved Andres Forbønner undgik de denne Skjæbne.

Naar han, ved en Henrettelse, bemærkede, at Nogen yttrede Medlidenhed, saa havde dette Døden til Følge, fordi, sagde han, at de ogsaa maatte have Deel i Forbrydelsen.

I Aaret 1672 endte Tyrannen Livet, da han engang i Drukkenskab reed med Hovedet mod et Træ.

Man bemægtigede en af hans Brødre, Muley Ismael, sig Tronen. Dette var en Tyran, som Jorden ikke har seet Mæge til. Mange Aar maatte han bekæmpe en Mængde Fiender, der gjorde ham Herredømmet stridig; men han vidste at beseire alle Hindringer. Han førte Krig med sine Brødre, sine Neveu'er, sine egne Sønner, der revolterede imod ham, mod Englænderne, de Franske, Portugiserne, vel med afverlende Lykke, men Tronen formaaede dog kun Døden at berøve ham i den høie Alderdom.

Med en exempeløs Grusomhed besad han megen Landsnærværelse og Mennefskundskaab; hans Svar vare korte og energiske, og hans Skarpsind opvakte Beundring. Han kaldte sig selv Guds Ben, og tilskrev sin lykkelige Regjering den særdeles Beskyttelse, han nød af Mahomed, fra hvem han paastod at nedstamme i lige Linie. Folket søgte han at indbilde, at selv de grusomste Henrettelser bleve udførte efter Guds Villie.

I Krig var han utrættelig; i Ridning var han meget øvet, i Spise og Drikke maadeholden. Af hans utallige Grusomheder ville vi kun anføre nogle.

Religionen, paastod han, gjorde ham til uindskrænket Behersker af Undersaatternes Liv og For-

mue, og derfor vare de hans Slaver. Ofte dræbt han dem, han tilfældigviis medte, blot for Tidsfordriv; og huggede Hoveder af, alene for at vise sin Færdighed.

(Fortsættes.)

B l a n d i n g e r .

— Efter en, i det franske Krigsministerium ansat Embedsmands Beregning, har den franske Armee i Afrika, siden Algiers Erobring og indtil 1ste Juli 1838, lidt et Tab af 25,508 Mennesker. (Das Ausland.)

— Det engelske Skib Pelorus har opdaget en, i Cooks Strædet udløbende Flod i den sydlige Ø (Tawai Poenammu) af Ny-Seeland. Skibet seilede 40 (engelske) Mile opad Floden, og Storbaaden kom endnu 20 Mile længere op. Den opdagede Flod synes at være den eneste i Ny-Seeland, ad hvilken man kan komme nogen betydelig Strækning ind i Landet. (Das Ausland.)

— Den amerikanske Capitain Sturgis har anstillet en mærkværdig Prøve paa at hæve Skibe ved Hjælp af Sække, der ere fyldte med atmosfærisk Luft. Sækkene, der ere af Kautschuk, befæstes ved Louge, der gaar under Skibet, og derpaa fyldes de med Luft ved Hjælp af Luftpompen. Prøven lykkedes fuldkomment, og Opfindelsen vil især kunne blive at anvende, naar dybtgaaende Skibe skulle bringes ind i Havne, der ikke have tilstrækkelig Vand. (Mercantil Journal.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 1^{ste} Februar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikringens Locale** paa Raad- og Domhuset Fredagen den 7 Februar d. A., Eftermiddag Kl. 5, til hvilken Tid D'Hrr. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 27^{de} Januar 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich

M. Bentzen.

Undertegnede Administration har erfaret af Borger-
vennen Nr. 3, at Hr. Pastor Bisby fremdeles er
af den Formening, at der er begaaet en Lovovertræ-
delse af Bestyrelsen for dette Selskab, i det der deels
er uddeelt noget Mere aarligt i Gratificationer end
netop den bestemte Halvdeel af Ublaanssummen, og
deels ikke skal være skjelnet tilbørlig mellem Gratifi-
cationer og Pensioner.

Foruden at Administrationen i denne Henseende
maa bemærke, at en Uddeling der ikke nogensinde
kan være i den strengeste Forstand overeensstemmende
med Lovens Bogstav men vel med dens Aand, neppe
billigen fortjener Navn af en lovstridig Handling,
saa vil den ogsaa henlede Medlemmernes Opmærk-
sømhed deels paa Lovens 17 §. der overlader Valget
imellem Pensioner og Gratificationer til Bestyrelsen,
uden at bestemme hvormeget der skal anvendes til
hver af disse Understøttelser, deels ogsaa til Hr.
Pastor Bisbys eget Citat af Ugebladet Nr. 14 for
1839, hvorved han selv retfærdiggjør Administra-
tionen for et saadant Misgreb. Dette Blad inde-
holder nemlig en Beretning om hvad der blev fore-
taget i Repræsentantforsamlingen den 27^{de} Febr.
s. A. og saaledes blandt andet: at den til Uddeling
disponible Sum var befunden at være circa 7,700
Rbd., men som af Selskabet (i Beretningen staaer
Forsamlingen) blev forøget til 8,050 Rbd.
Enhver indseer let heraf at Administrationen, der kun
er en underordnet Deel af Bestyrelsen uden Stemme-
ret, ikke vilde været istand til at forhindre Forøgelsen
hvis der endog havde været Grund dertil. Herved
maa vi dog erindre, at naar det forheiede Beleb til-
lagt det faste Pensionsbeleb, havde udgjort mere end

det paagjældende Mars Rentebeløb som er Grændsen, vilde det have været Administrationens Pligt at gjøre Forsamlingen opmærksom paa, at man gif forvidt med Beldædigheden. Men denne Grændse er ingensinde overskreden og Administrationen kan ikke indsee andet, end at en Uddeling anderledes end i runde Summer, vilde være baade pedantiff og jmaalig.

Skulde en saa streng Nøiagtighed endog paa Skillingen som Hr. Pastor Bisby formener, finde Sted, da maatte ogsaa Cours-Forholdet mellem rede Sølv og Sedler og meget andet komme i Betragtning, og det maatte vel især gjælde om den Trediedeel af Overskuddet hvormed Fondet skal forøges, hvilket vilde være en Umulighed at opfylde, da Bestemmelsen er, at der skal indkjøbes 3pSt. engelske Obligationer hvoraf de mindste lyde paa 100 £St. som langtfra lader sig afpasse paa Dalere end sige paa Skillingen. Desuden vil det af Bladet No. 8 for 1839 der indeholder Extracten af Regnskabet for 1838 erfares, at der ved den isølge en Repræsentantforsamlings Beslutning foretagne Omsætning af nogle forskjellige Statspapirer, til 3pSt. Obligationer, er anvendt til Fondets Foregelse, 1,912 Rigsbankdaler 19 s., hvorimod den strenge Regning kun fordrede at anvende 1,449 Rbd. 5 s., altsaa 463 Rbd. 14 s. mere end Loven byder. Dette Beløb vilde selgelig, naar mindre Obligationer havde været at erholde kommet til Uddelingssummen. Ligeledes maa det erindres hvad Extracterne af Regnskaberne udvise, at der i en Række af Aar er udløst noget mere end netop de indkomne Afdrag paa ældre Laan udgjøre,

hvorved Fondet sølgelig ogsaa har faaet en Forøgelse, skjøndt ikke rentebærende.

Saaledes kunde der anføres flere Exempler paa uundgaaelige Ujævnheder i Detaillen uden at de med Føie bør kaldes Lovovertrædelser; og Kassen har i intet Tilfælde lidt nogen Skade ved den paa- ankede Forøgelse af Gratificationsbeløbet.

Disse Oplysninger meddeles ikkun paa Grund af Hr. Pastor Bisbys udtrykkelige Opfordring Pag. 21; men iøvrigt maa Administrationen tilføie, at den hverken agter, eller ifølge Lovens §. 91 bør indlade sig paa i denne Henseende at give yderligere Tilsvær i Ugebladet, der efter sin Bestemmelse ikke egner sig til slige Forhandlinger.

Administrationen for det forenede Understøttelses- Selskab den 27^{de} Januar 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Scener af skrækkeligt Barbari og umen- neskelig Forvorpighed.

For at vise sin Magt, tvang Muley Abdskillige til, at styrte sig ned fra Klipperne. Hans Undersaatter taalede de uhorste Grusomheder, og Mange holdt sig endog for lykkelige, naar de kunde blive Offere for hans Raseri, fordi de troede, at hans morderiske

Haand bragte dem lige ind i Paradiset. Ja Gal-
skaben gif saa vidt, at der undertiden kom Under-
saatter fra Rigets fjerneste Egne, for at lade deres
Hoveder afhugge af ham. — Nogle Sorte dræbte
han blot for at prøve, om hans Dre var tilbørlig
skarp, og adskillige langsomme Arbeidere lod han
indmure levende. Denne Straf maatte ogsaa ofte
hans Alkaider lide, naar de ikke til befalet Tid
havde faaet en Bygning opført. Hele Byer bleve
ofte opbrændte, og deres samtlige Undersaatter
udryddede, fordi nogle Enkelte ikke havde udført
hans Befalinger. I Mangel af en Bro lod han
engang sine Krigsfanger nedhugge, og af deres
sammenbundne Legemer bygge en Dæmning, over
hvilken han ferte sin Armee.

En ikke usædvanlig Tidsfordriv for Muley Is-
mael bestod i, med et Spring at sætte op paa Hesten,
trække Sablem, og hugge Hovedet af den Neger,
der holdt Stigbøilen.

Engang lod han en stor Steen falde saaledes
paa en af hans Arbeideres Hoved, at Hjerneskalen
sønderfloges. Da der ikke kom meget af Hjernen
tilsynne, sagde han: "Denne havde ikke megen Hjerne,
og maatte derfor ud af Verden, for at gjøre Plads
for en Anden, der har mere." Ved at see en
meget feed Maurerinde, sagde han: "hvorfors er
du blevet saa feed, medens mine Hunde ere saa
magre? deres Opvartere give uden Tvivl dig det
Kjød, hvormed Hundene skulde fodres; nu skulde
disse igjen have, hvad der tilkommer dem." Han
befalede derpaa, at man skulde skjære det ene Stykke
efter det andet af Maurerinden, og kaste Styk-
terne for Hundene.

Serhundrede Arabere havde ikke betalt dere Skatter. Muley affendte derfor en Alkaiden med behørigt Mandſkab, og befalede Alkaiden at bringe de Serhundredes Hoveder. Dette ſkete, og Muley talte dem ſelv; men da der fattedes eet, ſagde Tyrannen: „Din Hund har vel ſaaet et Selvhoved Stedet!” og befalede ſtrar, at afhugge Alkaidens Hoved, og kaſte det iblandt de øvrige, hvorpaa han igjen ſelv eſtertalte de afhuggede Hoveder. Da han nu fandt Antallet rigtigt, ſagde han: „Nu har jeg bragt min lille Regning i Orden.”

Et lidet Barn bad engang om Naade for ſin Fader, ſom Iſmael havde dømt til Deden, og brugte de meſt rørende Ord. Da det nu blandt andet ſagde, at det med Glæde vilde døe for Faderen, naar Livet maatte blive ham ſkjænkent, ſvarede Umeneſket: „Din Fader ſkal beholde Livet, men kun til imorgen; og eſterdi du forſikkrer mig, at du med Glæde vil døe, ſaa giv mig min Sabel.” Med denne ſenderhuggede han nu Barnet, og Dagen eſter ligeledes Faderen.

Muley Iſmael begik talloſe Myrderier, blot for at tilfredsſtille ſin Hovedlidenſkab: Pengegjerrighed. Dag og Nat grublede han paa at forøge ſine Rigdomme, og hans Skatkammer var ſom et bundløſt Dyb, af hvilket Intet nogentid kom tilſyne igjen. Han udpreſſede umaadelige Summer af ſine Underſaatter, berøvede dem ofte de forſte Fornødenheder, og formodedes de, at være i Beſiddelse af Penge, da ſtod deres Liv i Fare.

Saaſnart Noget beklagede ſig over, at være bleven beſtjaalet, maatte Tyven erſtatte det Stjaalne, dog ikke til Eiermanden, men til Muley Iſmael. Underſaatterne klagede derfor enten kun af Hævnes

lyst, eller fordi intet mere skulde blive dem berøvet. Jøderne og de christne Kjøbmænd var Despoten meget bevaagen; men alligevel bleve de ogsaa undertiden pressede, idet han udtænkte de besynderligste Paaskud for at erholde betydelige Pengesummer af dem. Saaledes lod han engang alle de rige Jøder komme til sig, foregivende, at han vilde afslutte en vigtig Handel med dem. Da de havde indsundet sig, tilraabte han dem i tilsyneladende Bredde, at de nu i 30 Aar havde skuffet ham i Henseende til Ankomsten af deres Messias, at da han nu ikke vilde vente længere, skulde de øieblikligen sige ham, om og naar deres Messias vilde komme; hvis ikke, havde de alle forbrudt deres Liv og Guds, esterdi han ikke var tilfands at lade sig skuffe længere af dem.

Jøderne anraabte bævende Tyrannen om otte Dages Betænkningstid, som blev dem tilstaaet under nye Trusler. Under denne Frist samlede de en betydelig Sum, og overrakte Keiseren den med den Forsikkring, at deres Messias vilde useilbarligen komme inden 30 Aar. Muley tog imod Pengene, og affærdigede Jøderne med de Ord: "Jeg seer nok, I bedragerste Hunde, at I stole paa, jeg om 30 Aar, ikke mere skulde være ilive. Men eder til Trods vil jeg leve saalænge for at kunne have den Fornøielse, at lade Hovederne hugge af eder, eller af eders Sønner."

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— Da Joseph Bonaparte ombyttede Neapels Trone med Spaniens, beklagede Napoleons Søster Caroline (gift med Murat) sig for Keiseren, over, at hun kun var Storfyrstinde af Berg; og keiserlig Hoied, medens hendes Svigerinde (Josephs Gemalinde) derimod blev kaldet Majestæt. Hun forlangte med Hestighed af Broderen, at han saasnart som muligt, maatte tilvende hende en kongelig Krone. „Giv Tid, Søster,” sagde Keiseren, „hav dog lidt Taalmodighed. At domme efter det Sprog, du fører, skulde man troe, at jeg havde begaaet en himmelraabende Uretfærdighed imod dig, og at jeg uretmæssigen tilbageholdt dig en Krone, der havde tilhørt din afdøde Fader.” (Malten's neueste Weltkunde.)

— Den statistiske Oversigt over Virksomheden af det franske Tribunal i første Instants for det sidstafvigte Aar, er nu udkommet, og indeholder ikke ringere end 10,454 Domme i Civilsager og 91,517 correctionelle Domme. Af de første er der saaledes 1311, og af de sidste 1294 flere, end i det foregaaende Aar. (Pariser Blade.)

— Blandt andre mærkværdige Gjenstande, der ville blive stillede til Skue i Conservatoriet for Kunster og Haandværker i Birmingham, befinder sig ogsaa den Stol, paa hvilken den i Aaret 1649 henrettede Carl den 1ste sad, saavel under Forhørerne, som ogsaa paa Skafottet. Ryggen er meget høi, og Sædet lavt; Stolen er betrukket med rødt Floiel. Biskop Juron, der bivaanede Henrettelsen, har efterladt denne Stol til sine Arvinger. (Das Ausland.)

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 8^{de} Februar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Til Selskabets Administration.

Uagtet det er fuldkomment lovmedholdeligt, at den ærede Administration i Ugebladet lader indføre Bekjendtgjørelser om Generalforsamlinger, Navnefortegnelse over Medlemmer, der have erholdt Gratification, eller Pension, m. m. vilde det dog vistnok være overensstemmende med god Orden, om flige Inserater, af Administrationen bleve tilsendte det Medlem af Commissionen for Ugebladets Udgivelse, der paa samme Tid, ifølge sin Tour, redigerer dette, paadet at Vedkommende derefter bedre kunde indrette og ordne sine egne Artikler. I det Sted lader Administrationen selv Bekjendtgjørelserne indrykke i Bladet. Da Lovene imidlertid ikke nærmere omtale denne Sag, skulle vi ikke bestride Admini-

strationens Ret til, at forbigaae ovennævnte Commissionsmedlem, eller tillade os at paastaae, at den skulde være forpligtet til, at følge den her betegnede, af os for rigtigere anseete Fremgangsmaade, skjendt den derved unegteligen vilde handle meer i Harmonie med Redactions-Commissionen. Men nogen større Ret til at afbenytte Ugebladet, kunne vi heller ikke indrømme den ærede Administration, uagtet denne, i den senere Tid, i Bladet har ladet indrykke Artikler, der neppe kunne henføres under de, i Selskabslovene omtalte „Bekjendtgørelser;” og vi indsee ikke rettere, end at Lovens §. 89, hvori der udtrykkeligen siges, at Intet kan indføres i Bladet, „uden efter Pluralitetens Billie af Commissionens Medlemmer,” derved er bleven overtraadt. Ugebladets „Forfattelse og Indretning,” som det hedder i §. 87, er overdraget Commissionen, og vi betragte derfor enhver Anden — den ærede Administration inclusive — for uberettiget til paa egen Haand, at indføre nogen Artikel i Bladet, med Undtagelse af det Tilfælde, at Administrationen bringer de, paa flere Steder i Lovene, s. s. i §. §. 19, 22, 24, 25, 26, 27 nævnte Selskabs-
Anliggender, til Medlemmernes Kundskab.

Intet er, eller har været, mindre vor Hensigt, end at ville lægge nogensomhelst Banskkelighed i Veien for Optagelsen af Administrationens Inspektorer, i Særdeleshed naar disse, saaledes som Tilfældet har været, indeholde Svar, Bemærkninger, Oplysninger, Meddelelser, eller hvilken Bencøvnelse man nu helst vil tillægge dem, foranledigede ved tidligere, mod den i selve Bladet fremsatte Ankepunkter; men det formene vi med Billighed og i Medfør af Lovene at kunne forlange, at saadanne

Inserater ikke indføres i Bladet af Vedkommende selv, men tilstilles os, saalænge vi besørge dets Udgivelse.

Scener af skrækkeligt Barbari og umenneskelig Forvorpighed.

(Slutning.)

I sin egen Familie, i Særdeleshed mod sine Koner og Børn, udevede Muley Ismael de rædsomste Grusomheder. Ogsaa her vilde han ikke elskes, men kun frygtes. Han havde 4 virkelige Koner, men foruden disse indtil 500 Medhustruer af alle Nationer; alle disse Fruentimmer beboede de indre Værelser af Slottet. Saaede paa nogen Uden, end Despoten, saa bleve de straffede med Døden; ved den mindste Forseelse lod han dem ynkeligen pidske. En af de Skjønne blev stranguleret, fordi hun paa en Spadsferetour, havde plukket en Pomerants. Uden Tyrannens Tilladelse maatte de aldrig besøge hverandre; for at have overtraadt dette Forbud, lod han engang alle Tænderne udtrække paa fjorten af disse beklagelsesværdige Skabninger. De Børn af det qvindelige Køn, som hans Slavinder fødte ham, bleve strax ombragte; kun hans retmæssige Gemalinders lod han beholde Livet.

At der ikke kunde være at tænke paa indre Roelighed i Riget under en saadan Tyrann, er saare naturligt. Tvende af hans Sønner, Sidan og Achmet, revolterede imod ham, for at støde ham fra Tronen; men deres Forsøg mislykkedes. Dette

affkræffede imidlertid ikke en tredie Søn Mahomed, der var udnævnt til Tronsfølger, fra et lignende Foretagende. I nogle Aar bekrigede han sin Fader, og lod sig 1705 udraabe til Keiser. Sidan søgte nu, at udlette Mindet om sin tidligere Opførsel ved at anføre Faderens Tropper, hvilket han ogsaa gjorde med en saadan Lykke, at han slog den oprørske Broders Hær, og fangede ham selv.

Forfærdelig blev nu den fangne Mahomedes Skjæbne. Muley drog ham otte Mile imøde, og sendte isorveien en stor Kjedel, endeel Tjære, Salg og Olie. Derpaa fulgte en Karre med Brænde, og sex Slagtere, alle med deres skarpe Knive i Hænderne.

Da Prindsen saae sin Fader, fastede han sig paa Jorden, kysede den, og nærmede sig derpaa Faderen, anraabende denne om Naade. Despoten sagde ikke et Ord, men satte den Ulykkelige sit Spyd for Hjertet. Da Prindsen paa samme Tid saae Kjedlen med Beeg og Olie, samt Slagterne, raabte han i den yderste Skræk: „For Guds Skyld, Fader, tilgiv mig! Tilgiv mig for Prophetens Skyld!“

Tyrannen forblev taus, men gav Tegn at gribe Prindsen, og sætte ham op paa Karren. Tvende Karle steg nu op paa Karren med ham, og udstrakte hans høire Arm saaledes, at Haandledet kom til at ligge paa Randen af Kjedlen. Muley befalede nu en af Slagterne, at begynde Executionen; men denne traadte tilbage idet han erklærede, hellere selv at ville miste sit Hoved, end affjære sin Beherskers Søn Haanden. Diebliligen blev nu den Driftiges Hoved afhugget, hvorpaa Barbaren befalede en Anden, at affjære Prindsens høire Haand. Denne Marter udholdt den Ulykkelige med temmelig Standhaftighed; men

da derpaa en God blev ham afhugget, udstødte han et Smerteskrig. — Efter denne kannibalske Execution sagde Muley til den lemlæstede Søn: „Mærker du nu, at jeg er din Fader? Hidtil har du ikke kjendt mig.” Derpaa tog han et Gevær, og skjød Slagteren, som havde forrettet Executionen. Da den halvdøde Prinds saae dette, raabte han i en spottende Tone: „Hvilken fortræffelig Mand! Beundrer hans Mandhaftighed; han myrder den, der adlyder, saavel som den, der ikke adlyder ham.”

Efterat Muley havde befaleet, at man, for at stille Blodet, skulde stikke Sønnens Arm og Been i Kjedlen med det sydende Veeg, reed han tilbage til Meqvinez, og beordrede fire Alkaiden, under deres Livs Fortabelse, at indestaae for, at Sønnen kom levende til Meqvinez. Da den Ulykkelige imidlertid døde efter elleve Dages Forløb, besluttede Muley, at slukke sin Blodterst paa Sønnens Feldtherre, Alkaiden Melek, der blev gjennemsaaget levende nedefra opad indtil midt paa Legemet, og derpaa ovenfra nedad.

Saaledes rasede denne Barbar, med hvis Rædsels handlinger man kunde fylde mange Ark, indtil en Alder af 81 Aar. Allerede i Aaret 1704 beløb Antallet af dem, som han med egen Haand havde ombragt, sig til 3,000; og dette Umenneske vedblev at rase paa samme Maade endnu 23 Aar derefter, thi først i 1727 endte han sin blodige Lebebane.

Af legitime Søner levede ved Tyrannens Død kun to: Deby og Abdalmelech. De bekrigede hinanden i flere Aar, indtil endelig den sidste, efterat Deby var bleven stranguleret, besteg Tronen. I Blodterst og Grusomhed gav han Faderen intet efter, hvilket fremgaaer deraf, at

han, alene i een Uge, engang lod 2,000 af sin Undersaatter ombringe.

Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet.

(Efter H. Malten's neueste Weltkunde.)

Det er sælsomt nok, at man skal kunne komme i den Nødvendighed, at bevise, hvorledes Civilisationens Fremskriden ikke er nogen Aarsag til Menneskeslægten's Udartelse. Det er ikke mindre sandt, at — om vi end ei tage Hensyn til hiin Caste, som i Civilisationens Fremskriden finder sit første, ofte endog det eneste Thema for sine Declamationer, og som gjerne ønskede, igjen at kunne nedstyrte os i Barbariets Afgrund, for desto bedre at kunne fiske i rørt Vand, — den fremsatte Sætning dog vil synes Mange paradox. Man undersøge kun nøiere den Idee, de fleste Mennesker gjøre sig om deres egen Uddannelse. Man antager vel, at Foreninger af mange Mennesker, at Selskaberne og Nationerne, ligesom Individerne, have deres Barndoms- deres Manddoms- og Oldingsalder; men til samme Tid troer man, at den fremskridende Alder har en Virkning paa Nationerne, der er aldeles modsat den, som den udøver paa Individerne; man mener, at kun disse blive visere med Aarene. Med Hensyn til Nationerne paa- staaer man, at jo ældre de blive, jo slettere blive de; og det er netop i Oldingsalderen, forsikkes der, at de overlade sig til de groveste Uordener og Udsvævelser, at de blive uroligere og mere fordærvede, end i deres

ungdommelige Kraftperiode. Men bestaae Nationerne da ikke af Mennesker? Og har man vel seet, at Oldingen var heftigere og ufornuftigere, end Ynglingen? Om man end indrømmer, at Nationernes Civilisation tiltager jo ældre de blive, saa tilføier man tillige hurtigt, at deres Svækkelse, Udartelse og Fordærvelse ligeledes tiltage med Civilisationen.

Denne Proces, som alle Tidsalderes Ufornuft har ført mod Civilisationen, kan desværre ikke mere forbause os; thi den Idee, at Menneskeslægten udarter, jo mere den ældes, er næsten saa gammel som vor Jord, eller rettere, som Traditionen om samme. For at opdage dens Udspring, maatte man gaae tilbage til Syndfloden; thi Syndfloden var jo hverken meer eller mindre, end en Straf for de udartede Mennesker. Homer gjør, i sine Sange ofte sine Landsmænd den Bebreidelse, at de have tabt den Bert og den Styrke, som Heltene for Troja vare i Besiddelse af; Plinius forsikkrer i fuld Alvor, at den menneskelige Bert fra Dag til Dag bliver mindre. Gaae vi til de Nyere, saa see vi Skribenter af de mest modsatte Meninger beskylde Civilisationen for, at den fordærver Menneskene.

(Fortsættes.)

C u r i o s u m.

I Napoleons Liv spiller Bogstavet M. en betydelig Rolle. Navnene paa 6 af hans Marchaller (Murat, Moncey, Massena, Mortier, Macdonald, Marmont)

og 26 Divisionsgeneraler begyndte med M. Hans først Slag var ved Montenotte, hans sidste ved Mon St. Jean; desuden vandt han Slagene ved Millesimro Mondovi, Marengo, Moskwa, Montmirail og Montereau Mailand var den første, Moskwa den sidste fiendtlige Hovedstad, hvor han holdt sit seierlige Indtog. Ogsaa Madrid drog han seierlig ind; men Madrid og Moskwa bragte ham Fordærvelse. Til St. Helena blev han, blandt Andre, ledsaget af Montholon og sin Kammertjener Marchand. Først blev han forladt af Murat, dernæst forraadt af Marmont. Egypten tabtes ved Menou's Uduelighed Paven blev arresteret af Miollis. Moreau var en Tidlang hans Rival; Mallet stiftede en Sammensværgelse imod ham. Tre af hans Ministre vare Maret, Montalivet og Mallien; hans første Kammertjener var Montesquiou. Malmaison var hans sidste Opholdssted i Frankrige. (Der Komet. Ein Unterhaltungsblatt für die gebildete Lesewelt.)

Endnu kunne vi tilføie Navnene Murat Bey og Muiron, hvilken sidste frelst hans Liv ved Arcola.

Ogsaa i Maanederne med Begyndelsesbogstavet M, fornemmeligen i Marts, indtraf adskillige vigtige Begivenheder i Napoleons Liv. Hans egentlige Seiersløb begyndte i Marts 1796, da han modtog Commandoen over den franske Armee i Italien; han blev Keiser i Mai (1804); Formølingseremonien ved Procura, med Marie Louise, fandt Sted i Marts (1810); Kongen af Rom blev født i Marts (1811); de Allierede holdt deres første Indtog i Paris i Marts (1814); han holdt selv, efter Tilbagekomsten fra Elba, sit Indtog i Paris i Marts (1815), efterat være landet i Frankrige den 1ste Marts; hans Død indtraf i Mai (1821.) Iøvrigt vide vi vel, at der ikke gives nogen Maaned, og kun faa Dage, uden at Mindet om en eller anden historisk Begivenhed, knytter sig til samme.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 15^{de} Februar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 7^{de} dennes afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling, der bivaanedes af 42 Repræsentanter.

Følgende blev omhandlet og besluttet:

- 1) Administrationen anmeldte at det havde været den ubehageligt at erfare at Listen over Selskabets Medlemmer, der i Genhold til Repræsentant-Beslutningen af 20^{de} December sidstleden, nu er besørget trykt og uddeelt, indeholder adskillige Feil, i Særdeleshed med Hensyn til en Deel Medlemmers, siden deres Indtrædelse i Selskabet, forandrede Stilling, Titulatur, m. v. Marsagen hertil forklarede at hidrøre derfra, at Fortegnelsen er udfreven af de ved

Bogholderiet værende oprindelige Lister og Bøger, hvor flige senere Forandringer angaaende de Paagjældendes Personer, ikke findes vedtagne. Imidlertid maatte det dog antages at Listen desuagtet i Realiteten svarer til sit Dømed, og Forsamlingen fandt ei heller, at der er Anledning til at lade den omtrykke.

- 2) Forsamlingen underrettedes om at det ved Lovens § 48 foreskrevne Eftersyn af Selskabets Activer er den 3^{die} dennes foretaget af de Herrer Repræsenter: Landsoverrets-Procureator King, Capitain, Muurmester Nagaard og Capitain Suren samt Tilstaaelsen meddeelt for befunden Rigtighed.
- 3) Fra Statsraad Schram var indløben en Skrivelse til Selskabet af 6^{te} denne Maaned, som foredroges Forsamlingen, og hvori han, under den Forudsætning at Pluraliteten af Selskabets Medlemmer muligen maatte dele Pastor Bisbys Anskuelse: at en aarlig Aflevering i Bestyrelsen ogsaa for den egentlige Detail er hensigtsvarende, yttrede Dnske om, efterat det ovennævnte Eftersyn nu har fundet Sted, frivilligen strax at fratæde som Administrator, for at den Omstændighed, at han har den længste Functionstid tilbage, ei skulde forhale hvad der ellers fandtes gavnligt; derhos tilføiedes at en paafalden Svaghed og andre Forretninger kunne i Fremtiden gjøre ham det vanskeligere at regte sit Kald i Selskabet.

Repræsentationen overdrog i denne Anledning undertegnede Bentley og Friederich at see Statsraaden bevæget til at tage

denne Udmeldelse tilbage, og fremdeles i den for ham tilbagestaaende Tid at vedblive sin hidtil erkjendte gavnlige Virksomhed som Administrator.

Dette have vi eferkommet, og Statsraad Schram har derefter med Beredvillighed samtykket i indtil videre at opfylde den saaledes skeete Opfordring.

- 4) I Overensstemmelse med Repræsentant=Beslutningen af 20^{de} December f. A. foretoges Valg paa Medlemmer til en Committee, der skal revidere Selskabets Love. De Herrer Pastor Gad, Lands=Overrets Procurator King, Professor David og Capitain Turen erholdt i denne Henseende de fleste Stemmer, og ligesom de trende Sidstnævnte, der vare tilstede i Forsamlingen, erklærede sig villige til at modtage Valget, saaledes har Hr. Pastor Gad senere afgivet lignende Erklæring. Forsamlingen overlod til Administrationen at bestemme hvilken af dens Medlemmer der har at tiltræde Committeeen.
- 5) Valget paa nye Repræsentanter for samtlige Klassificationer, hvilket i foregaaende Samling udsattes, blev foretaget og tilendebragt; men da Vedkommendes Erklæringer om de modtagne Valgene, ikke endnu have kunnet indhentes, vil Udfaldet nærmere blive bekendtgjort.
- 6) Følgende optoges til Medlemmer af Selskabet:
 - Fildugger Th. Nayler.
 - Dreiermester Hegstrøm.
 - Skoemager N. Andersen.
 - Jomfrue Louise Engler.

Soldbetjent F. C. Hornemann.
 Smedemester H. F. Gade.
 Skibs-Capt. H. P. Nielsen.
 Skibsfører N. Amundsen.
 Skibsfører E. S. Nielsen.
 Kleinsmedmester N. A. Faber.
 Bogholder J. Nielsen.
 Soldbetjent M. Erane.
 Quarantaine-Officiant G. Mortensen.
 Quarantaine-Officiant J. F. Schierbeck.
 Thee- og Porcellainshandler G. N. Krog.
 Vindhandler J. C. Kjerup.
 Handelsgartner P. Grimmenstein.
 Organist Berggreen.
 Urtekræmmer E. C. Bøye.
 Bogbindersvend F. A. Timmermann.
 Jomfrue J. E. Holm.
 Jomfrue C. M. Clausen.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab, den 10^{de} Februar 1840.

Bentley.

Friedenreich

E x t r a c t

af

fjerde Quartals Regnskab 1839,

for

det forenede Understøttelses- & Selvfab.

S n d t æ g t.

	Skdb. og Regn.	Skdb. Selsk.	Skdb. f.
Bøjselning fra forrige Quartal, Pre- fancer iberegnet	1411	92	791
A. Ugentlige Indkomster for Ugebladet 51te Aargang Nr. 40—52	660	20	1173
B. Raans Afbetaling i sidste Quartal			
C. Contingent for tredje og sidste Quartal bøte Aar	1991	52	100
D. Det fængelige Julest Gave for dette Aar Den af Frue Etatsraadinde Scheeb ifølge Selskabet til Selskabet Hønsfede Gave medtaget med	500		
F. Renter af Selskabets Capitaler: <i>(Esbler og Regn.)</i> af 100,000 Skdb. i fængl. Obligationer til 11te Decr. b. A. 2000 Skdb. = f.			
af 3200 £ St. til 1ste Oct. b. A., for 6 M. er 48 £ St. à 13 Mf. 4¼ f. 25c. og 198½ pCt.	421	30	2121 30
	Skdb. 7005	212064	5

U b g i v t.

	Skdb. og Regn.	Skdb. Selsk.	Skdb. f.
1. Pensioner for sidste Quartal: til de sædvanlige Pensionister	1045		
Pensionister for det 25vedste Regar Dato for Caroline = Regarat	44		
Divte for Caroline = Regarat	25		
Urenter			50
2. Ards = Reie			30
3. Til Søndst indløst £ St. 100 i 3 pCt. Danst Engelse Obligationer à 7½ pCt. à 14 Mf. 25c. er 5 Mf. 1004. Renter i 31 Dage — 3. 10. 5 Mf. 1004. 10. à 197½ pCt. 661 Skdb. 2 Mf. 4 f. Courtage = 4 — = -	662	4	
4. Uerbørlige Contingenter, affrene	25	32	
5. Ugebladet Trykning med Papir	189		
6. Uiretste Regninger	11	78	
7. Reminger			400
Prefancer af udfædte, ei endnu ind- friebe Contingenter: <i>(S. og R. Sk. Selsk.)</i> for Raan	96	311	
for Contingent ... 241 - 56 f. = -	337	56	341
Saldo	4665	24	1243
	Skdb. 7005	212064	5

Sejebenhavn den 31te December 1839.

Overensfommende med den af Administrationen fæste Control.

J. Friedenreich.

Bentley.

G. Schram.

C. G. Primon.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 22^{de} Februar 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Erklæring.

Som Medlemmer af den f. T. værende Skrifts-
committee til Ugebladet „Borgervennens” Redaction
finde vi os foranledigede til herved at tilkjendegive,
at vi ingen Deel have i Affattelsen af den i bemældte
Blads No. 6 d. A. indrykkede Artikel med Overs-
skrift: „Til Selskabets Administration.”
Naar derfor den i bemældte Inserat Talende bruger
Udtrykket: „vi o. s. v.,” da maa denne Maade at
tale paa ei være at forstaae saaledes, som om dette
Stykke var indrykket i Bladet med samtlige Skrifts-
committeens Medlemmers og i Besynderlighed vort
Vidende og Samtykke. Vi kunne heller ikke bifalde
den af Lovens §. 87 og §. 89 heri gjorte Anvendelse
og Fortolkning, ligesom overhovedet den oprindelige

Bestemmelse i §. 89 om en foregaaende Drøftelse af de Artikler, som meddeles i Ugebladet, ved samtlige Skriftcommitteens Medlemmer, vitterligen i lang Tid i Praxis ei har været fulgt, og efter Omstændighederne ei kan følges.

Kjøbenhavn den 10^{de} Februar 1840.

V. L. Nissen. S. C. Kielsen. C. P. J. Krebs.

Det vilde have været os meget behageligt, allerede i forrige No. at kunne have optaget ovenstaaende „Erklæring“; men da hiint No. blev benyttet af Administrationen, er det os saaledes først idag muligt, at befrie de trende Herrer fra den Bekymring, der synes at være vakt hos dem ved Tanken om den Mulighed, at Selskabets Medlemmer kunde tiltroe dem nogen Deelagtighed i den i dette Blad No. 6 af os indrykkede Artikel: „Til Selskabets Administration.“ Imidlertid formaae vi dog ei at indsee, at der var synderlig Grund til at foruroliges i denne Anledning; og vi nære endog det Haab, at blandt Selskabets to eller halvtredie tusinde Medlemmer, befinde de trende Herrer sig blandt de meget faa, der have kunnet komme til det Resultat, at et Inserat i Bladet maatte antages at være skrevet i Skriftomiteens Navn, fordi vi deri havde betjent os af det gængse, af os hidtil stedse brugte Pronomen „vi“; og uagtet intet Navn stod under Artiklen, men vort derimod paa Bladets sidste Side. Vel omtales Skriftomiteen, og vel berøres dens og dens Medlemmers Forhold til Administrationen; men vi have ingenlunde ført Ordet, eller indlagt

Protest i nogen Andens Navn, end i vort eget; og mindst havde vi ventet, at den „Maade at tale paa,” af hvilken vi have betjent os, skulde have været trende af Skriftcomiteens Medlemmer saa dunkel, eller fremmed, at den endog kunde blive dem en Opfordring til at meddele Bladets Læsere Underretning om, at Artiklen ikke hidrørte fra Comiteen. Om de trende Herrer ved deres „Erklæring,” tillige have villet desapprovere vor Indsigelse mod Administrationens, af os dablede Fremgangsmaade, er ikke ganske tydeligen udtalt; dog synes det sidste Punktum at vække Formodning herom, og vi skulle desaaarsag tillade os følgende Bemærkninger.

Som bekendt lyde de to berørte S. S. i Selskabslovene saaledes:

S. 87. „Ugebladets Forfattelse og Indretning overlades til en Commission, bestaaende af 5 af Selskabets Medlemmer, hvilke stedse besørge, at et Blad ugentlig udgives paa et Halvark eller meer, naar den finder for godt, dog uden forhøiet Betaling for Abbonnenterne.” Og S. 89: „Bidrag til dette Blad modtages fra enhver baade i og udenfor Selskabet, men intet kan deri indføres uden Pluralitetens Billie af Commissionens Medlemmer.”

Uf disse tvende S. S. have vi nu uddraget den Conclusion, at enten de Artikler, der indføres i Bladet, iforveien drøstes af hele Skriftcomiteen, eller om Valget og Formen af Artiklerne bestemmes skifteviis af Comiteens enkelte Medlemmer, ifølge den Tour, hvori de skrive: er og bliver Comiteens Magt og Myndighed samt dens Stilling til Administrationen, uforandrede de samme; thi de cærede Herrer ville vel neppe, paa Grund af det, blandt Comiteens Medlemmer indbyrdes trufne

Arrangement: at skrive paa Omgang, paaftaae, at der derved er indrømmet Administrationen større Ret til, efter Behag og paa egen Haand, at kunne benytte Bladet til andet, end hvad Lovene tilstede, eller med andre Ord, at de tvende citerede S. S., ifølge hiin Overenskomst (hvis practiske Nytte er omtalt i Kjøbenhavnsposten for f. N. Nr. 349), kunne betragtes som annullerede. Foruden at Comiteens 5^{te} Medlem, Hr. Pastor Bisby, en Mand, der vissefælgelig ogsaa nok kan siges, at have gjort sig fortrolig med Selskabets Love, ganske deler vor Anskuelse i Henseende til den her omhandlede Gjensstand, har, blandt de mange Selskabsmedlemmer, hvis Mening vi have æstet, ikke en Gæst misbilligende omtalt den „Anvendelse og Fortolkning,“ vi have gjort af de tvende tidnævnte S. S. Men da de Hrr. Professor Riisen, Overlærer Kielsen og Inspecteur Krebs (Pluraliteten af Skriftcomiteen) synes at have en, fra vor og mange Andres aldeles dissentierende Mening, saa vilde det være saare behageligt, dersom de offentlig udtalede denne, navnlig i Henseende til den egentlige her omtvistede Punkt: Administrationens og Skriftcomiteens gjensidige Forhold og Rettigheder.

L. M. Møllen.

Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet.

(Fortsættelse.)

„Oceanets daglige Stigen og Falden,” siger Rousseau, „er ikke regelmæssigere underkastet Himmellegemernes Løb, end Sæderne og Redeligheden ere afhængige af Videnskabernes og Kunsternes Fremskriden. Man har seet Dyden forsvinde i samme Forhold, som Dplysningen hævede sig over vor Horizont, og det samme Phænomen er iagttaget til alle Tider og paa alle Steder.”

„Allerede eengang,” siger Benjamin Constant, „syntes Menneskeslægten at være nedsunken i Afgrunden. Men dengang havde en lang Civilisation afkræftet den. Svergang,” tilføjer han, „Menneskene naae Civilisationens høieste Trin, synes de, flere Generationer igjennem, at være fuldkomment udartede.”

„Vi høre ikke,” siger Chateaubriand, til hine chimæriske Væsner, der uophørligen ville forbedre, blot paa Grund af den Formening, at den menneskelige Natur imødegaaer en Fuldkommenhed uden Maal. Forsynet har sat Skranke for Opnaaelsen af denne Fuldkommenhed. For at standse den, har Skaberens fundet det tilstrækkeligt, at bringe Menneskenes Sæder i Contrast med deres Dplysning, og at stille deres Hjertes overfor deres Forstand.

Vi have liggende for os et voluminøst Flyveskrift over Englands Tilstand, hvilket Skrifts Udgivelse almindeligen tilskrives det engelske Ministerium. En af Hovedbemærkningerne i samme er,

at den russiske Nation endnu ikke har naaet det samme Civilisationstrin, som de øvrige europæiske Nationer, fordi — dens Sæder endnu ikke ere saa for-
dærvede.*)

En varm Ven og Forsvarer af forældede Maximer paastod ligefrem, at „det menneskelige Selskab blot gaaer tilgrunde som Følge af en for heit stegen Civilisation, ligesom Menneskene omkomme paa Grund af en overdreven Corpulence, og at man netop maa tilskrive hiin (den overvættedes Civilisation) vor Tidsalders ubegribelige Gjæring.” — En Anden meente, „at det første, en viis Regjering havde at gjøre, naar den vilde have Ro og Sikkerhed, bestod i, at drage til Feldts med 88pundige Kanoner (hvis saadanne maatte have) mod Alt, hvad der kunde bidrage til Oplysningens og Civilisationens Fremskridt.”

Man kunde letteligen sammensætte et tykt Bind af alt det, der er skrevet imod Civilisationen. Og dette Sprog føres ikke blot, som man seer, af Forskruede og Snævne; det er meget meer Udtrykket af en Folkemening, som er endog mangen Skjønsaand egen, og som, i meer end eet Land, deles af den herskende Magt. Ingen vil kunne negte, at

*) Meningen heraf maa vel være, at den Omstændighed, at den russiske Nations Sæder endnu ikke ere saa fordærvede som de andre Europæeres, er et Kjendetegn paa, at den endnu ei har naaet det samme Kulturtrin som disse. Man kunde ellers let fristes til, i den engelske Forfatters Ord, at søge den Mening, at fordærvede Sæder maatte kunne bidrage til Civilisationens Fremskridt, noget, som dog nok Ingen endnu har paastaet.

L. M.

Civilisationen jo gjør os skarpsindigere, lærdere, rigere og høfligere; men man vil tillige have, at den skal fordærve os. Nogle anklage den for, at den gjør os urolige og oprørske; andre paastaae, at vi ved den blive svagelige og frygtsomme; atter Andre sige, at vi have den at takke for Egoismen og Sandfælgigheden. Men alle de her antydede Feil og Mangler, hvormed Civilisationen skal begave os, egne sig ikke til, at forskaffe os Frihed, og da dette dog er dens Hovedopgave, saa vilde det i hvert Fald see ilde ud med vores. Vi ville da have Uret i at paastaae, at de frieste Nationer ogsaa altid have været de mest civiliserede. Men lader os noget nærmere betragte denne Tendantsproces, som man fra alle Sider fører mod Civilisationen. Dette Ord maa, efter vor Mening, være afledet af Civitas eller Stad. Foreningen af Mennesker i en Stad, danner et Selskab. Civilisation betyder altsaa at gjøre Menneskene skikkede til Staden, til Selskabet, selgelig at bibringe dem selskabelige Ideer og Sæder. En Civilisation, der frembragte anti-civile, eller anti-selskabelige Virkninger, vilde ikke fortjene dette Navn, og kunde ikke gjøre Fordring derpaa, fordi den netop vilde være det modsatte af det, som man sædvanligen forstaaer derunder. Naar man altsaa paastaaer, at Civilisationen har Statens Udælgelse til Følge, saa ligger der i denne Paastand en Usands, noget sig selv modsigende, hvilket sees af det blotte Bekjendtskab med Ordet.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— Udvandringerne fra England til Moderlandets Der beløb sig i de første 5 Aar efter Freden, omtrent til 5,000 Mennesker aarligt i Gjennemsnit; men i de sidste 7 Aar derimod (indtil 1838 at regne) udgjorde hele Antallet omtrent 70,000, hvoraf endeel tog Veien til Ny-Seeland. Den nyseelandske Dgruppe udgjør 95,000 engelske Kvadratsmiil; Befolkningen bestaaer af følgende Dele: Indfødte, hvide Indvaanere, hvide Besøgere, og blandede Racer. De Indfødtes Antal er sandsynligt omtrent 130,000, og de hvide Indvaaneres 2,000. Paa den nordlige D besøge de Hvide for det meste den saakaldte Dernes Bugt, og man har allerede der seet 1,000 engelske og amerikanske Matroser samlede. I Aaret 1836 kom 151 Skibe, for det meste Hvalfiskefangere, dertil, og deriblandt vare 95 engelske, og 54 amerikanske Skibe. Den blandede Race skal være i Tiltagende; men Totalantallet af Befolkningen tager derimod af, fornemmeligen ved de europæiske Sygdomme. (Das Ausland.)

— En engelsk Skibsbygmester gav i Aaret 1828 følgende overordentlige Exempel paa Hurtighed i Skibsbyggeri. Den 3die Sept. erholdt han det Hverv, at bygge tre Baade, den ene til 30, den anden til 26, og den tredje til 14 Fods Kjællængde. Den første blev færdig i 25½, den anden i 28, og den tredje i 33 Timer, og den 5te Sept. vandt disse Baade allerede Prisen i Væddesfeiling. (Das Ausland.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 29^{de} Februar 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet.

(Fortsættelse.)

Men, svarer man, Ordet Civilisation bliver i Særlighed og næsten udelukkende brugt, for at betegne Industrie, Kunster, Videnskaber og Rigdomme, og det Særegne ved Rigdomme med Alt hvad de frembringe, paastaaes at have Indflydelse paa Sædernes Udværelse. Mod denne Indvending frembyde sig to meget simple Svar. For det første: hvo, som tillægger Ordet Civilisation denne Betydning, gjør en urigtig og al for indskrænket Anvendelse deraf, thi det betyder Alt, hvad der dannes for Staden, for Selskabet, og ikke blot hvad der tildeels bidrager

dertil. Det omfatter ligesaavel Sæderne, for Videnskaberne, og det er en Urimelighed at sige, at Civilisationen gjør os skikkede for Selskabet, uden at give os nogensomhelst selskabelig Egenkab, men meget mere bidrager til vor Udartelse. Omend skjønt en saadan Forklaring er den eneste mulige saa vil den dog ikke blive betragtet saaledes af dem der foregive at have bestemte og fuldkomne Ideer derover; og naar de kalde en Nation civiliseret, saa ville de dermed ikke blot sige, at den er riig, høflig, oplyst, industriøs, men fortrinligviis ogsaa, at den har gode Skikke, at den bedre begriber og udøver Retfærdighedsforvaltningen og Moralen, end enhver ikke civiliseret; og at den bedre veed, under hvilke Betingelser det er Menneskene nødvendigt, at leve tilfredse i Samfundet. Altsaa, selv i det Tilfælde, at man med Ordet Civilisation ikke umiddelbart forbinder Begrebet om Moral, men alene vilde antage, at det kun betegnede Nationernes Kunster og Rigdomme, selv da vilde det være Uforstand, at paastaae, at Civilisationen bidrog til Sædernes Fordærvelse.

Sandt er det, at Kunsterne gjøre Sæderne blidere; men det er ikke sandt, at de fordærve dem. Man forekaster dem, at de svække Modet, og tilintetgjøre alle frigeriske Dyder. De gjøre endnu mere: de undertrykke selve Krigen (?). Det er deres Bestræbelse, at gjøre de erobrende Nationers vilde Dyder unødvendige. De lære Menneskene den Hemmelighed, at kunne leve blandt hverandre i Velstand, uden gjensidigen at skade hverandre. De sætte dem i en Tilstand, i hvilken de beqvemt kunne bestaae uden hiin overnaturlige Bestræbelse, som de frigeriske Nationer ellers ofte maae paalægge sig selv, og som

ikke længe er Menneskene mulig, i Tidens Længde at vedligeholde.

Kunsterne ere til Skade for Krigen*), men ikke for de krigeriske Dyrer. De ere ikke uforenelige med Modet; de forandre blot dets Natur, og i Stedet for at opflamme det til Røveri, give de det Modbydelighed derfor. Hele Stridsspørgsmaalet bestaaer i at vide, om Mennesket ikke ligesaavel er skicket til, at entusiasmeres for sit eget Forsvar, som for Andres Ruin; om der kun gives en Tilbøielighed til at undertrykke, og ikke en imod Undertrykkelse. Men hvo tvivler vel endnu derpaa? Historien frembyder Exempler nok paa arbeidsomme og fredelige Nationer, paa saadanne, der mest bestode af Haandværkere, Landbrugere, Handlende, som bleve tvungne til at gribe til Vaaben for deres Selvforvar, og som ikke blot modstode deres Fiender med overordentlig Energie (uagtet de ikke vare saa krigsvante og disciplinerede som disse); men som endog ofte besejrede dem. Langtfra, at Kunsterne svække Modet, gjøre de det meget ædlere og mere levende**).

*) D. v. s. de skulle bidrage til at forebygge Krigen.
L. M.

**) At en Deel af Krigerstheden, eller maaskee ligesaa rigtigt, Krigslysten, stedse gaaer tabt, naar at Folk lægger sig efter fredelige Synter, vil neppe kunde negtes, ligesom Sagen selv er saa naturlig, at den ikke behøver at forklares. — Men at et saadant Folk derfor skulde degenerere i Henseende til Mod og Krigsdygtighed, dette bliver derimod en ubevist og ubevislig Paastand. Blandt de uciviliserede og krigeriske Nationer ere den egentlige Krigerand og det physiske Mod langt almindeligere hos hver Enkelt, end de ere det hos civiliserede Nationer, hvortil

Grækerne ere meer industriøse end Tyrkerne, og paa hvilken Side har Tapperheden viist sig størst? De som Kunsterne indvirkede skadeligt paa Modet, saamaatte Englænderne være det feigeste Folk paa Jorden, og dog behøver man vel ikke, at bevise det Modsatte.

(Forsfatteren bemærker fremdeles, at ligesaa lidet som Civilisationen er til Hinder for det frige, ligesaa lidet vil den indvirke hæmmende paa det borgerlige Mod, men endog bidrage til at hæve og styrke dette, esterdi den giver Mennesken en vis Værdighed, og gjør dem enhver Forhaanelse føleligere, enhver Undertrykkelse utaaleligere. Meget af det, de mindre civiliserede Forsædre have lidt, ville de Rullevende neppe faae at see, ligesaa lidet som Efterkommerne ville blive Vidner til meget af hvad de Sidste have maattet underkaste sig. Og naar i vore Tider, hedder det fremdeles, mangen Daarskab og Uretfærdighed ikke fremkalder Yttringer af almindelig Uvillie, saa er dette netop ikke Tegn til, at vi allerede ere for meget civiliserede, men derimod, at vi endnu ikke besidde tilstrækkelig Civilisation. — Mod den Paastand, at Kunsterne have beriget, og paa denne Maade fordærvet os, bemærker Forsfatteren, at det vel er troligt, at

det saakaldte Forstandens Mod (*courage d'esprit*) hyppigere vil findes hos de Sidste, end hos de Første. Med sand indre Lyst og Tilbøielighed griber den raae Folkstamme til Sværdet; som Folge af Nødvendigheden rustes det civiliserede Folk sig til Kampen; hos hiin er Krigen for den store Hob, Midlet til Erhverv, hos dette er den derimod ofte Erhvervsflidens og mangfoldige fredelige Interessers, Antipode.

L. M.

de forskjellige Kunster, ved hvis Hjælp Erobreren*), Lyven, Intriganten, Agioteuren vide at forskaffe sig Andres Formue, kunne bidrage til deres Fordærvelse, selv om de virkeligen berrige sig; men at man ikke bør være saa uforstandig, eller fræk, at tilskrive de nyttige, virkeligen frembringende Kunster den samme Virkning; at man ikke bør sammenligne den industrielle Borger men le chevalier d'industrie, o. s. v. — Efterat Forfatteren, saavel ved en Citat af Montesquieu, som med egne Ord, har omtalt Hoffernes Fordærvelse i meget stærke Udtryk, fremføjer han, ved at omtale Rigdom, den Paa-stand, at af alle de Midler, ved hvis Hjælp Sædnerne kunne forbedres, er Rigdom et af de virksomste; thi den kan forskaffe os den Velgjerning, at nyde en bedre Opdragelse; den indskyder os Forskjærlighed for ædlere Sædvaner og Tilbøieligheder; den sætter os i en Stilling, i hvilken vor egen Fordeel fordrer et godt Forhold af os; den tvinger os til Jagttagelsen af den ydre Anstand, til Oprettholdelsen af et godt Rygte; den giver os Midler i Hænderne til at arbejde paa vor vedvarende Uddannelse, og selgeligen paa vor Forbedring.)

Naar man altsaa ved Ordet Civilisation kun vilde forstaae Ideerne om Kunst, Videnskab og Rigdom, saa vilde det dog være umuligt, at identificere den med Sædernes Fordærvelse. Hvad der fordærver Menneskene, er ikke Rigdom, men den

*) Dersom Forfatteren hernegner Krigskunsten blandt de Kunster, som Erobrerne behøve for at sætte sig i Besiddelse af Andres Formue, da skulle vi dog mene, at denne ædle Kunst ikke bidrog til dens Udøveres moralske Fordærvelse; men Alt i Verden kan jo misbruges. L. M.

Maade, paa hvilken den erholdes; ikke den Kunst, ved hvilken der erhverves, men den Kunst, der paa en ulovlig Maade tilegner sig den. Men denne sidste hører ikke til Civilisationen; den er kun en Udvæert af samme, som desværre, til Skam for Menneskeheden, vedvarende eksisterer, da derimod den frembringende Kunst, den eneste, der virkeligen udgjør en Deel af Civilisationen, netop derved, at den foreøger Velstanden, er en af de virksomste Narsager til Udbredelsen af en bedre Underviisning og til Sædernes Forcædning.

Men naar nu Civilisationen, ifølge sin Natur, ikke drager Sædernes og Nationernes Fordærvelse efter sig, hvorledes skal man da forklare Historien? Denne viser os ingen virkeligen stærke Nationer, uden de lidet cultiverede? Naar Rigerne ere komne paa Civilisationens høieste Standpunkt, styrte de igjen sammen. Man betragte kun Staterne i Oldtiden.

Fremviser Historien virkeligen det, man i denne Henseende troer at finde deri? Nei! Man vil ikke kunne opvise een Nation i denne, som er gaaet tilgrunde ved Overmaal af Cultur. Vi antage, at Nationerne, ligesom Individerne, have deres Culminationstaar, efter hvilket de begynde at tage af. Men hvilket er dette Aar? hvad er dette for en Alder af Civilisationen, som det menneskelige Selskab ikke kan opnaae, uden strax igjen at synke ned. Vore Ideer over denne Punkt ere saa ubestemte, saa vaklende, at vi ei engang vide, i hvilken Orden man skal classifisere de civiliserede Nationer. Vi kalde Civilisationens Førstefædte, Oldtidens Nationer eller de Gamle, og Nutidens, der have arvet saa mange Aarhundreders Erfaringer og Oplysning, de Nyere. Vi kalde de

europæiske Nationer gamle, og de amerikanske, f. Ex. de forenede Staters, unge. Men dette staaer i Modsigelse med Sandheden; thi i Civilisationens Ordensfølge ere Amerikanerne meget ældre, end vi, og vi ere meget ældre end de Nationer, hvilke vi fortrinsviis kalde de gamle. Dersom de menneskelige Selskaber kunne overskride en vis Culturgrad, uden at gaae under, saa vilde vi allerede længst være forsvundne, thi vi ere allerede længst mere civiliserede, end Oldtidens Nationer vare. Smidlertid synes det dog ikke, at vort Endeligt endnu er saa meget nært.

Det er ikke muligt, neiagtigen at bestemme, hvad der har forarsaget de første civiliserede Nationers Undergang. Men naar man skulde vove, at udtale en Mening om en saa stor, saa forviklet og i Tiden saa fjerntliggende Kjendsgjerning, saa kunde man paastaae, at hine Nationer snarere vare undergaaede af Mangel, end af Overflodighed paa Cultur, fordi de havde støttet deres Existens paa de, al reel Styrke edelæggende Grundsætninger, der ere enhver virkelig Udvikling modstridende, nemlig Krigen og Slaveriet. Man kunde sige, at de fornemmeligen vare gaaede tilgrunde fordi der paa deres Tid existerede mange Nationer, som aldeles ikke vare civiliserede. Grækernes Undergang blev ikke hidført af deres egen Civilisation, men af Romernes Barbari (?). Romerne, paa deres Side, bleve ikke tilintetgjorte af deres egen Civilisation, men ved Gothernes, Hunnernes og Vandalernes Raahed; disse Folkeslag ængstede dem i flere Aarhundreder uophørligen.

(Slutningen følger.)

Middel mod Drukkenskab.

Den engelske General Doyle affskaffede i sit Regiment, den corporlige Straf for Drukkenskab, og desuagtet var der, kort Tid efter, ikke en eneste Drukkenbolt blandt Mandskabet. Det Middel, som han anvendte, og hvorved han bevirkede en saadan Radicalcur, bestod i, at han lod den Beskjænkede lægge et spansk Flueplaster paa Ryggen, og derefter i otte Dage holde streng Diæt. En Officier i Guernsey havde hørt Midlet omtale, og besluttede, at anvende det ved sit Regiment. Den første Gang Tilfældet indtraf, begav Obersten, ledsaget af en Chirurg, sig til Bagten, hvor Chirurgen, efterat have sølt den Beskjænkedes Puls, erklærede, ifølge forudgaaet Aftale, at Manden havde Feber, hvornæst han blev baaret til Hospitalet af fire Soldater. Disse, saavel som deres Kammerater, kunde ikke tilbageholde Latteren over, at man viste den Beskjænkede saa megen Omhu. Neppe var imidlertid den foregivne Patient kommen ind paa Hospitalet, før man lagde ham et stort spansk Flueplaster imellem Skuldrene; han erholdt i otte Dage kun en fjerde Deel af de sædvanlige Portioner, og derpaa blev han erklæret for helbredet. Ved den næste Parade gratulerede Obersten ham meget alvorligt til hans Helbredelse, og hans Kammerater udloø ham dygtigt. Men mange af disse Lattermilde havde snart samme Skjæbne, thi de havde ingen Anelse om, at Experimentet gik ud paa, at helbrede for Drukkenskab; man troede virkeligen, at Chirurgen var bleven ført bag Lyset. Spøgen var fortræffellg nok for de Omstaaende, men bitter for Patienten. Trækplasterets Brænden, den otte Dages strenge Diæt, den Omstændighed, at Curen ikke indstjød Medlidenhed, men fremkaldte Spot, bevirkede, at Pryglestraffen for Drukkenskab; ogsaa i dette Regiment kunde affattes, thi Ingen berusede sig mere. (Allgemeine Militär-Zeitung.)

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 7^{de} Marts 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikringens Locale** paa Raad- og Domhuset Torsdagen den 12^{te} Marts, om Eftermiddagen Kl. 5, til hvilken Tid D'Herr. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Nøde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 7^{de} Marts 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Benzen.

Yderligere Erklæring, foranlediget ved
de vor forrige Erklæring af Hr. Premier-
lieutenant v. Müllen tilføiede Mod-
bemærkninger.

Da vi afgave den i forrige Nr. af dette Blad indrykkede Erklæring, troede vi aldeles tydeligt at have lagt for Dagen vor Bevæggrund dertil, nemlig at imødegaae den Mening, at den i Nr. 6 indrykkede Artikel under Overskrift: "Til Selskabets Administration" maatte være en Ytring, nedlagt i Bladet af Skriftcommitteen som et Samfund, der vitterligen bestaaer til Bladets Udgivelse. Denne Mening maatte nemlig, da Forfatteren heelt igjennem betjener sig af Udtrykkene "vi, vor, os," gjøre sig gjældende hos enhver tænkende Læser, som er vidende om Tilværelsen af en Skriftcommittee i Selskabet.

Og, da vi, skjøndt ingenlunde "foruroligede" eller "bekymrede" derover, dog slet ikke sølte nogen Lyst til at staae hos den hæderlige Administration og den øvrige forstandige Deel af Bladets Læsere i et saadant Lys, som om vi kunde ville gjøre Partie med nogensomhelst Deel af Skriftcommitteen, der lod sig det falde ind at gjøre Administrationen dens Ret stridig til, - uden forud at henvende sig til enten hlee Skriftcommitteen eller enkelt Medlem af Samme, - saavel at lade indrykke i Bladet Efterretninger og Meddelelser om Selskabets Anliggender o. s. v., som at give i Bladet fornødent Svar paa Tiltale til den i Samme; saa fandt vi os fuldeligen foranledigede til at afgive vor ommældte Erklæring, hvad det har maattet forundre os at erfare, at Forfatteren

af Moderklæringen i Nr. 8 "ei har formaaet at indsee."

Vi have intet imod, at Forfatteren af Moderklæringen "nærer det Haab, at blandt Selskabets to eller halvtredie tusinde Medlemmer meget faa ville dele vor ovenanførte Mening". Men ogsaa vi paa vor Side nære det Haab, at om ogsaa den mindre, saa dog den fornuftigere og bedre Deel af Selskabets Medlemmer vil være af samme Mening som vi, og at saaledes Meningerne, naar de ei tælles, men veies, ville blive os gunstige.

Det er os meget ubehageligt at see os nødsagede til saaledes paany at tage til Orde i denne Sag, og vi føle tilfulde, hvor lidet passende det maa synes, at en Committees Medlemmer skrive polemiserende imod hverandre i det Blad, de i Fællesskab redigere. Men Skylden er ikke vores. Vor Erklæring af 10^{de} d. M. vil, haabe vi, af enhver billig Læser erkjendes at være affattet uden Fornærmelighed imod Nogensomhelst. Vi overlade til Andre at dømme om, hvorvidt Moderklæringen er paa samme Maade fri for Personlighed.

Hvad endeligen den Pluralis majestaticus angaaer, som Forfatteren endnu i Nr. 8 vedbliver at bruge, da ansee vi dens Brug, som Betegnelse for en enkelt Person, i dette Tilfælde og efter de stedfindende Forhold, aldeles meningsløs.

Kjøbenhavn den 24^{de} Februar 1840.

N. L. Nissen. S. C. Kielsen. C. P. J. Krebs.

Det kunde næsten synes overflødig, at indlade sig paa Besvarelsen af et Inserat, som ovenstaaende „yderligere Erklæring.” Men da det maaskee af En og Anden kunde betragtes som en Erkjendelse af Uret, eller som en Indrømmelse af, at det Sande og Rigtige var indeholdt i vore trende Antagonisters Paastand, hvis vi lode denne hengaae uændset, skulde vi tillade os at bemærke Følgende.

Hvad der fremkaldte vor, i „Borgervennen” Nr. 6 indrykkede Protest mod Administrationens egenmægtige, ved intet Lovsted hjemlede, Fremgangsmaade, at lade indrykke Artikler i Bladet, uden at henvende sig til dettes Redaction, vare de tvende, i Nr. 50 f. N. og Nr. 5 d. N. indrykkede Svar paa Pastor Bisby's, gjennem flere Nummere fortsatte, Bemærkninger, hvilke sidste, som bekjendt, foranledigede den, af Repræsentationen eenstemmigen fattede Beslutning: at nedsætte en Comitee for at revidere Selskabets Love. Da Pastor Bisby selv redigerede Bladet paa den Tid, han nedskrev sine Bemærkninger, havde han naturligviis fuld Ret dertil. Hvad den, efterat Undertegnede havde overtaget Bladets Redaction, i Nr. 3 indførte Artikel af Pastor Bisby, angaaer, da behøve vi neppe at bemærke, at Hr. Pastoren besidder for megen rigtig Tact til, at han, paa egen Haand, skulde have ladet den indrykke i Bladet, hvortil han dog, saafremt der paa nogen Maade kunde være Tale om Ret, var ligesaa bemyndiget som Administrationen. At denne nu har tiltaget sig den Retlighed, mod hvilken vi have protesteret, og at Lovene ikke paa noget Sted indrømme den samme, troede vi, ifølge den Forklaring, vi have afgivet i Nr. 8, at have gjort indlysende, endog for dem, som vore

ærede Modstandere ikke henregne til den „forstandige Deel af Bladets Læsere,” hvis ikke, som dog nok var tænkeligt, en flygtig Kjendskab til Selskabets Love, og en fordomsfri Bedømmelse af Sagen, kunde være tilstrækkelige til at see denne i sit rette Lys, selv uden en saadan Forklaring fra vor Side. Naar derfor de trende Herrer endnu tale om, at Administrationen har „Ret,” da kunne vi kun betragte en saadan Anskuelse, som udsprungen af alt for devote Følelser mod Selskabets styrende Magt. Vi give derimod det ærede Triumvirat den Forsikkring, at vi, paa Grund af vor udtalte Mening, ingenlunde nære Frygt for, at komme til at staae i et usordeelagtigt Lys hos noget forstandigt Selskabsmedlem; og hvad Administrationen angaaer, da haabe vi, at besidde Standhaftighed nok til, med Resignation at kunne bære den mulige Misgunst, vor Protest kunde paadrage os hos denne „hæderlige” Autoritet, der iøvrigt ikke, saa lidet som nogen anden Autoritet, foreger sin Hæder ved at overskride Grændserne for sin Myndighed, og deri — vi gjentage det — har Administrationen gjort sig skyldig ved den Brug, den egenraadigen har tilladt sig at gjøre af Bladet. Derhos kunne vi ikke fordelge, at vi, paa vor Side, just heller ikke spore synderlig Uttraa efter, at „gjøre Partie” med et Element af Skriftcomiteen, der har et saa utydeligt Begreb om sine egne Rettigheder, som Tilfældet synes at være med vore ærede Modstandere.

Vi bede Læserne at lægge Mærke til, at vi, i Slutningen af vore Modbemærkninger i No. 8, udtrykkeligen opfordrede Herrer Nielsen, Kielsen og Krebs til, offentlig at udtale deres

Mening, med Hensyn til Hovedqvæstionen, den egentligen omtvistede Punkt: Administrationens og Skriftcomitens gjensidige Forhold og Rettigheder. Ere vore Antagonister nu virkelig saa gennemtrængte af Overbeviisningen om Rigtigheden af deres Paastand, hvorfor have de da, i Stedet for alene med en eneste Grund, at søge at bevise denne, vedblevet og gjentaget den med en forunderlig Grad af Obstination, som om det kunde antages, at man nutildags i litteraire Anliggender, troede Nogen paa hans blotte Ord, uden ringeste Beviisførelse. Medens vi stræbe at stille Enhver Sagen klart for Die, at gjøre det indlysende, ved at appellere til den sunde Forstand og til de gjeldende Lovbestemmelser, at vi have havt gyldig Grund til at beklage os over Administrationens Fremfærd, kunne vore Modstanderes Svar og Argumentation egentligen ikke siges at indeholde andet, end denne ene Phrase: Det er ikke saaledes — fordi det ikke er saaledes. Deri bestaaer det hele Resultat af de trende Herrers forenede Anstrengelser. Det er os ligegyldigt, hvad enten man vil have de forskjellige Stemmer og Meninger talte, eller veiede; saameget vide vi med Visshed, at der, blandt dem, der ubetinget indrømme os Ret, saavel i den ene, som i den anden Henseende, findes Mænd, hvis Mening har meer end den tres eller serdobbelte Vægt af mange Andres. Ligeledes har Bladet „den Frisindede” erklæret sig til vor Fordeel, hvilket formodentligen er blevet bemærket af de trende Herrere.

At det skulde være „upaassende”, at drøfte et Selskabsanliggende i Selskabets Blad, er en Anskuelse, vi ikke kunne dele; hvorimod det nok er

muligt, at denne Drøftelse i Længden kunde fjeede Læserne, hvisaarsag vi ogsaa foreslaae de trende Herrer, enten at ophøre med Striden, (der dog ikke fører til Noget, saafremt vore Modstandere ei motivere deres Mening bedre, end de hidtil have gjort), eller ogsaa, fornemmeligen med Hensyn til dette Blads snævre Begrændsning, at forlægge Kamppladsen, i hvilket Tilfælde vi skulle være meget beredvillige til, at fortsætte Discussionen, hvis denne Bencævnelse ellers kan anvendes her.

Den Beskyldning, at vi have gjort os skyldige i „Personlighed“, er et daarligt Paafund; og vi skulle, med Hensyn dertil, alene anbefale Gjennemlæsnngen af vore Modbemærkninger i dette Blad No. 8.

Svad endeligen det „Meningsløse“ i Brugen af Pronomerne „vi“, „os“ o. s. v. angaaer, da henwise vi til næsten alle andre Blade, i hvilke man som oftest vil finde dette Fleertalspronomen anvendt for at betegne en enkelt Person, især naar denne tillige er Bladets Redacteur. At Anvendelsen er „meningsløs“, er et Postulat, der er motiveret paa samme Maade, som det, der angaaer Stridens Hovedspørgsmaal, d. v. s. der findes ikke Skygge af Motiv.

(Ovenstaaende „hyderligere Erklæring“ blev os tilstillet Tirsdagen den 24^{de} f. M. Vi undlade ikke at bemærke dette, efterdi det er de trende Herrer magtpaaliggende, at denne Omstændighed bringes til Læsernes Kundskab.)

L. M. Mullen.

Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet.

Paa den Tid Romerriget styrkede sammen, var Barbariet paa Jorden endnu større i sin Retning, end Civilisationen var det i en anden. Denne maatte altsaa ligge under hiin. Nu er det omvendt. Hvor ofte har Civilisationen, siden dens Udspring, ikke oplevet denne Catastrophe? Man har efterhaanden seet Egypten, Grækenland, Rom, Constantinopel gaae tilgrunde. Tilintetgjort paa eet Sted, hævede Civilisationen sig atter paa et andet, udviklede sig der med saameget større Energie, og udbredte sig igjen ustandseligt. Der gives i Europa nu ikke een Nation, som den jo har fastknyttet til Jordsmønnen, og meer eller mindre oplyst og mildnet; og vi see rundt om os ingen Barbarer, der ere stærke nok til, at undertrykke den.

De som kalde os for meget civiliserede, gjøre os en Vebredelse som vi i Sandhed ikke fortjene. Vi omkomme paa Grund af et Overmaal af Cultur, sige de; og dog er denne, saa stor og saa gammel den end monne være, i flere Henseender endnu i sin Barndom. De fleste af vore Fortrins Fremskridt ere fra igaar, de vigtigste staae endnu tilbage at opnaae. Hvis vore Kunster ere gaaede fremad, saa ere derimod vore Privatsæder det kun lidet, og vore offentlige aldeles ikke. Og dette er den sande Marsag til vore Uroligheder og vore Tvistigheder.

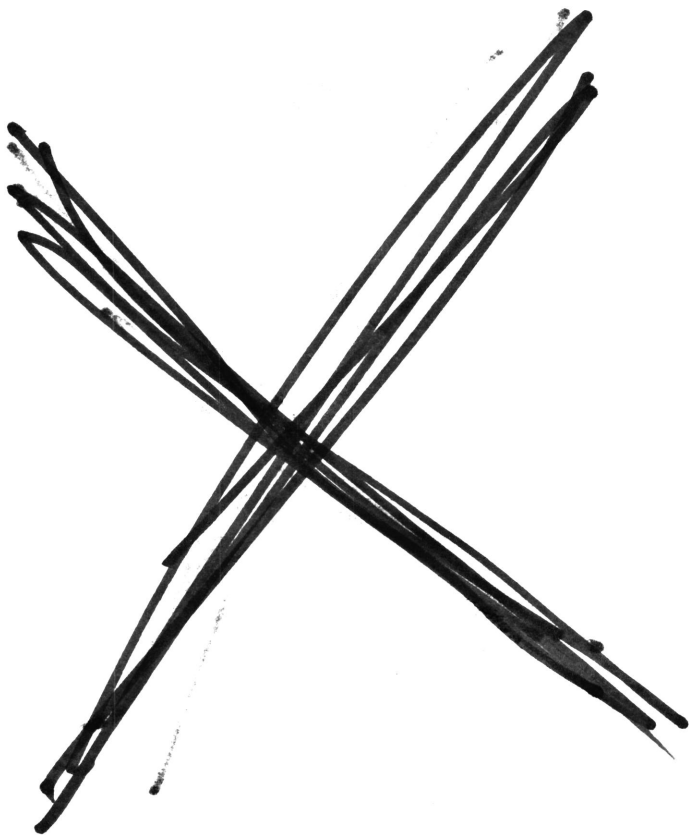
(Slutningen følger.)

L. M. Müllen.

83 98 1377

15hbt9hZ





Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 14^{de} Marts 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Civilisationens Indflydelse paa Nationernes Moralitet.

(Slutning.)

Naar Selskabet befinder sig i en vedvarende Gjæring; naar det ofte synes, som om det vilde og maatte adsplittes, saa er det sikkert ikke fordi Civilisationen for meget har bemægtiget sig vor Smag, vore Sæder, Skikke og Privatforhold, men meget mere, fordi den endnu ikke formaaer, tilstrækkeligent at beherske vore offentlige Forhold.

(Forfatteren skildrer nu Regjeringerne og de Regjerede, samt disses gjensidige Forhold, og tilskriver det underordnede Standpunkt, paa hvilket Civilisationen staaer, især med Hensyn til de offentlige

Unliggender, de Conflictter, der ofte finde Sted meller disse tvende Magter. Han slutter sine Betragtninge med følgende Ord.)

Ja, Civilisationen, Forsynets høieste Velgjerning, skrider uophørligt fremad, uddanner sig stedse mere. Vi erkjende dette paa Massen af vore Ideer, vore Frembringelser. Nei, den fordærve os ikke, thi ved den alene affondres Mennesket fra Dyret, og hæves til en høiere Fuldkommenhed. Den mildner og lutttrer Sæderne; den er en Støtte for Retfærdighed, Bærdighed og det sande Mod: den forener i sig lige saa vel Ideerne om Orden og Moral, som om Rigdom og Industrie. Den indeholder altsaa i sig selv alle Frihedens Elementer, og vi havde dog vel ikke Urret i at paastaae, „at de mest cultiverede Nationer endnu stedse ere de frieste.”

En Savanna-Brand paa Trinidad.

(Af en Creolers Memoirer, efter „Das Ausland.”)

(Forfatteren fortæller, at da han engang til Hest, begav sig til Hovedstaden for at erfare Noget om Krigen paa det nærmeste Continent, maatte han passere over en Savanna*), som Spanierne endnu ikke havde stukket i Brand, hvilket de ellers pleie at gjøre i den tørre Aarstid, deels for at afbrænde det høie Græs og Sivene, og saaledes gjøre Sletten passabel, deels for at fange det opjagede

*) Savanner ere store, græsgroede Sletter.

Bildt og de andre Dyr, en, efter Forfatterens Paa- stand, hoist uforsvarlig Fremgangsmaade, thi for eet Dyr, som derved erholdes, blive halvhundrede undertiden flere, brændte til Kul. Imidlertid blev Forfatteren meget forsinket, og Hesten kunde neppe trænge sig igjennem den, 15 til 18 Fod høie, og en Mand's Arm tykke Sivhalm. Vi ville nu lade ham tale selv).

Med Forbauselse bemærkede jeg nu hele Skarer af Bildt, der ellers kun streifer enkelt omkring, ile mig hurtigt forbi. Strax derefter hoppede en Mængde Ugutis i samme Retning, som om det gjaldt deres Liv, og dog hørte jeg hverken nogen Sund gjæe, eller nogen anden Lyd, der antydede en Jagt. Et Par vilde Hunde sprang vel forbi, men syntes ikke at forfølge de andre Dyr. Paa cengang traadte min Hest paa en Landskild- padde; Dyret trak Hovedet og Benene ind; men neppe havde Hesten taget Hoven til sig, før Skild- padden fortsatte Beien i den samme Retning som de øvrige Dyr. Nu kom en Hjord Bisamsviin gryns- tende og skrigende; derpaa en stor Tigerkat med sex til otte Unger; strax efter skjød en vældig Boa con- strictor sig igjennem Sivene. Jeg greb min Jagt- kniv og sprang af Hesten, for at forsvare mig; men den skjødte sig blot at komme forbi, og flere andre Slangar fulgte den, uden at nogen af dem agtede paa mig.

Hvad kunde alt dette betyde? Drømte jeg, eller havde alle Dyrene paa Den sluttet Fred med hverandre, og ilede nu til en stor Congress? Jeg besteg igjen min Hest, der, til min Forundring, indslog den samme Bei, som de andre Dyr, og uagtet den allerede var ganske træt, dog styrtede

iilsomt fremad. Vinden rystede de kæmpemæssige
 Siv, og en sælsom Gnistren, der nu lod sig høre
 var mig ligesaa uforklarlig som alt det Øvrige. Nu
 mærkede jeg Røg, og fattede paa eengang Sammen
 hængen. Savanna'en var bleven antændt; Dyre-
 nes Flugt var nu forklarlig: de søgte at undvig
 det fortærende Element. Haab om at undkomme
 havde jeg ikke; desuagtet gav jeg min Hest Sporerne
 Det var imidlertid overflødig: det arme Dyr havde
 ved Instinct mærket Faren før jeg, og anstrengt
 sine yderste Kræfter. Tilvisse var der ogsaa Far-
 paafærde; thi naar Flammen, der allerede sust-
 bagved os, naaede os før vi vare komne ud af
 Sivene, saa vilde vi, i faa Secunder, være for-
 vandlede til Kul. Jeg lukkede Dinene for Regen,
 der næsten kvalte mig; stedse nærmere suste Flam-
 men, men Sivene foran mig toge af, og Jordbunder
 blev fugtig. Nogle fortvivlede Spring af min Hest
 bragte os i en sumpig Dam, hvortil Savanna'en
 samtlige Dyr vare flygtede. Fem Secunder senere
 vilde Flammen have naaet os, thi medens min
 Hest styrtede sig ud i Midten af Sumpen, der vrim-
 lede af Slangar og firfødde Dyr, sloge Flammerne
 fra Landet næsten sammen over vore Hoveder.
 Jeg sprang af Hesten, og stod indtil midt paa Brystet
 i muddret Vand, der dampede af Heden. Dyrene
 gispede, men ingen af dem angreb det andet,
 ingen syntes at frygte nogen af de andre. Jeg
 saae flere giftige Slangar, som Flammen havde
 naaet paa Bredden af Sumpen, med dumt Raseri
 at vende sig mod Ilden, saasnart de følede deres
 Hale angreben deraf. Opbragte hævede de sig i
 Beiret, aabnede Gabet, fore hvisslende løb mod
 Ilden, og vare i et Nu opbrændte.

Da Vinden ogsaa førte Flammen hen over Vandet, saa blev mit Ophold i samme næsten ikke til at udholde; alligevel takkede jeg Forsynet for min Redning; jeg var dog kun i Skjærsilden, og rundt om mig rasede Helvedes Flammer. Endelig lagde Vinden sig; Flammen hævede sig lodret i Veiret, og mine angrebne Dine frydede sig ved Synet af den skfulde Himmel over mig. Men det varede ikke længe, før Vinden atter jagede Flammerne over Vandfladen. Jeg sænkede mig indtil Kinden i det muddrede Vand; endeligen dukkede ieg endog et Dieblit Hovedet heelt under Vandet, for at affjæle mig. Derefter lagde Vinden sig igjen, og jeg øste min arme Hest Vand over Hovedet med min Haand.

Omtrent en halv Timeetid havde jeg tilbragt i Dammen, da Ilden ophørte; dog forblev Overfladen af Jorden endnu som calcineret, og saa glødende, at intet levende Væsens Fod kunde betræde den. Til Lykke hævede sig svære Regnskyer; men dersom de ikke snart aabnede sig, havde jeg den trøstesløse Udsigt, at maatte forblive flere Timer i min nuværende, ubehagelige Situation, overalt omgiven af alle Slags Reptiler, som, uagtet for Dieblicket i Fred med Naboerne, dog snart kunde begynde Fiendtlighederne. Jeg førte nu min Hest hen til et Sted, hvor der stod en krum Stamme uden Grene midt i Vandet, og som ikke var bleven fortæret af Flammen. Her bandt jeg den ved Tøilen, for selv at kunne see mig om efter et Sted, hvor jeg lettest kunde affjæle den glødende Jord ved at gyde Vand derpaa, for i det mindste at forskaffe mig en Plet paa Landet, hvor jeg og min Hest kunde staae, indtil Regn, eller

Aftenduggen havde affjølet Jorden saameget, at vi kunde komme videre.

Neppes havde jeg været et Minut borte fra Hesten, før jeg hørte dens Angestvrispen; strax greb jeg min Jagtkniv, og ilede den til Hjælp. En uhyre, 25 Fod lang, Boa constrictor, havde allerede tvende Gange slynget sig om det stakkels Dyr, medens en Deel af Slangen endnu holdt fast om Træstammen. Netop vilde den slynge sig om Hestens Hals, da jeg stødte den min Kniv gjennem Diet ind i Hovedet. Nu vendte dens Raseri sig mod mig; den udstrakte sit Legeme saaledes, at den ragede 6 til 7 Fod op over Hesten, som den dog ikke derfor løslod. Den hævede Hovedet over mig, spærrede Gabet op, og pustede mig sin Næse imøde, hvis Lugt jeg ikke kan sammenligne med Noget. Medens jeg endnu tøvede med Angrebet, dukkede jeg mig ned i Vandet; Slangen bøiede sig ogsaa ned, og da jeg fandt et gunstigt Dieblif, førte jeg et saa heldigt Hug efter den, at jeg spaltede dens underste Kjæve. Den foer nu tilbage; jeg førte et nyt Hug efter den Deel af Dyret, som endnu bestandig var slynget om Træstammen, og afhuggede det Halen. Dette syntes at være Døds-hugget; dets blødende Hoved sank i Vandet, og den stakkels Hest fnyste, da den følte sig befriet fra Udyrets qvælende Omflyngen. Men først efterat jeg endnu havde gjennemhugget en af Omflyngningerne, faldt Stykkerne, sammenkrumpende sig, i Vandet.

En velkommen Regnbyge, en saadan, som paa Trinidad altid kommer meget beleilig i den tørre Nærstid, affjølede nu Jorden, der sendte Skyer af Damp i Veiret. Nu trak jeg min Hest op af Vandet; men da den var for asfattet til at kunne bære

nig, førte jeg den ved Tøilen til Caronyfloden, hvor vi begge badede os, og hvor jeg vadskede mine, af Mudder og Dynd bedækkede Klæder. Derpaa svømmede jeg over Floden, og blev meget gjestfrit modtaget af en creolst Planteur af fransk Herkomst, der, ligesom jeg, var født paa Den Granada, og hos hvem jeg, paa Grund af en let Betændelsesfeber, opholdt mig tolv Dage, i hvilken Tid jeg blev pleiet paa det omhyggeligste. Men min skjønne Best døde allerede efter to Dages Forløb.

Nogle characteristiske Beskæftigelser og Benaævnelser i Paris.

(Af: „Der Deutsche in Paris.”)

(Forfatteren til ovennævnte Verk giver en Overfigt af adskillige særegne Pariser Beskæftigelser og disses Benaævnelser, hvoraf vi meddele efterfølgende Uddrag, som et lidet Bidrag til Kundskab om den indre Færd i Europas berømteste og interessanteste Stad.)

1. **G**risette. Om dette Ords Ætymologie er de Særde ikke enige. Almindeligen betegnes derved et ungt, ugift Fruentimmer, der er i en Modeshandel, eller anden Galanteriboutik, ernærer sig som Syjomfrue eller med en lignende Beskæftigelse, klæder sig smukt, comporterer sig (naar hun vil) artig og sædeligt, og, blandt alle andre unge Piger i Paris, danser bedst; i Almindelighed kan hun læse, sjeldnere skrive, hun taler temmelig rigtigt og i ret velvalgte Ud-

tryk, synger nogle Krier, og om de mindre Theatre og Baller o. s. v., forstaaer Jngen at fortælle bedre end hun. En saadan ung Pige fortjener dagligt i det høieste 30 Sous, netop hvad der medgaaer til Kost og Badst. Men hvorfra nu tage Noget til Klæder og Logis? Grisetten veed Raad. Hun flytter ind hos en Student, eller en anden ung Mand, som behager hende; forlanger her kun fri Bolig, undertiden et lidet Tørklæde, eller noget sligt, og i det høieste en Gang om Maaneden, at komme i Theatret, paa et Val, eller paa en Restauration, hvorimod hun besørger de huuslige Forretninger punktligt, og er ligesaa tro, som den legitime Husstrue. Opstaaer der Utilfredshed, saa stiller Parret sig ad; reiser Gemalen fra Paris, saa græder den Forladte i fjorten Dage, og indgaaer derpaa en ny Forbindelse; bliver det temporaire Egteskab velsignet med Børn, hvilket dog ikke er sædvanligt, saa blive disse satte i Pension i Omegnen af Paris, eller de optages i et Opfostringshuus. I Frankrige, og navnlig i Paris, have disse Forbindelser intet Anstødeligt; Forældre og Dyrighed trykke Dinene til; Moraliteten kan maaskee lide derved, men i Grunden er dette Arrangement mindre skadeligt og umoralisk, end at unge Mænd extravagere i en anden Retning, og derved undertiden ruinere Mand, Legeme og Formue.

(Fortsættes.)

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 21^{de} Marts 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Endnu yderligere Erklæring.

Da vor Modstander har anseet sig beføiet til at fortsætte denne Strid, "fordi det maaskee af En og Anden kunde betragtes som en Erkjendelse af "(at have)" Uret, hvis han lod vor yderligere Erklæring hengaa uændset," saa vil han, haabe vi, indrømme os Ret til af samme Grund at fremkomme med en 'endnu yderligere Erklæring." Det er nemlig klart, at Hovedsagen i denne Strid fra vor Side saavel ra Begyndelsen af som siden har været og er alene vor Indsigelse mod den i vore Tanker, under de ledende Omstændigheder, meningsløse og os præjudicerende Brug, Hr. Møllen har gjort af en Pluralis Majestaticus, "vi, vor, os," et Inserat, der af ham var skrevet og indrykket

i Bladet som en Ytring af ham selv alene, men uden hans Navns Underskrift under selve dette Inserat, der saaledes efter Omstændighederne maatte af Læserne antages at være en Ytring af den hele Skriftcommittee. Vi ansee Spørgsmaalet om Administrationens og Skriftcommitteens gjensidige Forhold og Rettigheder som en Sag, der ei videre vedkommer os og denne Strid, og om hvilken vi desuden paa det bestemteste have fremsat vor Mening. Og, da vor Modstander i denne Sag synes os at stride med Noget, der snarere ligner en Deel smaaligen opsamlede løse Stumper og Brokker af Vaaben end virkelige, ægte og gode Vaaben*), saa have vi ingenlunde kunnet afvæbnes af en Stridsmand, der med saadanne Vaaben maa blive uden al Holdning; men vi ville endnu engang gribe Pennen i denne Strid, og da prøve at stille det for os tilbageværende Hovedspørgsmaal "om det Meningsløse i Brugen af den vor Modstander saa vigtige Pluralis Majesticus efter hans Skribentstilling som Med-

*) Vi kunne nemlig ikke undlade at gjøre opmærksom paa vor Modstanders ubestemte, løse, svævende og, som det synes, ham selv ei ret tilfredsstillende Maade at forsvare den af ham endnu i sidste Nr. gjorde Anvendelse af Pluralis majesticus paa, i det han S. 75 "henviser til næsten alle andre Blade, i hvilke man som oftest vil finde dette Fleertalspronomen anvendt for at betegne enkelt Person, især naar denne tillige er Bladets Redacteur." Det er denne Forsvarsmaade, der hverken er noget Heelt eller Halvt, som vi have fundet os foranledigede til at sammenligne med "smaaligen opsamlede løse Brokker af Vaaben, i Mangel af virkelige og gode Vaaben.

arbejder i "Borgervennen" saaledes, at hans Svar derpaa muligen kunde afgive et Resultat.

Vi maae da først bemærke, at vi ei have erfæret Brugen af denne Pluralis Majesticus i Almindelighed eller under alle Omstændigheder for meningsløs. Vi indrømme, at der gjøres Brug af den endog i Skrifter, om hvilke det vides eller der er Grund til at formode, at de udgives og redigeres af enkelt Mand, f. Ex. "Kjøbenhavnsposten" o. fl., uden at denne dens Anvendelse skulde fortjene at kaldes meningsløs, al den Stund den enkelte Udgiver og Redacteur jo antages at have Medarbejdere i saadanne Skrifters Udgivelse. Vi indrømme ligeledes, at dens Anvendelse i Blade, der vitterligen udgives af Flere, om de ogsaa redigeres af et enkelt for Redactionen ansvarligt Medlem, f. Ex. "Fædrelandet" o. fl., kan erkjendes at være hensigtsmæssig og passende, i det saadan Redacteur maa antages at tale i sine Collegers Navn og i deres Navn, hvis Anskuers Organ Bladet maa være. Men vi vedblive endnu som hidtil at mene, og vove gjentagende at paastaae, at dens Anvendelse i det her omhandlede Tilfælde og under de stedfindende Omstændigheder, med Hensyn til den for Ugebladet Borgervennens Udgivelse ved Lovens §. 87 anordnede og eksisterende Committee af 5 Medlemmer, er aldeles meningsløs.

Og opfordre vi derfor vor Modstander til at nævne os af den Mængde periodiske Blade og Skrifter, som vor Litteratur for Tiden vrimler af, eet eneste Blad eller Tidsskrift, hvis Redaction, saaledes som "Borgervennens," vitterligen staaer under et Samfund, en Forening

eller Committee af flere Medlemmer, ved hvis Udgivelse en enkelt Forfatter, førende Ordet i et saadant Blad, i nogetsomhelst i Bladet paa egen Haand, uden de Dyriges Biddende og Billie, nedlagt Bidrag, indeholdende en individuel Anskuelse, Anke eller Daddel, skulde kunne tillade sig saadan Misbrug af sin Stilling, og gjøre en saadan Anvendelse af Pronomen "vi, vor, os," uden at qualificere sig til Paatale i saadan Anledning af sine Colleger.

Vi ansee dette Spørgsmaals Afgjorelse, ei for en Strid alene imellem vor Modstander og os, men som en Selskabets Sag*), der, for at Committeeens Medlemmer kunne vide, under hvilke Vilkaar de, som saadanne, arbeide for Selskabet, er saa vigtig, at den maa erkjendes at burde for nærværende Tid, da Selskabets Love ere under Revision, komme til en Afgjorelse; og vi haabe saa meget mindre at gjøre Noget vor Modstander uvelkomment ved den ovenstaaende Opfordring til Spørgsmaalets nøiere Drøftelse, som vi derved give vor ærede Modstander en ny Leilighed til at lægge for Dagen sin dialectiske Færdighed, hvilken han, rigtigt nok ved at foreslaae Kamppladsen, vi mene, uden Nødvendighed, foreslagt andenstedshen, har (S. 75) udæstet os til at møde.

*) Vi erfare med Fornøielse (S. 74), at dette ogsaa er vor Modstanders Mening.

Kjøbenhavn den 9^{de} Marts 1840.

V. L. Nissen. S. C. Kielsen. C. P. J. Krebs.

Det kalder man at echappere gennem en Bagdør og nedad en Bagtrappe. Naar Tre paa eengang skulle passere en saadan Vej, bliver Gjennemgangen som oftest for snæver, og de trende Herrer gjorde derfor vel i, ei at ile for stærkt, for ikke at komme i Klemme med alle deres „Stumper og Brokker.“ Hvorom Striden egentligen dreier sig, er Læserne tilstrækkeligen bekjendt, og vi skulle meget protestere imod Triumviratets Forsøg paa, at forrykke Synspunktet. Det er Administrationens lovstridige Fremfærd, vi i Nr. 6 dadlende have omtalt, og som de tre Herrer, af pligtskyldigst Opmærksomhed gjerne vilde forsvare, men hvortil de dog, af visse Grunde, ei troe sig kaldede, hvisaarsag de nu sege at undvige ved argutiøse Udflugter. Naar vi tvende Gange have opfordret vore Modstandere til, at forsvare deres Mening og de desuagtet blot gjentage deres Paastand, saa have vi upaatviveligen fuldkommen Ret til, at betragte dem som aldeles besejrede, hvad Stridens Hovedspørgsmaal angaaer. Det er vel muligt, at een eller anden fornuftig Mand i Fortrolighed kan have betruet dem, at de havde paataget sig at forsvare Noget, der ikke lod sig forsvare, og at det er derfor de nu give sig Mæne af at betragte Hovedsagen, Administrationens og Skriftcomiteens gjensidige Forhold og Nettigheder, som et Spørgsmaal af en underordnet Natur, medens de med Iver hænge sig ved det eneste Redningsmiddel, de vane: at give Striden en anden Bending, forlangende at en næsten til det Latterlige grændsende Futilitet, skal ansees for Hovedspørgsmaal. Men jammerlig er den Maade, paa hvilken de sege at drage sig ud af Forlegenheden, idet de høist naivt erklære, at de egentligen

ikke vedkomme sig selv. Trende Medlemm af den saakaldte Skriftcomitee vedkomme ikke Skrif comiteen! Hvor en saadan Logik gjør sig gjeldend der er det ikke at vente, at noget Fornuftraisonnement skal kunne finde Indgang; hvor Pedantisme har tilranet sig et saadant Herredømme, at der ka sammenskrives en heel Bæv af fornuftstridige Pustulater, alene vedkommende en Bisag, meden det principale Spørgsmaal aldeles er tabt af Sigte der er det paa Tiden, at erindre Vedkommende vi Stridens Hovedemne; hvor der endeligen blant Medlemmerne af en "Skriftcomitee," spores sa uklare Begreber om, hvad der forstaaes ved Udgive og Redacteur af et Blad, der var det uforsvarlig ei at oplyse dem om disse tvende heterogene Functioners Forhold til hinanden. Vi ville imidlertid stil Hovedspørgsmaalet i Verø, efterdi vore Modstander ikke formaae, hvad dette angaaer, at understøtte dere saa decisivt udtalte Mening og Paastand med noget somhelst Grund, hvilket vi altsaa ere berettigede t at betragte som et totalt Nederlag paa vore Modstanders Side. At „afvæbne" disse, kunne vi hvert Tilfælde undgaae, thi det er altid ufornøden at afvæbne den Vaabenløse.

Da nu derimod de Herrer Kielsen, Krieb og Niessen med saameget Velbehag dvæle ved di deres Favoritudtryk, "Pluralis majesticus", o sandsynligt fryde sig ved Tanken om, at have brag os i en piinlig Forlegenhed ved den ovenstaaende intetsigende Opfordring, skulle vi ingenlunde und drage os en kort Discussion over hiint mærk værdige Udtryk, uagtet vi, ifølge vore Modstanders Exempel, kort og godt kunde sige, at vi n engang havde udtalt vor Mening, men uden nærmer

at anføre noget Argument til Bestyrkelse for samme; eller ogsaa kunde vi fordre, at de skulde besvare vor Opfordring, før vi indlade os paa Besvarelsen af deres. Men alle slige Kunstgreb forsmaaes altid af den, der fortroster sig til, at forsvare, hvad han har paastaet, eller de Udtæk, hvoraf han har betjent sig.

At vi i No. 10 kun i al Korthed have antydet, hvorfor vi ikke ansaae det for nogen Feil, at bruge Fleertalspronomet „vi”, beviser tilfulde, at vi dengang som tidligere, ikke have tillagt dette ubetydelige Anliggende større Vigtighed, end det fortjente; men da vore Modstandere synes helst at ville dvæle ved Smaaligheder, saa ville vi forsøge, at gaae ind i deres snævre Ideekreds, og eengang for alle udvikle vore Grunde hvorfor vi ansee os for fuldkomment berettigede til, at betjene os Fleertalspronomet, eller overalt hvilket Pronomen vi finde for godt. Hvorledes vore Modstandere have opdaget, at den Maade, hvorpaa vi have forsvaret hiin Anvendelse af den saakaldte Pluralis majestaticus ei har været os selv „ret tilfredsstillende”, hører der meer end Enkeltmands Klegt til at indsee; og ere de virkelig saa særdeles tilfredsstillede med deres egne Argumentationer, da er dette langt mere, end de have Anledning til; men Nøisomhed er jo en saare skjøn Dyd.

At vi ei satte vort Navn under Artikklen „til Selskabets Administration,” hidrørte fra den meget simple, og, som man skulde troe, let fattelige Grund, at vort Navn stod paa Bladets sidste Side; og da Alt hvad der i et Blad ikke har nogen Underskrift, maa betragtes som hidrørende fra Bladets Redacteur, der ogsaa, som bekjendt, har

det juridiske Ansvar for hver saadan Artikel, saa ansaae vi det som en Overflødighed, specielt at underskrive det ovennævnte Inserat. Var dette udgaaet fra hele Commissionen, da er det en Selvsfølge, at dennes samtlige Medlemmer havde sat deres Navn derunder, eller at den paa anden Maade havde givet sig tilkjende som Redacteur til Inseratet, f. Ex. ved at betegne dette med Underskriften "Skriftcomiteen," eller noget slikt. Vil man nu spørge, hvorfor vi da have sat vort Navn under de i No. 8 og 10 indeholdte Modbemærkninger, da svare vi dertil, at det alene er skeet for, hos alle Haarkløvere og Scrupuløse, at fjerne enhver mulig Formodning om, at hine Bemærkninger havde Flere, end os alene, til Forfatter; thi det forsikre vi vore Modstandere, at vi paa vor Side, ikke have søgt at skaffe os nogen Alliance.

Borgervennen redigeres, som bekjendt, af 5 af Selskabets Medlemmer, der skrive paa Omgang, og ere aldeles uafhængige af hverandre, saaledes at den, under hvis Navn Bladet udgaaer, er den eneste Ansvarlige for sammes Indhold. Dersom det Tilfælde altsaa skulde indtræffe, at et Nr. af Bladet blev lagt under Beslag, da vilde det ikke være den hele Commission, der blev sagset, men kun det af dennes Medlemmer, hvis Navn fandtes paa Bladets sidste Side. Hvis saaledes den, i Nr. 6 indrykkede Protest mod Administrationen havde indeholdt noget, der stred mod Trykkefrihedsanordningerne, saa vilde dog, efter vor Formening, ikke hele Commissionen, men kun den, for dette Nummer navngivne Redacteur, være bleven draget til Ansvar; thi Ingen kan, hverken i

moralisk, eller juridisk Henseende, være skyldig for noget, der er skeet uden hans Vidende, maa skee endog imod hans Villie, og som det altsaa ikke har staaet i hans Magt at forebygge. Man vil heraf see, at Bladet egentligen ikke har nogen Redactions-commission, thi kun saaledes kan man benævne et „Samfund” hvis Medlemmer arbejde i Forening med hverandre; men hvad Borgervennens Redacteurer angaaer, da tyde disses Handlinger just ikke paa Forening eller Samvirken, en Omstændighed, der tilstrækkeligen finder sit Beviis i nærværende Strid. Da der altsaa factisk ikke eksisterer hvad man kan kalde en Commission, eller en Comitee, bestinde de enkelte Redacteurer sig i et fuldkomment Uafhængighedsforhold til hverandre, og hver af disse er, saalænge han redigerer Bladet, ligesom enhver anden Redacteur, uindskrænket Herre over dettes Indhold (ene med Undtagelse af Administrationens Bekjendtgjørelser, Selskabets Muliggjender angaaende), hvorimod, som sagt, naturligviis ogsaa det hele juridiske Ansvar hviler paa ham. Men heraf følger tillige, at han er fuldkomment berettiget og beføiet til, at betjene sig af hvilket som helst Pronomen, han finder for godt, uden at de saakaldte „Collegers” Ret derved i mindste Maade „præjudiceres”. Vi indrømme derfor gjerne, at det ikke er saa aldeles rigtigt, naar vi betjene os af Benævnelserne „Commission” eller „Comitee”; og naar vi have gjort det, er det kun skeet, for med eet Ord at betegne de 5 Medlemmer, der have paataget sig vore viis at redigere Bladet. Det er altsaa aldeles urigtigt, at Borgervennens Redaction „staaer under et Samfund, en Forening, eller en Comitee af flere Medlemmer”,

og kun den vrangeste Anskuelse kan postulere en saa latterlig Absurditet som den, at vi have tilladt os nogensomhelst Misbrug af vor Stilling ved, „paa egen Haand, uden de Dvriges Vidende og Villie“, at udtale vor individuelle Mening, eller — ja nu kommer det vigtigste Punkt — at betjene os af Pronomerne „vi“, „vor“, „os“. Det er denne comiske, men tillige utaaelige, Anmasselse af tre Herrer, som paa det alvorligste maa tilbagevises, fordi de ikke have ringeste Ret over Bladet, eller dette paa nogen Maade vedkommer dem, saalænge vi redigere det. Vore Modstandere indrømme jo selv dette Uafhængighedsforhold, idet de, i No. 8, sige, at „en foregaaende Drøftelse af de Artikler, som meddeles i Ugebladet, ved samtlige Skriftcommitteens Medlemmer, vitterligen i lang Tid i Praxis ei har været fulgt, og efter Omstændighederne ei kan følges“. „Fælledskabet“, som paa et andet Sted omtales (No. 10 S. 71), har derfor Intet at betyde; thi naar den Gnes Junctionstid først begynder i det Dieblif, Formanden ender sin, da skal dog intet fornuftigt Menneſte kunne paastaae, at nogen Samvirken eller Fællesskab, nogen gjensidig Indvirkning eller Indflydelse finder Sted. Vore Modstanderes Opfordring kunne vi derfor møde med den Contra-Opfordring: „at nævne os af den Mængde periodiske Blade og Skrifter, som vor Literatur vrimler af, et eneste Blad eller Tidsskrift“, der redigeres paa samme Maade, som Borgervennen, hvilket Blad, som sagt, skifteviis skrives af fem, hverandre uafhængige, og tildeels hverandre fuldkomment ubekjendte, Medlemmer. Til Held for vor Literatur er Borgervennen i denne Henseende ene i

sit Slags, og det er derfor vi have benævnt de tre Herrer's Opfordring „intetsigende”.

Hvad vore Modstanderes Yttring om Udgiver og Redacteur af et Blad angaaer, da skulle vi blot gjøre opmærksom paa, at Udgiveren egentligen kun har med Bladets pecuniaire Anliggender, Redacturen derimod med dets Indhold, at bestille. Det er saaledes meget muligt, at Udgiveren ei engang altid veed, hvad Bladet indeholder, ja det har endog været Tilfældet, at Redacturen i selve Bladet dadlende har omtalt dets Udgiver, hvilket navnlig fandt Sted med de Herrer Repp og Rostock. Jevnser No. 279 og 288 af „Dagen” for 1838. Fremdeles kunne vi ogsaa nævne Exempel paa, at Redacturen i Artikler, hvori han kun udtaler sin individuelle Mening, bruger Pronomnerne „vi”, „os” og „vor”; man behage f. Ex. at see Kjøbenhavnsposten af 10^{de} Dennes, hvori det udtrykkeligen hedder: „naar han” (Politierets=Assessor Reiersen), „tillader sig Handlinger, der ingenlunde ere forenelige med hans Stilling og Forhold til os i vor Stilling som Redacteur”, o. s. v. At nu Udgiverne af et Blad tage virksom Deel i sammes Redaction, er noget aldeles tilfældigt, og det er ingenlunde sagt, at de nødvendigens skulle gjøre dette, ligesaa lidet som Udgiver og Redacteur kunne siges, at de ere hinandens „Colleger”, eller, som vi ovenfor have viist, at Redacturen just altid kan antages at tale i Udgiverens Navn, eller i hans Mand.

At vi have opholdt os længere ved denne hele Sag, end den fortjente, er skeet fordi vore Modstandere ikke skulde troe, at vi vare ude af Stand til at besvare deres Opfordring. Men hermed have vi ogsaa sagt det sidste Ord i Spørgs=

maalet om Brugen af „vi” ic., og erklære derfor herved, at vi ikke optage flere Inserater i Bladet, dette Spørgsmaal angaaende. At det ikke kan være Frygt for, seierrigt at blive gjendrevne, der bestemmer os til denne Erklæring, vil Enhver letteligen indsee, naar han betænker, at der altid endnu staae vore Modstandere tvende Udveie aabne: enten at bestride vore Paastande i et andet Blad, eller ogsaa at fortsætte denne vigtige Discussion i Borgervennen selv, naar en af de Herrer overtager Redactionen af samme. Den eneste, og vi skulle mene, fuldkomment tilstrækkelige, Grund til vor Erklæring, er ene og alene, at vi ønske at forskaane Læserne for meer af al denne Salen om „Pluralis majesticus” og om Brugen af „vi”, „vor” og „os”. Det staaer jo, som sagt, de tre Herrer frit for, i Tiden at regalere Læserne med en „yderste”, „alleryderste”, „sidste”, eller „allersidste” Erklæring; og Selskabet er saaledes ingenlunde berøvet det Haab, fra Triumviratet Niessen=Kielsen=Rebs at see flere Landsprodukter, som de i No. 8 og 10 indeholdte, pryde nogle af de følgende Nummere af Bladet. Vilde vore Modstandere derimod indlade sig paa Drøftelsen af Hovedspørgsmaalet, da skal vort Svar ikke udeblive. Men naar de debitere saadanne Latterligheder, som disse, at Spørgsmaalet om Brugen af Fleertalspronomet er „en Selskabet's Sag”, at den er dem „præjudicerende”, eller at vi derved „have gjort Misbrug af vor Stilning”: da er dette et useilbarligt Kjendetegn paa, at Pedantismen speger i Baggrunden, og at Ufornuften har vundet betydeligt Terrain.

Vi skulle endnu kun gjere opmærksom paa en Inconsequents hos vore Modstandere. I No. 8,

S. 71 yttrede de deres Beklagelse over, ja kaldte det endog upassende, at en Comitèes Medlemmer skrive polemiserende mod hverandre i det Blad, de i Fælledskab (?) redigerede. For at befrie dem for denne Scrupel, foreslog vi strax, at forlægge Kamppladsen, og meente ret at have fortjent Tak for denne Beredvillighed. Men af ovenstaaende „endnu yderligere Erklæring“, erfare vi med Forundring, at de ikke ansee dette for nødvendigt. Mon denne Maade at stride paa, ikke snarere fortjener at kaldes „løs, ubestemt og svævende“? Det er iøvrigt Bladets Læsere, som det tilkommer at bedømme, hvo der i den hele Strid har vundet mest „Holdning“, eller hvo der maaskee har tabt Holdningen; om det er vore Modstandere, eller os, der consequent og ufravigelig have havt Stridens Hovedemne for Die; hvo af begge Parterne der meest fyldestgjørende har forsvaret sin Mening, og hvo der har søgt at undrage sig derfra.

L. M. Mullen.

Nogle characteristiske Beskjæftigelser og Benaevnelser i Paris.

(Fortsættelse.)

I det gamle, gode Tydskland vilde en Grisette og hendes Mand (thi uden Sky kalder Parret sig Mand og Kone) opvække Afsky og give Scandale; i Frankrige derimod taler man offentligt om den Sag, man driver offentligt; Grisetten seer med Foragt ned paa Glædespigen, vurderer sig endog selv heiere, end mangen Dame, der kjører i Cabriolet, pynter

fig med ægte Schawler, Kniplinger og Juveler, aagrer med sine Gennstbeviisninger, modtager de Rigeste mest forekommende, men løber sjældent ind i Ægteskabets Havn, og synker sædvanligt fra Trin til Trin. Grisetten er tilfreds med en Naturskjole og en Kappe, eller simpel Hat; hun gaaer paa en af de sidste Pladse i de mindre Theatre, er tro og ærlig, stedse forneiet, og ægter vel endog til Slutning sin Almant, eller en ærbar Portner. I Paris gives der i det mindste 20,000 af disse nydelige Bøssuer, der strømme sammen fra alle Frankriges Dele for at nyde deres Ungdom, og sørge for deres Alderdom; thi velbekjendt er dem det Ordsprog, at "Paris er Qvindernes Paradiis;" Slutningen hedder: "Mændenes Skjærsild og Hestenes Helvede."

2. Chiffonier, Kludesamler. Den fornødne Fond til denne Industriegreen behøver ikke at være betydelig. Med 25-30 Sous, kan et Individ, være sig Mandfolk eller Fruentimmer, indtræde i denne værdige Forening (naar det tilfældigviis kan tilkjøbe sig Arbeidsredskaberne underhaanden), til hvilken ingen Erhvervsbevilling, men kun en Dyrighedstilladelse, udfordres. Med sin Bøtte, Sakke og Læsterne drager Chiffonieren ud om Alstenen, og gjennemseger om Natten Stadens Gader, Rendestene o. s. v. Finder han værdifulde Sager, saa ere de god Pris. Dagen er disse Folks Nat, som de tilbringe i gamle Konner ved de yderste Barrierer, og i Forstæderne. De holde stedse sammen, have deres Foresatte, ere frygtelige Revolutionsmænd, men i det Hele taget ærlige.

3. Brosseur, Skopudser. Af disse sees mange Tusinde at drive omkring paa de offentlige

Plads, paa Broerne, paa Hjørnerne af de Gader, hvor den meste Færvel finder Sted, foran Theatrene, ja endog foran Privathuse, hvor der netop er Selskab. Deres "Etablisement" bestaaer i en liden Bænk, en Blikbøsse og endeel Børster, og tjenstfærdigen tilraabe de de Forbigaaende: Mine Herrer, Deres Støvler! Lad dog deres Støvler blanke! Bemærk de Nogen, hvis Fodtøi i Særdeleshed trænger dertil, men som ikke følger Indbydelsen, da vanke der vel endog Stikpiller. 2 Sous er Tarten for "blændende glindsende Støvler." I Palais royal og paa flere Steder findes slige Anstalter i en store Maalestok; og i disse faaer den Indtrædende tillige en Stol, og under Pudningen tilbydes ham en Avis. Men Prisen er ogsaa her det dobbelte af det, de omvandre "Kunstnere" fordrer.

4. Mouchard, Politispion. Dette Ord har sin Oprindelse og Betydning fra Cardinal Mouchy, der først indførte det hemmelige Politie i Frankrige. Moucharderne ere farlige, frygtede Menneſker, der snige sig overalt omkring, i de eleganteste Selskaber, som i de elendigste Huller ved Barriererne, i Spille- og Kaffehusene og i Theatrene; de trænge sig ind i Familierne, staae i Forbindelse med hele Verden, med ærlige Folk, med offentlige Fruentimmer, og Spidsbuber. Efter deres Talenter blive de lønede, og en vigtig Opdagelse bringer en "Benefice". Derfor opdigte de Sammensværgelser og Complotter; thi Intet er dem helligt, og de ere saa meget farligere, som Jugen kjender dem. De forgifte al Underholdning paa offentlige Steder, vække Mistro og skade Sædeligheden meer end alle Forbrydere og Syndere. Til denne skjændige Haandtering nedlade sig ofte Mænd, der vistnok kunde

finde anden Besskjæftigelse; men det hemmelige Politie behøver ogsaa saadanne, som forstaae fremmede Sprog. De blive ofte anstændigere betalte, end den redeligste, flittigste Embedsmand. Moucharderne maae bære Bæben og ere forshynde med et Kort, ved hvis Foreviisning de kunne requirere den væbnede Magt, og hvorved de, hvis de blive fjendte, sikkre sig mod mulige Mishandlinger.

5. *Assommeurs*. De saakaldte *Assommeurs* (Manddrabere, Drabsmænd), der ere beslægtede med det hemmelige Politie, ere frygtelige Mennesker, bortløbne eller frigivne Galeislaver, Udfkuddet af Pariserbefolkningen. De ere i Politiets Tjeneste, for at foraarsage Døleb og smaae Revolter, og da prygle løs paa Folket, eller i Nødstilfælde ledsage og beskytte det hemmelige Politie paa dets Snigveie. *Assommeuren* behøver til sin hæderlige Bestilling, kun et Par gode Næver og en kort, vægtig Knippel, som kan skjules under Kjolen. Saasnart man behøver dem, eller saasnart et Folkeopløb finder Sted, møde de med deres Bæben. Er Tumulten ikke rigtig i Gang, saa raabe de høit: Republikken leve, ned med Ludvig Philip! o. s. v. Virker Exemplet, saa fremdrage de Bæbnene, og slaae rasende løst paa Mænd, Qvinder og Børn, paa Skyldige (eller rettere Forsørte) og Uskyldige. Ofte maae de dog ligge under. Denne Bestilling er fornemmeligen skabt til Nytte for bortløbne og frigivne Galeislaver, hvoraf imellem 10 til 20,000 skulle opholde sig i Paris.

(Slutningen følger.)

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 28^{de} Marts 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Paa Grund af at flere af de Medlemmer, der i Generalforsamlingen den 7^{de} f. M. ved Fleerstemmighed bleve valgte til Repræsentanter, ikke have behaget at modtage Valget, og som Følge deraf Erklæringer maatte indhentes fra dem, som derefter havde de fleste Stemmer, seer Administrationen sig først nu i Stand til at meddele Efterretning om Afgangen og Tilgangen af Repræsentanter fra 1^{ste} April d. N. at regne, overeensstemmende med den i Generalforsamlingen den 21^{de} December 1838 tagne Beslutning.

For anden Klassefication.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Justitsraad Væneholdt, Ridder.	Hr. Justitsraad Bondo.
— Cancelleraad Laurup.	— Capitain Synnestved, Ridder.
— Justitsraad Woldicke.	— Justitsraad Benzen.

For tredie Klassefication.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Capt. Lieutn. Fæster.	Hr. Capitain-Lieuten. Pro- felius, Ridder.

For fjerde Klassefication.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Oberstlieutenant F. v. Dorscheus, Ridder.	Hr. Capitain v. Ernst, Rid.
— Pr. Lieutn. v. Müllen.	— Major v. Lønborg, R. af D. og D. M.

For femte Klassefication.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Pastor Marckmann.	Hr. Professor Wolff.
— Pastor Schow, død.	— Pastor Smith.
— Dvergraver Thune, død.	

For slette Klassefication.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Professor Nissen, Rid.	Hr. Professor Friedenreich.
— Professor Urfin.	— Prof. Sibbern, Ridder.

For syvende Klassefication.

Afgaae:	Tiltræde:
Hr. Grosferer Hedeman.	Hr. Tobaksfabr. Bonnesen.
— Brygger Høyer.	— Mægler Lohse.

For ottende Klassefication.

Afgaae:

- Hr. Oberstlieutn. Bruun.
- Hørkræmm. Bryndum.
- Fabrikør Golke.
- Urtekr. Schoustrup.
- Klædehandler Ancker.
- Musikhandler Olsen.

Tiltræde:

- Hr. Isekræmmer Dohler.
- Isekræmmer Tegholm.
- Urtekr. H. W. Petersen.
- Hørkræmmer Fogh.
- Fiskehandler Duus.
- Isekr. C. F. Møller.

For niende Klassefication.

Afgaae:

- Hr. Instrumentmager F.
- U. Thiele.
- Hofbogb. Brønning.
- Capitain, Muurmester Klein.
- Uhrmager Malmgreen.

Tiltræde:

- Hr. Sadelm. Rothmann.
- Lieutnant, Hof- & Sko-
mager Thrane.
- Pr. Lieuten., Juveler
Schroder.
- Blikkenslager Lindquist.

For tiende Klassefication.

Afgaae:

- Hr. Grosserer N. Gerson.
- Capt., Mægler David.
- Grossf. B. A. Meyer.

Tiltræde:

- Hr. Grosserer Henriques.
- Cathet, Dr. Levison.
- Klædehdl. Goldschmidt.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab den 14^{de} Marts 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Benzen.

Nogle characteristiske Beskæftigelser og Benevnelser i Paris.

(Slutning.)

6. **Degraisseur, Pletteaftager.** Degraisseurserne findes paa de offentlige Pladse, Boulevar-
derne og flere af Broerne. De sælge slet Sæbe, og
aftage Pletter paa Stedet. Enhver Forbigaaende,
hos hvem de bemærke en Plet, en smudsig Kjole-
krave eller deslige, tilraabe de strax. Disse Indus-
trielle blive beskylde for, hyppigt selv at sætte
Pletterne, og derefter gjøre Giermanden opmærksom
derpaa, for at kunne komme til at aftage dem.
Ligeledes ville de gjerne bedrage; de fordrer en ufor-
skammet Betaling, naar man ikke iforveien har ac-
corderet med dem.

7. **Solporteur, Ombærer, Udraaber af
Blade ic.,** Disse ere uforskammede, paatrængende
Straalere i forskjellige Klædedragter. De sælge
Journaler, Brochurer og Billeder, Beretninger om
Mordtildragelser o. s. v. bringe Tidender og Hefter
af den periodiske Presse omkring i Husene, udraabe
og uddele Adresser og Priiscouranter gratis.
Den sidste Beskæftigelse er Publicum den nyttigste,
da man derved kommer i Besiddelse af godt Tryk-
papiir. Destoværrer blive disse Sedler stedse mindre.

8. **Tondeur, Hundeklipper.** I Særdeleshed
paa den lange, brede Pontneuf have Hundeklipperne
og Hundehandlerne etableret sig. Paa deres smaae,
runde Træstole staaer med store Bogstaver: Sr.
(eller Madame) N. N. klipper Hunde paa Stedet,
og gaaer i Byen. Hundehandelen drives ikke i det

Store; Tondeurerne sælge Hundene enkeltviis, og erstatte de affatte Vare ved at skjæle nye.

9 At gjøre Queue. Foran Skuespilhusene, Deputeretkammeret og Pairkammeret sees ofte en stor Mængde Menneſter samlede. Saasnart de Forreste blive indladte, rykke de Følgende efter, og de Ankommende slutte paa efterhaanden som de arrivere. Folket udøver herved selv Justitsen, og den angivne Orden bliver meget nøie iagttaget. Denne Indretning kaldes at gjøre Queue. De, som nu ikke have Lyst til, saaledes at staae hele Timer, kunne ved deres Ankomst tilkjøbe sig en Plads af en af „les faireurs de queue” (d. v. s. af dem, der stille sig i Rækken for senere at kunne overlade Andre deres Plads for Betaling) som allerede før Daggry begive sig til Deputeretkammeret oc. og til Skuespilhusene, en ser Timer før disse aabnes. Ved vigtige Forhandlinger forlange les faireurs de queue iudtil 20 Franks for en af de første Pladse. En Englænder skal, ved Fieschi's Proces for Pairkammeret, endog have betalt 10 Napoleond'ors for en Plads.

10 Skuespillene i Paris vare meget længe, ofte endog til Midnat, thi i mange Theatre gives 4, stundom 5 Stykker i een Aften. Da nu Mange ikke ønske at see eet, eller visse Stykker, eller ikke kunne komme Kl. 7 og blive til Kl. 12, saa kommer og gaaer Enhver, som det er ham beqvemmest, og kan derhos undgaae, at betale det hele Beløb for Billetten. De, som gaae tidligt bort, kunne nemlig sælge deres Billetter til Billethandlerne (les marchands de billet), af hvem de senere Ankommende tilkjøbe sig dem. Denne Handel drives i det Store, og er ikke lidet profitabel, saa at Entreprenurerne

i det mindste fortiene 50 pSt. De iblandt dem, som allerede have samlet sig en Capital, forsyne sig desuden med Billetter til bestemte Pladse, en stor Bequemmelighed for de sildigt Kommende, som ikke kunne erholde nogen Plads i Queuen. For at sikke sig mod Bedrageri, gjør Kjøberen vel i at medtage Sælgeren til Billetcassen, eller lade ham vente med Betalingen indtil Forestillingen er til Ende, thi „les marchands de billet” creditere, have Tillid, endog Generositet.

11. Offentlig Skribent eller Stilist. Hvo, som ikke kan skrive, og dog skal have Noget skrevet, tager sin Tilflugt til en „écrivain public”, der almindeligen er placeret i et lidet Træhuus, og, for en vis Beslutning, besørger alt Slags Skriverseri: Egttestabscontracter, Kjerlighedsbreve, Ansøgninger &c. &c. For 10 Sous forfærdiger han i sine Stereotypslokker et Kjerlighedsbrev i 5 Minutter; for den dobbelte Betaling en, to Sider lang, Petition i den dobbelte Tid, o. s. v.

12. Claqueur, Klapper. I Pariser Theatrene spille de saakaldte Claqueurer en vigtig Rolle; thi det er dem, der bestemme, om et Stykke skal gaae igjennem, eller blive udpebet. Den honette Mand klapper ikke; dette gjere de, af Theaterdirectionerne, Skuespillerne, Skuespillerinderne, eller Forfatterne betalte Klappere. I mødende Tilfælde sendes Bud efter Claqueurchefen (le chef de claque), thi Claqueurerne have deres Foresatte, saavel som deres Love og deres Rang. Chefen uddeler nu Befalinger, Billetter, og Roller til sine Undergivne. Ved Opførelsen af Stykket fordeler Skaren sig i Parterret, og sætter Hænderne i Bevægelse paa et givet Tegn af Chefen. Bover nogen Anden at

pipe medens Slaqueurerne flappe, bliver han insultet, eller mishandlet, og hvo som flapper medens disse hvile, bliver forhaanet. Den sidste Slaqueurchef ved den store Opera, Hr. Alexander, er bleven Millionair. Han lod efter Behag ethvert Stykke lykkes, eller falde igjennem.

B l a n d i n g e r.

— Ved Folketorlystelserne i Paris i Anledning af Julrevolutionen, ere, paa de elisæiske Marker opreiste høie Masttræer, paa hvis Spidser allehaande Gevinster, s. s. Guld- og Sølvvåhre, Pocaler, Sølvstkeer ere befæstede. Det lange, glatte Masttræ er bestrøget med Sæbe, som, naar den opløses af Regnen, gjør Klavringen opad Stangen endnu vanskeligere. Men de Havesyge staae sig derfor ingenlunde til Ro, thi Værdien af den første Gevinst beløber sig skøndom til 6 Louisd'ors. Velberegneende begynde de deres mæssommelige Arbeide med bare Been, og isørte et Slags Svømmebeentklæder, forte Trøier, og med store, fyldte, bagpaa befæstede Poser. Man er i Førstningen i Uvished om denne hindrende Byrde skal tjene som Ballast, til Ligevægt, eller om den indeholder Proviant. Det Sidste kunde nok være muligt, da Mange tilbringe en heel Time for at naae Midten af Stangen. Men nei, i Poserne haves Gipsmeel, med hvilken de Klavrende bestryge Stangen, efterat de have afkradset Sæben med et Skrabejern. Almindeligen staae Flere i Forbindelse med hverandre, og de dele da Gevinsten, naar Udfaldet har været heldigt. Den Første baner Veien for de Efterfølgende en tyve Fod opad Stangen, den Anden fortsætter Arbeidet de følgende tyve Fod, og saaledes videre indtil den Femte eller Sjette omsider naaer Maalet. (Der Deutsche in Paris.)

— En Hr. Wilkinson har opfundet et nyt Gevær, som han kalder Patent Wheel rifle, og som de engelske Blade ikke noksømt kunne berømme. En Journal (Mechanics Magazine), der omtaler Prøver, som ere anstillede med Hr. W.'s. Gevær i Dørværelse af en udmærket Forsamling, siger: „Geværet er meget simpelt konstrueret; det har et Hjul, der indeholder 7 fuldstændige Ladninger, og som dreier sig om sin Arel. Dette Hjul kan, naar det er affyret, let erstattes af et andet, idet man kan medføre et Forraad af saadanne Hjul. Hr. W. afstjød de 7 Ladninger i Hjulet i 15 Secunder, hvilket altsaa udgjorde 28 Kugler i Minuttet. Ved et andet Forsøg blev Flinten affyret 105 Gange efter hinanden, uden at forsage en eneste Gang, og det syntes, at man kunde have gjort endnu engang saamange Skud, uden det havde været nødvendigt, at reengjøre Geværet”. (Allgemeine Militair-Zeitung.)

— Der fortælles, at en fransk Soldat, da Armeen under Bonaparte gik over St. Bernhardsbjerget, træt, stønneude og knurrende udbød: „Skaber, havde du, ved at danne dette Bjerg, havt Tornyster paa Ryggen og Gevær paa Skulderen, da havde du sikkert ikke gjort det saa høit.”*)

*) „Dagens” Ren, den „gamle Borgermand,” anmodes om, endeligen ikke at betragte det som Blasphemie, at „han, denne Müllen,” meddelede ovenstaaende Anecdote. E. M.

E. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 4^{de} April 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Torsdagen den 12^{te} dennes afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling, der bivaanedes af 37 Repræsenteranter.

Følgende blev omhandlet og besluttet:

1. Administrationen gav Forsamlingen en Udsigt over Selskabets Virksomhed og Fremgang i det afvigte Aar 1839, hvoraf fremgik, at ved Aarets Udgang 1838 var Medlemmernes Antal 2114 men ved Udgangen af 1839 derimod 2157, følgelig en Tilvæxt af 43, der fremkom paa den Maade, at i Aarets Løb vare 4 Pensionister og 25 contri-

buerende Medlemmer ved Døden afgaaede, 5 vare udslettede formedelst Restance af Contingenter og 15 udmeldte, altsaa i Alt en Afgang af 49, hvorimod 92 nye Medlemmer vare indtraadte.

I Pensioner og Livrenter var udbetalt til 128 Medlemmer 4615 Rbd. 63 $\frac{1}{2}$; ligeledes havde 217 nydt Gratificationer til Beløb 3110 Rbd. og 37 erholdt rentefrie Laan til Beløb 5000 Rbd. Antallet af Understøttede var saaledes i det Hele 382, og den anvendte Sum 12725 Rbd. 63 $\frac{1}{2}$, af hvilken Sum dog de rentefrie Laan igjen indkræves paa den lovbestemte Maade med 2 pSt. maanedlig. Den totale Fondsbeholdning var 142,041 Rbd. 85 $\frac{1}{2}$, hvorom følgende Balance giver nærmere Oplysning:

	Rbd.	½
Fondsbeholdningen fra 1838 var	140283	12
Indkjøbt 3pSt. Dansk-Engelske Obligationer til Beløb 200		
£ St. som anslaaes til . . .	1600	
Modtaget 37 Obligationer for rentefrie Laan til Beløb . .	5000	
Rest af Contingenter til 31te December 1839	297	32
Contant Kassebeholdn. samme Tid	5908	29
	<hr/>	
	153088	73

Herfra drages:

	Rbd.	½
Indkomne Uddrag paa Ublaar	4815	
Restancer af Contingenter til 31te December 1838	249	4

	Rbd. §.	Rbd. §.
Restancer affkræve som uer-		
holdelige	55 72	
Kassebeholdningen samme Tid	5927 8	
	<hr/>	11046 84
	Tgjen	<hr/> 142041 85
Denne Fondsbeholdning bestod		
i et Indskrivningsbeviis for		
afleverede Statspapirer . . .		100000
21 Stk. Danst-Engelske 3 pCt.		
Obligationer til Beløb 3300		
£ St. anslaaede til		26400
Udestaaende Summer som ren-		
tesfrie Raan		9492
Udestaaende Summer som reste-		
rende Contingenter		241 56
Den contante Kassebeholdning		5908 29
		<hr/> 142041 85

2. Administrationen tilkjendegav Forsamlingen, at afgangne Statsraadinde Koefoed som i sit Testament havde betænkt Selskabet med en Gave af 500 Rbd., der i forrige Aar var indbetalt af de Herrer Executores testamenti, ikke tillige havde bestemt paa hvilken Maade denne Capital skulde anvendes, hvorfor det maatte henstilles til Forsamlingens Beslutning, hvorvidt Capitalen enten i det Hele eller for en Deel skulde conserveres og gjøres frugtbringende, eller henregnes iblandt de øvrige Indtægter, og saaledes komme til Anvendelse i det Forhold Lovens §. 17 bestemmer.

Forsamlingen vedtog det sidste, og derhos at Enkefrue Koefoed, saavel som Enhver der forhen

havde legeret eller i Fremtiden skjænkede Selskabet nogen Capital, skulde aarligen nævnes i Ugebladet, paa det deres velgjørende Sindelag imod Selskabet, ikke skulde tabe sig i Tidens Løb, men blive til et varigt Minde hos dets Medlemmer.

3. Administrationen fremlagde den ifølge Lovens 17 §. bestemte og for afvigte Aar opgjorte Status imellem Indtægt og Udgift, grundet paa den i Ugebladet Nr. 10 bekjendtgjorte Generaltract af Regnskabet, hvoraf fremlyste at den til nye Udlaan, Gratificationer og Pensioner disponible Sum, var i rundt Tal 7940 Rbd. foruden hvad der ved bortdøde Pensionister var indbundet, og hvad der til Fondet var henlagt eller anvendt mere end dette efter streng Regning kunde tilkomme. Beregningen er følgende:

Indtægter.		Rbd.	§.
Ugentlige Contingenter		2641	70
Kvartals Contingenter		3987	92
Det kongelige Husets Gave		120	
De overordentlige Medlemmers Bidrag		67	
Afdrag paa Udlaan		4886	
Frue Koefoeds Legat		500	
		<hr/>	
		Tilsammen	12202 66
Udgifter.		Rbd.	§.
Pensioner og Livrenter	4615	63	
Lønninger	2025	39	
Ugebladets Trykning	708	64	

	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
Regninger	30	62		
Renter af et Paan	30			
Afskrevne Contingenter	55	72		
			7539	12
			Dverstud	4663 54
* Heraf $\frac{1}{3}$ Deel til Fondet			1554	50
			Igjen	3109 4
Hvortil kommer Beløbet af Renterne			4831	75
			Uddelingssum	7940 79
nemlig til Gratificationer og Pensioner, for=				
saavidt disse sidste ikke forud medtage det				
hele Rentebeløb, $\frac{1}{3}$ Deel			2646	90
og til Udlaan $\frac{2}{3}$ Dele			5293	85
			7940	79

eller i runde Summer resp. 2640 og 5300 Rbd.

Med Hensyn til at Rentebeløbet var som anført 4831 Rbd. 75 ß., og Pensionsbeløbet kun 4615 Rbd. 63 ß., altsaa en Forskiæl af circa 216 Rbd. som kunde komme andre Pensionister tilgode, bevilgede Forsamlingen at efterskrevne 6 hidtil Gratification nydende Medlemmer, skulde optages paa Pensionslisten fra 1^{ste} Januar d. N. hver med 25 Rbd. nemlig:

Medlem fra	Ulder.
1790. Parykmager Weydemanns Enke	61 Aar.
1801. Pastor Jacobsens Enke	54 —
1807. Skomager J. Nielsen	67 —
1809. Sattemager Madsen	64 —
1814. Skomager Stork	66 —
1816. Factor Rosenbergs Enke	64 —

samt at følgende 11 Pensionister skulde nyde et Tillæg af 5 Rbd. hver, nemlig:

Medlem fra	Uder. Pension. hidtil.
1788. Porcellhdl. Thomsens Enke	82 Mar 40 Rb.
1789. Fyhrbøder Lohmanns Enke	69 — 25 —
1790. Skræder Haastrups Enke	. 71 — 30 —
1793. Guldsmed Fogts Enke	. . 70 — 25 —
1799. Friseur Knudsens Enke	. . 66 — 25 —
1815. Skræder Ziegler	. . . 72 — 25 —
1816. Jfr. Ledertug	. . . 77 — 35 —
1820. Kræmmer H. E. Lund	. . 71 — 30 —
1820. Inspecteur Schumanns Enke	70 — 25 —
1823. Uhrmager Møller	. . . 76 — 30 —
1826. Kræmmer Richters Enke	. 74 — 25 —

Paa denne Maade foregedes Pensionssummen vel med 205 Rbd. men herfra blev dog at drage 130 Rbd. som formedelst forommeldte 4 Pensionisters Død ikke mere ville komme til Udbetaling, og desuden var Rentebeløbet ei heller derved overskredet som bencævnte Lovsted forbyder, men meget mere endnu et Overskud af omtrent 140 Rbd. der kunde uddeles i Gratificationer. Administrationen maatte imidlertid henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa fornævnte i det afvigte Mar stedsundne usædvanlig ringe Afgang i Pensionerne, der havde til Følge,

at hvis man vilde indskrænke det uddelende Gratificationsbeløb til den foranførte Sum 2640 Rbd. med Tillæg af de 140 Rbd., i Alt 2780 Rbd., saa vilde man ikke alene være hindret i for dette Aar at komme nye Ansøgere til Hjælp, men endog nødvendigt til at afforte noget for enkelte af dem, der i forrige Aar havde erholdt saadan Hjælp, og til hvilken de atter i dette Aar vare anbefalede af de vedkommende Classificationers Repræsentanter. En saadan Afkortning var imidlertid ingenlunde nødvendig naar man tog Hensyn til den Tilvæert Fondet havde faaet i adskillige Aar derved, at der til rentebærende Obligationers Indkjøb var anvendt større Summer end den strænge Regning fordrede, ligesom ogsaa de rentefrie Obligationers Beløb havde foreget sig i flere Aar, idet de foresundne Overskud imellem Indtægt og Udgift havde tilladt at udlane mere end de indkomne Afdrag paa ældre Udlaan beløb, hvorved selvfølgelig en Fondsforøgelse fremstod der var udenfor den lovbestemte. Paa Grund heraf havde Administrationen ikke taget i Betænkning at indstille Gratificationsbeløbet for det afvigte Aar til i Alt 2945 Rbd. Forsamlingen bifaldt ikke alene dette, men forøgede Summen til 3010 Rbd., der saaledes tildeeldes følgende 219 paa behørig Maade anbefalede Ansøgere, nemlig:

Medlem

fra

1789.	Capt., Muurmester Egeroeds Enke	10 Rbd.
„	Snedker Mohrs Enke	10 —
„	Fabrikør Brennees Enke	15 —
„	Kjebmand Rubens Enke	15 —
1790.	Grosserer Hansens Enke	10 —
„	Skomager Heyers Enke	15 —
1794.	Grosserer Mangors Enke	10 —
1795.	Bandmester Hjorths Enke	15 —
1796.	Kongelig Laquai Smiths Enke	15 —
1799.	Urtekræmmer Schlichtkrulls Enke	15 —
1800.	Candidat Medens Enke	20 —
„	Fiskehandler Larsens Enke	15 —
1801.	Lysestøber Alminds Enke	15 —
1803.	Skolelærer Bisby	15 —
„	Skibscapitain Stages Enke	20 —
1804.	Fuldmægtig Alminds Enke	10 —
„	Brændeviinsbrænder Jversens Enke	10 —
„	Snedker Buschs' Enke	15 —
„	Bagermester Klockows Enke	15 —

(Fortfætted.)

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 11^{te} April 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Medlem

fra

(Fortsættelse.)

1805.	Inspecteur Reichs Enke . . .	20 Rbd.
„	Fabrikmester Lorenzens Enke . .	15 —
„	Parykmager Dyhrings Enke . . .	15 —
1806.	Urtekræmmer Jensens Enke . . .	15 —
„	Slarmester Lohmans Enke . . .	15 —
1807.	Vinhandler Frydenlunds Enke . .	15 —
1808.	Fuldmægtig Bays Enke . . .	15 —
„	Toldbetjent Schmidts Enke . . .	10 —
„	Glashandler Verniges Enke . . .	20 —

Medlem

fra

1808.	Uhrmager Rielsens Enke . . .	10 Rbd
1809.	Guldmægtig Brast's Enke . . .	20 —
	„ Skræder Dalberg's Enke . . .	15 —
1810.	Capit. Orgaard's Enke. . . .	10 —
	„ Isekræmmer Winslew's Enke . . .	20 —
	„ Snekker Madsens Enke . . .	15 —
1811.	Bæver Krusemarck's Enke . . .	15 —
	„ Skoemager Hansens Enke . . .	15 —
1812.	Birkeskriver Gøtjes Enke . . .	20 —
	„ Justitsraad Rimestad's Enke . . .	20 —
	„ Bandmester Hansens Enke . . .	10 —
	„ Toldbetjent Nielsens Enke . . .	15 —
	„ Capit. Bumann's Enke	15 —
	„ Grosserer Beyers Enke	20 —
	„ Urtekræmmer Holms Enke . . .	15 —
	„ Jomfrue G. Hoyer	20 —
	„ Bogbinder Harhoff	10 —
1813.	Justeermester Hostrups Enke . . .	20 —
	„ Isekræmmer Ebbesens Enke . . .	20 —
	„ Maler Bergmann's Enke	15 —
1814.	Blikkenslager Holms Enke . . .	10 —
	„ Høker Webers Enke	10 —
	„ Kjøbmand Cantors Enke	15 —
1815.	Toldbetjent Rastrups Enke . . .	10 —

Medlem
fra

1815.	Brændeviinsbrænder Bakke . . .	10 Rbd.
•	Snedker Esman	20 —
1816.	Jomfru Kock	15 —
•	Fyrbæder Petersens Enke . . .	15 —
•	Oberstinde Holck	15 —
•	Santor Tops Enke	15 —
•	Amtschirurg Bechmanns Enke .	15 —
•	Grosferer Nørregaards Enke . .	10 —
•	Kobberstifter Sonnes Enke . .	15 —
•	Jomfrue Young	10 —
•	Kræmmer Rasmussens Enke . .	15 —
•	Kræmmer Thunes Enke	20 —
•	Urtekræmmer Hjaltelins Enke .	10 —
•	Jsentkræmmer Schiotts Enke . .	15 —
•	Kobbersmed Petersen	15 —
•	Strompevæver Bøschens Enke .	10 —
•	Stoemager Rasmussens Enke . .	15 —
•	Futteralmager Mogensens Enke	10 —
•	Stoemager Olsens Enke	15 —
•	Stoemager Westmans Enke . . .	10 —
•	Blikkenslagersvend Rudolphi . .	10 —
•	Kandestøber Wahlstrøms Enke .	10 —
1817.	Forvalter Albrechtsen	10 —
•	Bandmester Sorensens Enke . .	10 —

Medlem

fra

1817.	Rjøkkenmester Krygers Enke . . .	10 Rb.
„	Lieutenant Steenbergs Enke . . .	20 —
„	Urtekræmmer Fristrup	15 —
„	Tomfrue Rasmusfen	15 —
„	Skoemager Holm	15 —
1818.	Secretair Lauritzens Enke	15 —
„	Bedemand Andersens Enke	10 —
„	Cancellieraad Lyders Enke	20 —
„	Garderobeforvarer Wigandt	15 —
„	Qvarteermand Jversens Enke	15 —
„	Smedemester Lytzens Enke	10 —
„	Skoemager Mariboe	10 —
„	Skræder Veldt	15 —
„	Bæver Büllner	10 —
„	Capit. Weyvadts Enke	20 —
1819.	Controlleur Wildenradts Enke	10 —
„	Kammerraad Winthers Enke	15 —
„	Tobaksfabriker Wenzells Enke	15 —
„	Thestjænkter Hansens Enke	15 —
„	Sadelmager Rohdes Enke	10 —
„	Skoemager Florin	10 —
„	Sadelmager Lunds Enke	15 —
„	Skoemager Riis	15 —
1820.	Copiist Siegerstedts Enke	10 —

Medlem

fra

1820.	Uffkebiget Major Wabstjær . . .	20 Rbd.
„	Cantor Klingbergs Enke . . .	10 —
„	Profesfor Rasmusens Enke . . .	20 —
„	Forvalter Lassen	10 —
„	Meelhandler Hagens Enke . . .	20 —
„	Skraeder Borch	10 —
1821.	Assistent Veders Enke . . .	15 —
„	Toldbetjent Truelsens Enke . . .	15 —
„	Fuldmægtig Schrams Enke . . .	10 —
„	Toldbetjent Meyers Enke . . .	15 —
„	Pakhuusfriver Fabritius' Enke	15 —
„	Capit. Lieuten. Havns Enke . . .	10 —
„	Capit. Groves Enke	20 —
„	Landmaaler Bangs Enke	20 —
„	Amtschirurg Wagners Enke . . .	10 —
„	Skibscapitain Hammers Enke . . .	10 —
„	Herkraemmer D. Ebbesen	15 —
„	Høker Holsts Enke	10 —
„	Bogtrykker Christensens Enke . . .	10 —
„	Skoemager Weidemanns Enke . . .	10 —
„	Muurmester Benches Enke	20 —
„	Skoemager Løhebers Kone	10 —
„	Sadelmager Bangs Enke	10 —
1822.	Jomfru Næsted	10 —

Medlem

fra

1822.	Bogholder Erhardts Enke . . .	10 Rbd.
•	Assistent Hansens Hustru . . .	15 —
•	Havnefoged Møllers Enke . . .	15 —
•	Jomfru Diedrichsen	10 —
•	Registrator Dyrhauges Enke . . .	15 —
•	Skolelærer Mortensens Enke . . .	15 —
•	Urtekræmmer Gulstrups Enke . . .	15 —
•	Jomfru Wold	15 —
•	Parfymager Hoppensachs Enke . . .	10 —
•	Skomager Glasen	10 —
•	Controlleur Mariagers Enke . . .	15 —
1823.	Krigsbassessor Ravnkildes Enke . . .	10 —
•	Jomfru F. Sommer	10 —
•	Theatercontrolleur Bentzens Enke . . .	10 —
•	Fuldmægtig Gluds Enke	20 —
•	Regimentschirurg Hushahns Enke . . .	15 —
•	Jomfru Hansteen	10 —
•	Klædefabrikør Smidts Enke	15 —
•	Bager Klitfoth	10 —
•	Agent Kiellers Enke	20 —
1824.	Jomfru Urntiel	10 —
•	Jomfru Skancke	20 —
•	Skriverformand Carlsens Enke	15 —
•	Ritmester Foghts Enke	15 —

Medlem

fra

1824.	Muurmester Egeroeds Enke . . .	15 Rbd.
“	Friseur Seegaard	10 —
“	Skraeder Balcke	15 —
“	Bataillonschirurg Flors Enke . . .	20 —
1825.	Secretair Thannings Enke . . .	20 —
“	Pensionist Widalin	15 —
“	Institutbestyrer Quistgaards Enke	20 —
“	Bogholder Liunges Enke	10 —
“	Skibscapitain Lunds Enke	15 —
“	Vinhandler Fischers Enke	15 —
“	Skraeder Wibergs Enke	10 —
“	Snedker Flygenrings Enke	10 —
1826.	Jomfrue N. Falck	10 —
“	Jomfrue Kryger	10 —
“	Institutbestyrer Minstedts Enke . .	10 —
“	Bogholder Mazens Enke	20 —
“	Kraemmer Begildts Enke	15 —
“	Tracteur Helstrups Enke	15 —
“	Urtekraemmer Schyums Enke	15 —
“	Portner Jorgensens Enke	15 —
“	Snedker Rohleders Enke	15 —
“	Guldsmed Westrups Enke	10 —
“	Graveur Foghts Enke	10 —
“	Maler Federholts Enke	10 —

Medlem
fra

1826.	Bedker Tertloffs Enke	15 Rbd.
„	Glarmester Bechs Enke	10 —
1827.	Administr. Forthlings Enke	20 —
„	Jomfrue Frederichsen	15 —
„	Kjebmand Godsche	10 —
„	Brændeviinsbrænder Sommersted .	10 —
„	Jomfrue Topp	10 —
1828.	Havnecontroleur Brodersens Enke	15 —
„	Havnecontroleur Staahls Enke . . .	20 —
„	Bud D. Larsens Enke	10 —
„	Pr. Lieutenant Holms Enke	20 —
„	Jomfrue Langsted	10 —
„	Bedker Lunds Kone	10 —
„	Bogbinder Lappés Enke	15 —
„	Snedker Bergs Enke	15 —
„	Jomfrue Amalia Meyer	10 —
1829.	Bagtmester Laurizens Enke	10 —
„	Toldbetjent Mellers Enke	10 —
„	Copiist Klüvers Enke	10 —
„	Copiist Orlamunds Enke	15 —
„	Havneskriver Hansens Enke	20 —

(Slutningen følger.)

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 18^{de} April 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

Medlem
fra

(Slutning.)

1829.	Sproglærer Bressendorfs Enke.	20 Rbd.
„	Modemester Baches Enke	20 —
„	Skraeder Lunds Kone	10 —
„	Tømmermester Benches Enke . . .	10 —
„	Soldbetjent Anthons Enke	10 —
1830.	Fuldmægtig Mærchs Enke	10 —
„	Skolelærer Petersens Enke	10 —
„	Provstinde Bregendahl	20 —
„	Forvalter Heins Enke	15 —
„	Urtekræmmer Hansens Enke . . .	15 —

Medlem

fra

1831.	Grosserer Nagels Enke	20 Rbd.
„	Skipper Davidsens Enke	10 —
„	Jomfrue M. Møller	10 —
„	Skræder Langberg	10 —
1832.	Kammerraad Thorbjærnsens Enke	20 —
„	Jomfrue Just	10 —
„	Tracteur Christensens Hustru .	10 —
„	Dreier Hansens Enke	10 —
„	Skoemager Hansens Enke	10 —
„	Skibsbygger Repholts Enke . . .	20 —
1833.	Figurant Jacobsens Enke	10 —
„	Snedker Machæus Enke	10 —
„	Madam Friedländer	15 —
1834.	Madam Warfoed	10 —
„	Capitain Møllers Kone eller Enke	10 —
„	Skræder Sandberg	10 —

Foruden disse 219 foredroges endnu 37 Ansøgninger, der imidlertid maatte forbigaaes, 3, fordi Ansøgerne vare senere ved Døden afgangede, 6, fordi de vare ansatte til Pension, og de øvrige 28, fordi nogle ikke havde meddeelt tilstrækkelig Oplysning om deres Forfatning, andre vare endnu for unge i Selskabet til at komme i Betragtning, og enkelte havde saa store Pensioner andensteds fra, at de ikke

kunne anses kvalificerede til Understøttelse herfra, og tildeels af disse Grunde heller ikke vare anbefalede af de vedkommende Classificationers Repræsenteranter.

4. Det til Udlaan bestemte Beløb, 5300 Rbd., tildeeltes 38 Medlemmer i Summer af 100, 150 og 200 Rbd., hvorimod de øvrige 34 Eaansøgere maatte forbigaaes som mindre berettigede til Eaans Erholdelse denne Gang.

5. Fra Selskabets 4 faste Budde var atter i Mar som flere tilforn indkommen en Ansøgning om at tilstaaes et extraordinairt Tillæg i deres Ven for udviist Orden og rigtigt Regnskabs Afslæggelse, hvilken Ansøgning Forsamlingen bevilgede i Eighed med hvad der i adskillige Mar havde fundet Sted, navnlig 35 Rbd. til hver. Ligeledes tilstod Forsamlingen efter Ansøgning og troværdige Mænds Anbefaling et afskediget Buds trængende Familie en Gave af 30 Rbd.

6. Endvidere bifaldt Forsamlingen Administrationens Indstilling om at en Sum af 66 Rbd., der i en Række af Mar var oversfert i Regnskaberne som Restance af et i sin Tid til et Medlem bevilget rentefrit Laan, maatte afskrives som Tab, da Omstændighederne vare saaledes, at Summen ikke billigen kunde fordres eller paa lovlig Maade erholdes betalt.

7. Endelig optoges følgende nye Medlemmer :

Sr. Chateaufneuf, jun. fra Havre de Grace.

- Farver F. F. Reidhardt.
 - Handelsgartner Fr. Beck.
 - Hof=Tapetmager E. Dujardin.
 - Suedkermester P. Neergaard.
 - Copiist Bruns Gufe.
 - Suedkermester M. N. Rohmel.
 - Guldsmed G. Nielsen.
 - Toldbetjent G. J. Due.
 - Cancellieraad J. Deichmann.
 - Klædefabriker J. G. Modeveg.
 - Fuldmægtig J. G. Møller.
 - Skibscapitain J. J. Møller.
 - Skibscapitain Th. Dahl.
 - Hyrefudsk P. Petersen.
 - Suedker J. P. Gau.
 - Guldsmed M. G. Rodermann.
 - Skolelærer H. G. M. Weldike.
 - District=Commisfair og Copiist i Rentekammeret
J. P. Hansen.
 - Uhrmager J. Salvorsen.
 - Afstediget Capitain ved det 3^{die} Jydske Inf.
Reg. E. J. v. Küster.
 - Suedkermester J. P. Neye.
-

Overeensstemmende med den i Repræsentantforsamlingen den 12^{te} f. M. tagne Beslutning, underrettes Selskabets Medlemmer herved om de Legater, som efter Bøgerne findes at være tildeelte og indbetalte til Selskabet fra dets Stiftelse og indtil Marts Udgang 1839:

Grosserer Niels Brock's Legat ifølge Testament af 19^{de} Februar 1796 og 24^{de} Februar 1802, indbetalt i Marts 1805 med . . 5,062 Rbd. 22 ß.

Om dette Legats Anvendelse har Testator ikke givet sin Villie videre tilkjende, end at enhver afgaaende Administrator for Selskabet skal tildeles en Guldmedaille, hvis Bekostning udredes af Renterne.

Det er derefter i sin Tid blevet bestemt af en Repræsentantforsamling, at Kapitalen skulde gøres frugtbringende med Selskabets øvrige Midler, og Renten af Samme, efter Fradrag af fornævnte Udgift, tilfalde 4 af Selskabets trængende Medlemmer.

Student Grotts Legat, indbetalt i Marts 1812 uden videre Bestemmelse med 1000 Rbd.

Capitain og Muurmester Bønches efterladte Enke Frue Charlotte Amalia Bønches Legat, modtaget i Marts 1827, efter Overeenskomst med den Forpligtelse, at Selskabet yder hende 5 pSt.

- Livrente, saalænge hun lever 2000 Rbd.
 Caroline-Legatet, stiftet af en Deel af Selskabets
 Medlemmer ved frivilligt Sammenstød, i Anledning af Hendes Kongelige Høihed Kronprindsesse
 Carolines Formæling den 1^{te} August 1829, med
 den Bestemmelse, at tvende aldrende og virkelig
 trængende til Borgerstanden henherende Medlemmer af Selskabet skulle nyde Renten, 2500 Rbd.
 Enkefrue Statsraadinde Koefoeds Legat, uden
 videre Bestemmelse, indbetalt i Maret 1839
 med 500 Rbd.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab den 26^{de} Marts 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

Om den Talemaade: een er mig ligesaa
 meget som mange Tusinde.

Det er ofte blevet sagt af indsigtsfulde Mænd,
 men ligesaa ofte forglemmt af tankeløse Daarer,
 at Meninger ikke bør bedømmes efter Antallet af de
 Meningsyttrende, men efter deres Værd og Vægt,
 og at een eneste agtværdig og viis Mand's Dom

maa have en større Betydning og agtes høiere end en stor, men ukyndig, Mængdes Dom. At behage Denne, maa endogsaa ofte anses for et Beviis paa Ufvigelse fra det Sande og Rette, ja stundom paa Slethed og Daarlighed.

Saaledes fortælles ogsaa den store atheniensiske Statsmand Perikles, naar han nu og da hørte den omkringstaaende Mængde at tilklappe sig Bisald, at have ladet sig forstaae med, at han befrygtede maaskee at have sagt noget Uforstandigt, eller at have begaaet een eller anden Feil i sit Foredrag, som havde forskaffet ham saadant Bisald.

Hvorledes Digteren Antimachus betragtede denne samme Sag, viste han, da han under Forelæsnin- gen af et Digt saae Mængden af sine Tilhørere at forlade sig og at gaae bort den ene efter den anden, kun Plato alene at forblive paa sin Plads: "Jeg vil ikke desto mindre, sagde han, vedblive at læse; thi Plato er mig ligesaa Meget som mange Tusinde."

Med ædel og værdig Selvfølelse yttrede ogsaa Philosophen Epicurus sig paa samme Maade herom, da han i et Brev til en anden Philosoph talte om, hvorledes de begge maatte kunne ringeagte Mængdens Domme: "Vi have begge i hinanden, siger han, et tilstrækkeligt Antal af Tilhørere."

Den store romerske Taler Cicero tilkjendegav ved flere Leiligheder, hvor liden Priis han satte paa en uforstandig og udannet Mængdes Bifald: "Jeg frygter, sagde han ofte," ikke Andres Domme, naar jeg kun er saa lykkelig at fortjene og vinde Catos Bifald. Vor Cato er mig ligesaa Meget som hundrede Tusinde."

Denne Talemaade, som vi have, ogsaa udtrykt i det græske Sprog, have Nogle troet oprindeligen at tilhøre Philosophen Democritus, bekjendt af det ham eiendommelige Charactertræk, altid at betragte de menneskelige Daarligheder fra den latterlige Side, af hvem Seneca anfører følgende Ytring: "Gen er mig ligesaa Meget som hele Folket, og hele Folket er mig ligesaa Meget som Gen.

M. L. Nissen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 25^{de} April 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Forslag til Forandringer i Lovene for det forenede Understøttelses-Selskab af 1811, forsaavidt vedkommer Sammes 8^{de} Capitel, §. 87—95 om Ugebladet*).

§. 87.

Ugebladet "Borgervennens" Forfattelse bestyres af en Committee af 5 Medlemmer af Selskabet, der

*) Da en Committee for nærværende Tid er nedsat for at revidere Selskabets Love, og Lovenes 8^{de} Capitel om Ugebladet i adskillige Dele synes mig at trænge til nærmere Bestemmelser, saa har jeg

beførge et No. ugentligen udgivet paa et Halvaar eller, naar dertil er Anledning, et Heelaaar, do uden Forhøielse i Betalingen for Abonnenterne.

§. 88.

Da bemældte Ugeblad egentligen maa betragte som Selskabets og dets Bestyrelses Organ, maa de Efterretninger, Bekjendtgjørelser, Meddelelser, Anmeldelser og Regnskabsextracter, som, i Følg Lovens §. 25, 37, 55, 70 og 88 o. s. v., til stilles Bogtrykkeren til Indrykkelse i Samme, hav fortrinlig Udkomst til at optages deri fremfor ethver andet Bidrag, som dertil af Skriftcommitteen eller dens enkelte Medlemmer maatte være bestemt for Samme, hvilke Bidrags Indrykkelse i Ugeblade maa vige Plads i Henseende til Tiden for Disser Optagelse i Bladet.

§. 89.

Som passende Bemærkninger til Redlæggelse i "Vorgervennen" ved Siden af saadanne Meddelelser der nærmest vedkomme Selskabets egentlige For

troet det at være ligesaa vel pligtmæssigt som betimeligt, efter den Erfaring, min mangeaarig Deeltagelse i Ugebladets Redaction har givet mig at lade denne Tidspunkt og dens Anledning ei være unyttet, for at underkaste nedenstaaende Puncter bemældte Committees behagelige Overveielse.

maal, Virksomhed og Tilstand efter foregaaende S., ansees Afhandlinger, originale eller oversatte, over physiske, oeconomiske, techniske, statistiske, historiske og moralske Materier, som kunne tjene til almindelig Oplysning, naar de fremsættes i et for læg Mand forstaaeligt Sprog. Moerskabslæsning, som Fortællinger, Digte, o. s. v., kunne ogsaa optages i Bladet, naar Ommer af foranførte Art ei have.

§. 90.

Da Skriftcommitteen saaledes danner en Forening til Udgivelse af "Borgervennen", er det en Selvfølge, at de Bidrag, som i Samme indrykkes uden Navns Underskrift af enkelt Medlem af Committeen, ansees som udgaaende fra Foreningen i det Hele, og de i Ugebladet saaledes nedlagte Ytringer og Paaastande som Resultatet af en i Fællesskab foretagen Overveielse, da Intet saaledes kan i Ugebladet indføres uden med den hele Skriftcommittees Vidende og Samtykke. Den Dørløse af de enkelte Skriftcommitteens Medlemmers til Optagelse i Ugebladet bestemte Bidrag, som maa antages at være i Følge heraf nødvendig, skeer ved personlige Møder eller ved skriftlig Bedømmelse af Samme under deres Circulation imellem Medlemmerne.

For den fornødne Orden i denne Forhandlings Gang drages af Skriftcommitteens ældste Medlem,

efter sin Functions Tid i Samme, som Sammes Formand, eller hvilken Anden af Sammes Medlemmer dertil vælges, hvis han ei ønsker at overtage denne Forretning, Omsorg.

§. 91.

Dog, da saadan Drøftelse af Skriftcommitteens Medlemmers Bidrag til Ugebladet maa antages at kunne medføre for Committeens Medlemmer en større Uleilighed end som ansees aldeles fornøden, og, betragtet som et Slags Censur, som noget Ubehageligt, de ei altid kunne antages at ville underkaste sig ved et Arbejde, de blot i den Hensigt at tjene Selskabet, og uden al Godtgjørelse derfor paatage sig, maa denne Sags Indretning aldeles overlades Skriftcommitteens Medlemmer til Afgjørelse og Bestemmelse indbyrdes, saaledes at, hvis de maatte foretrække og øns om, ikke at anvende saadan indbyrdes Bedømmelse af de til Indrykkelse i Ugebladet af de enkelte Medlemmer bestemte Bidrag, de da blot levere til Bladet, enhver efter sin Tour, i den af Formanden regulerede Orden, deres Bidrag paa eget Ansvar og med Underkrift af Enhvers Navn under hans Bidrag.

§. 92.

Samme Bestemmelse, som i foregaaende §§. 90 og 91 er gjort med Hensyn til Skriftcommitteens Medlemmers egne Bidrag til Ugebladet, maa iagt-

tages i Henseende til saadanne Bidrag til "Borger-
vennen", som fra nogensomhelst anden Forfatter,
han være Medlem af Selskabet eller ei, maatte
tilsendes enten Skriftcommitteen eller det tourhavende
Medlem af Samme med Begjering om Optagelse i
Bladet, at et saadant Bidrag ei optages i Samme
uden at være bifaldet enten af hele Skriftcommitteen
eller at være antaget paa Ansvar af det enkelte
tourhavende Skriftcommittee-Medlem, der ogsaa da,
foruden selve Forfatterens Navn, undertegner Bidra-
get, foruden Overskrift over Begyndelsen af Samme:
"Indsendt", med sit eget Navn i Parenthees.

§. 93.

Naar den i §. 91 omtalte Indretning gjøres
gjældende og følges som Regel, saa at ethvert
Skriftcommitteens Medlem nedlægger sit Bidrag i
Bladet efter sin Tour, uden at Samme under-
kastes nogen Bedømmelse af hans Colleger i
Skriftcommitteen, og han altsaa saaledes taler i sit
eget Navn, bør i Emnets Indklædning og i den
hele Sprogform, som gives det, omhyggeligen
undgaaes ethvert Udtryk, som kunde gøre det noget
Dieblif tvivlsomt, om Bidraget udgaaer fra den hele
Skriftcommittee eller fra det enkelte Medlem, hvis
Navn findes under Samme; og bør Forfatteren
derfor altid og alene betegne sin Person, som den i

Vidraget Talende, ved Gjenstandsstedordets (Pronomets) Singularform.

§. 94.

Imidlertid bør, selv under den i §. 91 omtalte Indretning, fra denne Regel gjøres Undtagelse i det Tilfælde, at, under særlige indtræffende Omstændigheder med Hensyn til offentlige Anliggender, nogen Yttring af Administrationen ønskes udtalt i Bladet paa hele Selskabets Begne, og som Udtrykket af dets Mand og statsborgerlige Opfattelse af saadan Begivenhed, da i saadant Fald den Yttring, som skal udtale saadan Selskabets Opfattelse af Begivenheden, maa være Udtrykket af den hele Skriftcommittees Overveielse af Sagen, og, til Betegnelse af, at den er det, have til Underskrift "Skriftcommitteen i Selskabet."

§. 95.

I de fra andre end Skriftcommitteens Medlemmer indsendte Bidrag til Indrykkelse i Borgervennen maa ingen Forandring foretages uden Forfatterens Vidende og Samtykke. Holdes Forandring nødvendig, men Forfatteren er ukjendt, da indbyder Committee ham igjennem Bladet til Omhandling derom.

§. 96.

Critikker over litteraire Arbeider og udfomne Skrifter bør i Almindelighed ei indføres i Ugebladet,

i hvis Indhold omhyggeligen undgaaes Alt, hvad som kan give Anledning til Strid, der er Selskabets Formaal uvedkommende.

§. 97.

Som saadan fra Ugebladets Indhold udelukket Strid skal dog ei ansees Drøftelse af stridige Meninger om Unliggender, som hidrøre fra de forskjellige Forhold i Selskabet. Skulde saadan Strid opstaae imellem Skriftcommitteens enkelte Medlemmer indbyrdes, og Gjenstanden for Samme af Vedkommende ønskes nedlagt i Ugebladet, for derigjennem at komme til Selskabets Medlemmers Kundskab og Vedømmelse, da skal den tourhavende Redacteur af Ugebladet, som bør undgaae alt Skin af Partiskhed og Misbrug af sin Stilling til Gunst eller Fortrædigelse af den ene af Parterne, imidlertid vige sin Plads som Redacteur, forsaavidt Rummet i Ugebladet behøves til Optagelse af de i Anledning heraf fra den ene eller begge Parter indkommende Inserater, hvilke da tilstilles Skriftcommitteens Formand, der, for at Striden snarest mueligt kan endes, drager Omsorg for deres uopholdelige Indrykkelse i Ugebladet. I det Tilfælde at Formanden selv skulde være Part i Striden, træder een af Administratorerne imidlertid til, for at varetage det, som i denne Anledning herved er paalagt Skriftcommitteens Formand.

§. 98.

Selskabets Medlemmers Liv og Skjebne, naar Samme har noget Mærkeligt ved sig, eller saadanne Medlemmer maatte have udmærket sig ved ædle Handlinger eller gjort sig særdeles fortjente af Selskabet, vil ogsaa kunne egne sig til at optages i Ugebladet "Vorgervennen."

§. 99.

Ordenen og Fremgangsmaaden i Skriftcommitteens Forhandlinger overlades det til den selv, under Formandens Styrelse, at bestemme og aftale. Dog maa, efter Vedtægt, den korteste Tid, i hvilken enkelt Medlem af Samme efter Omgang har at levere Bidrag til Ugebladet, i Almindelighed bestemmes til 5 Uger, og den længste Tid til 10 Uger. I Tilfælde af saadan Ordens Tilside sættelse af enkelt Medlem, bør Formanden træde til for at bestemme, hvorledes efter Omstændighederne skal forholdes.

§. 100.

Skriftcommitteens Medlemmer vedblive denne Function, saalænge de selv dertil ere villige; men, dersom Noget vil udtræde af Samme, da bør han skriftligen tilkjendegive Saadant $\frac{1}{4}$ Aar i Forveien for Committeens Formand, som derom gjer Indberetning til Administrationen.

§. 101.

Skriftcommitteen søger ved indtræffende Vacance selv at vedligeholde det bestemte Antal af Medlemmer, og, naar Valget af et nyt Medlem er skeet, indberetter Committeens Formand Saadant til Administrationen.

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 2den Mai 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om en orthographisk Afvigelse fra den sædvanlige Skrivemaade af et Par Ord i et Par af vore Dagblade.

Det er vel ikke af nogen Bigtighed i videnskabelig Henseende, om der i vore Dagblade hersker i Retsskrivningen en stadig Overeenstemmelse eller ikke. Det er naturligt, at der i denne Deel af vor Litteratur, som saa meget er afhængig af Hurtighed i Udfærdigelsen, maa blive mangen Uovereenstemmelse, der kan hidrøre mere fra Uopmærksomhed eller Hastværk end fra Grundsætning og antagen Regel. Eiegyldig er dog Tingen ikke, da mangen

Lærere, som ogsaa i Daglitteraturen har Opmærksomhed for Sproget, uden at have tilgavnst studeret det, eller, i Følge sin Stilling og Opdragelse, at have kunnet tilegne sig faste Regler i Henseende til sit Sprog, dets Grammatik og Retskrivning, ved saadan Afvigelse og Uovereensstemmelse heri gjøres vaklende og uvis om, hvad han skal ansee for det Rette, og hvad for det Urette. Kommer nu hertil den Omstændighed, at saadan Afvigelse forekommer i anseete Forfatteres Skrifter, og viser sig saa stadig i sin Anvendelse, at den maa antages at fremgaae af Grundsætning og paa Grunde bygget Mening; saa maa det indrømmes, at heri ligger en Opfordring for Sprogelsskeren til at tage denne Uoverensstemmelse i nærmere Betragtning og at yttre sig om Betydningen af de Synsmaader, hvori den maa formodes at have sin Grund. Jeg har forhen i dette Blad nedlagt nogle Ordforklaringer, for at modarbejde en i vort Modersmaal ikke ualmindelig Anvendelse af urigtige Ordformer og Talemaader, hørende til Hverdagslivet, men, for medelst den Talendes eller Skrivendes Ubekjendtskab med deres Oprindelse, forekommende i Sproget under aldeles urigtige Former.*)

*) See "Borgervennen" 1829, Nr. 12—14. De Ordformer, jeg der har underkastet en nærmere

De tvende Ordformer, jeg denne Gang vil omtale, ere vel af mindre Vigtighed end hine forrige Gang af mig omhandlede, men have dog, ved den consequente og stadige Anvendelse, hvormed den fra det Sædvanlige afvigende og, som jeg troer, urigtige Form synes at ville gjøre sig gjældende, tildraget sig min Opmærksomhed, saa at jeg har anseet mig paa en Maade pligtig til at sige et Par Ord derom. Disse i mine Tanker urigtige Ordformer ere: a. "offenlig, (og i Lighed dermed: væsenlig, egenlig, ugenlig, ordenlig, formodenslig, formeenlig, fremdeles, for Consequentsens Skyld, mundlig, og saaledes, efter samme Princip,

Droftelse og Forklaring, ere: Aa syn, Aa sted, Aa mindelse (ikke, Admindelse eller Afmindelse), aafkens, Aa stru (ikke, Auustro), Aa gendefæe, Aa talbroder (ikke, Aa talbroder), Aa vægsølv (ikke, Aa vægsølv), og de ved samme Leilighed forklarede Talemaader: hvad gaaer a ham? (ikke, hvad gaaer af ham?); kald a ham! (ikke, kald ad ham, kald af ham); to a Gangen (ikke, to ad Gangen, to af Gangen); Aa gen er gaaen mig ad Glemme (ikke, Aa gen er gaaen mig af Glemme); Forord byrder (børjer) ingen Trætte (ikke, Forord bryder ingen Trætte); hvorum Aa ting er; han sover paa sit grønne Dre; Syn gaaer for Aa gen (ikke, der gaaer Syn for Aa gen).

alfor), b. Regering, regere; istedetfor a.) offentlig, væsentlig, egentlig, ugentlig, ordentlig, mundtlig, formodentlig formeentlig, alfor, b.) Regjering regjere.

Det er klart, at det i Henseende til de unde a. anførte Ordformer: offentlig (istedetfor offentlig o. s. v.) er Bogstavet t, det gjælder om hvorvidt nemlig dette t skal ansees for overflødig og urigtigt eller efter almindelig Sprogbrug hørend til Ordet. Det vil ei kunne nægtes, at efter almindelig Udtale dette t er aldeles lydeligt i de anførte Ord, i hvilke det formedelst Velklangen ma være blevet optaget, uagtet det ei har noget a gjere med Ordens Oprindelse; ligesom det derimod er begribeligt, at det er fra den etymologiske Synspunct de, som hylde disse Ords Skrivemaade uden Bogstavet t, betragte Sagen, i det de mene, at dette Bogstav bør udelades af disse Ord, fordi det efter Etymologien har intet at gjere dermed. Men denne blot etymologiske Synsmaade er vistnok alfor eensidig, til at den ene skulde kunne afgjere Sagens Bedømmelse og afgive Regel derfor. Det er, som bekjendt, Etymologien (Ordens Oprindelse), Analogien (deres Lighed indbyrdes i Dannelselse og Form) og ikke mindst Euphonien (Vel-

lyden), og den deri grundede Tale brug, saaledes som den almindeligviis findes at gaae og gjælde i dannede Menneskers Kredse, som herved, ei alene særskilte, men samtlige, maae tages i Betragtning; og det maa da erkjendes, at den Skrivemaade, for hvilken flere af disse Grunde gjere sig gjældende, maa gives Fortrin for den, for hvilken kun en enkelt af disse Grunde taler, ligesom ogsaa at, hvor af tvende saadanne Grunde den ene taler for den ene, den anden for den anden Skrivemaade, i saadant Fald disse Grunde maae veies og holdes mod hinanden, og ved saadan deres Sammenstilling Overvægten gjere Udslaget til een af Siderne.

Det er af vore Dagblade "Kjøbenhavnsposten" og "Fædrelandet", som jeg har lagt Mærke til i Henseende til den stadige og consequente, og saaledes, som jeg maa antage, principmæssige Brug af Ordformer som a. væsentlig, offenklig o. a. deslige, og b. Regering, regere, og af andre Skribenter Professor J. E. Heiberg og Pastor N. F. S. Grundtvig, som, i Henseende til de under a. anførte Ordformer, have tilegnet sig samme Skrivemaade. Af vore grammaticalske Skribenter (Forfattere af dansk Sproglære) veed jeg ikke nogen Anden at have tilegnet sig denne Skrivemaade af de under a. anførte Former end Professor F. Høegh-

Guldberg, en Mand, hvis mangeaarige Beskæftigelse med dansk Sproglære og Retskrivning med Feie maa have kunnet give ham saadan Autoritet i dansk Sprogsag, at jeg maa tilstaae at have troet, denne Afvigelse fra sædvanlig Skrivemaade hos ommældte Forfattere mueligen at hidskrive sig fra det af ham givne Exempel. I hans "Betragtninger over Dannersprogets Retskrivning og Toneklang, Kjøbenhavn 1813, 3^{die} Udgave, Side 105, finder jeg saaledes denne Skrivemaades formeentlige Rigtighed ved nærmere Drestelse forsvaret, og, deels deri, deels ellers, af ham i Praxis anvendt. Men med alt dette, og med al min Agtelse saavel for de øvrige af mig nævnedes Mænd som for denne mit mangeaarige Ven, med hvem jeg i vore yngre Dage har stridt mangen varm Strid i Anledning af vore Meningsforskjelligheder i dansk Sprogsag, maa jeg dog troe mig det tilladt at tage til Orde herimod. Og mener jeg, at, naar det er Etymologien og den Betragtning, at, i Følge Samme, Bogstavet t i disse Ordformer er oversledigt, fra hvilken den her omhandlede Afvigelse fra det Sædvanlige eller den nyere Skrivemaade, offentlig, mundlig, alfor o. s. v. er udgaaen, da er det fra Euphonien, at den sædvanlige, gamle og endnu almindelige Skrivemaade, offentlig, mundtlig, alfor

o. s. v. er udgaaen, og ved hvilken den almindeligviis har holdt sig og holder sig. *) Denne Skrivemaade (offentlig o. s. v.) har ogsaa selv paa en Maade i Ordet mundtlig, paa hvilket den nyere Skrivemaade vistnok saare sjeldent er bleven anvendt, men endnu mere i Ordene samtlig, altsaa, i hvilke den, saavidt jeg veed, ei anvendes, uagtet i disse Ordformer (samtlig, sammensat af particula inseparabilis sam d. s. f. sammen, og lig, — altsaa, af al og saa) Bogstavet t, naar Etymologien alene tages i Betragtning, er ligesaa oversledigt, og har der ligesaa lidt at gjere, som i offentlig o. s. v., Unalogien for sig. Og, naar saa hertil fees almindelig Sprogbrug, der maa kunne anføres til Forsvar for denne ældre og sædvanligere Skrivemaade, da maa det vel tilstaaes, at den ene Grund, Etymologien, synes at maatte vige for de flere Grunde,

*) Hvorledes ellers ogsaa heri det Baggenske:

”Naturam furca pellas ex,

den kommer dog igjen den Her,”

vifer sig at indeholde Sandhed, vil sees af ”Kjøbenhavnsposten” 1840, Nr. 108, 2 Side, 2 Sp. 3 Lin. fra Enden, og af ”Fædrelandet” Nr. 141, 2 S. 2 og 3 Sp. ved Anmeldelsen af Rector Bugges bekjendte Skrift om det lærde Skolevæsen i Tydskland.

Euphonie, Analogie og Sprogbrug, som forsvare den ældre Skrivemaade, ligesom det ei vil kunne nægtes, at i den nye Skrivemaade af Ordet mundlig, der i Udtalen vilde være aldeles analogt med Ordet mandlig, det Afvigende imellem dette Ords Skrivemaade og dets Udtale, hvori Lyden af et t er umiskjendelig, maa i en ikke ringe Grad blive fremtrædende.

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 9^{de} Mai 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om en orthographisk Afvigelse fra den sædvanlige Skrivemaade af et Par Ord i et Par af vore Dagblade.

(Slutning.)

Det Samme vilde gjælde om Ordet fjendlig istedetfor fjendtlig, hvilken Form jeg finder, ligesom mundlig, l. e. adopteret af Professor Gulberg, men ikke erindrer mig at have stødt paa hos andre Forfattere, at nemlig dette Ord i denne sin nye Skikkelse, fjendlig, vilde i Udtalen være aldeles analogt med svendlig (sit venia verbo), og saaledes Afvigelsen

imellem Skrivemaaden og Udtalen (fjendtlig med det lydelige t) paa samme Maade gjøre sig gjældende. Det er neppe rigtigt, naar Prof. Guldberg l. c. S. 95, ved at omtale Formerne mundtlig og fjendtlig, ytrer den Mening, at det er en kun af Enkelte brugt Skrivemaade. Det maa jo heller ikke oversees, at, naar der i orthographisk Henseende skal kunne bygges paa Sprogbrug og Udtale, da maa det altid være den nøiagtige, berigtigede, ei den skjædesløse og udartede Udtale, som følges.

Vel veed jeg, at, naar jeg fornemmeligen støtter dette mit Forsvar for den ældre og sædvanlige Skrivemaade (offentlig, mundtlig, o. s. v.) paa Cyprien (Welllangen), og denne just grundende sig i dette Tilfælde paa Indskydelsen af et efter Etymologien aldeles overflødigt og dertil i sig selv haardt Bogstav, som t, da maa jeg vente, af de Læsere, som ere mindre bekendte med Sprogenes Dannelsesmaade i Henseende til saavel Udtale som Retskrivning, at misdømmes, og vil saa meget vanskeligere undgaae denne Skjebne, som jeg, ved nærmere at forklare mig derover, ikke tør haabe, af de med andre Sprog ubekjendte Læsere at blive tilfulde forstaaet. Saa meget maa jeg dog, i hvor ufornødent det end er med Hensyn til de Forsat-

tere, hvis orthographiske Mening jeg her bestrider, til Oplysning i denne Materie bemærke, at det, under og ved Sprogenes Uddannelse, i Henseende til Udtalen, og, som Følge deraf, ogsaa i Henseende til Skrivemaaden, til at udtrykke de forskjellige Bogstaver i deres forskjellige Forbindelse og Sammenstød, efter Taleorganernes Brug ligesaa ofte er Tilfældet, at Belklangen befordres ved Consonanternes Indskydelse, hvilkke med Hensyn til Ordnes Etymologie ere der aldeles overflødige. Jeg vil til Exempel anføre alene af Græssen Ordet mesembria (Middag, Syd, istedetfor mesemria, mesemeria) og andros (en Mand, for anros, aneros), hvori Bogstaverne b og d, der efter Ordnes Oprindelse intet have deri at gjøre, ere indskudte for Bellydens Skyld, i begge Tilfælde til at adskille de flydende Bogstaver m eller n og r fra hverandre, ligesom det i Dansken (offentlig o. s. v.) er de flydende Bogstaver n og l, der ved Bogstavet t i Udtalen adskilles fra hinanden; ei at tale om, hvorledes i Latinen i Ordformerne prodeo, redeo (gaaer frem, gaaer tilbage, af pro og eo, re og eo), prodest og prodesse (det gavner, at gavne, af pro og est, pro og esse), redimo (løskjøber, af re og emo) Bogstavet d vilkaarligen indskydes imellem de tvende Vocaler

for at forebygge hiatus. Man indvende ikke, at disse Exempler, tagne af Oldtidens Sprog, ingen Betydning have i Anvendelse paa Dansken; thi selv imellem de anførte danske Ordformer og deres euphoni-
 Dannelselse og dennes Grund kan det jo ei nægtes, at der, som jeg har paaapeget, viser sig dermed en vis Overeensstemmelse. Hvorledes ogsaa selve disse indbyrdes saa forskjellige Sprog i Ordnes Dannelselse følge en vis Overeensstemmelse, grundet i Naturen, fordi Sprogformerne overalt, om ogsaa med visse Modificationer, efter Climatets Forskjellighed, dog grunde sig i den organiske Natur, der overalt er, saa at sige, den samme, det tør jeg maaskee her saa meget mere haabe Tilgivelse for at jeg tillader mig at anfere et Exempel paa, som jeg med det Samme faaer Leilighed til at gjøre opmærksom paa en orthographisk Anomalie, der engang var paa Veie til at ville gjøre sig gjældende. Jeg tænker nemlig herved paa de Imperfectformer af anden Conjugation, der for en Tid siden fandt Behag hos ellers agtværdige Skribenter, og fortos af dem i Brug, saasom: tænkte, læste, istedetfor tænkte, læste; thi, om jeg ogsaa ikke kan mene, at Dansken nogensinde skulde have villet stræbe efter at tilegne sig Græskens consequente Fremgangsmaade i at overholde ligeartede og beslægtede

tede Bogstavers Sammenbindelse, saa synes dog denne Bestræbelse, der i Græskten har gjort sig saa kjendelig ved Bogstavforandringer imellem de saakaldte stærkt adspirerede, svagt adspirerede og uadspirerede Bogstaver alt for meget at være grundet i Naturen, til at ei den samme Bestræbelse skulde erkjendes at have kunnet vise sig virksom ogsaa i Danskten ved Dannelsen af Ordformer, som tænkte, læste, i hvilke de ligeartede, i Haardhed beslægtede, Bogstaver kt og st maatte, sammenstaaende, være mere oveensstemmende med Taleorganernes Natur og saaledes lettere at udtale end de uligeartede kd og sd, (et haardt Bogstav ved et blødt) kunne være det. Velklangens befordres nemlig efter Omstændighederne ei mindre ved haarde end bløde Consonanter. Disse ere mine Grunde for Bibeholdelsen af den ældre og sædvanlige Skrivemaade i de omhandlede Ord.

Hvad angaaer den nye Skrivemaade af Ordet Regering, regere istedetfor Regjering, regjere, da maa jeg formode, at ogsaa denne fra sædvanlig Brug afvigende Skrivemaade, der med streng Conseqvents bruges i "Kjøbenhavnsposten" og "Fædrelandet", rimeligviis har den etymologiske Grund, at Ordet oprinder af Latinens regere, hvori ikke findes noget Spoer af Bogstavet j, for-

uden at det for Conseqventens Skyld kan have dannet sig saaledes i et Slags Lighed med det nærbeslægtede Ord Regent, hvori i heller ikke er optaget. Jeg anseer det ei upassende her at bemærke at jeg, og det, om jeg ikke feiler, i dette Blad "Borgervennen" har, i Henseende til disse Ord, seet samme Conseqvent's gjennemført i modsat Retning i den nye Skrivemaade Regjent, dannet i Lighed med Regjering, regjere, saa at hos Autor af denne nye Skrivemaade Regjenten har maattet finde sig i at underordnes Regjeringen, hvorimod i "Fædrelandet" og "Kjøbenhavnsposten" Regjeringen har maattet lempe sig efter Regenten. Saa megen Vilkaarlighed kan der i slike nye Skrivemaaders Dannelse komme til at vise sig. Hvorom Alting er, kan det vel ikke nægtes, at et i høres i Ordet Regjering, regjere efter sædvanlig Talebrug, ligesom der efter samme Talebrug intet jod høres i Ordet Regent, ligesaa lidet som der i den af vor afdøde berømte Landsmand Professor Rask i Gang bragte, formodentligen efter en provindsielsfyenssk Udtale, i enkelt Egn, dannede Ordform maaskje istedetfor maaskee, efter sædvanlig Brug høres noget jod.

Tillæg, indeholdende nogle faa andre orthographiske Bemærkninger.

Det vilde have været mig behageligt, hvis de foranferte Bemærkninger om kun et Par orthographiske Afvigelser fra den sædvanlige Brug havde været de eneste, hvortil vor Dagblades Litteratur maatte synes at give Anledning; men det er ikke saaledes. Jeg maa imidlertid erkjende, at hverken en længere Drøftelse af saadant Emne vilde kunne have Interesse for Andre end egentlige Sprogelskere og Sproggranskere, ei heller dette Blad vilde være det rette Sted til deri at nedlægge en saadan Materis videre Behandling. Jeg vil derfor, da der dog ere adskillige Ordformer, som forekomme snart hist, snart her, i Dagbladene, og som kun alt for meget opfordre til Paatale, og da jeg nu eengang her er kommen til at røre ved denne Materie, udpege nogle enkelte af disse, saaledes som de just nu rinde mig i Tankerne, i det jeg vil indskrænke mig til alene at nævne disse i deres formeentlige saavel urigtige som rigtige Form ved Siden af hinanden, og kun i enkelte Tilfælde derom tilføie een og anden nærmere Forklaring.

Jeg nævner da som saadanne Ord ved denne Leilighed alene følgende.

1. Substantiver.

a.) Slags, en Slags, ved urigtig Brug af Fælledkjøns Artikel istedetfor Intetkjønnet, et Slags.

b.) Brug, et Brug, urigtigen istedetfor en Brug, i Bemærkelse af Skif, Sædvane, sædvanlig Anvendelse af noget. Rigtigen bruges Ordet derimod med Intetkjøns Artiklen, et Brug, i Bemærkelse af en Fabrik, en fabrikmæssigen indrettet Haandtering, f. Ex., et Saugbrug, et Bjergbrug (Bjergværksbrug, Jernværk), saaledes ogsaa et Jordbrug.

c.) Tvil, itvil istedetfor Tvivl, i Tvivl, itvivil er vistnok en ortographisk-urigtig, den bedre og neiagtigere Udtale modstridende, Ordform.

(Slutningen følger.)

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 16^{de} Mai 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Tillæg, indeholdende nogle faa andre
orthographiske Bemærkninger.

(Slutning.)

d.) **B**oghandling, (en), er et i nyere Tid af Nogle af vore Boghandlere indført Ord, som det synes, uden al Hjemmel optaget efter det Tydske, Buchhandlung, istedetfor det sædvanlige, en Boghandel (Buchhandel), Handel med Bøger. Boghandling synes ikke at kunne betyde andet end en Handling (Gjærning) af en Bog, og maatte, naar det skulde kunne gaae og gjælde om Boghandel, med ligesaa megen Feie kunne bruges

om Urteframhandel, (en Urteframhandling), hvad dog neppe vilde bifaldes, saalidt som i Tydsken derfor bruges andet end den ene Ordform, Gewürzhandel, Urteframhandel, Gewürzladen, Urtebod.

e.) Skrædder (en). Dette Ord skrives og udtales ogsaa ofte Skræder. Jeg maa tilstaae, at jeg veed ikke, hvilken af disse Ordformer der skal ansees for den rigtigste; ingen kunde vel bedre afgjere det, end det ærede Skræderlang selv, som bedst maa vide, hvilken af disse Former der har den almindeligste Brug for sig. Jeg for min Deel holder til den Mening, at ansee Formen Skræder for den efter Udtalen rigtigste, og denne Mening finder Medhold i den Betonelse, hvormed i Bessels "Kjærlighed uden Stræmper" Ordet Skræder er brugt i Rimforhold til Forræder.

2. Adjectiver.

a.) Adjectivformen stænderisk, som endnu undertiden forekommer i statsoeconomiske Væmner, er vist nok en urigtig Form, istedetfor stænderisk; og haaber jeg saa meget hellere at finde Undskyldning for en Bemærkning herom, som denne Form er maaskee den eneste urigtige, der i Skrifter i denne Materie nu er bleven tilbage af de

mange misdannede og forkeerte Former, af hvilke de første Skrifter, som udkom hos os om Stændersvæsenet, vrimlede.

b. Adjectivet honnet (med dobbelt n) forekommer ved en stadig og consequent Brug stedse i Adressescavisen, istedet for den vist nok rigtigere og almindelige Form honet. Det er vel ogsaa her Etymologien, (honneur, honnête) som har forledet til en Skrivemaade, stridende mod Udtalen, i Følge hvilken den sidste Stavelse af Ordet er accentueret, honét, i Henseende til Udtalen og i Særdeleshed Accentuationen aldeles analogt med coqvét, ligesom Formen honnet maa ansees i samme Henseende analogt med frønnet, dannet.

c.) Adj. uomgjængelig, som hyppigen bruges istedetfor uundgaaelig, er upaatviesligen en aldeles urigtig Ordsform, dannet efter det Tydske: unumgänglich. Den rigtige Bemærkelse i Dansken er: "vanskelig at omgaaes".

3. Verber og Verbalformer.

a.) Af Subst. Kjærtegn, caresse, har man dannet og ført i Brug et Verbum, kjærtegne, (han kjærtegnede sin Pige") efter det franske, caressere. Dette nye Ord er, synes mig, i sin Sammensætning og Brug saa uheldigt, og forka-

stelig, at det skulde forundre mig, om nogen dannet Pige kunde føle sig smigret ved at høre sig af sin Elskede caresseret i et saa uformeligt Sprog. Jeg mener, at selv det strengeste Puristerie maatte indtil videre tillade Brugen af det fremmede caresserere, som det uformelige kjærtegne saa uheldigen er brugt til at erstatte.

b.) Supinformerne af de i Grammatikken saas kaldte objectiv = enkeltformede Verber (som: blues, længes, slaæs (eenstavelset, være i Slagsmaal med Nogen, og forskjelligt fra det tostavelsede slaæs, at faae Prygl af Nogen) ere dog vel de Ordformer, som de Skrivendes enten sproglige Uvidenhed eller Eiegyldighed meest er gaaet ud over, og som derfor hyppigt maae lade sig fremstille i Skriftsproget under forskjellige Skikkelser, den ene urigtigere end den anden. Saadanne Former som: er lykkedes, var mislykkedes, istedetfor: er lykkes, var mislykkes, er hændtes istedetfor er hændts, er vederfaredes ist. er vederfarets, har syntes ist. har syntes, havde længtes ist. havde længts, ere en drei Kost for en Sprogelsker at see anrettet og opdippet paa vore litteraire Spiseborde. De rette Sprogformer i dette Tilfælde ere, som bekjendt, blues, længts, slaæts, dannede af Infinitiverne, (blues,

længes, slāæs) ved Indskydelse af et t foran
 s i 1^{ste} og 3^{die} Conjugation, og ligesaa i 2^{den} Con-
 jug., dog med den Forskjel, at Vocalen e foran
 t s der udstødes, aldeles analogt med Supinerne i
 de tveformede Verbers Activer: bygget (af bygge)
 tænkt (af tænke), slaaet (af slaae). Man har
 bemærket om disse supiniske Former, at de ere
 haarde; og det kan vel ei ganske nægtes; men
 denne Haardhed synes dog ikke saa stor og ufordra-
 gelig, at den kunde afgive nogen gyldig Grund til
 at indføre saa vilkaarlig og al Sproglære modstri-
 dende Brug, saa meget mindre, som der jo ere andre
 Bendinger og Udtryksmaader, af hvilke den, som
 finder disse Sprogformer haarde, kan i deres Sted
 betjene sig, f. Ex. "den Novelle er mislykkets for
 ham," eller "med d. N. har han ei været heldig";
 "jeg har længts efter dig," eller "har med Længsel
 ventet paa dig. Hvad angaaer det enkeltformede
 Verbum hændes og dets Supinum hændts, da
 gives der i Dansken istedetfor det ogsaa den Form,
 hænder, hvoraf er hændt, som sprogrigtigen
 kan træde istedetfor er hændts. Jeg griber denne
 Leilighed til at bemærke, at, naar det objective
 enkeltformede Verbum times endnu med Eftertryk
 bruges i det oratoriske eller poetiske Sprog, det er
 dog en Archaisme, som, skjøndt Ordet i gammel

Stil findes brugt ogsaa om noget Godt, som tilfalder En, dog i Nutidens Sprog neppe vil kunne bruges uden om tilstedende Uheld, og vist nok rigtigst med Objectets Accusativ, f. Ex. "Gid der times Dig en Ulykke!" ei: "gid du times en Ulykke!"

c.) Den active participiale Form f. Ex. "hans iboende Huus" er vistnok en utaalelig Uregelmæssighed istedetfor "det af ham iboede Huus." Og saaledes ansees ogsaa af de fleste samme active participiale Form i det juridiske Sprog og i Auctions- anmeldelser, almindeligviis brugt i passiv Betydning, som: "det sælgende Huus" istedetfor "det til Salg anmeldte Huus." Jeg mener dog, at denne sidste, om ogsaa noget tvetydige, Brug vanskeligen vil kunne fortrænges af Forretnings sproget, da den har Udtrykkets Korthed til sin Ubefaling. Og da Formen synes at kunne til Med forsvares ved at oplæses paa saadan Maade: "Huset, som er til at sælge, d. e. som Gieren agter at sælge, maa den vel mede nogen Overbærelse og taales. Men saadan Tolerance kan dog neppe forlanges for den i Proclamaer almindeligen forekommende Form af samme Slags, f. Ex. "de indkaldes at anmeldte deres havende Fordringer."

4. Adverbier.

a.) Adv. senere, ligesom samme Ord brugt som Adjectiv, forekommer hyppigen i Bog sproget, ei alene i Dagbladene, urigtigen brugt istedetfor sildigere. Dets rette Bemærkelse er langsommere. Den, der kommer for sildigt, sildigere end en Anden, kommer derfor ei altid for seent, senere end en Anden; thi den, som veed, at det er over Klokkeslettet, til hvilket han skulde være paa et

vist Sted, kommer maaskee lebende af alle Kræfter, altsaa ingenlunde senere, langsommere end hans Kammerat, der ei behøvede at ile, og dog kom til rette Tid; men han kommer sildigere end denne. En Rytter, som rider i fuld Gallop, kommer maaskee sildigt, men ei seent.

b.) Adverbiale Ord, som: aldrig, nemlig, temmeligt, ere aldeles at forkaste. Adverbierne, aldrig, nemlig, temmelig ere adverbiale nok i sig selv, saa at de, da der ingen adjectivisk Brug kan gjøres af dem, ei behøve (som andre Adjectiver, f. Ex. "han er "bestandig", Adj. d. e. selvstændig, i sin Vildfarelse," derimod, "han er bestandigt, bestandigen d. e. stedse i Vildfarelse) videre at characteriseres, til Forskjel fra Adjectiver, ved noget tillagt t. Dog har jeg flere Gange truffet paa saadan urigtig Skrivemaade i "Jyllandsposten," ligesom i et andet Blad er forekommet mig Adv. muligen brugt som Adjectiv: "det var ham ikke mueligen (Adv.) istedetfor mueligt (adj. neutr.) Saadanne Urigtigheder ere naturligviis Skjedeslesheds og Hastværks Feil, men som burde undgaes.

5. Interpunctiønsfeil.

a.) Colon bruges af nogle Skribenter urigtigen istedetfor Comma, til at adskille Objectssætninger fra de foregaaende Prædikater, hvilket skeer, naar det sættes foran en saakaldet oratio obliqua, der giver blot Indholdet af den Talsendes Ord, ei Ordene selv (oratio recta), f. Ex. "Socrates sagde: at han glædede sig over, at o. s. v. er urigtigt, og bør være: Socrates sagde, at han glædede sig over, at o. s. v.

b.) Det pronominiſke Adverbium der eſter et relativt Pronomen foranlediger undertiden en urigtig Indſkydſe af Comma foran ſig, ſom om det ſelv var et relativt Pronomen, ſ. Ex. "Vi ere naturligtviis uvidende om, hvilken af diſſe Artikler, der har foranlediget o. ſ. v., iſtedetfor: "uvidende om, hvilken af diſſe Artikler der har foranlediget o. ſ. v.

c.) En anden med den foregaaende, ſom det ſynes, noget beſlægtet Interpunctionsfeil finder maatte endnu hyppigere Sted, naar et Relativum eller Demonstrativum, ved en Mellemſætning, mere end ſædvanligt adſtilles fra ſit tilhørende Subject og Prædicat, ſ. Ex. "Vi ønske os herom meddeelt en Oplyſning, hvoraf (af hvilken) vi ikke omtvivle, at han er i Beſiddelse, er urigtigen interpungeret ved det foran "at" indſkudte Comma. Rigtigen vilde det være ſaaledes at interpungere: "Vi ønske — Oplyſning, hvoraf vi ei omtvivle at han er i Beſiddelse" eller: "Vi — Oplyſning, hvoraf, vi ei omtvivle, at han er i Beſiddelse."

I den ovenfor S. 152, Lin. 13—15, forekommende Sætning, "det tør jeg maaskee her o. ſ. v. — et Exempel paa" er Demonstrativum det blevet paa ſamme Maade adſkilt fra ſit tilhørende Subj. og Prædicat og den Poſtpoſition, det er underordnet, hvorfor al Interpunction derimellem maatte virke forſtyrrende paa Meningens rigtige Opfattelſe.

Trykfeil i Nr. 19.

Side 152, Lin. 4—5 ſ. o.: eupho læs: eupho-
niſke.

N. L. Niſſen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 23^{de} Mai 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Bugtalen.

”Das Pfennig-Magazin for 1839” fortæller følgende Begivenhed, der, ifølge en spansk Journal, skal have tildraget sig i Januar Maaned forrige Aar i Sevilla. En Gjæstgiver i denne By, som havde kjøbt nogle Træstammer i Nærheden af Jerez-porten, sendte sin Karl derhen, for at sauge og hugge en af disse til Huusbrug. Neppe havde denne imidlertid med sin Øxe gjort det første Hug i Træstammen, førend der fra dens Indre lod sig høre et jamrende Klageskrig; Arbejdskarlen saae sig forbauset omkring; men, da han ikke fik Die paa

Nogen, med Undtagelse af en Person, der sad i nogen Afstand fra ham, og ganske rolig røg en Cigar, meente han, at han havde hørt feil, og tog atter fat paa sit Arbeid. Han gjorde derfor nok et Sug i Stammen; men nu naaede et heftigt Skrig hans Dre og bad ham venligt om Barmhertighed. Den stakkels Mand var vist falden i Afmagt af Forstrækkelse, hvis ikke flere Personer, hvem han hid kaldte og i usammenhængende Ord fortalte denne overnaturlige Aabenbaring, vare komne ham til Hjælp. De loe imidlertid alle ad ham, og troede, at han havde druffet for meget, da paa eengang den samme Stemme trængte frem af Træstammen og under Hulken bad om at blive hørt. Den Usynlige fortalte nu, at han for omtrent 50 Aar siden, formedelst en Disput med en Troldmand, af denne var heret ind i Træstammen og dømt til at leve der, indtil Træet var fældet og bragt under Tag. Alt eftersom den Forheredes Røst vedblev, bortfjernede de forstrækkede Tilhørere sig efterhaanden, og udbredte Fortællingen om denne Tildragelse saa hurtigt i Byen, at henimod Aften næsten Ingen turde nærme sig til Jerezporten. Tusinde Rygter og Formodninger herom krydsede hverandre i alle Selskaber, ja Borgermester og Raad havde endog i Sinde, næste Dag at holde en extraordinair Samling i den

Anledning, da paa eengang Gjæringen i Publikum lagde sig, og Sagen opklaredes til almindelig Tilfredshed. Man læste nemlig paa Torvet følgende Plakat med store Bogstaver: "Den berømte franske Bugtaler, Hr. Faugier, som igaar Middags i Nærheden af Jerezporten gav et lidet Beviis paa sin Duelighed, vil have den Ære at lade sig høre i Morgen Eftermiddag Klokken fire i Theatrets store Sal."

Denne lille Anekdote, vedbliver ovennævnte Magazin, kunde maaskee hos flere Læsere vække det Ønske, at erfare noget Nærmere om den forunderlige Bugtaler-Kunst. At Kunsten bestaaer deri, at eet Menneske kan tale med forskjellige Stemmer, og det saaledes, at Tilhørerne aldeles ikke antage ham for den Talende, men søge den Person, fra hvem Stemmen kommer, paa et ganske andet Sted, og just der, hvor Bugtaleren vil have det, det er vel en almindeligen bekjendt Sag, uagtet disse Kunstnere nu træffes sjeldnere end tilforn. Men hvori bestaaer da egentligen Hemmeligheden ved denne Kunst, der vækker Formodning om, at dens Udvøvere ere Heremestere og have overnaturlig Magt? Hvorledes skal man bære sig ad, for at naae denne Færdighed, ved hvilken man, uden at tale om andre Fordele, paa eengang bliver i Stand til, paa en

behagelig Maade at underholde et Selskab og gjøre Opsigt, om man endog forhen var nok saa fattig paa alle selskabelige Talenter? Desværre formaaer vel Ingen, at meddele en blot nogenlunde nøiagtig Underretning om denne Kunst; af Beger er det ganske umuligt at lære den, og den Besked, som Bugtalerne selv formaae at give om deres Fremgangsmaade, er kun lidet tilfredsstillende.

(Slutningen følger.)

Trykfeil i Nr. 20.

Side 160, l. Lin. 3, istedetfor slāæs læs: slāæs. Ved en Misforstaaelse af Sætteren har saaledes det eenstavelse, skarpt accentuerede, slāæs faaet samme Form som det tostavelse slāæs med langt aa i første Stavelse.

C. P. J. Krebs.

G j t r a c t

af

første Quartals Regnskab 1840,

for

det forenede Understatstelses , Selskab.

S n d t e g t.

	Gælder og Tegn.		Rebe Gælds.	
	Rbd.	f.	Rbd.	f.
Reholning fra forrige Quartal, Re- financer iberegnet	5002	80	1584	5
A. Ugentlige Indkomster for Hjelplæbers 52de Aargang Nr. 1—13	669	14		
B. Raans Afbetaling i første Quartal			1151	
C. Aportals Contingent for trede og fjerde Quartal 1839	8	32		
D. Aportaget Raan i dette Quartal	3000			
E. For indberettet rebe Gælds imod Gælder			2800	
F. Mogle anviste Pensioner for 1839 som ikke er bleven hævet	27	48		
	Rbd.	870778	5535	5

Sjæberhavns den 31^{te} Martz 1840.

Overensfommende med den af Administrationen førte Control.

Bentley.

G. Schram.

J. Friedenreich.

U d g i v t.

	Gælder og Tegn.		Rebe Gælds.	
	Rbd.	f.	Rbd.	f.
1. Pensioner for første Quartal: til de sædvanlige Pensionister	1068	72		
Pensionister for det Dvørfste Regat	44			
Dito for Caroline-Regatet	25			
2. Gratificationer til 219 Medlemmer	3010			
3. Dito til Bødbene	140			
4. En Gave til et afstediget Bnd	30			
5. Raan til 32 Medlemmer			4500	
6. Stjelge Generalforsamlingsens Resul- ting afstrevet en Stesance	66			
7. Skjst 2800 Rbd. r. G. for Gælder à part	2800			
8. Mogle anviste Regninger	47	48		
9. Det overffebende af det Dvørfste Regat fra 1839 til de paa dette Regat an- satte Pensionister	21	63		
10. Lønninger	27		400	
11. Hjelplæbers Forsyning med Skarvir Stesancer af udfæbte, ei endnu ind- friebe Dntentinger:	217			
for Raan			76	92
for Contingent ...	76	92	f.	357
Gælds	1130	91	278	5
	Rbd.	870778	5535	5

C. G. Primon.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 30^{te} Mai 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Om Bugtalen.

(Slutning.)

Ifølge Undersøgelser af berømte Lærde, der have givet sig af med Akustikken eller Læren om Lyden og Tønernes Frembringelse, bestaaer denne Kunst væsentligen i Følgende: den forandrede Stemme frembringes ved den i Menneskets Legeme indesluttede Luft, som svæver frem og tilbage imellem Stemmeridens Baand, ved Anstrengelse saavel af Lungerne som af Bryst- og Mave = Musklerne, idet Stemmen erholder en ganske eiendommelig Klang ved Resonantsen af Ganedækket, Mave- og Brysthvælvingerne. Heraf bliver det klart, at den kunstige

Stemme nødvendigensmaa lyde ganske anderledes end den naturlige, der ogsaa modificeres af andre i Resonants bragte Legemsdele, navnlig Munden og Hovedet. Upaatvivleligen udfordres til Bugtalen en Sammentrækning og ualmindelig Anstregelse af Brystet; saaledes fortæller en øvet Bugtaler, at han pleiede i Førstningen at sammensnøre Bryst og Mave ved et Bind, siden, da han havde naaet større Færdighed, behøvede han kun undertiden ved et Tryk med Haanden at lette Mavemusklernes Anstregelse. En vigtig Omstændighed ved Kunsten bestaaer deri, at Bugtaleren ikke udaander den til Stemmens Dannelse nødvendige Luft, saaledes som det skeer ved den sædvanlige Tale, hvor man ligesom fremstøder Luften foran sig. Denne Fremstøden af Luften sætter i Almindelighed Tilhørerne allerbedst i Stand til at slutte, hvor den Talende er, om de endog ikke see ham; naar man derfor berøves denne Vejledning, og tillige ikke paa den Talende seer nogen Bevægelse af de ydre Taleorganer, hvilke Bugtaleren aldeles ikke bruger (endskjøndt deres Mening er urigtig, som troe, at hele Hjemmeligheden ligger i Mangel paa Bevægelse af disse Taleorganer), saa bliver man i Uvisshed om, hvorfra Stemmen kommer, og kan i denne Henseende let skuffes.

Men dog ere de her anførte Midler i og for sig ikke tilstrækkelige til at bringe Tilhørerne til at søge Stemmen paa et bestemt Sted udenfor den Talende. Dette bevirker Bugtaleren i Reglen derved, at han lader den kunstige Stemme høre afværlende med den naturlige, der er fuldkommen forskjellig fra hin, og tillige anstiller sig, som om han samtalede med en anden Person; thi enhver, som hører en af to forskjellige Stemmer levende ført Samtale, falder let paa den Troe, at Samtalen føres af to adskilte Personer, især naar man hører forskjellige Dialekter og Udtryksmaader. Den Omstændighed bidrager heller ikke lidet til at forhøie Blændværket, at Bugtaleren stedsse med Opmærksomhed vender sig mod det Sted, hvor den Person, med hvem han synes at underholde sig, befinder sig, hvorved han tillige leder Tilhørernes Opmærksomhed sammesteds hen; overhovedet maa hele hans Minespil og alle hans Bevægelser være saaledes indrettede, som om den fingerede Person virkeligen var tilstede, og just paa det Sted, hvor Tilhørerne skulle søge ham. En Bugtaler maa derfor, hvis hans Kunst skal være fuldkommen, foruden den reent mechaniske Færdighed besidde en evet Skuespillers Talenter. Mange Bugtalere vise ogsaa en stor Færdighed i, at lade den kunstige Stemme blive efterhaanden svagere eller

stærkere, som om den talende Person enten fjernede sig eller kom nærmere; et almindeligt Kunststykke bestaaer f. Ex. deri, at de ved deres kunstige Stemme bringe Tilhørerne til at tænke sig en Person, der kryber ind i en Kaffelovn, og derpaa fjerner sig lidt efter lidt igjennem Røret og Skorstenen, indtil Stemmen slet ikke mere kan høres. Kun faa Bugtalere have bragt det dertil, at de kunne synge med deres kunstige Stemme, og dette maatte da og i alt Fald høre til de vanskelige Præstationer i denne Kunst.

Det er ikke usandsynligt, at Bugtalerkunsten har været kjendt og udøvet i Oldtiden, saaledes f. Ex. ved Apollos Orakel i Delphi i Grækenland. I de nyere Tider have især de Franske udmærket sig i denne Kunst; de berømteste Kunstnere af dette Slags ere Charles*), der kunde frembringe fire forskjellige Tenorstemmer, Comte og Alexander. Comte drev paa flere Steder sin Kunst i det Store. Saaledes lod han i Tours en Stemme komme ud af en Boutik, som om derinde var en Stakkel, der var nærvæd at dree af Cult, og paa det bønligste bad, at man dog vilde forbarme sig over ham, hvilket

*) Charles er maaske flere af Borgervennens Læsere bekendt, da han for omtrent 20 Aar siden lod sig høre her i Byen. K.

havde til Følge, at Folk bød ind i Boutikken, for at frelse den formentlige Ulykkelige; i Rheims lod han de Dødes Stemmer tale ud af Gravene, og satte derved ikke faa frygtsomme Sjæle i den største Forstrækkelse; oftere skal han have bragt Ussindige tilbage til Fornuften, ved at lade som han uddrev de onde Aander, hvoraf disse troede sig besatte; under Revolutionen uddrev han af en Kirke en heel Skare Billedstormere derved, at han lod Billedstøtterne tale og paa det stærkeste protestere imod Udelæggelsen. Engang var hans Kunst imidlertid nær kommen ham dyrt at staae, nemlig i Canton Freiburg i Schweiz, hvor Bønderne vilde have brændt ham som en Trolldmand; han reddede sig dog derved, at han lod en rædsom Stemme lyde ud af den Døn, hvori de vilde have kastet ham, og denne Stemme jog i en Hast alle Bønderne paa Flugt. Alexander fra Paris (født 1797) er isærdeleshed udmærket ved sit dramatiske Talent, og opførte blandt Andet i 1833 paa flere Steder i Tydskland et Lystspil, i hvilket han gav syv forskjellige Roller af mandlige og qvindelige Personer.

Mærkelig Elektricitet hos en Dame.

(Efter Pfenning=Magazin.)

I et engelsk Blad læses følgende interessante Beretning om en overordentlig Udvikling af Elektricitet hos en Dame. En meget agtet Læge i Oxford, Dr. Hasford har kjendt Damen og bevidnet Sandheden heraf. Hos en Kone af Stand udvikledes pludseligen den 25^{de} Januar 1837 om Aftenen, just som et prægtigt Nordlys lod sig see paa Himmelen, en overordentlig elektrisk Virksomhed. I det hun med Haanden berørte sin Broder, fremkom af hendes Fingerspidser stærke Funker, hvorover hun selv blev ikke mindre forbausset end Broderen, der følte Virkningen af disse elektriske Udstømminger. Enhver af de Tilstedeværende erfarede det Samme, og deriblandt Dr. Hasford, som nogle Dieblikke efter traadte ind, og i Begyndelsen ikke vilde troe, hvad man fortalte ham, indtil han ved sine egne Dine overbeviste sig om Sandheden deraf. Denne Elektricitet hos Damen vedblev og tiltog indtil Enden af Februar; fra den Tid astog den og forsvandt endelig ganske i Midten af Mai. Mængden af den udstømmende Elektricitet var vel ikke altid eller paa enhver Tid af Dagen ligestor; men fra 25^{de} Januar til 1^{ste} April var der intet Dieblik, hvori

der ikke viste sig under gunstige Omstændigheder en elektrisk Virksomhed hos hende. Denne Tilstand havde, som man vel kan tænke, for hende noget Piinligt og Vengstende. Funkerne fremkom ufrivilligen, naar eet eller andet ledende Legeme kom indenfor deres Virksomheds Kredss; hun kunde aldrig berøre noget Slags Metal, uden at hendes Fingre strax gave elektriske Funker, hvorved hun stedse følte Smerte paa det berørte Sted. Holdt hun sine Fingre i en Afstand af $\frac{1}{16}$ Tomme fra et metalagtigt Legeme, saa følte hun, ligesom Andre herte og saae det, i enhver Secund en liden Funke fare ud. Naar hendes Fødder rørte ved nogetsomhelst Metal, mærkede man det Samme, uagtet de isolerende*) Skoe og Silkestrømper. Naar Elektriciteten viste sig allervirksomst, kunde hun, ved at holde sin Finger hen til en Messingkugle, frembringe en Funke af $1\frac{1}{2}$ Tommes Længde i Minutten. Disse Funker vare meget levende og glimrende, man herte og saae dem lige stærkt overalt i en stor Stue. Ved en Messingkugle kunde de forplante sig fra Damen gjennem en Rjede af fire Personer, og, uagtet de mistede noget af deres Styrke, vare de dog altid meget glimrende.

*) Isolerende kaldes de Legemer, igjennem hvilke Elektriciteten i Almindelighed ikke forplanter sig.

Denne Kone er gift med en anseet Mand i Orford, og er omtrent 30 Aar gammel; hun er af svag Constitution og nervest Temperament; hun har ført et meget stillestående Liv, syset med Haandarbejde og Læsning, og har forresten, hvad man kalder, et godt Humeur. I to Aar har hun lidt af rheumatiske Tilfælde, som altid varede kun i nogle faa Dage; men i det Efteraar og en Deel af den Vinter, der gik forud for denne elektriske Tilstand, led hun af en nerves Glyvesmerte i forskjellige Dele af sit Legeme; stundom fælte hun sig besværet af Beklemthed og Qualme. Denne ængstelige Tilstand vilde ikke vige for noget Slags Lægemiddel; først efter at den elektriske Tilstand var ophørt, formindskede det tilbagevendende Foraars hendes Nervesmerter og andre Svagheder. I November 1837 var hendes Sundhedstilstand bedre, end den i en lang Række af Aar havde været.

Naivitet.

Den lille Jens holdt ikke af Rugbrød; han vilde blot have fint Brød. Den gamle Bedstefader tog Drengen paa sit Skjød, og foreholdt ham denne Kræsenhed. "Jens maa være en artig Dreng!" sagde den Gamle; — naar Du spiser Rugbrød, saa bliver Du stor og stærk, og faaer deilige røde Kinder!" — Drengen saae op paa sin Bedstefader, og svarede: "Bedstefa'r har vist spist meget Rugbrød, da du var lille; for Bedstefa'r har saadan en deilig rød Næse." —

C. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 6^{te} Juni 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Briller.

(Oversat af "das Pfennig-Magazin" for 1839.)

Iblandt de utallige Fordele, som Nutiden, paa Grund af de i Tidernes Løb gjorte Opdagelser, har forud for Oldtiden, ere upaatvivleligen de af fortrinlig Bigtighed, som bidrage til at skærpe Sandserne, og i Særdeleshed den ædleste og kostbareste Sands, Synet. Thi, uden her at omtale paa den ene Side de store Fremskridt i Dienlægekunsten, der forstaaer at fjerne mange Feil ved ommældte Sands, og selv under mange Omstændigheder at gjengive Blinde deres Syn, og paa den anden Side

Rifferten og Forstørrelsesglasset, de Instrumenter, ved hvilke vi sættes i Stand til at see Gjenstande, som det skarpeste Øie uden deres Hjælp ikke formaaer at opdage, fordi de ere enten for langt borte eller for smaa, maa man dog visseligen erkjende det for en stor Belgjerning, at Kunsten i Forening med Videnskaben frembringer Midler til næsten aldeles at hæve de Svagheder i Synet, af hvilke saa mange Mennesker ere besværede, og at forskaffe dem, der lide af saadanne, de samme Fordele, som aldeles sunde Øine give. Disse Midler bestaae i intet andet end de saakaldte Brillen eller Øieglas; men, hvor almindeligen bekjendt og udbredt end deres Brug i vore Dage er, saa gives der dog Mange, selv iblandt dem, som bruge Brillen, der mangle rigtige Begreber om denne Gjenstand, og en udførligere Forklaring heraf vil maaskee ikke være uvelkommen.

De Svagheder ved Synet eller Feil ved Øinene, som man vil afhjælpe ved Brugen af Brillen, ere fornemmeligen af dobbelt Art, nemlig Kortsynethed og Langtsynethed. Kortsynet kaldes Øiet, naar det ikke tydeligt kan kjende uden meget nære Gjenstande; langtsynet derimod, naar det kun utydeligt kjender nære Gjenstande, men derimod skarpt og tydeligt fjernere. Et sundt Øie seer

Gjenstandene fuldkomment tydeligt i en Afstand af 8 til 10 Tommer, mindre tydeligt i mindre eller større Afstand; et fortsynet Øie seer kun tydeligt i en mindre Afstand, som ofte udgjør kun 2 Tommer og undertiden endog mindre; et langtsynet kun i en større Afstand, der undertiden udgjør 2 eller flere Fod. Langtsynethed er sjældent medfødt og pleier i Almindelighed først at indfinde sig med den fremrykkende Alder, og saa at tiltage med Tiden; den yttres sig først derved, at Vedkommende kun med Anstrengelse og ved stærk Belysning kunne see nære Gjenstande, og derfor i Særdeleshed ikke godt kunne see dem om Aftenen ved kunstigt Lys, fordi dette i Klarhed stedse staaer langt under Dagslyset; hyppigen holde derfor saadanne Folk, naar de om Aftenen ville læse, Bogen bagved Lyset, for at den kan blive saa klart som muligt oplyst. Undertiden skeer det ogsaa, at yngre Mennesker, som i lang Tid have været vante til at see mange Gjenstande i Afstand, navnligent Søfolk og Landmænd, blive saa langtsynede, at de nødes til at bruge Forstørrelsesglas til nære Gjenstande; og omvendt indfinder den samme Feil sig selv hos Børn, naar de i længere Tid have maattet bruge Forstørrelsesglas til Forsærdigelsen af meget fine Fabrikarbejder, f. Ex. Kniplinger. Den modsatte Feil, Kort-

synethed, er undertiden medfødt, men forekommer i Almindelighed kun meget sjældent i de lavere Glasfer, medens den i de høiere Glasfer undertiden er arvelig. I Reglen er den en Følge af Vanen, og har sin Grund i vedholdende Betragtning af stærkt oplyste, nære og smaa Gjenstande; hyppigst finder man den hos Lærde, som have fordærvet deres Dine ved altfor megen Smaaskrift og Læsning af meget smaat trykte Bøger. Iblandt Fruentimmerne findes Kortsynethed langt sjældnere end iblandt Mandfolkene, uagtet man kunde vente, at Forsærdigelsen af fine qvindelige Arbejder, Broderier o. s. v. maatte virke meget anstrengende paa Dinene. Iøvrigt ere de Kortsynedes Dine for det meste gode og udholdende, kunne tydeligen kjende ganske smaa Gjenstande i Nærheden, og behøve kun liden Belysning.

Naturligviis maae ogsaa de Glas, som kortsynede og langtsynede Personer skulle bruge, være af ganske forskjellig Art, hvis de skulle opfylde deres Hensigt. Kortsynede Mennesker bruge hule eller concave Glas, som i Midten ere tyndere end i Randen; i Almindelighed ere de dobbeltconcave eller biconcave, d. e. hule paa begge Sider, sjældnere planconcave, d. e. lige paa den ene Side og hule paa den anden Side, eller concavconvere,

d. e. hule paa den ene Side, og paa den anden Side ganske lidt ophæiede. Langtsynede maae derimod bruge ophæiede eller convexe Glas, som i Midten ere tykkere end i Randen; i Almindelighed ere de dobbeltconvexe eller biconvexe, d. e. ophæiede, hvælvede paa begge Sider, eller undertiden planconvexe, d. e. plane, lige paa den ene Side og ophæiede paa den anden, eller convexconcave, d. e. convexe paa den ene Side og i ganske ringe Grad concave paa den anden. Naar Kortsynede see igjennem Glas af førstnævnte Slags, saa vise Gjenstandene sig for dem saaledes, som om de fra disse udgaaende Lysstraaler udgik fra en større Nærhed, og derfor ligesaa tydeligt, som de virkeligen vare i denne Nærhed. Glas af sidstnævnte Slags have den Virkning, at de vise nære Gjenstande, som man betragter igjennem dem, saaledes, som om de fra dem udgaaende Lysstraaler kom fra en større Afstand, og derfor tydeligen vise sig for Langtsynede, som betjene sig af disse Glas. Convexe Glas ere fuldkomment ubrugelige for Kortsynede, og ligeledes omvendt concave Glas for Langtsynede; for et sundt Øie ere begge Arter af Glas lige ubrugelige. Planglas, flade Glas, der ere flegne aldeles lige paa begge Sider, ligesom Vinduesglas, gjere hverken Kortsynede eller Langtsynede

synede den ringeste Tjeneste, men bruges undertiden for at beskytte Øiet mod Støv. Folk, hvis Øine ere meget irritable, bruge undertiden farvede Brillor af grønt eller blaat Glas, ved hvilke den altfor store Klarhed ved oplyste Gjenstande formindskes, og i denne Henseende bør himmelblaat Glas meest anbefales; imidlertid er det ikke tilraadeligt, stadiggen at bruge saadanne Brillor, da Øiet derved forværrer, og efterhaanden mindre godt kan taale Glandsen af det naturlige Lys. Med fortrinlig Nytte bruges saadanne farvede Glas af dem, der gjøre Reiser i meget nordlige Egne, hvor Øiet i høi Grad angribes af den Glands, som de store Jis- og Sneemarker frembyde.

Brilleglassene bør være flabne og godt polerede, ikke støbte i Former, fremdeles fuldkomment rene og frie for Ujævnheder og Ridser og (med Undtagelse af hvad ovenfor er bemærket om Farven) aldeles farveløse. I Almindelighed tager man til Brillor Kronglas eller Speilglas, som bør foretrækkes for Flintglas; Brillor af Vjergkrystal ere vel de smukkeste og varigste, men rigtignok ogsaa meget kostbare. For nylig har man i England begyndt at gjøre Brillor af Rav; disse kunne imidlertid ingenlunde anbefales, og, naar Taler er om farvede Brillor, staae de langt under grønne og blaae, da Øiet ingen-

lunde godt taaler den gule Farve. Indfatningen er bedst af mørk Farve; derfor bør Hornbriller, trods deres uanseelige Udseende, foretrækkes for Indfatninger af Guld og Sølv, der formedelst Lysets Reflexion kunne virke skadeligt; Indfatninger af tyndt Staal bør ogsaa af flere Grunde meget anbefales. Iøvrigt bør Glasene under Brugen saa meget som muligt være overalt i ligestor Afstand fra Øiet, hvilket ingenlunde er Tilfældet med det Slags Brillen, der ikke ere forsynede med Stænger, men som blive klemte sammen paa Næsen. Fremdeles bør Glasene være saa store, at man ikke kan see ud over dem; hvorfor ogsaa cirkelrunde Glas ere hensigtsmæssigere end de i den nyere Tid saa almindeligen yndede mindre og ovalrunde.

Væsentligen berøer det dog med Hensyn til Brillglasene paa den Grad af Krumning, som Overfladerne faae. Overfladerne bør nemlig altid være flade efter en Kugleflade, — thi de i den nyere Tid opfundne Brillen, flade efter en Cylindersflade, ere vist aldeles uhensigtsmæssige, — men, efter Øinens forskjellige Beskaffenhed, mere eller mindre stærkt indad eller udad hvælvede, da, som bekjendt, en Kortsynet ikke kan bruge ethvert Par Brillen med concave Glas, ligesaa lidt som en Langtsynet ethvert Par Brillen med convex Glas. Jo

større Kortsynetheden eller Langtsynetheden er, desto skarpere maae ogsaa Glæssene være; men et Brillleglas er desto skarpere, jo mindre dets Brændvidde er, og denne retter sig igjen efter den Grad, i hvilken Overfladen er krummet eller hvælvet. Ved Brændvidden af et convert eller concavt flebent Glas forstaaer man Glæssets Afstand fra dets Brændpunkt, d. e. fra det Punkt, i hvilket de paa Glæsset faldende Lystråaler, der komme fra fjernere Gjenstande, forene sig. Dette Punkt har sit Navn deraf, at Solstråalerne, naar de falde lodrette paa et convert Glas, ved deres Forening frembringe i dette Punkt en betydelig Varme, og antænde brændbare Gjenstande, som holdes imod Glæsset, i Særdeleshed naar disse have en mørk Farve.

(Fortsættes.)

Hvad skal man svare dertil?

Moderen klædte sig paa og skulde paa Bal. Den lille Anna bad saa bønligt om at maatte komme med. Moderen sagde: "Hvad tænker Anna paa? det er ikke Noget for saadan en lille Pige, som Du er, at komme paa Bal!" Anna meente dog, at hun nok kunde more sig der og gav sig til at græde. "Jy skam dig, Anna! det klæder dog stygt, at saadan en stor Pige, som Du, græder for ingen Ting." "Men, søde Mo'er! hvordan kan jeg da være baade lille og stor paa cengang?" spurgte Anna grædende.

C. P. F. Krebs.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 13^{de} Juni 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Briller.

(Oversat af "das Pfennig-Magazin" for 1839.)

(Fortsættelse.)

Glas af dette Slags kaldes derfor ogsaa Brændeglas eller, fordi de forene eller samle de derpaa faldende Straaler, Samlingsglas; ved concave Glas derimod samles de derpaa faldende Lysstraaler ikke i eet Punkt; derfor have saadanne Glas heller intet egentligt Brændpunkt, og, naar de derpaa faldende Lysstraaler fra fjernere Gjenstande komme ud af Glasset, spredes de fra hverandre, eller, som man kalder det, de divergere, istedetfor at forenes;

men, forlænger man disse Lysstraalernes Retningslinier tilbage, saa skjære de hinanden i eet Punkt, fra hvilket Straalerne synes at gaae ud; dette Punkt kaldes da ved saadanne Glas, skjøndt uegentligt, Brændpunktet. Ved et convext Glas kan man let finde Brændpunktet, naar man holder Glasset imod Solen, og lader Solstraalerne falde igjennem dette paa en mørk Glade, f. Ex. et Stykke Papiir af mørk Farve; derved fremkommer paa denne Glade et oplyst Sted, der er større eller mindre, eftersom Gladen er nærmere ved eller længere fra Glasset, og, ved at prøve sig frem, finder man let, i hvilken Afstand fra Glasset man maa holde den mørke Glade, for at hiint oplyste Sted viser sig mindst, som et klart Punkt. Dette Punkt er da Brændpunktet, og en anden Person kan nu med Lethed, f. Ex. ved Hjælp af en Traad, maale Brændvidden. En anden Fremgangsmaade, der dog er mindre fordeelagtig, bestaaer deri: Man bedækker Glasset med et Stykke stivt Papiir, i hvilket man har stukket to smaa Huller, f. Ex. med en Knappenaal, og holder det imod Solen; da vil der paa en mørk Glade, som man holder paa den fra Solen bortvendte Side af Glasset, vise sig to lyse Punkter, som, naar Gladen holdes i en passende Afstand fra Glasset, ville falde sammen i eet, og den Afstand, ved hvilken dette finder

Sted, er den søgte Brændvidde. Ved et concavt Glas kan man betjene sig af samme Fremgangsmaade; men her er Afstanden imellem begge de lyse Punkter paa den mørke Glade større end Afstanden imellem Sullerne paa Papiret, og det desto større, jo længere Gladen er fjernet fra Glasset; søger man nu den Afstand imellem Gladen og Glasset, ved hvilken Rummet imellem begge de lyse Punkter er niagtigen dobbelt saa stort, som Rummet imellem begge Sullerne paa Papiret, saa har man Brændvidden.

Herved opstaaer nu naturligviis det Spørgsmaal: hvor stor maa Brændvidden være ved Brillglas, der skulle passe for eet eller andet kortsynet eller langtynet Die? For at beregne dette, maa man vide, for det første, i hvilken Afstand det feilagtigt organiserede Die seer tydeligt, f. Ex. tydeligt og uden Anstrengelse kan læse almindelig Tryk ved jævn Belysning, og for det andet, i hvilken Afstand man ønsker tydeligt at see Gjenstandene ved Hjælp af Glasset. Den sidste Afstand er naturligviis i Reglen den, der er beqvemest, naar man læser, skriver eller udfører de sædvanlige Syssler; man kan sætte den til 10 pariser Tommer. *) Har man nu udtrykt begge disse Af-

*) Pariser Tommen er noget større end den danske Tomme. Forholdet imellem den danske Tomme og Pariser Tommen er som $139\frac{1}{10}$ til 144. 10 Pa-

stande i det samme Længdemaal, f. Ex. i pariser Tommer, saa multiplicerer man begge Talene og dividerer det udfomne Produkt med begge Afstandenes Differenti. Er f. Ex. den første Afstand hos en Langtsynet 24 Tommer, og antager man, som ovenfor bemærket, for den anden Afstand 10 Tommer, saa bliver Brændvidden ved det Glas, der passer for et saadant Die,

$$\frac{10 \times 24}{24 \div 10} = \frac{240}{14} = 17\frac{1}{7} \text{ Tomme.}$$

Imidlertid bemærkes det, at den efter denne theoretiske Regel udfundne Brændvidde altid er lidt for liden, og, som en Følge deraf, Glasset altid noget for skarpt; dette er for Optikerne en bekjendt Sag; de maae derfor i Praxis ogsaa tage Hensyn dertil, men behøve dog blot at vide, i hvilken Afstand et svagt Die seer tydeligst, for derefter nøiagtigen at bestemme den rigtige Brændvidde. Da iøvrigt Feilen kun sjældent er lige stærk ved begge Dine, er det nødvendigt, at søge hiin Afstand for hvert Die for sig, og at have et eget Glas til hvert Die. De sædvanlige Brillglas have for Kortsynede en Brændvidde af imellem 4 og 30 Tommer, for Langtsynede imellem 15 og 80 Tommer.

riser Tommer ere altsaa = omtrent $10\frac{1}{2}$ danske Tommer. K.

Men, vil man spørge, hvorledes kan man give et Glas den Brændvidde, som det ber have? Brændvidden ved et Glas afhænger for det første af dets Overfladers Krumning, for det andet af det Materiales Beskaffenhed, hvoraf det bestaaer. Overfladernes Skikkelse eller Krumning udtrykker man ved Radien af de Kugler, af hvis Overflader Glassets Overflader danne eller kunne danne Dele; man kalder denne Radius Krumningsradien. Ved dobbeltconvexe og dobbeltconcave Glas er i Almindelighed Krumningen eller begge Overfladers Radius ligestor. Naar nu saadanne Glas forfærdiges af engelsk Kronglas, som i Reglen tages til Brillen, saa er Brændvidden næsten ligesaa stor som Krumningsradien. Ved et planconvext eller planconcavt Glas, hvor den ene Side er slebet lige, er Brændvidden, naar Brillglasset er af Kronglas, netop dobbelt saa stor som den krumme Overflades Krumningsradius, og Glasset er altsaa kun halvt saa skarpt, som naar begge Overflader havde samme Krumning. Men disse Bestemmelser gjælde, som sagt, kun for Brillglas af Kronglas; ved andre Glasarter og gjennemsigtige Legemer i det Hele, der lede Lyset, som fra Luften trænger ind i dem, mere bort fra den retlinede Retning, eller have en stærkere lysbrydende Kraft end Kronglasset, er For-

holdet ikke saa simpelt. I Almindelighed kan man sige saa meget, at af to Glas, der ere slebne paa en aldeles lige Maade, men bestaae af forskjellige Glasarter, det har den sterste Brændvidde eller den mindste Skarphed, hvis Materiale har den mindste Iydbrydende Kraft. Bjergkrystal bryder Lyset stærkere end Kronglasset, Flintglasset endnu stærkere; Brillglas, som forfærdiges deraf, ere derfor skarpere end Brillglas af Kronglas med fuldkommen lige stor Krumning, og et Brillglas af Diamant, hvis et saadant kunde lade sig gjere, vilde være næsten tregange saa skarpt som et paa aldeles lige Maade slebet af Kronglas.

Optikerne pleie at betegne de forskjellige Grader af Skarphed ved Brillglasene med Tal, som indslibes i Randen af Glasene, men handle dog i denne Henseende efter forskjellige Grundsætninger og ofte aldeles vilkaarligt. Kun deri ere de alle enige, at de betegne de skarpeste Glas med de laveste Nummere, de svageste med de høieste; men den samme Grad af Skarphed har forskjellige Nummere hos forskjellige Optikere, og, havde f. Ex. en Mand fundet No. 10 hos en Optiker passende for sit Øie, og vilde hos en anden Optiker forlange det samme Nummer, vilde han muligen faae et Par Brill, der aldeles ikke passede til ham, men som enten vare

for skarpe eller for svage. Mange omreisende Brillehandlere have for Skik at nummerere Brillerne efter de Personers Aldersaar, som skulle bruge dem; men denne Betegnelsesmaade er den forkeerteste, man kan tænke sig, da den grunder sig paa den aldeles urigtige Forudsætning, at Eldre stedse bruge skarpere Glas end Yngre, og Personer af samme Alder behøve Glas af samme Skarphed. Kun i den Henseende afhænger Kortsynethed og Langtsynethed af Alderen, at hiin pleier at aftage, denne at tiltage med Alderen; imidlertid ere der mange Undtagelser fra den Regel, og denne Aftagen og Tiltagen af Feil ved Synet er ingenlunde saa regelmæssig, at man kunde opstille almindelige Love om denne Sag. Hos enkelte Optikere betegner Nummeret Krumningsradiens Længde i Tommer; denne Maade er dog ikke aldeles hensigtsmæssig, da Brillen af Flintglas eller Bjergkrystal ere skarpere end fuldkommen lige og derfor med samme Nummer betegnede Brillen af Kronglas, og da dobbeltconvexe og planconvexe (ligesom ogsaa dobbeltconcave og planconcave) Brillen af samme Glasart og samme Nummer (efter denne Betegnelsesmaade) ere ulige skarpe, i det de sidste nemlig ere langt svagere end de første.

(Slutningen følger.)

Exemplet virker meer end al Tale.

En Familiescene af det daglige Liv.

To Smaadrenge gik hjemme i deres Forældres Dagligstue, og legede. Paa eensgang begyndte de at disputere, og under Disputens Gang undslap følgende Uttring den lille Peter. "Det er min Sjel sandt; Fa'er har selv sagt det." — Faderen, som just var i Stuen, tog Peter hen til sig og sagde: "Men, hvad er det, jeg hører? jeg troer, at Peter bander? Det maa du aldrig gjøre, min Dreng. Det klæder hæsligt, og er en slyg Bane, som ikke passer sig for pæne og velopdragne Mennesker; det er kun Gadedrenge og Matroser, der tillade sig Sligt. Hører jeg oftere, at Du bander, bliver jeg for Alvor vred. Forstaaer du?" — Peter svarede ja, og i det samme gik Familien tilbords. Ved Bordet hændte det sig, at Pigen tabte en Flaske paa Gulvet, og slog den itu. Huusfaderen foer op og raabte i sin Hestighed: "Hvordan Fanden er det dog, Stine! du bærer dig ad? idag en Flaske, igaar en Tallerken, iovergaars en Kop! det kan s'gu ingen Mand holde ud! Bliver du saaledes ved, skal du min Sjel faae Lov til selv at betale, hvad du slaaer i Stykker."

Peter, som endnu sad og speculerede over sin Faders Trettesættelse, saae forbausset op til sin Moder og sagde: "Men, Mo'er! Fa'r bander jo selv! hvorfor maa da jeg" — "Stille, Peter! smaa Børn maae ikke tale ved Bordet, førend de blive spurgte." — Med disse Ord affærdigede Moderen i sin Forlegenhed Drengen, og overlod ham til hans egne Betragtninger.

C. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

To og Halvtredfindstyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 20^{de} Juni 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Om Briller.

(Oversat af "das Pfennig-Magazin" for 1839.)

(Slutning.)

Den bedste Betegnelsesmaade er unægteligen den, at Nummeret betegner Glassets Brændvidde i Tommer, dog saaledes, at Optikerne overalt bruge det samme Længdemaal, og da vel bedst den almindeligen bekjendte pariser Tomme. Ved denne Methode, som nuomstunder de bedste Optikere bruge, er det dobbelt store Nummer altid halvt saa skarpt som det enkelte; f. Ex. No. 30 halvt saa skarpt som No. 15.

•

Eigesom det ikke kan andet end misbilliges, naar Noget bruger Brillen, uden at have dem nødige, alene for Modens Skyld; ligesaa meget bør man og paa den anden Side raade dem, der lide af Kortsynethed eller Langtsynethed, at bruge Brillen. Den Fordeel og Behagelighed, man skaffer sig ved dem, er overordentlig, og fuldkomment passende Brillen have ingen, idet mindste en aldeles umærkelig skadelig Virkning paa Diet. Enhver derfor, som ved Læsning og Skrivning maa bukke sig meget, som enten aldeles ikke eller kun meget nærved kan kjende Folk, som han meder paa Gaden eller er i Stue med, o. s. v., han gjer vel i at tage sin Tilflugt til Brillen, ikke mindre for Sundhedens end for Behagelighedens Skyld; thi at det er skadeligt for Bryttet, under sit Arbeide at bukke sig for meget, behøver vel neppe vidtløftigen at forklares, ligesaalidet som at der ere forbundne mange Uheiligheder alene med den Omstændighed, at man ikke kjender og hilser Folk, man meder paa Gaden. Paa den anden Side forholder det sig ligeledes med den, som kun i en betydelig Afstand fra Diet kan kjende smaa Gjenstande, som fortrinnsviis ynder stor Tryk, som ved længere Tids Læsning mærker, at Bogstaverne blive utydelige og løbe i eet, som tydeligen kan skjelne kun stærkt oplyst Gjenstande, og

om Afsteningen ved kunstigt Lys kun med Anstængelse kan læse og skrive, - Folk med saadanne Dine ere i den Grad langtssynede, at de ikke længer kunne undvære Brillen. Dog beroer Alt, som sagt, derpaa, at man faaer Brillen, der passe for Diet, da nemlig altfor svage Brillen hjælpe kun lidet eller slet intet, og altfor skarpe Brillen altid fordærve Diet mere og mere, og efterhaanden forsterre Feilen ved det. Derfor bør man gaae frem med stor Omhyggelighed, naar man skal vælge sig et Par Brillen. Henvender man sig personlig til en duelig Optiker, saa vil en Saadan snart være i Stand til ved flere Forsøg at finde passende Glas; man kan dog, for at være ret sikker, tage flere Par Brillen af forskjellige Brændvidde med sig hjem, og deraf udvælge det Par, som convenerer Dinene bedst, uagtet man, ved at prøve flere Brillen lige efter hinanden, let kan skuffes. Alt Brillerne ere for skarpe, kan en Kortssynet mærke deels deraf, at Gjenstandene vise sig for ham, rigtignok meget tydeligt og skarpt begrænsede, men i paafaldende Grad formindskede, deels deraf, at han maa holde smaa Gjenstande længere end omtrent 10 Tommer fra Diet for at see dem tydeligt; en Langtsynet deraf, at Gjenstandene vise sig for ham i paafaldende Grad forstørrede, og at han maa holde smaa Gjenstande mindre end

10 Tommer fra Diet, for at see dem tydeligt uden Anstrengelse, hvormed der tillige i begge Tilfælde er forbunden en ubehagelig, noget smertelig Følelse i Øinene. Ved Hjælp af passende Brillen maa en Kortsynet see Stjernerne som enkelte glimrende Punkter og uden Straaler, ved hvilke Stjernebillederne forstørres under Betragtningen med det blotte Øie; en Langtsynet maa tydeligt og uden Anstrengelse læse almindelig stor Skrift i en Afstand af 10 Tommer. Har man ingen duelig Optiker i Nærheden, saa kan enhver nogenlunde duelig Optiker, hvem man meddeler disse Maal tilligemed en Prøve af den anvendte Skrift, derefter med Lethed udvælge det for hvert Øie passende Glas.

Med Hensyn til Brillernes Brug bør man fremfor Alt erindre, at man ikke bør bruge dem bestandigt, men kun naar man behøver dem, da Seekraften sløves ved den bestandige Brug af Brillen, selv om de passe nok saa godt til Øiet. Kortsynede, der dog ikke ere det i den Grad, at de maae bukke sig meget, naar de læse og skrive, gjøre vel i ikke at betjene sig af dem ved disse Arbejder; Langtsynede, der om Dagen kunne komme ud af det uden Brillen, gjøre vel i, kun at bruge dem om Aftenen. Ere Kortsynede nødte til ogsaa ved Læsning og Skrivning at bruge Brillen, bør de dog i det mindste holde

Bogen saa langt som muligt fra Diet, og sidde saa rank som muligt; Langtsynede derimod bør ved Læsningen holde Bogen saa nær Diet som muligt, og i det Hele vænne sig til at kjende nære Gjenstande. Kortsynede bør fra Tid til anden forsøge, om de ikke kunne behjælpe sig med svagere Glas end tilforn, da Kortsynetheden ikke sjeldent aftager, uagtet den jo idet mindste ligesaa ofte tiltager, hvilket sidste for det meste ere en Følge deraf, at man fra Begyndelsen har valgt altfor skarpe Glas; Langtsynetheden derimod tager, som ovenfor ommældt, stedsse til med Tiden. Det Slags kortsynede Mennesker, som ikkun nu og da, ved Betragtning af fjernede Gjenstande, føle Trang til at bevæbne Diet, kunne med Fordeel bruge istedetfor Brillen en Lorgnet, der kun holdes for Diet i den Tid, da hiin Trang føles; herved maa man dog vel mærke, at Lorgnetten bør være dobbelt, da enkelte Lorgnetter ere skadelige for det ene Øie, der ved Brugen forbliver uvirksomt og derfor sløves. De saakaldte Læseglas for Langtsynede, der holdes i en Stang, og i ældre Tider meget ofte brugtes, ere aldeles forkastelige, endog paa Grund af den Omstændighed alene, at de ikke altid holdes i samme Afstand fra Diet.

Ikke sjeldent hører man tale om Conservationsbriller, der skulde betegne de Brillen, der holde Di-

nene i deres oprindelige Tilstand, og forebygge deres Forværrelse. Imidlertid maa man ikke her ved tænke sig Brillen af en særegen Art eller Indretning; dette Navn betegner intet Andet end passende, til Diet fuldkomment svarende Brillen, og de fortjene vel ogsaa dette Navn, forsaavidt ved dem enten aldeles ingen, eller i det mindste en ganske umærkelig Forværrelse i Øinene bevirkes; men for sunde Øine kunne der ikke gives Conservationsbriller, da hverken concave eller convexe Glas kunne bruges af saadanne Øine, og Planglas ikke kunne have anden Virkning end at afværge Støv. En virkelig Forbedring af Øinene maa man aldeles ikke vente af Brillen, og, skulde en saadan indtræffe, da er den kun en Følge af de Forandringer, som Øinenes Bygning meget hyppigen med Tiden undergaaer, uden at Brillerglassene have havt den allermindste Deel deri. Ved Brugen, selv i længere Tid, af fuldkomment hensigtsmæssige Brillen angribes Øinene vel i Reglen aldeles ikke; imidlertid bør man ikke forundre sig over, om Øinene alligevel, selv ved Brugen af de bedste Glas, afficeres paa en ubehagelig, ja endog smertelig Maade; Grunden hertil er, at de ved Brillers Brug befinde sig i en usædvanlig Virksomhed og stedse see Gjenstandene, ved concave Glas, noget formindskede, ved convexe, noget forstørrede. Ofte forstaaer man ogsaa ved Conservationsbriller Brillen med en stor Brændvidde, der bruges strax i Begyndelsen, naar Kortsynetheden eller Langtsynetheden yttres sig; men saadanne Brillen ere snarere skadelige end tilraadelige, da man helst bør afholde sig fra alle slags Brillen, saalænge de nævnte Feil ved Øinene ikkun i en ringe Grad ere tilstede.

Ved de almindelige Brillglas kan man med fuldkommen Tydelighed kun kjende de Gjenstande, som man betragter igjennem Glasfenes Midte; naar Øiet dreier sig og seer igjennem Glasfenes Rand, seer det Gjenstandene langt mindre tydeligt. Denne Ueilighed afhjælpes i Almindelighed ved de saakaldte periskopiske Glas d. e. Glas, der ere indrettede til at see igjennem fra alle Sider, og ere flebne paa den ene Side huult, paa den anden ophøiet. Som særegne Arter af Brillen ere at mærke Støvbriller, som have Planglas, og kun tjene til at afholde Støv og andre Gjenstande, og derfor med Nytte kunne bruges ved Farten med Dampvogne, for at beskytte Øinene imod de smaa Kulpartikler, der flyve ud af Locomotivets Skorsteen, og paa aaben Vogn undertiden ere meget besværlige; og fremdeles Størbriller, d. e. convexe Brillen for Folk, der ere lykkeligen opererede for den graae Stær. Disse Mennesker lide efter denne Operation næsten altid i høi Gråd af Langtsynethed, og maae derfor bruge Brillen, der i Reglen ere langt mere convexe, end langtsynede Personers Brillen pleie at være.

Opfindelsen af Brillen, hvis Fordele de Gamle ikke anede, sætter man i Almindelighed imellem 1280 og 1310. Vist er det, at de i Begyndelsen af det 14^{de} Aarhundrede vare bekjendte i Italien, og at allerede den berømte Roger Baco, der døde i Aaret 1292, kjendte Virkningen af concave og convexe Glas. Man nævner Munken Alexander de Spina fra Pisa, der døde 1313, som Opfinder af Brillen; men i en Kirke i Florents fandtes tilforn et Gravskrift over en i Aaret 1317 afdød florentisk Adelsmand, Salviano degli Armati, der i denne Gravskrift nævnes som Brillernes Opfinder. Hvor

ledes det endog forholder sig, er det dog identiviel en Italiener, hvem Verden skylder denne vigtige Opfindelse, der vel allerede er et halvt Martusinde gammel, men dog først i omtrent et Aarhundrede er bleven fuldkomnere og kommen almindeligere i Brug.

Sverdreven Nationalforfængelighed.

For flere Aar siden levede i en af Jyllands Kjøb-
stæder en Nordmand, der stedse med et Slags fornem
Kingeagt saae ned paa det flade Danmarks skjønne Gletter
og frugtbare Enge. Han var stolt af sit klippefulde Norges
høie Fjelde og savnede dem overalt.

Man vilde dog engang vise ham, at Danmark ogsaa
har sine smukke Høie, og et Selskab tog ham med sig til
det saakaldte Himmelbjerg. — "Naa! min gode Hr. Nord-
mand! her seer De da et Bjerg, skulde jeg troe, der be-
tyder Noget!" sagde en af Selskabet til ham. — Men
Nordmanden, som ret vilde lade de Danske føle, hvor
dybt deres Land stod under hans Norge, svarede: "Nei
Kors! kjære Herre! det er ikke noget Bjerg! — Veed
De, hvad vi i Norge kalde et saadant Sted? — Vi kalde
det paa min Sjæl en Dal!" — —

C. P. J. Krebs.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 27^{de} Juni 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Drykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Ædrueligheds = Selskaber.

Jeg har forhen i dette Blad, Nr. 30—31 for 1836, talet et Par Ord om denne Sag, der har for mig en stor Interesse; og jeg kan derfor, da de ommældte Selskabers store Gavnlighed for Menneskeheden og Borgersamfundet, Gud være lovet! stedse mere og mere finder Anerkjendelse, ei afholde mig fra, i Anledning af hvad derom nyeligen i "Dagen" Nr. 117, 1840, 3^{die} Side 1^{ste} Spalte, fra Christianssand, og i "Morgenbladet til Dagen" Nr. 12, 1^{ste} S., 2^{den} Sp., fra Irland herom er meddeelt, at gjøre "Borgervennens" Læsere

deklagtige i Hovedindholdet af disse Notiser, der ikke ville kunne læses af nogen sand Menneſſebeen og fædrelandſkſindet Borger uden ſtorſte Deeltagelſe og Glæde.

I førſtnevnte Blad er den Eſterretning meddeelt, at i Flekkefjord for nogle faa Aar ſiden er oprettet et Vedrueligheidsſelskab, ſom allerede tæller ei faa Medlemmer, af hvilke flere, eſter at de i 3 Aar neie have eſterlevet de for Foreningens Medlemmer faſtſatte og af dem antagne Beſtemmelſer om at aſholde ſig fra ſpiritueuſe Drikke, have gjort den Erfaring, at en ſaadan Afholdelſe fra ſlige Drikke ſelv for dem, ſom længe have været vante til at nyde Samme, ikke alene er muelig, men ogſaa i høi Grad gavnlig for Sundheden. Selskabet holder ſine Samlinger hos en Hattemaſtermester, Ole Thorkildſen der i Byen, hvem jeg ikke tager i Betænkning at nævne for Wrens Skyld, regelmæſſigen den førſte Løverdags Aften i hver Maaned Kl. 7½. Det tilføies til Beretningen om denne Sag, at flere Fabrikeiere have der ophørt med at ſkjænke Brændeviin til deres Arbeidsfolk, ſom ere tilfredſe med denne Forandring og de andre uſkadelige Drikkevare, ſom gives dem iſtedet derfor.

Den i "Morgenbladet til Dagen" meddeelte Beretning fremſtiller denne vigtige Sag i et endnu

mere glimrende Resultat, ydende det utvivlsomste Beviis for Mueligheden af, at selv de lavere Stænders Menneſker og Arbeidsfolk, der længe have været vante til Nydelsen af Brændeviin og spiritueuse Drikke, kunne, ved Erfaringen om diſſe Nydelfers Skadelighed for Menneſkets Sundhed og Arbeidsferlighed, bringes til ganſke at afholde ſig derfra. En ſaadan Cædernes Forandring til det Bedre i de lavere Stænder i Provindſen Münſter i Irland, hvor flere Tusinder af Brændeviinsdrikkere ved denne Overbeviisning have beſluttet at afholde ſig fra Nydelsen af spiritueuse Drikke, og ere blevne denne Beſlutning troe, fortælles at være bevirket ved en Geiſtlig, Matthey, i Cork, der i Maret 1838 ſtiftede der et Vedruelighedsſelskab, ſom i 1840 talte ei mindre end 500,000 Medlemmer, en Tilvæert ſaa mærkelig, at den alt i og for ſig ſelv maa tildrage ſig Opmærkſomheden, men end mere fortjener Menneſkevennens Beundring ſom fremgangen af en kraftig og ſtor Folkemaſſes frivillige og forſtandige Beſlutning.

Det første Forſeg til et Vedruelighedsſelskab gjordes i ovennævnte Bye Cork i det ſydlige Irland af nogle Dvækere, men med ringe Virkning. De henvendte ſig derfor til ovennævnte Geiſtlige Matthey, der ved en tyveaarig tro Opfyldelse af

sit geistlige Kald havde vundet en velfortjent Agtelse som de Fattiges Ven, hvorfor de troede ham fortrinligen skicket til at stille sig i Spidsen for deres Forening som en Apostel for det af dem stiftede *Ædrueligheds-Selskab*. Den ærværdige Geistlige lovede sig vel ikke i Begyndelsen synderlig Virkning af deres Forehavende, men vægrede sig dog ikke for at overtage det ham overdragne Kald. En offentlig Forsamling blev imidlertid afholdt, og Selskabet dannede sig den 10^{de} April 1838 under de heldigste Udsigter.

Den eneste Forpligtelse, som gjordes til Vilkaar for Selskabets Medlemmer ved deres Optagelse, bestod i at eftersige følgende Formular, som forelåstes dem af Selskabets Formand: "Jeg lover, saalænge jeg er Medlem af *Ædrueligheds-Selskabet*, at afholde mig fra alle spiritueuse Drikkevarer, med mindre de skulle bruges som Lægemiddel, og af alle mine Kræfter at søge at overtale Andre til det Samme.

Hr. Matthey modtog denne Forpligtelse med de Ord: "Gud velsigne Eder og gøre Eder stærke til at holde Eders Løfte!"

Der indfandt sig i Ferstningen kun faa, og disse alene i Følge den Agtelse, Hr. Matthey stod i

hos Almuen; og, da de, som havde ophørt at nyde Brændeviin og Spiritus, følede deres Sundhed styrket, gjorde den Troe sig gjældende hos dem, at det var den Belsignelse, som denne værdige Geistlige havde lyst over dem og det nye Vedrueligheds-selskab, der havde havt denne heldbredende Kraft. Dette satte Foreningen i en stor Anseelse, der, skjendt grundende sig i en overtroisk og eenfoldig Forestilling, som Hr. Matthey af alle Kræfter stræbte at modarbejde, dog med Hensyn til Almuens moralske og physiske Tilstand havde en saare velgjørende Virkning.

Selskabets hurtige Tilvæxt tildrog sig den offentlige Opmærksomhed. Mange Stæder bade Hr. Matthey at komme derhen; men han afflog altid disse Begjeringer i den Overthyding, at Enhver, som Sagen laae ret paa Hjerte, vilde ei trykke sig ved selv at komme til ham, og at den Udmattelse, en saadan Fodreise kunde medføre for dem, ei vilde mangle at efterlade sig i deres Sind et dybt og gavnligt Indtryk. Hans Bestræbelser havde derfor den heldigste Fremgang, og mange ivrige Befordrere af Sagen udbredte Efterretningen om, hvor vel de, som afholdt sig fra Brændevinen, befandt sig derved, ligesom der ogsaa i andre Stæder, fra hvilke Folk vare komne til Cork for at indlemmes i Hr. Mattheys Vedrueligheds-selskab, dannede sig

mindre Vedruelighedsforeninger, som styrkede de Svagere, og opmuntrede dem til at blive deres gjorte Løste troe, og at blive faste i det Gode.

At en halv Million Mennesker, som før, og mange i en umaadelig Grad, havde nydt Brændeviin til daglig Brug, paa eengang afholdt sig derfra, maatte have en mærkelig Indflydelse paa Forbrugen af denne Artikel, der i samme Grad formindskedes, i hvilken Forbrugen af saadanne Drikkevarer, der bleve Gjenstande for Nydelse i deres Sted, saasom Thee, Kaffe, Chocolate, Ol, Mælk, foregedes; thi det er naturligt, at Brændevinens Nydelse ei kan affattes, uden at en anden Drikkevaars Nydelse, f. Ex. godt og stærkt Ol, god, sød Mælk, og nærende Spiser, som Ullebød o. s. v. maae indtræde i dens Sted. At Drukkenfab er en Kilde til Slagsmaal, Uenigheder i og udenfor Familielivet, Skjænderier og Forbrydelser, er en kun altfor begribelig og altfor bekjendt Sag. Ogsaa i saadan Henseende virkede Vedruelighedssekskabet til største Gavn for Samfundet. Politiets og Dyrighedens Beretninger lede høist gunstige for dem. En Læge ved et stort Hospital i Cork, der i Løbet af et Aar modtog omtrent 1300 Syge, mælder, at de Beskadigelses og Lemlæstelser, som havde deres Grund i Drukkenfab hver Løverdagaften efter Arbeidslønnenes Udbetaling af Mesteren til Arbeidsfolkene, havde i den sidste Tid formindsket sig med en Trediedeel om Aaret, og at Ulykkestilfælde med Arbeidere, ved at nedstyrte fra Stelladser o. s. v., havde formindsket sig med det Halve. I Limerik skulle, ved Eftersynet af Skjænkerettighederne, ei færre end 18 Bærtshuusholdere have ladet deres Rettigheder dertil være usornede. I den lille Stad Killarney have 14 Kroe-

holdere opgivet Salget af Brændeviin, og istedet derfor indrettet Udsalg af Supper, varmt Ol, Dillebrød, Risengrød o. s. v. I Cork have 16 Værtshuusholdere af Mangel paa Søgning maattet ophøre med denne Næringsvei, hvortil de skjede Skylden paa Hr. Matthævs Edrueligheds-selskab, der har havt en høist mærkværdig Indslydelse paa mange tusinde Familiers Sundhed og Velstand.

Det er en glædelig Sag saaledes at see Erkjendelsen af Brændevinens Skadelighed for Sundheden og Arbeidsferligheden mere og mere at udbrede sig. Meget har vist ogsaa den Omstændighed bidraget til den hurtige Tilgang af Medlemmer til det Matthævske Edrueligheds-selskab, at det Løfte, som aflægges af dem, der indtræde deri som Medlemmer, er ligesaa simpelt som frivilligt, og, i det at det paa ingen Maade affordres dem som noget Slags Gæd, og kun aflægges som forpligtende for dem, saalænge de ere Medlemmer af Selskabet, ikke er bindende eller besværende for den Svageres Samvittighed, om han ei skulde have Styrke nok til at holde det.

Der betales aldeles Intet af Medlemmerne som Indtrædelsespenge, naar de indtræde i Selskabet, og aflægge Løftet, en Handling, der foretages aldeles gratis. Naar det optagne Medlem selv ønsker sig meddeelt et Kort eller en Medaille som Beviis for, at være Medlem af Hr. Matthævs Edrueligheds-selskab, betaler han derfor 13 Pence som Erstatning for de Omkostninger, hvilke det trykte Kort, Medaillen, Skriverfallarium og Protocollering medføre for Selskabet.

Maatte denne herlige Indretning i sin hele Simpelted ei blive uden Efterfølgelse ogsaa her!

Nordens kolde Clima og det strænge Arbeid, hvorved den simple Stands Mennesker maae for tjene Brødet, ofte under aaben Himmel i Regn og Slud, gjer Nydelsen af Brændeviin til en stor Fris telse, fordi den i det mindste for Dieblicket opvarmer og opliver. Brugt med Maadehold eller i sieblik felig Upasseligheds Tilfælde som Medicin, kunde den derfor vel ogsaa være uskadelig; men dens pirrende Virkning er forferende, og for den Ufor standige og Letsindige bliver den let til en daarende Attraa, derfra til en Vane, en physisk Trang, og tilsidst en Odelæggelse baade paa Sjel og Legeme. Det gjælder her, som med alle Daarligheder, at modstaae Begyndelsen; det sikreste Middel er og bliver altid fuldkommen Afholdelse, ved Brugten af andre, ei alene uskadelige, men nærende og styr kende, Drikke, og deriblandt ei mindst en Drik reent og godt Kildevand.

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 4^{de} Juli 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Kong Frederik den Anden af Preussens
Utringer om Forsyn og Skjæbne.

(Af Raumers Beiträge zur neueren Geschichte
2ter Theil.)

Efter den glimrende Seier ved Siegnitz (1760) roste Frederik særdeles sin Armees Forhold. Han fremsatte (fortæller den engelske Gesandt, Mitchell), nogle fortræffelige Bemærkninger over Ufuldkom-
menheden ved Menneskets Forudbestemmelser og
fæiede tilsidst til: "De seer, hvorledes jeg har an-
strængt mig for at hidføre den nu indtrufne Begi-
venhed. Jeg har mine Soldaters Tapperhed alene

at takke for den vundne Seier. Var jeg bleven i Seiren ved Liegnitz, saa var jeg bleven omringet paa alle Sider; var jeg kommen blot eet Qvarteer sildigere paa Kamppladsen, saa havde Udfaldet været ganske anderledes, og saa Dage vilde have gjort Ende paa hele Sagen. Hovedfordelen, som jeg havde over Fjenden, bestod deri, at min Hær var opstillet, ferend hans var fuldkommen ordnet, og at jeg med min Kundskab om de locale Forhold havde sat mig i Besiddelse af de rette Steder."

Jeg har, vedbliver Mitchel, mange Disputer med Kongen om Forsynet. Den sidste var paa Balpladsen ved Liegnitz, da han sagde, at han havde Skjæbnen at takke for denne Seier. Jeg tog mig den Frihed at indvende, at jeg ikke nærede nogen Tvivl om, at, hvis Forsynet ikke havde givet ham større Forstand end hans Fjender, vilde han ikke have seiret hiin Dag. Han svarede i muntert Lune: "Jeg veed, at vi slet ikke stemme overeens i dette Punkt; men, siden De nu vil det saa, lad det være saaledes."

Men Seiren ved Liegnitz havde ikke afholdt Fjenderne fra at trænge frem til Wittenberg, ja endog til Berlin, hvorfor, Frederik, der rigtigt vurderede den ham truende Fare, skrev saa Dage før Slaget ved Torgau (1760) til d'Ar-

gens i Frankrig: "Jeg skal aldrig opleve det Dødsblik, der skal tvinge mig til at slutte en usordeelsagtig Fred; ingen Overtalelse, ingen Betsalenhed skal nøde mig til at underskrive min Vancære. Enten skal jeg lade mig begrave under mit Fædrelands Ruiner, eller, dersom Skjæbnen, der forfølger mig, skulde nægte mig denne Trøst, skal jeg vide at sætte Grændser for mine Uheld, naar det ikke mere er mig muligt at udholde dem. Jeg har handlet og vedbliver at handle efter denne Grundsætning og den Vredsefølelse, som styrer alle mine Skridt; mit Forhold skal til enhver Tid være overeensstemmende med disse Grundsætninger. Efterat have helliget min Fader min Ungdom, mit Fædreland min modne Alder, troer jeg at have erhvervet mig Ret til at raade over min Alderdom. Jeg har sagt Dem det, og jeg gjentager det: aldrig skal min Haand undertegne en ydmygende Fred.

Naar Man har tabt Alt, naar Man har Intet mere at haabe, er Livet en Bebreidelse og Døden en Pligt."

Kong Philip den Anden af Spanien.

(Af Schillers Geschichte des Abfalls der vereinigten Niederlande von der Spanischen Regierung.)

(Da den tydske Keiser Carl den Femte, der tilslige var Konge i Spanien under Navn af Carl den Første, i Maret 1556 nedlagde Regjeringen og begav sig i et spansk Kloster, hvor han døde 1558, var Spanien det mægtigste Rige i Europa. Foruden Spanien hørte dertil Nederlandene, Mailand, Neapel, Sicilien, Der i Asien, Afrika og Amerika, og paa det faste Land i denne sidste Verdensdeel Mexico, Chili og Peru. K.)

Philip den Anden modtog af sin Fader, Keiser Carl den Femte 1556 Nederlandene i deres Velstands høieste Flor. Han var den Første, der regjerede over dem alle under Eet. De bestode nu af 17 Landskaber, der ved deres Forbindelse til eet Statslegeme udgjorde en stor og mægtig Stat. Deres Handel var paa det høieste Punkt, det havde været, og kunde ikke stige høiere; deres Guldgruber vare over Jorden, men de vare uudtømmeligere og rigere end alle Miner i Amerika. Nationen stod nu i Meridianen af sin Glands; Flid og Overflødighed havde hævet Borgerens Geni, opklaret hans Begreber, forædlet hans Tilbøieligheder;

Landens Blomster udfoldede sig under Landets Blomstring. Et roligt Vlod, affjølet ved et strengere Climat, afholder Videnskaberne fra at storme; det nordligere Zone har skjænket dem Besindighed, Maadeholdenhed og udholdende Taalmodighed. Intet Folk paa Jorden er lettere at regjere, naar det har en forstandig Regent, men heller intet er vanskeligere at herske over, naar Fyrsten er en Tyran eller en Daare (Gaukler). Intetsteds bedømmer Folket Regjeringen rigtigere end her. Den sande Statskunst kan intetsteds roesværdigere bestaae sin Prøve end her, men en sygelig, kunstlet Politik har heller ikke nogen slemmere Prøve at frygte end i dette Land.

Carl den Femte havde efterladt sin Sen Philip en Magt i disse Lande, der var kun lidet forskjellig fra den, der tilkommer en constitutionel Monark. Den kongelige Autoritet havde hævet sig betydeligt over den republikanske Magt, og denne sammensatte Maskine kunde nu næsten sættes i ligesaa sikker og hurtig Bevægelse som en ganske underdanig Stat. En stor Deel af den talrige og ellers saa mægtige Adels var ved Carl den Femtes Kunstgreb nedsunken i Armod og tillige derved moralsk fordærvet. Stolthed havde givet Plads for Forsængelighed, Frihed for Ære, selvstændig Uafhængighed for veltystig smis-

lende Slaveri. Som en uindstrænket Herres uindstrænkede Satrap at undertrykke eller plyndre Fædreslandet var en mægtigere Fristelse for de Stores Nærighed og Uergjerrighed end paa en Rigsdag at dele en hundrede Deel af Souverainiteten med ham.

Geistligheden havde stedsse været en Stette for den kongelige Magt og maatte være det. Dens gyldne Tid faldt stedsse sammen med den menneskelige Lands Underkuelse, og, ligesom hiin, see vi den hæste af Landsfløvhed og Sandselighed. Blind Hengivelse under despotisk Bold bereder Gemytterne til en blind, feielig Tro, og Hierarkiet gjengjælder Despotismen dens Tjenester med Renter og Renteres Rente. Biskopperne og Prælaterne i Parlamenterne vare stedsse Majestætenes ivrige Advokater og stedsse beredte til at opofre Borgernes Interessse for Kirkens og Souverainens Fordeel. — Talrige og frigsvante Besætninger holdt Stæderne i Frygt, der desforuden ved Religionsstridigheder vare adskilte i Factioner. Hvor lidet udfordredes der altsaa til at vedligeholde denne Overvægt, og hvor uhyre stor maatte den Forseelse være, ved hvis Skyld den gif tilgrunde.

Saa stor Philips Indflydelse var i disse Lande, saa stor Anseelse havde det spanske Monarki til den Tid vundet i hele Europa: ingen Stat turde indlade

sig i Kamp med den. De dueligste Generaler, talrige seiervante Armeer, en formidabel Marine og den rige, gyldne Tribut, som nu først begyndte regelmæssigen og sikkert at indløbe fra Vestindien — hvilke frygtelige Vaaben i en aandrig Fyrstes faste Haand! Under saa hældige Aspecter begyndte Kong Philip sin Regjering.

For at finde Nøglen til hans politiske Liv, maae vi kaste et Blik i hans Sjæl. Glæde og Belsvillie vare ikke i hans Character. Hans Temperament og hans mørke Varndom nægtede ham hiin, og denne kunde ikke de Menneſker indgyde ham, der manglede det sødeste og mægtigste Vaand til Selskabet. Tvende Begreber, hans Jeg og hvad der var over dette Jeg udfyldte hans golde Mand. Egoisme og Religion ere Indholdet og Overskriften af hele hans Liv. Han var Konge og Christen, og var begge Dele slet; han var aldrig Menneſke for Menneſker, fordi han kun steg opad fra sit Selv, men aldrig nedad. Hans Tro var grusom og mørk, thi hans Guddom var et skrækkeligt Væsen. Han havde intet mere at modtage af den, men alt at frygte af den. Den simple Mand seer i Guddommen en Trøster, en Frelser; for ham derimod var Guddommen et Skrækkesbillede, en smerteligt ydmygende Skranke for hans menneskelige Almagt.

Han zittrede slavisk for Gud, fordi Gud var det eneste Væsen, for hvem han havde at zittre. Carl den Femte var ivrig for Religionen, fordi den arbejdede for ham; Philip gjorde det Samme, men fordi han virkelig troede paa den. Hiin lod for et Dogmes Skyld rase med Ild og Sværd imod Tusinde, imens han selv bespottede i Paven's sin Fanges Person *) den Læresætning, for hvilken han ofrede Menneskeblod; Philip beslutter sig kun med Uvillie og Samvittighedsfrygt til den retfærdigste Krig mod denne og opgiver alle Frugter af sin Seier, som en angerfuld Forbryder sit Rov. Keiseren var en Barbar af Beregning, hans Søn af Følelse. Den første en stærk og oplyst Mand, men maaskee et desto flettere Menneske; den anden var et indskrænket og svagt Hoved, men han var retfærdigere.

*) Clemens den Syvende, hvis Politik i Kampen mellem Carl V og Frants I af Frankrig var, ligesom hans Forgængeres, offentlig at hylde Seierherren, hemmeligt at understøtte den Overvundne.

K.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredfindstyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 11^{te} Juli 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Kong Philip den Anden af Spanien.

(Af Schillers Geschichte des Abfalls der vereinigten
Niederlande von der Spanischen Regierung.)

(Slutning.)

Et Monarki af det spanske Riges Omfang var for stor en Fristelse for den menneskelige Stolthed og en for svær Opgave for menneskelige Kræfter. At tilvejebringe almindelig Lyksalighed med Individernes høieste Frihed er kun et Værk for den uendelige Mand, der allestedsnærværende udbreder sig over alle Dele. Men hvilket Middel betjener Mennesket sig af i Skaberens Stilling? Mennesket

kommer sin Indskrænkethed til Hjælp ved Classification; liig Naturforskeren danner han Regler og Kjendmærker, der skulle lette hans usikre Blik Oversynet, og hvortil alle Individier skulle bekjende sig; dette Hjælpemiddel yder Religionen ham. Den finder Haab og Frygt nedlagt i ethvert Menneskes bryst; idet den bemægtiger sig disse Følelser, underordner dem een Gjenstand, har den forvandlet Millioner selvstændige Væsener til et eensformigt Abstract. Den uendelige Mangfoldighed i de menneskelige Vilkaar forvirrer nu ikke mere deres Behersker; nu gives der et almindeligt Onde og et almindeligt Gode, som han kan tilstede eller unddrage. Nu gives der en Grændse for Friheden, en ærværdig hellig Linie, for hvilken alle Villiens modstridende Bevægelser maae standse. Det fælleds Maal for Despotismen og Hierarkiet er Gensformighed, og Gensformighed er et nødvendigt Hjælpemiddel for den menneskelige Armod og Indskrænkethed. Jo mere indskrænket Philips Land var, desto større Despot maatte han være end hans Fader; eller med andre Ord: han maatte desto ængsteligere holde sig til almindelige Regler, jo mindre han kunde nedstige til Arter og Individier. Hvad følger af alt Dette? Philip den Anden kunde ikke have noget heiere Anliggende end Gensformighed i Troen og i

Forfatningen; fordi han ikke kunde regjere uden denne.

Og dog vilde han have begyndt sin Regjering med større Mildhed og Eftergivenhed, naar han tidligere havde tiltraadt den. I den Dom, som Man sædvanligen fælder over denne Fyrste, synes Man ikke noksom at tage Hensyn til en Omstændighed, der med Billighed maa komme i Betragtning ved hans Lands og Hjertes Historie. Philip var næsten 30 Aar gammel, da han besteg den spanske Trone, og hans tidligere modnede Forstand havde før Tiden fremskyndet hans Myndighedsalder. En Mand som hans, der føler sin Modenhed og er bleven altfor fortrolig med større Forhaabninger, kunde ikke uden med Uvillie bære den barnlige Underdanigheds Nag; Faderens overlegne Geni og Gueherfkerens Alvælde maatte nedtrykke denne Sønns selvtilfredse Stolthed. Den Andeel, som Faderen gav ham i Statsbestyrelsen, var netop tilstrækkelig til at afdrage hans Mand fra de ringere Lidenskaber og at nære den strenge Alvorlighed i hans Character, men tillige netop sparsom nok for desto heftigere at optænde hans Længsel efter uindskrænket Magt. Da han virkelig kom i Besiddelse af den, havde den tabt Nyhedens Trylleri for ham. Den søde Veruselse hos den unge Monark, der overra-

stes af den høieste Magt, den Glædestummel, der aabner Sjelen for enhver blidere Følelse og hvem Menneskeligheden skylder mangt velgjørende Værk, var forlænge siden forbi hos ham eller havde aldrig fundet Sted hos ham. Hans Character var hærdet, da Lykken stillede ham paa denne vigtige Prøve, og hans befestede Grundsætninger modsatte sig hiin velgjørende Paavirkning. Han havde havt en Tid af 15 Aar til at forberede sig til denne Overgang, og, istedet for at dvæle ungdommeligen ved Tegnene paa hans nye Stand eller at offre sin Regjerings Morgen til en Forsængeligheds Ruus, indtraadte han strax med al Sindsrolighed og Alvorlighed i en grundig Besiddelse af sin Magt, for ved den fuldstændigste Brug af den at hævne sig over den langvarige Undværelse af den.

Den spanske Inquisition's Indførelse i Nederlandene.

(Af samme Skrift.)

Philip den Anden i Spanien saae sig ikke saasnart, ved Freden til Chateau-Cambresis (1559) i rolig Besiddelse af sine Riger, ser han ganske hengav sig til sit store Forehavende at udrydde Kjæt-

teriet og før han gav sine nederlandske Undersaatter skjællig Grund til den Frygt, de nærrede. De Forordninger, som hans Fader (Keiser Carl V) havde ladet udgaae imod Kjetterne, bleve fornyede i al deres Strengthed, og frygtelige Domstole, der intet manglede uden Navn af Inquisitionen, vaa-ge over deres Efterlevelse. Men han ansaae sit Værk for neppe halv endt, naar han ikke kunde indføre den spanske Inquisition i hele dens Form i disse Lande, et Forsæt, som allerede hans Fader forgjæves havde villet udføre.

Den spanske Inquisition er en Stiftelse af en ny Art og en egen Slags, der ikke finder sit Mønster i hele Fortiden og ikke kan sammenlignes med noget geistligt eller verdsligt Tribunal. Inquisition har der været til fra den Tid, Fornuften vovede sig til det Hellige og Tvivlere fremstode; men først i Midten af det 13^{de} Aarhundrede, da nogle Tilfælde af Grafald havde sat Skræk i Hierarkiet, indsatte Pave Innocentius den Tredie en egen Domstol for den, og afføndrede paa en unaturlig Maade den geistlige Opsigt og Underviisning fra den straffende Magt. For at være desto sikkrere paa, at ingen menneskelig Felelse og ingen Beskif-felse af Naturen skulde formilde Strengheden i dens Statuter, tog han den fra Biskopperne og den sekula-

riske Geistlighed, som ved det borgerlige Livs Baand endnu hængte for meget til Mennekeligheden, for at overdrage den til Munkene, en Afart af Menneſker, der have affværgt Naturens hellige Drift, og derfor ere den romerſke Stols lydige Creature.

Inquisitionen blev indført i Tydſkland, Italien, Spanien, Portugal og Frankrig; nogle ſaa Stater lykkes*) det at undgaae den eller at underordne den den verdslige Hæhed. Nederlandene vare indtil Carl den Femtes Regjering blevne forſkaanede for den; Biſkopperne her udøvede den geistlige Censur, og i overordentlige Tilfælde pleiede Man at henvende ſig til fremmede Inquisitionsbretter: de franſke Provindſer til Paris, de tydſke til Celn.

Men den Inquisition, ſom her menes, kom fra Vesten i Europa, forſkjellig fra hiin, ſaavel i Oprindelse ſom i Skikkelse. Den ſidſte mauriſke Trone var ſtyrtet i det 15^{de} Aarhundrede i Granada, og den ſaraceniſke Gudstjeneste havde endeligen veget for de Chriſtues overlegne Lykke. Men Evangeliet var nyt og endnu kun lidet befæftet i dette yngſte chriſtne Kongerige, og i den uklare Blanding af ueensartede Sæder og Skikke havde Religionerne endnu ikke affondret ſig.

*) ſaaſom de ſcandinaviſke Riger.

Vel havde Forfølgelsens Sværd jaget mange tusinde Familier til Afrika, men et langt større Antal, fængslet til det elskede Fødeland, løskjæbte sig fra denne skrækkelige Nødvendighed ved Beglespillet af forstilt Omvendelse og vedblev at dyrke deres Mahomed eller Moses ved de Christnes Altare. Saa længe Bønnen rettedes mod Mekka, var Granada ikke undertvungen; saa længe den nye Christen i sin Boligs Jnderste igjen blev Jøde eller Muselman, var Tronen, ligesaa lidt som den romerske Stol, ikke mere sikker paa ham. Nu var det ikke nok at tvinge det modstridige Folk til den ydre Form af en ny Tro eller at forbinde det med den seirende Kirke ved Ceremoniernes svage Vaand; det gjaldt nu om at udrydde den gamle Religion fra Roden af og at beseire den Haardnakkenhed, hvormed, ved Marhundreder's langsomt virkende Kraft, Folket hængte ved sine Sæder, sit Sprog, sine Love.

Vilde Kirken feire en fuldstændig Seier over den fjendtlige Religion og sikre sin nye Erobring for ethvert Tilbagefald, maatte den undergrave Grunden selv, hvorpaa den gamle Tro var bygget; den maatte senderflaae hele Formen af den sædelige Character. Af Sjælens meest skjulte Dybder maatte den udrydde den gamle Troes hemmelige

Rødder, udslætte alle Spor af den i det huuslige og borgerlige Liv, lade hende enhver Grindring om den og, om muligt, tilintetgøre selve Modtagelighed for Indtrykket af den.

Saaledes blev den Inquisition, som vi, for at adskille den fra de mere menneskelige Domstole, der føre samme Navn, kalde den spanske, indført. Dens Stifter var Cardinal Ximenes; en Dominikaner, Torquemada, steg først paa dens blodige Trone, og begrundede først dens Statuter. Med høitidelig Pragt fører Man Forbryderen til Rettersledet, en Blodbane vaier foran, under alle Klokkernes Ringning skrider Toget frem. Først komme Præsterne i deres Messeskjorter og syngte Psalmer; efter dem følger den domfældte Synder, iført en gul Kappe, hvorpaa ere afsmalende sorte Djævelskikkelser. Paa Hovedet bærer han en Papiirshue, der ender sig i en Menneskefigur, der er omringet af Ildflammer og afskyelige Dæmoner af Papiir. Omvendt fra den evig Fordømte bæres den Korsfæstedes Villedde; thi for hiin gjælder ingen Forlesning. Hans dødelige Legeme tilhører Ilden, ligesom hans udødelige Sjel Selvedes Flamme. Hans Mund er kneblet for at hindre ham fra ved Klager at opvække Medlidenhed eller rebe den hellige Rets Hemmeligheder. Efter Synderen følger Geistligheden i festlig Ornat, Aldelen og Øvrigheden; Munkene, der have domfældt ham, slutte det gyselige Tog.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 18^{de} Juli 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Den spanske Inquisition's Indførelse i Nederlandene.

(Slutning.)

Sædvanligen foretages disse Henrettelser (Auto-dafeer) paa høie Fesdage, hvortil Man har sammensparet et bestemt Antal af saadanne Ulykkelige i det hellige Huses Fængsler, for at forherlige Handlingen ved Mængden af Offere; og i saadanne Tilfælde ere da Konger selv tilstede. De sidde med ubedækte Hoveder paa en lavere Plads end Storinquisitoren, hvem de paa en saadan Dag ind-

rømme Stangen over sig, — og hvo maa da ikke zittre for et Tribunal, der er ophøiet over Konges værdigheden selv.

Luthers og Galvins store Omvæltninger i den catholske Lære i Begyndelsen af det 16^{de} Aarhundrede fremkaldte igjen den Nødvendighed, som havde givet Inquisitionen sin første Oprindelse; og hvad der først var indført for at rense det lille Kongerige Granada fra Levningerne af Sarazenerne og Jøder, blev nu en Evang for hele den catholske Christenhed. Alle Inquisitionerne i Portugal, Italien, Tydskland og Frankrig antog Form af den spanske; den fulgte med Evropæerne til Ostindien, og i Goa oprettedes et skrækkeligt Tribunal, af hvis umenneskelige Procedurer endog den blotte Beskrivelse endnu opvækker Gysen. Hvorhen den satte sin Fod, førte den Ødelæggelse med sig; men i intet Land har den raset som i Spanien.

Den første Inquisition i Brabant indsatte Keiser Carl den Femte i Maret 1522. Efter Pave Adrian den Sjettes Død ansatte hans Efterfølger Clemens den Syvende tre Inquistorer for alle de Nederlandske Provindser, men Paul den Tredie nedsatte deres Antal til tvende, hvorved det forblev indtil Urolighedernes Begyndelse. I Maret 1530 bleve, og det med Stændernes Samtykke Edicterne

mod Kjætterne udgivne, der ligge til Grund for alle de følgende Edicter og hvori udtrykkelig Inquisitionen omtales. I Mæret 1550 saae Carl den Femte, paa Grund af Secternes hurtige Tiltagen, sig nedt til at fornye og skærpe disse Edicter, og ved denne Anledning var det, at Staden Antwerpen modsatte sig Inquisitionen og ogsaa lykkeligen unddrog sig den. Dog var Manden i denne nederlandske Inquisition menneskeligere end i den spanske, og endnu havde ingen Udlænding forestaaet den. Til Rettesnor for den tjente Edicter, som Enhver kjendte, og just derfor forargede Man sig mindre over den, fordi den, ihvor streng den end var, mindre var underkastet Vilkaarlighed og ikke, saaledes som den spanske, indhyllede sig i Hemmelighed.

Men just denne sidste vilde Philip den Anden bane en Vej i Nederlandene, fordi den syntes ham det meest passende Værktøi til at svække dette Folks Mand og derved gjøre det modtageligt for en despotisk Regjering. Han begyndte med at skærpe sin Faders Troesforordninger, at udvide Inquisitionernes Magt mere og mere, at gjøre deres Fremfærd vilkaarligere og mere uafhængige af den civile Rettergang. Snart manglede Tribunalet ikke mere af den spanske Inquisition end Navnet og

Dominicanere: den blotte Mistanke var tilstrækkelig til at udrive en Borger af hans Families Skjød, og den svageste Overbeviisning beredte til Tortur. Hvo, der hjemfaldt til Inquisitionen, kom aldrig tilbage. Delinquenten fik aldrig at vide, hvem der var hans Anklager, og meget sjelden, hvori hans Brøde bestod; et djævelsk Kunstgreb tvang den Ulykkelige selv at gjette sin Forbrydelse og under Torturens Piinsler eller af Lede til en langvarig levende Begravelse at tilstaae Forseelser, der maafee aldrig vare begaaene eller vare blevne Dommere bekjendte. Den Domsældtes Formue blev confiskeret og Ungiveren opmuntret ved Raadesbeviser og Belønninger. Intet Privelegium, ingen borgerlig Rettighed gjeldte for den hellige Magt. Den verdslige Arm naaede ikke den, der var i Inquisitionens Magt; med ærbødig Underkastelse at udføre denne Rets Domme var den eneste Andeel, som den havde i dens Retspleie. Felgerne af dette Institut vare rædselsfulde. Enhvers, endog den meest uberygtede, Persons hele timelige Velsærd, ja endog hans Liv var nu i enhver Skurks Haand. Enhver skjult Fiende, enhver Misunder havde nu den farlige Fristelse til at udøve en usynlig og useilbarlig Hævni. En forpestet Mistro gjød Gift i det selskabelige Liv; Man troede ikke paa Retskas-

fenhed hos Noget, ligesaa lidt som Man selv til-
troedes denne Dyd. — Dette Lod tildeelte Man
en stor blomstrende Handelsstad, hvor hundrede
tusinde driftige Mennesker sammenholdtes blot ved
gjensidig Tillid. Den Gne uundværlig for den
Anden, og Enhver tvetydig, mistænkt. Alle
trukne til hverandre ved Udsigten til at fortjene
Noget, og alle affondrede fra hverandre ved gjens-
sidig Frygt. Alle Grundpiller for Selskabelighed
omrevne der, hvor Selskabelighed er Grundvolden
for alt Liv og Færsel.

Brudstykker af en Reise gjennem Nord- amerika i Aarene 1825 og 1826.

(Af Reise des Herzogs Bernhard *) von Sachsen-
Weimar-Eisenach durch Nordamerika in den Jahren
1825 und 1826. Herausgegeben von H. Euden.
Weimar 1828.)

Boston.

Den 26^{de} Juli 1825 efter 37 Dages Ophold om-
bord paa det hollandske Skib Pallas fra Gent,

*) Han er General i Hollandsk Tjeneste og en Broder
til den regjerende Storhertug Carl Frederik.

fastede vi Anker for Boston, denne den amerikanske Friheds Bugge. Staden, der hæver sig amphiteatralisk, frembyder et skjent Skue. Kl. 10 om Formiddagen satte jeg min Fod paa Amerikas Grund. Jeg formaaer ei at beskrive de Følelser, som i dette Dieblif gjennemtrængte mig. Hidtil havde 2 Momenter i mit Liv efterladt en skjøn Grindring: det første, da jeg 17 Aar gammel, efter Slaget ved Wagram (1809), erholdt Æreslegionens Kors; det andet, da min Søn Vilhelm 1823 blev født mig*). Min Ankomst til Nordamerika, det Land, som jeg fra min Ungdom af havde længts efter at see, vil blive mig en tredie skjøn Grindring for mit hele Liv.

Jeg havde forestilt mig, at Man ikke vilde tage ringeste Notits af mig i Amerika, men jeg fandt mig snart behageligen skuffet. Allerede den næste Morgen efter min Ankomst fik jeg foruden en Indbydelse til Middag adskillige Besøg. Mine Bekjendtskaber formerede sig hver Dag. Jeg fik Besøg af mange anseete Mænd; ibland disse, der den tredie Dag efter min Ankomst, beviste mig denne Ære, var den Danske Gesandt i Washington

*) De to først fødte Børn, en Datter og en Søn, vare nemlig døde. K.

Sr. Peterson*), der med sin Familie gjør en Reise til den nordlige Deel af de Forenede Stater. Sr. Everett, forhen Professor i det græske Sprog ved Universitetet i Cambridge, men nu Medlem af Congressen, havde i en tydsk Skrivelse tidlig tilbudt mig sin Tjeneste paa yderst venfsabelig Maade. Han havde reist i 5 Aar i Tydskland, hvor han havde besøgt Weimar. Den næste Dag kjerte jeg med ham til Universitetet Harvard College i Cambridge, 3 (engelske) Mil fra Boston.

Harvard Universitet er den ældste Højskole i de Forenede Stater, stiftet i Aaret 1638, ifølge en Geistlig ved Navn Harvards Testamente, der doterede 800 Pd. Sterling dertil. Ved senere tilkomne Bidrag har det nu betydelige Indkomster; hvad der mangler til Universitetets Bodeligeholdelse, tilskydes af Staten Massachusetts. Universitetet har 8 Bygninger, for det Meste af Muursteen, kun et nyt af Granit. I dette sidste befinder sig det unitariske Capel, i hvilket, foruden den sædvanlige Gudstjeneste om Søndagen, dagligen holdes Morgens og Aftenben, som alle Studenterne maae bivaane. Foran Bygningerne er

*) Sr. P. Peterson, Conferensraad og Commandeur af Dannebrog, privatiserer nu her i Staden.

en stor med Træer beplantet Plads, som tjener Studenterne til Afbenyttelse. Der er omtrent 350 Studenter her, der for den største Deel boe og spise i Universitetsbygningerne; dog boe adskillige, der ingen Plads der kunne faae eller som ere anbefalede til Familier, i Privathuse. Iblandt Studenterne befinde sig for nærværende Tid en Søn af den nuværende Præsident J. Q. Adams, og Jerome Bonaparte, en legitim Søn af den forhenværende Konge af Westphalen af hans første Ægteskab med Miss Patterson i Baltimore, hvilket Ægteskab, som bekjendt, ifølge Napoleons Magtsprog blev ophævet. Alle Studenterne ere, ligesom paa de engelske Universiteter, underkastede en meget streng Disciplin. De danne et eget Compagni Frivillige, der blot bestaaer af Studenter. Bibliotheket, der er opstillet i 2 Sale, indeholder 18000 Bind. Universitetet har intet Observatorium, ikkun en liden botanisk Have, og dets videnskabelige Apparater ere kun ubetydelige.

(Fortsættes.)

J. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 25^{de} Juli 1840.

Forlagt af Understøttelses- = Selstabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- = Bogtrykker.

Brudstykker af en Reise gjennem Nord-
amerika i Aarene 1825 og 1826.

(Fortsættelse.)

Byens Mayor, Hr. Quincy, havde den Godhed at vise mig Stadens Fængsel. Dette Fængsel, der ligger paa en Landspidsse noget fra Boston, er for omtrent 20 Aar siden opført paa Staten Massachusetts Beføstning af Granit. Det bestaaer af en Hovedbygning, hvori Commandantens Bolig og Contoirer befinde sig tilligemed en Vagtsue, og af 2 Fleie, hvori Fangerne boe. Vagved Byg-

ningerne er en stor Gaard, hvor Fangernes forskjellige Værksteder ere. En hei Muur, der indeslutter Gaarden og er forsynet med Pallisader, har en Gang ovenpaa, der er besat med endeel Skildvagter baade Dag og Nat. Fangernes Hovedbeskjæftigelse bestaaer i at tilhugge og polere Granitblokke, der bruges til at bygge Huse af i Boston og i Omegnen. Enhver Fange, hvis Constitution tillader det, maa begynde sit Straffecursus med dette haarde Arbeide, og alt som han forbedrer sig, eller hvis han besidder andre Færdigheder, kommer han i et bedre Værksted. Som Steenhugger maa han hver Dag arbeide et bestemt Pensum; bliver han tilbage dermed eller leverer slet Arbeide, straffes han med eensomt Fængsel (solitary confinement); leverer han mere Arbeide, end der er ham foresat, faaer han Betaling for det, og denne Betaling, der opskrives, leveres ham til hans egen Disposition ved hans Løsladelse. De nye Fanger og de, der ikke opføre sig godt, have Klæder, der ere halvt blaa og halvt grønne; men naar de forbedre sig, tages denne affstikkende Dragt fra dem. I andre Værksteder arbeides der for Entreprenurer af Smedere, Dreiere, Bedkere o. fl. Andre igjen være uldne og Bomulds-Eier til Fangernes Befklædning. En Kobberstikker, der var indsat for Forsalskning

af engelske Nysskottlands Banknoter, havde et eget Værksted, hvor han stak ret smukke Landkaart. Fangerne sove fire sammen i en ret luftig Zelle, hver i sin egen Keie. Deres Næring bestaaer i Suppe og Rugbrød. Til Frokost faae de en Slags Bidding, der bestaaer af Meel og noget Syrop. Foruden den sædvanlige Gudstjeneste om Søndagen i deres Capel, have de daglig en Bedetime.

Fangernes Antal beleb sig den 30^{te} Septem-ber 1824 til 298, iblandt hvilke der var ikkun 3 Fruentimmer. Af disse 298 Fanger vare 54 sorte eller farvede Mennecker og 59 hvide Fremmede. 222 Fanger vare demte for Tyveri; 26 for at have forsøgt at udgive falsk Mønt; 16 for Indbrud; 7 for forsøgt Voldtægt; 6 for attenderet Mord; 5 for Ildpaasættelse; 11 for Falskneri og 5, hvori blandt de 3 Fruentimmer, for Røveri. — Af 1816 Forbrydere, som fra 1805 til 30^{te} September 1824 vare indsatte i Fængslet, vare 1103 udgaaede efter overstaaen Straffetid, 298 benaadede, 15 remte, 102 døde, altsaa tilbage 298. Af de efter overstaaen Straffetid udgaaede 1103 Fanger vare 213 anden Gang inddemte for nye Forbrydelsse.

Fangerne blive beskæftigede paa meget forskjellige Maader: 121 maatte tilhugge Steen, og

27 transportere dem; 30 vare Smedfere; 11 Berstenbindere; 8 Bævere; 6 Skomagere; 10 Skræddere o. s. v. De Gamle og Svage plukkede Bærk; 11 vare i Hospitalet; 10 i eensomt Fængsel og 3 vare betragtede som Invalider.

Udgifterne til dette Fængsel udgjorde ialt 57,622 Dollars, hvoraf 15,926 gik med til Administrations Omkostninger og de øvrige 41,696 Dollars til Fangernes Underholdning, til Næring, Klæder og Senge, Medicin o. s. v., fremdeles til Anskaffelsen af det nødvendige Materiale til Fangernes Arbejder.

Derimod beløb Indtægten for Fangernes Arbejder sig til 58,834 Dollars. Saaledes havde Fængslet ikke alene intet kostet Staten, men havde endogsaa afgivet til Staten en Indtægt af 1212 Dollars.

Alle disse Data grunde sig paa den Beretning, som Hr. Thomas Harris, Directeur (Warden) for Fængslet, offentlig har udgivet om Fængslets Tilstand i Aaret fra den 30^{te} September 1823 til 30^{te} September 1824.

Bostons Civil-Hospital er stiftet for omtrent 20 Aar siden ved frivillig Subskription; senere beriget ved Legater, underholdes det ved Renterne af Capitalerne og ved de Pensioner, som nogle

Syge betale. Bygningen bestaaer af 2 Etager, og er opført af Granit og ziret med 10 joniske Søiler, ligeledes af Granit. Administrationen af dette Hospital beserges, ligesom af de øvrige Bølgjørenheds Anstalter, gratis af Bostons meest ansæete Mænd, og denne Bestyrelse roses som overmaade god og tillige oekonomisk. Bygningen, der bestaaer af Kjælder og 2 Etager foruden Loft, kan modtage henimod 80 Syge af begge Kjen. Huset er afdeelt i 2 Dele, eet for hvert Kjen. Der var, da jeg besaae det, 56 Patienter, som bleve opvartede af 6 Gangkoner, der stode under en Oldfrues Opsyn, ligesom det Hele stod under Directionen af en Inspecteur, der tillige var Læge. De Syge, som betale 10 Dollars ugentligen, have hver sit Værelse og særskilt Opvartning; andre betale kun 3 Dollars om Ugen, og adskillige slet intet. Af disse Sidste ligge flere sammen i Sale, der dog ere meget lyse og have god Luft. De Syge sove i Senge af haardt Træ, der ere forsynede med gode Madratser og overmaade fiint Linned. Trapperne ere af Granit, Gulvet saavel paa Gangene som i Sale og Kamrene er af Brædder, der ere malede med Oliefarve. Jeg har besøgt mange Hospitaler, men endnu intet, hvori de Syge havde det saa beqvemt og passende indrettet, som her, og ikke et

eneste, hvori der herskede saadan en Reenlighed som i dette Hospital. I Kjælderetagen er Kjøkkenet, hvor Alt koges ved Damp, og Badskerhuset, der har samme Indretning som Marine-Hospitalet i Plymouth, nemlig Kammer ligesom Couliøser til at tørre det Badskede paa. I første Etage er der foruden nogle Sygeværelser, Sessionsværelser for Administrationen og et anatomisk Theater. I anden Etage er der foruden Sygeværelser Bolig for Oldfruen. Paa Loftet ere to store Vandreservoirer for Ildbrands Skyld; Vandet skaffes derop ved Hjælp af Pomper. Alle Værelserne opvarmes ved Rør, der gaae fra Ovne i Kjælderne.

Den 6^{te} August (1825) havde Hr. Quincy den Godhed at indbyde mig til at besøge de offentlige Skoler i Boston, som stode under hans Inspection. Med Glæde modtog jeg denne Indbydelse; thi i et Land, som dette, hvor Folket regjerer sig selv, læres uden Tvivl den herskende Mand bedst at kjende af Anstalterne for den offentlige Opdragelse. Foruden adskillige private Skoler gives der i Boston to offentlige Skoler: en Latinskole og en Realskole. Begge Skoler underholdes paa Stadens Bekostning; Drengene af enhver Klasse tilstedes Udgang og betale aldeles intet

derfor. *) Til Lærere har Man valgt dygtige unge Mennesker, der betales godt. Den første Lærer ved Realskolen har en Gage af 2,500 Dollars. Til Basis for Underviisningen i Latinskolen tjener Studiet af de gamle Sprog: Latin og Græsk. Ved Underviisningen heri øves de Unges Opmærksomhed, Dømmekraft og Sufommelse paa mangfoldige Maader. Da vi vare nærværende, fandt just Declameerøvelser Sted. En af Disciplene reciterede en Tale af et engelsk Parlaments Medlem for de irske Catholikers Emancipation, og det med en saa rigtig Diction, at Talen neppe kan være holdt bedre i Parlamentet. En anden reciterede en Tale, hvori udvikledes Fordelene ved den constitutionelle Regjering fremfor ved den absolute, og det ligeledes meget godt og tydeligt. Enhver Discipel faaer hver Dag, efter den større eller mindre udviste Flid, sit høiere eller lavere Nummer, der indføres i en Protokol; ved Maanedens Slutning bestemme disse Nummere Censurens Udfald.

*) Omkostningerne ved den offentlige Underviisning — med Undtagelse af den paa Harvard=Universitetet — bestrides ved en Skolekat, der er bevilget af Staten Massachusetts Repræsentanterne, og som er lignet paa enhver Statsborger.

I Realskolen læres de mathematiske og de physiske Videnskaber; Skolen havde et ret godt fysisk Cabinet. Da vi vare der, gaves arithmetisk Underviisning i een Klasse, og i en anden Klasse lærtes analytisk Geometri. I den arithmetiske Klasse blev Hovedregning drevet meget stærkt, og jeg maatte beundre den Hurtighed og Rigtighed, hvormed disse unge Mennesker opløste endog vanskelige Opgaver. I den høiere Klasse fremsatte Læreren et Spørgsmaal til Besvarelse, og i et Øieblik reiste alle de sig op, som troede at kunne besvare Spørgsmaalet; Læreren valgte da En af dem til at besvare det, og naar nu en anden troede, at der var noget urigtigt i hiins Svar, løstede han blot Armen i Beiret, uden at sige Noget, og gjorde da, paa Opfordring af Læreren, Rede for sine Bemærkninger.

(Fortsættes.)

Trykfeil i Nr. 29.

Side 231, Linie 3 fra neden Peterson læs: Pedersen.

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 1^{ste} August 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af en Reise gjennem Nord-
amerika i Aarene 1825 og 1826.

(Fortsættelse.)

Jeg glædede mig meget saavel over Lærernes venlige Bæsen imod Disciplene, som over disses beskedne, anstændige og utvungne Manerer. Drengene havde for det Meste kjenne Ansigtstræk og overhovedet opvakte Physiognomier, og de udviste, hvad jeg meget lagde Mærke til, stor Ærbødighed for deres Forældre og Lærere. Det Indtryk, som dette Skoles besøg havde gjort paa mig, var saa tilfredsstillende,

at jeg ikke kunde undlade, da jeg forlod disse Skoler, af Hjertet at lykønske Hr. Quincy til en saa lovende opvoksende Generation.

Efter næsten 2 Ugers meget behagelige Ophold i Boston, reiste jeg til Niagaras Vandfald. Paa denne Reise kom jeg til

U t i c a.

Denne By, der ligger paa høire Bred af Floden Mohawk, er en blomstrende Stad med omtrent 4,000 Indvaanere. I Aaret 1794 var et lidet Værtshuus den eneste Bolig i denne Egn, og nu, 1825, er Utica en af Staten Nyjorks meest blomstrende Stæder, hvor der stedsse bygges flere og flere Huse. I Sandhed! Man begynder her at beundre de store Fremskridt, som dette unge Land gjør i Culturen, og faaer ganske nye Ideer om Menneskets skabende og foretagende Mand. Byen har 2 Banke, 4 Kirker, et Akademi, store og velindrettede Butiker, en Boglade og et Bogtrykkeri. Foruden adskillige Værtshuse har den 3 store Gjæstgiversteder. I det største af disse, Shepherds hotel, fandt vi os meget tilfredse. Hotellet har over 70 Senge til de Reisende, og dette Antal er ofte endog utilstrækkeligt. Man erindrer sig ikke nogen Sommer at have havt saamange Reisende her som i denne,

især fra de sydlige Stater, hvor Heden er utaaalelig, og hvor der overhovedet om Sommeren hersker megen Eugdum. Paa et saadant amerikansk Gjæstgiversted er Alt yderst reentligt og forholdsviis billigt. Man kan regne en Dollars daglig for Kost og Logis for hver Person. Soveværelserne, der ere meget rummelige, ere forsynede med store og gode Senge, meget hvide og fine Lagener, samt med Servanter og øvrige Utensilier. Kl. 7 ringes der med en Klokke, da Man gjerne staaer op og klæder sig paa, hvor paa Man begiver sig ned i en Sal i Stuetagen. Der finder Man forskjellige Slags forfriskende og hjertestyrkende Drikkevarer. Her er ogsaa den første Opvarters Contoir, som besørger Regningerne. Værten er sædvanlig en gentleman, der spiser med de Reisende og fører Conversationen. Foruden en Forsal, hvor Man om Aftenen sætter sit Godtøi, og hvor Man om Morgenen derpaa finder det vel berstet igjen, er der flere aabenstaaende Værelser, hvor Man kan læse, skrive eller conversere. Men vil Man, især naar Man reiser med Damer, have sit eget Værelse, kan det ogsaa faaes, dog mod særskilt Betaling. En halv Time efter Morgensklokken lyder Frokostklokken. Man begiver sig da ind i Spisesalen, hvor Man finder et dækket Bord med Beusteg og forskjellige Retter af Fugle og Fiske,

foruden kogte Kartofler, der ere af en ganske fortrinlig Godhed. Opvarterne eller ogsaa paa mange Steder Pigerne ombære Kaffe og Thee. Ligesom Amerikanerne overhovedet ere meget stille Mennesker, saa gaaer det ogsaa meget stille af ved saadan en Frokost, der nydes i al Hurtighed. Omtrent Kl. 2 spises sædvanligt til Middag, og Kl. 7 om Aftenen ringes til Thevand. Bordet er da besat som til Frokosten, og desforuden med Ragouer og Bagværk. Ingen er nødt til at drikke Viin; paa Bordet staaer Vand og Brændeviin, der, blandet med hinanden, om Sommeren skal være den sundeste Drik. Enhver tager for sig af Retterne paa Bordet, hvad han synes, da der intet gaaer omkring. Man maa betjene sig af Borddugen, da der ingen Servietter findes. Man finder intet Selvtøi paa Bordet undtagen Skeerne. At give Drikkepenge bruges ikke, hvilket er meget godt.

Vestpoint Militairskole.

Den 14^{de} September 1825 om Formiddagen Kl. 10 gik jeg ombord paa Dampskibet Richmond, der dog først en Time efter lettede Anker. Kl. 11 om Aftenen landede vi ved Vestpoint, der ligger 96 (engelske) Mile fra Albany, paa høire Bred af Floden Hudson. Vi stege iland ved en Dvæl af

Træ, der var forsynet med et Vagthuus, hvor vi bleve examinerede*). Jeg fik siden at vide, at denne Control var bleven indført i Anledning af de Besøg, som aflagdes til Cadetterne. I det Huus, som er indrettet til at modtage Fremmede, blev der indrømmet mig og min Ven, Lieutenant Tromp fra Skibet Pallas, et lidet, men pænt Værelse. Bygningen tilhører Gouvernementet og er bestemt til Spisefale for Officererne og Cadetterne. Entreprenøren for Beværtningen er ved en Contract forpligtet til at holde flere Værelser med Senge i Beredskab til at modtage Cadetternes Slægtninge, og saaledes er dette Sted et Slags Gjæstgiversted.

Tidligt om Morgenen efter vor Ankomst aflagde vi vort Besøg hos Oberstlieutenant T h a y e r, Superintendenten ved Militairskolen, der modtog os meget venligt. I otte Aar har han forestaaet dette, under Jeffersons Præsidentskab 1802 stiftede, Institut, og givet det en ganske ny Indretning. Paa sine Reiser i Europa havde T h a y e r besøgt de franske Militairskoler og han havde bestræbt sig for at give Westpointskolen en Indretning liig med den ved den polytekniske Skole i Paris. Det vil imidlertid dog falde ham vanskeligt at gjøre denne Skole

*) hvilket ellers ikke finder Sted i de Forenede Stater.

til saa fuldkommen en Indretning som hiin i Paris, da han ikke vil kunne erholde i dette Land saadanne fortrinlige Profesorer, som de ved den polytekniske Skole. Cadetterne, hvis Antal kan stige til 250 men som ved sidste Examen kun bestod af 221, ere inddeelte i 4 Klasser. I en Alder, af 14 til 20 Aar antages Cadetterne, men de maae underkaste sig en Prøveexamen, forinden de antages, og endda tilbringe $\frac{1}{2}$ Aar paa Prøve. Efter 6 Maaneders Forløb examineres de unge Mennesker i de Videnskaber, som de i denne Tid have nydt Underviisning udi og iblandt hvilke Mathematiken er den vigtigste Underviisningsgjenstand. Ikkun de, der have staaet sig godt, forblive i Skolen; de andre sendes hjem til deres Familie.

Underviisningen meddeles Cadetterne gratis; de have endog hver en maanedlig Lønning af 8 Dollars af Gouvernementet. I Slutningen af Juni finder hvert Aar en offentlig Examen Sted, der afholdes af en af Statssecretairen i Krigsdepartementet udnævnt Commissjon. Denne Commissjon bestaaer af Stabsofficerer af Armeen og Marinen, fremdeles af Congressmedlemmer, enkelte Statsgouverneurer, Lærde og andre udmærkede Statsborgere. Efter denne Examens Udfald blive de bedste af dem, der have fuldendt deres Cursus, ansatte som

Officerer i Armeen; de, der have udmærket sig, kunne selv vælge Ansættelse i hvilket Corps, de vilde. De øvrige ansættes, enhver efter sine særegne Anlæg og Kundskaber, til Ingenieurer, Artillerister, Infanterister eller Marinere. Skulde endogsaa et eller andet af disse Corps have Antallet af Officerer fuldstændigt, ansættes de dog som overcomplete og med fuld Gage. Ved ovennævnte Examen opflyttes ogsaa de Cadetter, der have staaet sig godt, fra en lavere Klasse til en høiere. Navnene paa de 5 bedste Cadetter i hver Klasse bekendtgøres ei alene i Aviserne, men indrykkes endogsaa i den Militair-Calender, der hvert Aar udgives.

Cadetterne holdes meget strængt; de forlade Skolen ikkun som Officerer, hvorfor deres Læretid i Cadetcorpsset ogsaa kan anses som en practisk Skole for passiv Lydighed. Straffen bestaaer i Arrest, under hvilken Underviisningen dog paa ingen Maade afbrydes. Men i Tilfælde af, at en Cadet begaaer anden Gang samme Disciplinarforseelse, bliver han udviist af Skolen. Det samme skeer, naar han efter 2 offentlige Examen ikke har aflagt tilstrækkelig Prøve paa saadan Fremgang, at han kan opflyttes i en høiere Klasse.

Deres Sysselsættelse hele Dagen igjennem fra Daggryet til Solens Nedgang er ved et Reglement

meget nøie bestemt. Reveillen slaaes ved Dagens Frembrud og Appellen strax efter, og $\frac{1}{2}$ Time efter er Inspection, om Alt er i sin Orden. Kl. 7 om Morgenen er Frokosttiden og Kl. 1 spises til Middag (meget frugalt). Ved Solens Nedgang spises til Aften og strax efter lyder Appellen til at gaac op paa Værelserne. Kl. $9\frac{1}{2}$ gaaer Tappentregen og strax efter Appellen, Kl. 10 gives Signal til Lyslukningen og Etueinspectionen. Forresten er hele Dagen anvendt til Underviisning og Selvstudium, samt militaire Øvelser. Underviisnings Gjenstandene ere Ingenieurvidenskab, de mathematiske Videnskaber, Chemi, Mineralogi, naturlig og experimental Philosophi, Historie og de skjønne Videnskaber, Fransk og Tegning.

(Fortsættes)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 8^{de} August 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Brudstykker af en Reise gjennem Nordamerika i Aarene 1825 og 1826.

(Fortsættelse.)

Det var mig paafaldende, at de unge Mennesker maatte selv rede deres Senge, feie deres Bærelser og børste deres Klæder; dog turde de lade deres Fodtøi børste af Opvarterne og lade dem hente Brænde. Oberst Thayer troede, at for mange Opvartere vilde give Cadetterne lettere Leilighed til utilladelige Forbindelser uden for Huset uden Officerernes Vidende. Cadetterne ere inddeelte i 4 Com-

pagnier og beboe 2 store, 3 Etager høie, massive Bygninger. I den ældre Bygning boe 2 Cadetter sammen, men i den nyere 3. De have 2 Værelser: et Sovestue, hvor Madratserne om Aftenen udbredes paa Gulvet, og et Studerekammer. Cadetternes Uniform bestaaer i en graa Jakke med 3 Rader gule Knapper og besat med sorte Snore, samt i graa Pantalons om Vinteren, men hvide om Sommeren. Uagtet Skolens overordentlig sunde Beliggenhed, havde Cadetterne dog ikke noget sundt Udseende, hvilket ventelig hidrører af den liden Tid, de have til Forfriskning.

Efterat Oberst Thayer havde viist os sit rige Privatbibliothek, førte han os i Skolen. I en Klasse, hvor der examineredes i den beskrievende Geometri, demonstrerede nogle Cadetter et Par Problemer af denne Videnskab og besvarede de Spørgsmaale og Indvendinger, som Læreren, Professor Davies, gjorde dem, med stor Lethed og Rigtighed. I en anden Klasse hørte vi paa en physisk Forelæsning af Lieutenant Prescott.

Institutet har 4 Hovedbygninger. De to største tjene til Caserner for Cadetterne; i den tredie Bygning er Spisestuen og Gjæstgiveri, og i den fjerde er Kirken, et chemisk Laboratorium, det temmeligt betydelige Bibliothek med Kaartsamling og en Teg-

nesal, hvor der var adskillige af de bedste Tegninger af Cadetterne, samt en skøn Marmorbuste af Napoleon.

Foruden de omtalte Skolebygninger er der flere enkelte Huse med haver til Bolig for Officererne og Professorerne. Desforuden er der en stor Caserne af Træ beboet af et Artilleri-Compagni og nogle til Slaveri dømte Soldater, der bruges her til at sprænge Klipper.

Om Aftenen saae vi Cadetterne exercere. De danne en liden Bataillon af 4 Divisioner og commanderes af deres Officerer og de ældste Cadetter af første Klasse. De exercerede meget godt og jeg glædede mig ret over den gode Orden, der herskede. De have et eget Musikkorps, der betales af Gouvernementet og holdes for det bedste i de Forenede Stater. Men jeg for min Deel maa tilstaae, at saavel den engelske Militairmusik, selv den saa meget berømte engelske Gardes, som ogsaa den amerikanske staaer langt tilbage for Franskmændenes, Nederlændernes og Tydskernes Musik.

Mange af Cadetterne, der ikke ville tjene i Militairtjenesten som Officerer — til hvilken Tjeneste de kun ere forpligtede for eet Aar efter deres Demission fra Skolen — tjene som Civil-Ingeniører i de forskjellige Stater i Unionen, hvor de

gjøre megen Nytte. Alle Officeerpladse, saavel i Armeen som i Marinen, besættes nu med Cadetter fra Militairskolen; thi ved Regimenterne er der ingen Cadetter, og i Fredstider avancere aldrig Underofficerer til Officerer.

Det gjorde mig ondt, at jeg allerede tredie Dag efter vor Ankomst, den 19^{de} September 1815 maatte forlade det mig saa kjære Bestpoint. Jeg gik da om Formiddagen Kl. 11 ombord paa Dampskibet Franklin fra Albany og kom om Aftenen til

Nyork.

Den største Stad i de forenede Stater, der næsten har trukket al Landets Handel til sig, og for nærværende Tid (1825) har 170,000 Indvaanere. Jeg opholdt mig her til den 10^{de} October og var stedse sysselsat saavel paa en behagelig som nyttig Maade. Især tilbragte jeg nogle Aftener ret muntert i venskabeligt Selskab. I disse Selskaber, saavel Middags- som Aftenselskaber, lærte jeg at kjende stedse flere og flere interessante Mennecker, af forskellige Haandteringer og Stillinger.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Ex tract

af

andet Quartals Regnskab 1840,

for

det forenede Understøttelses, Selskab.

S n d t æ g t.		U d g i d t.	
	Ølter og Regn.	Ølter og Regn.	Ølter og Regn.
Rejselønning fra forrige Quartal, Stenancer iæregnet	1207 87	635 5	
A. Ugebladets ugentlige Indtægter 52 ^{de} Mårgang Nr. 14—26	691 94	1251	
B. Raans Udfælgning i andet Quartal			
C. Contingent for første og andet Quartal dette Aar	2009 58		
D. De overordentlige Medlemmers Contingent for dette Aar	42	20	
E. Stenter af Selskabets Capitaler:			
Øbler og Regn.			
af 100,000 Øbb. i forgl. Obligationer til 11 ^{te} Juni d. A. 2000 Øbb. = 8. af 3300 £ St. i Dampfængself 3 pct. Obligationer til 1 ^{ste} April d. A.	437 — 36 -	2437 36	
	Øbb. 6388 831906	Øbb. 831906	5

U d g i d t.		Ølter og Regn.		Ølter og Regn.	
	Ølter og Regn.	Ølter og Regn.	Ølter og Regn.	Ølter og Regn.	Ølter og Regn.
1. Pensioner for andet Quartal: til de fødselslige Pensionister	1045	44	25		
Pensionister for det 23 ^{ste} Regat					
Ditte for Caroline = Regat					
2. Fierente				50	
3. Raan til 4 Medlemmer				500	
4. Rindbens Succésations Galair for 1839	133 36	94 24			
5. Arsbis = Reie				30	
6. Det i første Quartal optagne Raan samt Stenter betalt med	3027 48				
7. En anvist Gjæld	25				
8. Sveende anviste Regninger	19 44				
9. Ugebladets Trykning med Øværir	168				
10. Rønninger				400	
Stenancer af udskede, ei endnu indfriele Døtteringer:					
Ø. og R. St. Ølter.					
for Raan	= 363 363 Øbb.				
for Contingent ...	209 - 36 f. = —				
Øalbo	1692 15	468 77			
	Øbb. 6388 831906	Øbb. 831906	5		

Kjøbenhavn den 30^{te} Juni 1840.

Overensfæmmede med den af Administrationen fæste Control.

Gentlev. G. Øphram. P. Friederich.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 15^{de} August 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Brudstykker af en Reise gjennem Nord-
amerika i Aarene 1825 og 1826.

(Fortsættelse.)

I de Huse, i hvilke jeg bivaanede disse Selskaber, herskede for det Meste en stor Pragt i Selvtøi, Porcellin og Krystal; der manglede ogsaa sjelden Noget af den skjønne Kunst. I Soireerne musiceredes der sædvanlig og dandsedes. I Middagselskaberne, der gjerne bestod af 20 til 30 Personer, var Conversationen mere Hovedsagen. Forresten er det Skif i Njyork, som paa alle de Steder, hvor der

herfter engelske Sæder, at Damerne ved Deserten staae op, men Herrerne blive siddende for at drikke. Damerne seer Man ikke igjen, og Enhver staaer op og gaaer sin Vej efter eget Behag. Opvartningen skeer for det Meste ved Negere eller Mulatter; har Man hvide Tjenestetyende, er det for det Meste Irælændere, da Amerikanerne selv have stor Modbydelighed for at tjene. Livreer seer Man slet ingen af; Tjenerne ere frakkeklædte. Alle Herskaber klage meget over den Uforskammethed og slette Betjening, som deres Domestikker gjøre sig skyldige i, da de tykkes sig ligesaa meget som deres Herskaber, og jeg saae daglig Exempler nok derpaa. Man seer en Mængde Negere og Mulatter, men de høre Alle til de laveste Folkklasser og ere for det Meste Haandværkere. I Staten Nyjork findes yderst faa Slaver, og disse faa blive alle, ifølge en af Staten tagen Beslutning, fri i Maaret 1827. Der er indrettet Skoler for Negerbørn, og disse smaa Skabninger ere ret lærenemme. Der gives ogsaa egne Kirker for Negerne, der tildeels høre til den engelske Kirke, men især dog til den methodistiske. En sort Geistlig, der er bleven dannet paa et episkopalt Seminarium, skal prædike meget godt. Imidlertid har Man dog her tillands stor Antipathi mod denne Mennefferace, der betragtes her som de indiske Parias. I Armeen

tjene de i det Heieste som Tambourer eller Musikantere, men aldrig som Soldater; ja! ei engang de Farvede antages til Soldater.

Efter en 3 Ugers Ophold i Nyjork reiste jeg den 10^{de} October (1825) til

Philadelphia.

En Dvæker, Hr. Baur, der staaer i Spidsen for adskillige offentlige Anstalter i Philadelphia, og til hvem jeg havde en anbefalelse, modtog mig meget venstabelig, endog med et "Du" efter Dvækerens Maneer. Han førte mig til det nye Straffefængsel, Penitentiari, der ligger uden for Byen, ved Bredden af Floden Schuylkill, nærved Trykværket, som forsyner alle Husene i Staden med Vand, endog op i de øverste Stager. Man vilde i Pensylvanien forsøge ganske at affkaffe Dødsstraffen og istedet derfor at indføre eensomt Fængsel paa Livstid, der hidtil kun blev brugt som en Huusstraf i Fængslerne. Ligeledes vilde Man heller ikke mere lade de Fanger, der vare dømt til strengt Arbeide, arbeide sammen i Værkstederne, men indspærre Enhver for sig og intet Arbeide give dem. Til den Ende indrettede Man en stor Gaard af en Kvadrats Figur, hvis Sider ere 650 Fod lange. Der er kun een Indgang, der gaaer igjennem en gothiske Byg-

ning, hvori Vetsjenternes Boliger, Contoirerne, Vagtstuerne og Sygestuerne skulle befinde sig. Midt i Gaarden kommer et rundt Taarn, bestemt til Opholdssted for Bevogterne, og fra dette Middelpunkt løbe i en divergerende Retning 6 Fleie med Zeller til Fangerne. I enhver Flei er en hvælvet Corridor, der gaaer fra den ene Ende af Fleien til den anden, og paa hver Side af Corridoren er der 19 Zeller, som have hver sin Udgang til den udvendige Side. Enhver Zelle har ud til Corridoren en liden Abning, der dog er lukket med en Jernder, som kun kan aabnes fra Corridoren af; igjennem denne Abning rækkes Fangen Mad og Drikke. Udenfor hver Zelle er en Gaard, 16 Fod lang og 7 Fod bred og omgiven med en 20 Fod høi Muur. Fra denne Gaard kommer Man ind i Zellen. I dette Gaardsrum have Fangerne Til- ladelse til at spadserere til visse bestemte Tider, naar Fangerne i de nærmeste Zeller ere indespærrede. Enhver Zelle er 8 Fod lang og 5 Fod bred; Indgangen er lav og smal, og er tillukket med en Dør og et Gitter uden for. Der er Brædegulv, og Loftet er en Hvælving, der gaaer skraa ned mod Gaardsrummet, for at Vandet kan have Aflob, og har et rundt Patentglas for at skaffe Lysning. I Muren er der, foruden smaa Abninger til at skaffe frisk

Luft, andre Nabninger til om Vinteren at indlade opvarmet Luft. Enhver Zelle har sin Retirade, der staaer i Forbindelse med et Hovedrør, der løber langs hen under Fleienes Corridor. Man var endnu ikke enig om, enten Man skulde give Fangerne Brise eller Røier til Sovested.

Jo vigtigere det store Spørgsmaal er, om det er godt og tilraadeligt ganske at affkaffe Dødsstraffen eller ei, desto mindre vil jeg indlade mig derpaa. Men jeg tør paastaae, at dette eensomme Fængsel, i hvilket Fangeren er berøvet al menneskelig Omgang, intet Arbeide har, ingen Bevægelse og næsten ingen frisk Luft, er en meget haardere Straf end Dødsstraffen. Ved Mangel af Bevægelse tabe Menneskene vist deres Sundhed; ved Mangel af Arbeide blive de afvante fra Arbeide og tabe deres tidligere erhvervede Arbeidsdygtighed, saa at de, naar de igjen træde ud i Verden, ere ubrugelige til Arbeide og maae da føre et elendigt Liv. De skulle heller ingen andre Bøger faae end Bibelen. Det forekommer mig derfor meget muligt, at denne totale Isolering maa virke meget skadeligt paa Fangernes Forstandskræfter og lede dem til fuldkommen Sløvhed eller Sværmeri. Jeg kunde heller ikke afholde mig fra at svare Hr. Baur, da han spurgte mig om min Mening, at dette Fængsels Indretning

erindrede mig om den spanske Inquisition's Fængsler saaledes som Florente beskriver dem. Hr. Baur bemærkede, at det blot var et Forsøg, om Dødsstraffen kunde affkaffes. Uden at tage Hensyn til Philanthropien ved dette Forsøg, er det ogsaa noget kostbart, thi Bygningsomkostningerne ved dette Fængsel anslaaes til 350,000 Dollars, og dets Underholdning vil tilforladelig koste Staten Pensylvanien en betydelig Sum hvert Aar. Ved Befordringen af den offentlige Velfærd skulde Man vel først tage Hensyn til de gode Statsborgere, og sege saa meget muligt at lette dem de Byrder, som trykke dem. Til disse Byrder hører ustridigen ogsaa, at de gode Statsborgere maa ernære de flette, der, enten til et affkrækkende Exempel for Andre eller for at gjere dem uskadelige, ere berøvede deres Frihed. Betragtede fra dette Synspunkt, maa det være Regjeringens Bestræbelse at indrette Straffeanstalterne saaledes, at de underholde sig selv. Har Man opnaaet dette Diemed, kan Man ogsaa — og det desto virksommere — beskæftige sig med Fangernes moralske Forbedring. En uafbrudt Beskæftigelse maatte vel være det sikreste Middel saavel til det ene som det andet Diemed's Opnaaelse. Kan Man bringe det til, at Fangen kan fortjene nogle Penge, deels til at forbedre sin Stilling i Fængslet

og deels til at have en liden Sum i Beholdning ved sin Udtrædelse af Fængslet, vil dette efter min Mening være bedre end alle philantropiske Forsøg.

I et eget Detentions Fængsel (County goal) sidde de Fanger, der endnu ere under Undersøgelse; dog sidde de sjelden længere end en Maaned, inden deres Dom eller Frifindelse finder Sted. De mandlige Fanger sidde i en Fløi for sig, og de qvindelige i den anden Fløi af Hovedbygningen. 8 Fanger have et fælleds Soveværelse, der har Bræddegulv, hvorpaa Fangerne ligge med et uldent Dække under sig og et over sig. Der herskede den største Reenlighed i hele Huset. Ved enhver Fløi er en Gaard, hvor Fangerne kunne bevæge sig, og i enhver Gaard er en bedækket Plads, hvorunder de arbeide. De mandlige Fanger plukke Hestehaar, og de qvindelige beskæftige sig med sædvanlige Haandarbeider for Fruentimmer. Endogsaa paa saadant et Sted viser sig den store Forskjel mellem Hvide og Sorte. De Sorte og Farvede tør ikke sidde paa den samme Bænk som de Hvide, men til venstre paa egne Bænke. I dette Fængsel er der ogsaa eensomme Fængsler, smaa mørke Huller, i hvilke der om Sommeren hersker en ulidelig Hede. I dem hensesættes de halstyrige Fanger saalænge, indtil de forbedre sig.

Iblandt Philadelphias milde Stiftelser besøgte jeg ogsaa tvende Huse ved Siden af hinanden, af hvilke det ene var et Baisenhuis, hvor der vare 90 Børn af begge Kjøen, og det andet en Stiftelse for trængende Enker. Begge Stiftelser staae under Bestyrelsen af en Commission af Damer — for det Meste Dvækere — hvilken Commission nogle Herrer tiltræde som Raadgivere.

Jeg besaae ogsaa det store, saa berømte Hospital, der er stiftet af Dvækere, som ogsaa bestyre det. Det har sin Oprindelse af frivillige Bidrag og Legater. Jeg fandt der den største Orden og Reenlighed. Der haves endog Equipager til Afbetjening for Reconvalescenterne.

(Fortsattes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 22^{de} August 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Brykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses = Selskabs Medlemmer, som i indværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes herved om, at Ansøgninger modtages fra den 16^{de} til den 30^{te} Septbr., alle Søguedage til Kl. 12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Bentzen, boende i St. Pedersstræde Nr. 116 første Sal, samt at enhver Ansøgning maa være bilagt, ikke alene med den Søgendes Lovbog, men ogsaa med et udfyldt og behørigt attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne, for at Ansøg-

ningen kan komme i Betragtning. Et saadant Schema kan forinden, ligeledes hver Søndag inden Kl. 12 Formiddag, imod Lovbogens Forevisning, afhentes fornævnte Sted, og bringes det derhos i Grindring, at ligesom ingen Pensionist kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige Ansøgninger ifølge Lovens 20^{de} §. blive undersøgte af de vedkommende Glasfers Repræsentanter, til Betænkningens Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, samt at urigtige Angivelser eller ufuldstændige Oplysninger ville efter Lovens 19^{de} §. bevirke Tilfidsættelse.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 22^{de} August 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Benzen.

Brudstykker af en Reise gjennem Nordamerika i Aarene 1825 og 1826.

(Fortsættelse.)

Efter at have opholdt mig en 2 Uger i Philadelphia og en 8 Dage i Baltimore, kom jeg den 2^{den} Novbr. (1825) til

Washington,

Sædet for de Forenede Staters Gouvernement. Jeg havde ikke gjort mig nogen stor Idee om denne Stad, men jeg fandt, hvad jeg saae, under min Forventning. Capitol staaer paa en Bakke og skal komme til at være i Midten af Staden; men for nærværende Tid er den kun omgiven af uanseelige Huse og af Marker, hvorpaa ligeledes smaa Huse ligge omstræede. Egnen er ellers ret smuk og har flere smukke Udsigter over den brede Flod Potomack.

Den Plan, hvorefter Washington skal anlægges, er colossal og vil neppe blive udført. Efter den kan Byen komme til at rumme en Million Indvaanere, medens den for nærværende Tid kun har 13,000. Som Hovedstad for en stor Stat, ligger den for nær Havet, hvilket Amerikanerne erfarede i den sidste Krig, da Englænderne 1814

indtoge Staden ved et Streifetog og opbrændte Capitol og Præsidentens Hus.

Capitolet er virkelig en imponerende Bygning; naar det engang bliver omgivet af andre smukke Bygninger, vil det frembringe en stor Effect. Det er opbygget af Marmor og har 3 Kupler, en stor over Hallen, der faaer sit Lys fra oven, og 2 mindee paa begge Fløiene. Paa den forreste Side, hvor Indgangen er gjennem en Portal af corinthiske Søiler, har Bygningen 3 Stager, men paa den bagerste Side, der vender ud til Præsidentens Palai og som er ziret med en Balkon af Søiler, er 4 Stager, da Terrainet, hvorpaa Capitolet er opført, skraaer nedad. En stor Sal indeholder det nuværende Bibliothek, bestaaende af 30,000 Bind, for det Meste af den forhenværende Præsident Jeffersons Bøger; det ældre Bibliothek blev opbrændt tilligemed Bygningen af Englænderne i Maret 1814. I Fløien tilhøire fra Indgangen er Senatets Forsamlingsfal med de dertil hørende Con- toirer og Præsidentens Contoir, samt en Sal til de Forenede Staters Høiesteret. Begge Sale have en halvcirkelformig Figur, i hvis Midte den Præs- siderendes Sæde er anbragt. Senatorernes Sæder ere stillede amphitheatralisk med et lidet Mahogni- bord foran hvert. I den anden Fløi af Capitolet

er Repræsentanternes Forsamlingsaal, ligeledes amphitheatralst og med de behørige Vorde. I denne Sal er der et Portrait i Lægemsstørrelse af General Lafayette. Fra Galleriet omkring den store Kuppel har Man en meget viid Udsigt.

Præsidentens Huus af hvidt Marmor ligger i en liden Have og har paa hvert Hjørne i nogen Afstand en mindre Bygning. Disse 4 Bygninger indeholde Contoirer for udenlandske Affairer, for det Indre, for Justitsen og for Krigsvæsenet saavel tillands som tilsees. Jeg var paa adskillige Galler i Washington, men traf aldrig der Præsidenten, Adams. Han modtager nemlig ingen Indbydelse; han modtager heller ikke fremmede Gesandter uden efter foregaaen Anmeldelse af Statssecretairen for de udenlandske Affairer. Han er ligeledes dispenseret fra at besvare de ham afslagte Visiter, hvorom han havde havt den Godhed allerede i Baltimore at lade mig underrette ved Hr. Sullivan.

Paa et Bal, som General Brown gav til Ære for en Artilleriofficeer i Anledning af hans Bryllup, vare de fleste Herrer, som jeg der traf, Officerer. Neppe gives der nogen Armee i Europa, der har et bedre sammensat Officeercorps, end den liden amerikanske Armee. Der bliver nemlig ingen der ansat som Officeer, uden han er en Mand af

Dannelse. Officererne tages ene og alene af Akademiet i Westpoint; ingen Underofficerer avancerer til Officerer. De fleste Underofficerer, som i Krigens Tid vare avancerede til Officerer, ere efterhaanden paa en god Maade bortfjernede fra Armeen. Saadan en Forholdsregel er i dette Land uomgængelig nødvendig, da her kun Mennesker af den laveste Klasse lade sig engagere som Soldater; uden en stor Afstand imellem Officerer og Subalterne (rank and-files*) kunde aldeles ingen Disciplin bestaae. Naar Man derfor træffer sammen med en ung Mand i Officeres Uniform, kan Man med Sikkerhed antage, at han i enhver Henseende kan forsvare en Plads i det bedste Selskab.

I Mobile i Lovisiana, hvor jeg ankom den 9^{de} Januar 1826, forundrede jeg mig høiligen over, at der i denne By, som kun har 5000 Indvaanere, hvoraf 1000 er Sorte, gives Spillehuse, som holdes af Franskmænd; ethvert Huus maa give Staden 1000 Dollars aarligen for Tilladelsen. Man fortalte mig, at de anseeligste Kjøbmænd besøgte disse Huse, ikke for selv at spille, men for at kontrollere deres Commis og tillige for at see, om Haandværkere eller Detailhandlerne spillede, for derefter at bestemme den Credit, som de pleiede at give disse

*) Alle i Geled staaende Militære under Officerer.

Folk. Jeg besøgte to af disse Spillehuse, der til-
 lige ere Kaffeuse, for at see, hvorledes det gik til
 der. I det ene var der to Rouletteborde i to sær-
 skilte Værelser, og i det andet, der var mindre, et
 Roulette og et Pharaobord. Der laa kun Sølv og
 Banknoter af forskjellig Værdi, dog ingen høiere
 end 20 Dollars, og de fleste Pointeurs vovede ikke
 over 1 Dollar ad Gangen. Et Par unge Menne-
 sker tabte alt, hvad de havde hos sig, og gebærdede
 sig ynkeligt, da de vare udplyndrede. Udskillige af
 Pointeurerne syntes at være Landmænd, som havde
 bragt deres Mais og Bomuld tiltorvs, og nu bort-
 spillede deres Indtægt. Der sad ogsaa nogle simple,
 halvdrufne Matroser ved et af Spillebordene. I
 begge Husene fandt vi Selskabet der temmeligt slet,
 hvorfor ogsaa vor Nysgjerrighed var snart tilfreds-
 stillet. Man haabede ogsaa, at Legislaturen vilde
 forbyde disse Slags Huse. Forresten ere de ellers
 gode Steder til at hværve Folk til Marinen og
 Armeen.

I Ny-Orleans, hvor jeg ankom den 21^{de}
 Januar 1826, traf jeg ogsaa flere Steder Roulet-
 og Pharaoborde. Det var just i Carnevalstiden,
 at jeg var i Ny-Orleans; derfor afverlede Dineer
 Soireer, Skuespil, Maskerader og andre Forlystelser
 ideligen med hverandre. Søndagen feires ikke her

med den pedantiske Strengthed som i Norden: Boutikerne staae aabne og paa Gaderne synges der og spilles paa Gvitar. I Nyjork eller Philadelphia vilde Man for Saadant blive arresteret. *)

I den Gade, hvor jeg boede, var der to Etablissemens, som jeg harmede mig inderligen over, nemlig: to Boutiker, hvor Man solgte Negere. Disse ulykkelige Skabninger af begge Kjen stode eller sadde den hele Dag i eller uden for Boutikerne for at vise sig og oppebie Kjøbere. Det er rædsomt, hvorledes Slaveriet virker tilbage paa de Hvides Character, idet det gjør dem røae og ufølsomme.

*) Nogle Steder, fortæller Forfatteren et andet Sted, spærres Gaderne under Gudstjenesten med Jernkæder for at forhindre Vogntjorsel. K.

(Fortsættes.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 29^{de} August 1840.

Forlagt af Understøttelses- Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets- Bogtrykker.

Brudstykker af en Reise gjennem Nord-
amerika i Aarene 1825 og 1826.

(Fortsættelse.)

Til Subskriptionsballerne, der kun besøges af godt Selskab og holdes 2 Gange om Ugen paa det franske Theater, havde Commissarierne havt den Godhed at indbyde mig. Det første af disse Baller var ikke meget talrigt besøgt, men de fleste Damer vare meget smukke og havde en meget god fransk Tournüre; deres Paaklædning var yderst elegant og efter nyeste Parisermode. De dansede

i det Hele fortræffeligt og gjorde deres franske Læremester al Ære. Iøvrigt skal Dands og noget Musik udgjøre Hovedgjenstanden for Creolerindernes Dannelse. Det være imidlertid som det vil: men en Fremmed, som kommer her, ikke for at tage sig en Rone, vil vel finde de elskværdige Creolerinder, hvoraf dette Selskab bestod, mere behagelige end hine stive Snerper, der holde det for usømmeligt at valtse, men ikke finde nogen Ansted i hele Timer at spadserere tete a tete med en ung Herre. De herværende Herrer derimod stode langt tilbage i Elegants for Damerne. De bleve heller ikke længe paa Ballet, men begave sig til et saa kaldet Quar-teronsbal, hvor de morede sig bedre og ikke behøvede at genere sig. Heraf kom det sig, at der snart blev mange flere Damer paa Ballet end Herrer, og at mange Damer maatte sidde over. Man dandsede sædvanligt 2 Contradans og een Valtz og hvilede neppe 3 Minutter imellem Dandsene. Negere og Farvede udførte Musikken og det ret godt.

Entreen til et Maskebal koster 1 Dollar. Da jeg anden Gang besøgte et saadant, lod det dog til, at der var mange Fribilletter; Man sagde mig ogsaa, at Selskabet var meget blandet. De uma-fferede Damer af godt Selskab sadde i Vindues For- dybningerne noget høiere end Salen, ligesom i Bal-

coner. Der var nogle Caractermasker, men ingen af Betydenhed. To Gange opstod der Slagsmaal, der begyndte inde i Salen med Dreffigen, og som endte i Forsalen med Puf og Sparken med Foden, uden at Man bemærkede noget Politii.

Den samme Aften fandt et saakaldet Qvarteronsbal Sted. Som bekjendt er en Qvarteron et Barn af en Mestize og en hvid Fader, ligesom en Mestize igjen er et Barn af en Mulatinde og en hvid Fader. Qvarteronnerne ere næsten ganske hvide, saa at Man paa Hudens næsten ikke kan skjælnes dem fra de Hvide; ja mangen Qvarteronne har en hvidere Hud end mangen stolt Creolerinde. Snarere kan Man kjende dem paa deres sorte Haar og Dine, omendskjøndt der ogsaa gives ganske blonde Qvarterons og Qvarteronner. Ægteffaber imellem Hvide og Farvede ere ifølge Statens Love forbudne. Da nu Qvarteronner paa deres Side ogsaa see ned med Foragt paa Negere og Mulatter og ikke ville blande sig med dem, er der intet tilbage for dem end at blive de Hvides saakaldte Veninder. Qvarteronner betragte en saadan Forbindelse som et Ægteffab og indgaae samme ikke anderledes end ved formelig Contract, ifølge hvilken Bennen maa udbetale en bestemt Sum til Qvarteronnens Fader eller Moder. Qvarteronnes bære da ogsaa deres

Vens Navn og vise, som Man forsikkrede mig, meget mere Troskab i denne Forbindelse end mangel i Kirken viet Dame. Mange af disse Piger have arvet deres Forældre eller Venner og besidde da en ret fjen Formue. Deres Stilling i Samfundet er alligevel meget underordnet; de tør ikke kjøre i Vogn paa Gaderne, og kun, naar det er mørkt, kjøre deres Venner dem i deres egne Vogne paa Val. I Nærværelsen af hvide Damer tør de ikke sætte sig og uden deres særdeles Tilladelse tør de ikke engang komme i samme Værelse. De Hvide have Ret til at lade en saadan Ulykkelig for en Besskyldning, som de med 2 Vidner kunne bevise, pidske som en Slave inde. Men mange af disse Piger have nydt en meget omhyggeligere Opdragelse end mangel Hvid; de vise sædvanligen mere Anstand og Sædelighed end disse, og de gjere deres Venner ofte langt lykkeligere end de hvide Damer gjere deres Vegtetsæller. Og dog tale de hvide Damer stedse med den største Foragt, ja endog med Forbittrelse, om disse ulykkelige og undertrykte Skabninger. Den høie Adel i den gamle Verdens monarkiske Stater kan ikke tale stoltere, mere anmassende og nedværdigende om deres ringere Medmennesker end Greolerinderne i en af den liberale Unions lovpriste frie Stater tale om Quateronnes. Paa Grund af dette mislige For-

hold, hvori disse Sidste staae, sender derfor ogsaa mangen riig Fader i dette Land sine Døttre af dette Slags til Frankrig; og her finde disse Piger med deres gode Opdragelse og deres Formue ingen Banffelighed i at indtage en hæderlig Plads i Selskabet. Til et saa kaldet Quarteronsbal indbydes forresten kun farvede Damer, derimod ingen farvede Herrer, men blot hvide. For at gjøre disse Baller gentile, er Entreen ansat til det Dobbelte, nemlig 2 Dollars, saa at blot Herrer af det bedre Selskab lade sig see der.

Da nu en Fremmed maa see Alt, for at lære at kjende de Mennekers Sæder, Skikke og Fordomme, iblandt hvilke han opholder sig, modtog jeg gjerne nogle Herrer's Tilbud at besøge saadant et Bal. Og jeg maae tilstaae: jeg fandt dette Bal meget decentere end Maskeballet. De farvede Damer vare under deres Medres Opsigt; de vare meget godt og elegant paaklædte og de opførte sig med megen Ansand og stor Beskedenhed. Man dansede ogsaa Contradandse og Balsler, og nogle Damer dansede fortræffeligt. Imidlertid opholdt jeg mig ikke længe, for ei at forspilde hele min Reputation i Nys Orleans, men vendte tilbage til Maskeballet, og tog mig vel ivare for at fortælle de hvide Damer, hvor jeg havde været, da jeg ellers vilde have

været sikker paa for Fremtiden at blive meget koldt modtaget af disse Damer. Men jeg kunde ikke afholde mig fra at anstille Sammenligninger, og disse faldt paa ingen Maade ud til Fordeel for det hvide Val. Netop som jeg igjen traadte ind, fandt et Slagsmaal Sted.

Næsten dagligen seer Man Exempler paa, hvor nederdrægtigt Negerne behandles her (Nyorleans). Jeg vil blot anføre et Optrin, hvorover jeg paa det Inderligste harmedes. I det Hotel, hvor jeg logerede, var en ung virginisk Slavinde Tjenestepige, en stille, reenlig, opmærksom og meget ordentlig Person. En Franskmand, en Handelsfuldmægtig fra Montpellier, — hvis Navn jeg beklager ikke at kunne infamere ved at offentliggjøre det — logerede ogsaa i Hotellet. En Morgen tidlig raabte han efter Vand til at vadske sig med. Da han ikke strax fik Vandet, gik han ned ad Trappen, hvor han mødte den stakkels Pige, der just havde en anden Beskjæftigelse. Strax gav han sig til med knyttet Haand at slaae hende i Ansigtet, saa at hun kom stærkt til at bløde. Den ulykkelige Skabning, oprørt over denne uværdige Behandling, satte sig til Modværge og greb Franskmanden om Halsen. Han raadte om Hjælp, men ingen kom. Han rev sig da løs og ilede op paa sit Værelse, hvor han

pakkede sine Sager sammen og vilde forlade Huset. Da nu vor Bertinde, Madame Herriès, erfarede dette, begif hun, for at tilfredsstille den Egerende, den Nederdrægtighed at lade den stakkels Pige give 26 Slag af en tyk Læderrem, og hun drev Grusomheden saa vidt, at hun tvang Pigen's Kjæreste, en ung Negerslave, som tjente i Huset, at tildele hans Brud disse 26 Slag. Franskmændene, ikke tilfreds hermed, gif til Byens Mairi, hvor han klagede over Pigen, lod hende arresteres af to Politibetjente og endnu een Gang vidskes der.

Efter et Ophold af en 9 Uger forlod jeg endelig den 26^{de} Marts (1826) Ny Orleans med de stærkeste Følelser af Taknemmelighed mod dens Indvaanere, der havde modtaget mig saa venligen og gjort mig denne Vinter saa overmaade behagelig. De egentlige Creoler ere i det Hele et ret hjerteligt Folkeslag, og de Personer, i hvem jeg her fandt mindst Behag, vare Amerikanerne, som for det Meste kun ere komne hertil for at skrabe Penge sammen. Tydskerne i Louisiana staae desto værre endog under Irlænderne. De ere for det Meste et dovent Folkeslag, der ikke udmærker sig ved Sædelighed og er meget forskjelligt fra deres Landsmænd i Pensylvanien, der staae i almindelig Agtelse for deres Flid og Sædelighed, og som fortjene denne Agtelse.

Siden min Landing i Boston den 26^{de} Juli f. A. (1825) indtil min Ankomst til Nyorleans havde jeg gennemreist en Strækning af 4275 engelske Mile. Jeg tiltraadte nu igjen en meget lang Reise. Jeg havde til Hensigt at seile opad Mississipi til St. Louis, derfra at vende tilbage igjennem Staterne Illinois, Indiana og Ohio til Pittsburg og derpaa igjennem Pensylvanien over Philadelphia at begive mig til Nyjork, hvorfra jeg vilde indsfibe mig til Europa.

(Slutningen følger.)

F. C. Kielsen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 5^{te} September 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Brudstykker af en Reise gjennem Nord-
amerika i Aarene 1825 og 1826.

(Slutning.)

(Den 9^{de} Juni 1826 ankom Hertugen til Njyork, og efter et Ophold af en Uges Tid indskibede han sig paa et Dampskib for at vende tilbage til Europa. Under dette hans andet Ophold i Njyork, besaa han paany adskillige offentlige Indretninger, som han allerede under sit første Ophold havde besøgt. Jeg tillader mig endnu til Slutning at meddele et Par af disse hans Beskrivelser R.)

Institutet for unge Forbrydere (house of refuge for juvenile offenders) ligger uden for Byen. Det er bestemt for saadanne Børn, der af Tribunalerne ere dømte til Fængselsstraf, og som Man tager bort fra Fængslerne for at forbedre og opdrage dem. Have de forbedret sig og faaet nogen Opdragelse, anbringes de enten hos Landmænd som Arbejdere, eller, hvis Man troer at de endnu fremdeles trænge til streng Opsigt, ansættes de som Matroser ved Marinen. Pigerne anbringer Man paa Landet som Tjenestepiger. Det indeholdt 93 Forbrydere af begge Kjen, hvoraf dog kun 23 vare Piger. En saadan Anstalt er vistnok særdeles hensigtsmæssig; thi Børn, der deels af onde Tilbøieligheder, deels formedelst deres Forældres Slethed og deels ved slet Selskab ere komne paa Afveie, blive i saadanne Anstalter bragte tilbage fra Afveiene paa den rette Wei, medens de i andre Lande indespærres i offentlige Fængsler med gamle Forbrydere, der endnu mere eller aldeles fordærve de Unges Character.

Det for Drengene bestemte Huus var nu (1826) bleven færdigt, tildeels ved deres egen Hjælp som Haandlangere, og det var nu beboet af dem. De vare nu ogsaa beskæftigede med at hjælpe til at opføre et Huus for Pigerne, parallelt med det

første. Enhver af Drengene sover i sin Zelle paa et Stykke Seildug, som de befæste til 4 Pinde og udspænde. Disse Zeller ere anlagte i 2 Rader, (den ene ovenover den anden), paa den ene Sidevæg af 2 lange Sale, der tjene til Skolesale; en Trappe fører op til den øverste Række, uden for hvilken der befinder sig et Gallerie. Alle Drengene ere beskæftigede: enten med at modtage Underviisning eller med et eller andet Haandværk. De ere Skræddere, Skomagere, Bøvere, Suedkere og Kurvemagere. Jeg saa her en Maskine til at danne Soller og Hæle. Man havde skarpe Jern, dannede efter den Form, som Sollen eller Hælen skulde have; disse Jern sætter Man ovenpaa et Par over hinanden lagte vaade Skind og bringer dem derpaa under en Jernpresse, som trykker til ved en Zvingel. De Dreng, der udmærke sig ved Flid og god Opsørsel, opflyttes i 1^{te} Klasse og bære til Udmærkelse paa venstre Arm en Messingplade med Indskrift: 1^{te} Klasse. De derimod, som have forsøgt at løbe bort, have en Kjæde med en tung Jernfugle om Foden. Drengenes Forblivelse i dette Institut beroer paa Commissairernes Bestemmelse; de kunne beholdes der indtil deres 21^{de} Aar.

For at vise mig Drengene, gav Directoren et Signal med en Pibe, hvorpaa de rangerede sig i et

Geled efter deres Hvide. Paa den høire Flei stode adskillige store og stærke Dreng, iblandt hvilke der var en syttenaarig Dreng, der saae ret godt ud og som jeg allerede forrige Aar havde bemærket. Han fungerede der som Underlærer og Skriver. Hans Familie havde ladet ham indsætte paa Grund af hans uimodstaaelige Gang til at stjæle, imod hvilken hverken Formaninger eller legemlige Straffe havde udrettet Noget. Paa den venstre Flei saae jeg et Par smaa Dreng paa 7 Aar, der ogsaa allerede havde begyndt at stjæle. I en særskilt Bog indføres Enhvers Biographi, og siden holdes der en Journal over deres Opførsel, tildømte Straffe o. s. v. Directoren viste mig nogle af disse Biographier; i psykologisk Henseende ere de særdeles mærkværdige. De fleste Dreng forledes til Tyveri af større Dreng, som formedelst denne Forbrydelse have siddet i Straffeanstalten (penitentiary) eller i Statsfængslet (State prison). Det første kaldte Directoren et Gymnasium og det andet et Universitet for Tyve. Af Biographierne seer Man ogsaa paa det Tydeligste Nytten af dette Institut for unge Forbrydere; Man seer, hvor meget der udrettes, naar Man forekommer Uddannelsen af Forbrydelsen. Denne Anstalt er vistnok et virksomt Middel til at forbedre Moraliteten i den lavere Folkeklasse. Mær-

keligt er det ellers, at Pigerne ere vanskeligere at holde i Orden end Drengene, og at de i det Hele ere mere for-
dærvede end Drengene. De fleste af dem ere blevne
forsørte som ni eller tiaarige Børn. De beskæftiges
foruden med Underviisning med qvindelige Arbeider.

Hr. Eddy, en gammel ærværdig Dvæker, der staaer i Spidsen for Bestyrelsen af Hospitalerne, Velgjerenheds- og Straffeanstalterne, viste mig det ligeledes ved Subskription stiftede og vedligeholdte Institut for forældreløse Børn. Huset, hvori der be-
finder sig 100 Børn af begge Kjen, har en meget
sund Beliggenhed; alle Stuerne ere rummelige og
luftige, og Børnene sove i Sale med 12 Senge
i hver. Børnene faae Underviisning i Skrivning,
Læsning og Regning, især i Hovedregning, og
anbringes, naar de ere 12 Aar gamle, hos ret-
skafne Forpagtere paa Landet. Adskillige af Drengene vare meget stærke i Hovedregning, og opløste med stor Lethed og Præcision Opgaverne, f. Ex. hvormeget er 320 multipliceret med 340, og hvor mange Dage er der i 3 Aar, 7 Maaneder og 21 Dage? Underviisnings Methoden er, ligesom i Institutet for unge Forbrydere, den lancasterste. Dvækere staae for det Meste i Spidsen for dette Institut.

F. C. Kielsen.

Smaaafortællinger efter det Svenske.

1. Malmøboeren.

I Efteraaret 1829 — fortæller Forfatteren — begyndte, som bekjendt, Vinteren meget tidligt. Allerede den 13^{de} November var Vandet tillagt, og inden Maanedens Ende kunde Man gaae over Isen fra Malmø til Saltholmen. Smugleriet begyndte derfor stærkt at komme i Flor, og hver Nat foer Bønderne fra de Byer, der ligge i Nærheden af Stranden, i deres lette Slæder over Isen med dansk Brændeviin, Colonialvarer og smaa Manufactur-artikler. Min Stilling som Soldbetjent paabød mig den største Narvaagenhed; men kun sjeldent lykkedes det at faae fat paa dem. Naar det kneb, kastede de Alting ud af Slæden, og vi havde da kun Valget mellem at gribe Personen og lade Byttet fare, eller at bemøgtige os dette Sidste og lade Personen undslippe. Jeg veed ikke, hvad Læserens Samvittighed i dette Tilfælde vilde have raadet ham: hvad mig og mine Colleger angik, maa jeg tilstaae, at Barmhertigheden altid fik Overhaand hos os, saa ingen fattig Landsmand for den Sags Skyld skal bande os i Malmø Slaveri.

Frosten vedvarede til henimod Julen. Der havde imidlertid dannet sig store Baager i Isen,

hvor Vænder og andre Søfugle opholdt sig i stor Mængde, og Mange, saavel fra Malmø som fra det ligeover for liggende Kjøbenhavn, morede sig med den farlige Jagt derefter. Ogsaa jeg tog undertiden Deel deri, da jeg saaledes kunde forene mine Embedspligter med min Fornøielse. Om Natten patruillerede jeg paa Isen langs med Strandbredderne, hvor den endnu var fuldkommen sikker, og ved Dagbrækningen vovede jeg mig længere ud, for at træffe Vænderne, der gjerne ved denne Tid pleie at hæve sig, for at flyve fra den ene Nabning i Isen til den anden.

Dette var ogsaa Tilfældet mellem den 23^{de} og 24^{de} December. Jeg gik ud om Aftenen, efterat have ladet min Væsse med de sædvanlige Andehagl og forsynet mig med en Skydetaske, der for Øieblikket ikke indeholdt Andet end sex Stykker vel indpakket Emerrebred og en lille Flaske med Rum, men som jeg haabede næste Formiddag at skulle bringe tilbage igjen, fyldt med fede Vænder til Juleaften. Mine Smaabørn sagde mig God Nat og smuttede ind i Sovestuen, fulde af Længsel efter den næste Aften, der ogsaa hos os pleiede at aabne disse kjære Skabninger et lille Blik ind i Paradiis, og min Kone advarede mig kun endnu, at jeg ikke skulde vove mig for langt ud. — Ak! jeg tænkte

ikke, hvilke kummerfulde Dage der skulde forsvinde, inden jeg saae Noget af dem igjen! —

Det var en skarp, gjennemtrængende Kulde og fuldkomment stjernerklart. Da jeg var kommen omtrent tusinde Skridt fra Land herte jeg Hovslagene af en Hest og den pibende Lyd, hvormed en Slæde glider hen over Isen. Det var en Bondeslæde, der ilede ad Saltholmen til. Jeg besluttede at affkjære den Tilbageveien og fulgte derfor langsomt i dens Spor; jeg vidste, at man for ikke at forfeile Veien, gjerne pleiede at kjøre tilbage i samme Retning. Genimod Midnat reiste en stærk Vind sig, ledsaget af en tæt Taage, der paa et Qvarteer indhyllede Alt omkring mig i et uigjennemtrængeligt Mørke. Det var neppe muligt at see et Skridt foran sig, og ingen Stjerne einedes. Under disse Omstændigheder var det eneste Rigtige at lægge sig ned, uden at gjøre et Skridt hverken fremad eller tilbage. Taagen maatte dog engang fordele sig, og i Dunkelheden var det let at falde i een af de mange Baager, som Strømningen ude paa Dybet havde sfaaret sig.

(Fortsættes.)

C. H. Bisby.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 12^{te} September 1840.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets = Bogtrykker.

Smaaforetællinger efter det Svenske.

1. Malmøboeren.

(Fortsættelse.)

Saaledes blev det omsider Dag. Men Taagen fordeelte sig ikke. Det blæste en rygende Storm; men den syntes kun at fortætte Mørket. En Frygt begyndte at opstaae hos mig, at Isen maaskee endogsaa kunde brække op derved. Jeg søgte derfor ad lige Linie tilbage til Vand og haabede, naar jeg bestandig fulgte een Retning, at naae enten den danske eller den svenske Kyst. Men formodentligen har

jeg, som gjerne pleier at stee i lignende Tilfælde, gaaet rundt i en Cirkel; thi ud paa Eftermiddagen befandt jeg mig igjen paa et Sted, som jeg tydeligen gjenkjendte fra om Morgenen. En Slæde var forulykket i en Vaage, og Stumperne drev omkring oven paa Vandet. Da jeg heraf mærkede, at jeg den hele lange Dag igjennem ikke var kommen af Stedet, og derhos begyndte frygteligen at plages baade af Hunger og Tørst, blev jeg inderlig mismodig; og var der nu kommen en Smuglerslæde, vilde jeg visseligen have holdt den for en Engel fra Himmelen og skulde vel have vogtet mig for at indgyde den Frygt. Imidlertid har Ængstelse for den Fare, som er forbunden med en Reise over Isen under saadanne Omstændigheder, formodentlig holdt dem tilbage, og Ratten udbredte sig anden Gang over Himmelen, uden at jeg havde seet andre levende Væsener end nogle Bildænder, som tause flei op, naar jeg nærmede mig Vaagerne, og af hvilke jeg efterhaanden — meest i den Tanke, at mit Skud kunde hidlokke andre Jægere — havde fældet saa mange, at min Jagttaske var ganske fuld. Da det var bleven fuldkomment mørkt, lagde jeg den ned paa Isen, satte mig paa den, og overgav mig med merk Resignation i min Skæbne.

Pludselig hørte jeg et Knald som af det stær-
 keste Kanonstød. Jeg foer op i den glade Tanke,
 at jeg maaskee befandt mig i Nærheden af det dan-
 ske Batteri Trekroner, der ligger i Sundet, en 3
 til 4 Mile fra Malmø, og speidede efter Glintet af
 Kanonerne. Men snart paafulgte et endnu stærkere
 Skrald og med Forfærdelse bemærkede jeg min Feil-
 tagelse. Der gaaer nemlig, som bekjendt, en
 voldsom Strøm gjennem hele Sundet, og Vand-
 standen er derfor snart heiere, snart lavere. Ind-
 træffer nu den lavere Vandstand om Vinteren, sæn-
 ker Isen sig med sin uhyre Bægt ned mod Vandet,
 og naar den ikke har Elasticitet nok til længere at
 give efter, brister den med en uhyre Bragen. Det
 samme skeer, naar Vandet hæver sig og saaledes
 ikke længere kan rummes under det snævre Dække.
 Rimeligviis har dette været Tilfældet den ovennævnte
 Nat. Stormen, der blæste fra Syd, har drevet
 Vandet fra den endnu aabne Østersø op imellem
 Snævringen af de svenske og danske Kyster og der-
 ved efterhaanden sprængt Iisdækket. De første
 Knald fulgtes snart af flere, hvis Betydning jeg
 kun altfor vel kjendte. Imidlertid forsvandt Taagen
 og Himlen blev atter klar. I det Fjerne sinede jeg
 flere Lys, som i een eller anden stor By, og sluttede
 deraf, at jeg maatte befinde mig i Nærheden af

Landet. Jeg anstrængte nu alle mine Kræfter og ilede saa hurtigt som muligt hen derimod. Men paa engang led et Knald, ledsaget af en længe vedholdende Bragen ligesom Torden, tæt ved mig: den faste Grund under mig begyndte at vakle, og paa eengang saae jeg tæt foran mine Fødder Velgen skummende at trænge sig igjennem Klesten. Et Dieblif endnu, og Klesten havde udvidet sig til et Stræde paa flere Favne. Jeg saae mig adskilt fra Landet og udsat for at drive paa et Iisstykke ud i Rattedgattet, for at omkomme af Hunger og Kulde, ifald Isen ikke tidligere opleste sig og beredte mig min Grav i Dybet.

Kun altfor snart begyndte min Frygt at gaae i Opfyldelse. Stormen havde oplest hele Sundets Overflade i en Mængde større eller mindre Iisflader, der nu begyndte at drive med Vinden og at svømme ned mod Kronborgpynten. Ogsaa det Stykke, paa hvilket jeg befandt mig, fulgte med Strømmen. Ved indbyrdes Sammenstød brækkedes Iisfladerne i flere Dele og bleve bestandig mindre og mindre. Jeg forsøgte at springe over fra det ene til det andet, for at naae en Deel, der endnu var landfast; og da Natten var stjerneklar, saa jeg tydeligen kunde see Lysene paa begge Sider af Sundet, kunde jeg ikke tage Feil af Retningen. Nær havde imidlertid dette

Forsøg kostet mig Livet. Guden svigtede mig ved et Spring: jeg styrtede ned imellem tvende Jisstykker: og havde ikke min Vesse lagt sig tværs over Nabningen og holdt mig oppe, saa jeg kunde klattre op paa den modsatte Side, vilde det have været ude med mig.

Ved Dagens Frembrud befandt jeg mig allerede ude af Sundet. Paa min høire Haand skimtede jeg Kullens blaalige Fjeld; og bag mig til venstre laae det hvide Fyr paa Sjællands nordlige Kyst. Endnu bestandig nærrede jeg det Haab at blive bemærket fra Kysterne; men forgjeves. Ved Faldet i Vandet var mit Krudt bleven vaadt og vilde ikke fænge. Jeg kunde altsaa ikke engang ved Skydning hendsrage Opmærksomheden paa mig. Den stærke Kulde gjorde, at Klæderne i Ordets bogstavelige Forstand frøs sammen og dannede et stivt Pantser rundt omkring mig. I fire og tyve Timer havde jeg Intet nydt. Jeg skar Hovedet af en Bildand, for at suges Blodet; men ogsaa denne var stivfrosen. Op paa Formiddagen begyndte Sneen at falde i tætte Flokker og berøvede mig den sidste Udsigt til at blive bemærket. Snart var Jisfladen bedækket med et hvidt Tæppe. Vinden lagde sig, og da Solen kort efter brød frem, havde den det usædvanlige Syn af en Jisbjørn paa et svømmende Jisfjeld midt i Rattetgattet. Robinson i sin Klædning af

ugarvede Samaffind kan ikke have taget sig forunderligere ud end jeg i min tykke Kalmukschenille, hvor de lange Haar stivnede af Is og Enee.

Udmattet af saamange Besværligheder, saae jeg mig omsider ikke mere istand til at modstaae Sønnen, skjøndt jeg vel vidste, hvor farlig den under saadanne Omstændigheder kunde blive, og der var al Sandsynlighed for, at den vilde blive min sidste. Jeg sukede endnu sagte ved mig selv min Hustrues og mine Børns Navne, bad Gud holde sin Haand over dem, og lagde mig derpaa ned paa Isen, med Hovedet støttet til min Jægertaske. I de saae Dieblig, der gik forud, inden jeg faldt i Søvn, var jeg omtrent tilmode som en Soldat, der staaer foran det Piquet, der skal skyde ham: han veed, at han om saae Minutter ikke mere skal være til, men gjør desuagtet intet Forsøg paa at undflye, fordi Umuligheden deraf er ham indlysende. Saaledes vidste jeg ogsaa, at jeg gav mig selv Døden, naar jeg lagde mig til at sove, men kunde dog ikke imodstaae Trangen dertil, fordi jeg indsaae, at jeg ogsaa uden at sove maatte blive Dødens Bytte.

Imidlertid var det dog ikke Guds Villie, at jeg skulde dee denne Gang. Jeg vaagnede igjen; og da jeg var kommen til Besindelse nok for at kunne skjælnes mine Omgivelser, befandt jeg mig i en snæver

Kahyt liggende indhyllet i uldne Matrosklæder i en Sængekoie. En Jungmand stod hos og gned mig uophørligen med et Tæppe; men saasuart jeg begyndte at røre mig, kaldte han paa Kaptainen, der ønskede mig til Lykke med min Redning og bed mig drikke et Glas opvarmet Rødvijn med Sukker, der hurtigt gjengav mig mine Kræfter.

Jeg erfarede nu, at jeg befandt mig ombord paa en Koffardimand fra Kjøbenhavn, der gik til Hull i Engelland med Sædevarer. Denne Stads fordum saa blomstrende Handelsstand er nemlig nu sjunken saa dybt, at dens Befolk maae være glade, naar de kunne finde Beskjæftigelse endogsaa ved den farligste Fart. Mange Skibe ligge derfor, selv om Vinteren, tillastede for at kunne affeile, naar mildt Veir en enkelt Dag tillader det, og uagtet maaskee Isen først saa Timer i Forveien er brudt op. Paa Grund af Værs Tidens Farlighed lønnes de naturligtviis rigeligere end ellers, og saaledes sætte de deres Liv i Bove for at vinde Midlerne til et tarveligt Op- hold. Ombord paa et saadant Skib, der havde ligget indefrosen ved Helsingør og først samme Dag var seilet ud, var det, at jeg befandt mig. Omsorg for Skibet havde budet Kaptainen at være særdeles agtpaagivende paa de store Isblokke, der endnu bestandig svemmede omkring og som var stærke nok til

at knuse det imellem sig, hvis det uheldigviis skulde blive indesluttet af dem. Da han rettede sin Rikkert mod den Iisflade, paa hvilken jeg rimeligviis nys var falden i Søvn, blev han først opmærksom paa Bøssen, der kastede et blankt Skjær fra sig i Solens Straaler, og opdagede snart derefter et sovende eller dødt Menneske. Til Lykke var det en menneskefjærlig Mand — som for det meste alle danske Søfolk —, og han kunde ikke seile forbi, uden først at undersøge, hvorvidt jeg maaskee endnu stod til at redde. Han lod derfor et Par Matroser kaste sig i en Baad og roe hen til mig. De havde Møie nok med at komme hen til mig; thi de torde ikke roe hen til Iisblokken forfra, for at den ikke skulde støde deres Baad istykker, men i det de forsøgte at lande fra den modsatte Side, gled den hvert Dieblig fra dem, indtil det endelig lykkedes Gen af dem ved et hurtigt Spring at slippe op paa den. Han holdt Baaden derpaa fast ved en Tougende, indtil hans Kammerat var fulgt ham, og ved forenede Kræfter halede de den nu gandske op paa Isen. Efterat have overbeviist sig om, at der endnu var Liv i mig, bare de mig hen i Baaden, skjed den derpaa ud igjen i Vandet og bragte mig ombord paa Skibet, hvor jeg, som ovenanfært, ved den gode Kaptaens Bestræbelser snart blev heldbredet.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 19^{de} September 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Smaafortællinger efter det Svenske.

1. Malmøboeren.

(Fortsættelse.)

Gjerne havde jeg ønsket, at han havde anlebet enten Gothenborg eller en af de sydlige norske Havne; men da Narstiden bed ham at fortsætte sin Reise med største Skyndsomhed, maatte jeg opgive mit Haab om, at dette kunde lade sig gjere. Saalænge vi vare i Kattegattet og indtil vi havde passeret Kap Lindesnæs var Vinden gunstig. Men nu begyndte den igjen at rase med største Voldsomhed.

I otte Dage kastedes vi om mellem Skummet paa Velgetoppene, uden til Slutningen at vide, hvor vi befandt os. Dog formodede Kaptainen, at vi vare drevne betydeligt imod Nordvest og sandsynligviis befandt os i Nærheden af Færøerne, der tilhøre Kongen af Danmark. Dette bekræftedes ogsaa den sidste Dag. Thi da vi, efterat Masterne vare brækkede og Seilene for største Delen bortførte af Stormen, omsider havde den Trøst at see Vinden lægge sig, einede vi denne lange Række af sorte, nøgne Fjelde, hvor tallose Faareskotte — der have givet Derne Navn — selv om Vinteren fandt rigelig Næring i de Møsser, som beklæde dem.

Vi løb i ind den eneste Havn, der er paa Derne, ved en By, som fører det prægtige Navn: Thors Havn. Embedsmændene i Byen, saavelsom overhovedet Indbyggerne, viste sig meget gjæstfrie, og havde gjerne hjulpet os, om de havde kunnet. Men der voxer ikke saa meget Træ paa disse Øer, at Man kan skjære sig en Spadsere stok deraf, end sige til at hugge en Mast af: og hos Ingen af de Handlende fandtes Roget, som kunde bruges dertil. Man gjorde os det derfor begribeligt, at vi maatte vente indtil Foraaret, da de danske Skibe gjerne pleiede at medbringe deslige. Og saa nødigt vi endog vilde — navnlig jeg — maatte vi dog saameget mere

finde os veri, som ingen af Indbyggerne selv eiede noget Skib. Handelen maa nemlig alene drives for Kongelig dansk Regning, og Ingen af de Indfødte tør selv eie noget Fartoi eller drive nogen Handel paa sin egen Haand, men Alting maa saavel sælges til de Kongelige Fartøier, som kjøbes af dem. Smidlertid lod Indvaanerne til at være vel tilfredse hermed; og det bedste Beviis derpaa er, at Smugleri er aldeles ubekjendt mellem dem.

Blandt de behagelige Grindringer fra dette forresten sørgelige Ophold maa jeg nævne Præsten i Thorshavn, en ung Mand, som alligevel næsten var forgudet i sin Menighed. Hans patriarchalske Sæder, i Forbindelse med, at han var gift med en indfødt Færinginde, gjorde ham saa særdeles skikket til at leve mellem disse Folk, at det har gjort mig virkelig ondt at erfare, at han saa Nar efter er kaldt tilbage til sit Fædreneland for at beklæde et af de større geistlige Embeder. Hans milde og forstandige Tiltale dæmpede den Utaalmodighed, hvoraf mit Sind uophørligen var bestormet; og den Gjæstfrihed, hvormed han indbød mig at komme til sig, saa ofte jeg fandt Lyst, bidrog meget til at fordrive mig Vinterens Kjedsomhed. En Hovedfest i hans Familie, ved hvilken han gjerne indbød alle Fremmede i Thorshavn saavelsom Enhver, med hvem han

stod i nærmere Forbindelse, indtraf just, medens jeg opholdt mig der. Det var nemlig hans Moders Fødselsdag, som tillige var den danske Konges Fødselsdag. Viser, som vare forfattede af ham selv, bleve affjungne, og Skaaler udbragte med en Jubel og Jnderlighed, der ligemeget vidnede om hans særlige Kjærlighed og om, hvor høit Kongen var afholdt, selv mellem disse fjerne Øboere. Naar jeg sammenlignede den Enthusiasme, med hvilken han omtaltes mellem disse, med den Kulde og Eigegyldighed, som jeg oftere har bemærket hos mine nærmere Gjenboere paa den anden Side af Sundet, der dog dagligen vare Vidner til hans Hjertensgodhed og virkelige Stræben efter Retfærdighed, maatte jeg uvilkaarligen mindes Ordene: "en Prophet er mindst agtet mellem sine Nærmeste."

Endelig ankom de saa længselsfuldt forventede danske Handelsffibe. Ved deres Hjælp blev min brave Kaptain snart sat istand til at kunne fortsætte sin Reise. Men da jeg kunde vente hurtigere at komme tilbage til mit Hjem, naar jeg reiste med de sidst ankomne Skibe, der efter et Ophold af neppe fjorten Dage indtogte Retourladning, end naar jeg fulgte med ham omkring ad Engeland, sagde jeg ham med et rørt Hjerte Farvel, og begav mig om-

bord til Kaptain Rauberg, der ogsaa efter en Seilads af elleve Dage bragte mig tilbage til Sundet.

Med hvilke Følelser jeg nu paany gjennemseilede det Farvand, som jeg for fem Maaneder siden havde befaret paa en saa eventyrlig Maade, behøver jeg ikke at sige. De grønne Kyster smilede saa venligt til mig, som om de vilde sige: "Du kan da nok begribe, at det var Epeg altsammen!" Og naar jeg saae Velgerne rulle saa let hen under Kjelen, kunde jeg neppe fatte, at min Fod havde traadt paa deres Ryg og at jeg, ligesom Petrus, var vandret hen over dem.

Sos en Bekjendt i Kjøbenhavn erfarede jeg, hvorledes det var gaaet min Familie. Man havde almindeligen anseet mig for død og ladet anstille de omhyggeligste Undersøgelser, for at finde mit Liig, som man ventede, skulde ligge opskullet eet eller andet Sted ved Strandbredden. Men da alle Eftersegelser havde været forgjeves, havde Man troet, at jeg var opædt af Uhyrerne i Havet. Min Post var allerede for tre Maaneder siden besat med en anden, og min Kone levede med mine to Smaabørn af en Pension, der vel, paa Grund af at jeg ansaaes for omkommen i Udførelsen af min Embedspligt var falden rigeligere ud end sædvanligt, men som dog paalagde hende de største Indskrænkninger. Sun

boede i et lille Huus udenfor Sønderporten, som jeg ret godt kjendte, da det tidligere havde været beboet af en gammel pensioneret Toldskriver, der herte til min daglige Dmgang, og var endnu bestandig yderst nedslagen over min Vortgang.

Paa Toldboden i Kjøbenhavn tog jeg en Færgesbaad, der hurtigen bragte mig over Sundet. Snart vinede jeg Spiret paa den ærværdige Domskirke. Det var allerede Aften, da jeg steg i Land. Ved Foreviisningen af mit Toldtegn lod man mig uhindret passere, uden nærmere at undersøge min Person, og jeg forebyggede saaledes, at ikke Rygtet om min Tilbagekomst skulde udbrede sig, førend jeg endnu havde havt den Glæde at omfavne min Kone og mine Børn.

Stille listede jeg mig gjennem Haugen. Deren til den lille Haugestue stod aaben. Jeg hørte paa Stemmen, at min Kone og mine Børn vare derinde; men de havde endnu ikke tændt Lys. Min lille Søn sagde til Moderen: "iaar faacr jeg da ingen Ting" til min Geburtsdag. Fader pleiede altid at have "saadanne rare Præsenter til mig; men det var end" "da det Samme, naar han bare selv vilde komme "igjen!" — "Veed du ikke nok," sagde den lille Pige, der allerede havde begyndt at gaae i Skole, "at naar Man er død, kan Man ikke mere komme

"tilbage. Men vi kan nok komme til de Døde; og
 "naar vi ere gode Værn, sender vor Herre ogsaa
 "engang Bud efter os, og saa kommer vi igjen baade
 "til Fader og til Bedstefader og til alle gode Men-
 "nesker." — "Si stille!" herte jeg min Kone sige,
 og det var, som om jeg fornam en sagte Sulken.
 Det er en forunderlig Spænding, hvori Man er,
 naar Man føler sig istand til at forskaffe Andre en
 stor og uventet Glæde. Man vil forege den ved
 Overraskelse; Man vil fryde sig ved deres Studsen;
 Man vil selv være Vidne til det Indtryk, som den
 gjer paa dem, og derfor ikke overlade Andre at være
 Overbringere af Budskabet derom. Det kunde
 synes grusomt at lade dem, som Man elsker, eet
 eneste Dieblik længer end nødvendigt vente efter det,
 eller at udsætte Meddelelsen af den Trøst, som Man
 har at forkynde; men Man føler alligevel stor Lyst
 dertil. Man qvæger sig ordentlig ved Synet af
 deres Bedrøvelse, i salig Bevidsthed om, at det staaer
 i vor Magt siebliffeligen at vende den til Glæde.
 Og paa den anden Side vil Man ikke heller give
 dem Glæden paa eengang; Man vil lade dem nippe til
 Bægeret, inden de temme det, for at de ret maae
 smage dets Sedme; Man vil vække hos dem en
 Nælse om deres Lykke og lade denne gradviis stige
 til Himelighed og Sandsynlighed for dem, inden

Man omsider giver dem den fuldkomne Visshed, for at Man saa meget længere kan glæde sig i deres Glæde.

Saaledes stod jeg tæt udenfor Haugebøeren og trykkede mig op under en Jasmin, der dannede et Slags Halvtag over den. Ved Siden var et Vindue ind til Stuen. Gandske sagte bankede jeg derpaa. Min Hustru gjenkjendte min Banken; thi jeg pleiede altid at banke paa Dørren paa en særegen Maade, der var aftalt imellem os, for at hun allerede inden hun lukkede op, kunde vide, at det var mig: det var en Idee fra vor første Kjærligheds Tid af. Og saa Børnene vare vante dertil.

(Fortsættes.)

G. H. Wisby.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 26^{de} September 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Andreas Seidelin.

Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Smaafortællinger efter det Svenske.

1. Malmøboeren.

(Slutning.)

Da jeg nu gandske sagte bankede paa Vinduet, herte jeg min Kone at springe op med et Udraab, der lød ligesom: "Gud!" Den lille Pige sagde: "Moder! det var ligesom Fader bankede!" Men da Alting forblev stille, troede hun, at det havde været Vinden, der bevægede Jasminbuskene henimod Ruderne paa den ovenanførte Maade. Nu flappede jeg gandske tydelig i Hænderne, saaledes

som jeg pleiede at gjøre, naar jeg legede Skjul med mine Børn mellem Buskene i Haven og vilde give dem tilkjende, hvor jeg var at finde, for at de ikke skulde lede for længe efter mig. Begge Børnene styrtede henimod Døren og raabte: "jo! det er bestemt Fader!" Jeg var imidlertid smuttet bag om Busken og stod skjult for dem. Lidt længere henne var et lille Vysthuus; saa sagte som muligt listede jeg mig derhen; men de havde imidlertid hørt, at der var Noget, som rørte sig. "Der er Nogen i Haven!" raabte min Dreng høit: "kom og lad os see! det er bestemt Fader!" — "O Nei!" sagde min Hustru: "Lad være, Børn! Fader kan ikke mere komme til os; der er vel sagtens en Hund eller Kat, der løber mellem Buskene." Jeg var imidlertid sluppen ind i Vysthuset og klappede her endnu tydeligere i Haanden. Nu vidste min Hustru selv ikke længere, hvad hun skulde tænke. For første Gang faldt Muligheden af, at jeg dog maaskee ikke var omkommen, hende ind. Grindringen om, at mit Liig ikke var funden, kastede et oplysende Glimt i hendes Sjæl, og hun var nu selv den første, der løb henimod Vysthuset. I første Dieblig havde jeg i Sinde at smutte bort endnu en Gang, for at fortsætte Legen; men da jeg saae hende i hendes sorte Kjole komme ilende hen ad Gangen, og tænkte mig

hendes blege, lidende Ansigt endnu vædet af Taarer for mig, kunde jeg ikke flytte mig af Stedet. Jeg bred ud i en saa voldsom Gulken, at hun kunde høre mig, førend hun endnu saae mig, og raabte: "Gud! Karl! er det Dig?" men førend jeg endnu kunde svare, laae hun allerede i mine Arme og vore Taarer blandedes, uden at Noget af os endnu længe kunde tale. Børnene vare imidlertid komne hen til os. De klyngede sig op ad mig, og deres Spørgsmaal om: "hvor jeg havde været saa længe?" — og "hvorfra jeg nu kom?" bragte mig endelig til Besindelse om, at jeg skyldte mine Kjære en Fortælling om mine ustandne Farer og min underfulde Frelse.

Saaledes omslynget af dem, at jeg neppe kunde gaae, begave vi os tilbage til Haugestuen og den hele Aften forsvandt under gjensidige Fortællinger om, hvad vi paa begge Sider havde lidt. Hovedindholdet af begge Dele er allerede Læserne bekjendt. Her har jeg kun endnu at tilføie, at mit Embede vel var bortgivet og ingen anden Post af lignende Beskaffenhed for Dieblicket ledig. Men da Dyrigheden erfarede, at jeg endnu var i Live, lod den mig uopholdeligen udbetale min Løn for hele den forløbne Tid. Den tilskrev ogsaa den danske Dyrighed om den Kaptain, som frelste mig, og det

har været mig en Glæde at erfare, at saavel han som de Matroser, der bjergede mig, ere blevne belønnede derfor.

Den Tid, jeg havde tilbragt paa Isen, havde imidlertid efterladt sig en Svækkelse i mit Legeme, der ikke tillod noget anstrængende Arbeide. Paa Forestilling herom, behagede det Hans Majestæt vor ædeltsindede Konge, at lade mig ansætte som Soldkassierer i den samme By, hvor jeg hidtil havde boet, og jeg har saaledes opnaaet et langt beqvemmere og fordeelagtigere Embede end tilforn. Forsynet har ogsaa her vendt det Onde til det Gode. Med Taknemmelighed mindes jeg det. Men aldrig seer jeg de blaae Bølger rulle mellem Stranden og Saltholmen, uden at tænke paa mine udstandne Farer: og aldrig mere fristes jeg til at gaae paa Jagt ude mellem Baagerne, om end mine Venner nok saa livligt fortælle om alle de Under, som der er.

2. Besøget paa Takkehoved Fyr.

Det var en luun Sommeraften i Maret 183 — at Herren paa Hegnæs*) med sin Frue og to halvorne Børn, der ledsagedes af deres Gouvernante, gik tidligere end sædvanlig til Sengs, for den næste

*) En Herregaard tæt ved Kullen, nogle Mile nordlig for Helsingør.

Morgen ved Solens første Straaler at gjøre en længe aftalt Seiltour over Søen til den lige overfor liggende danske Kyst, hvis venlige Fisserleier, rundt omgivne af dunkle Skove, ofte havde tildraget sig deres Opmærksomhed. Da Selskabet næste Dag samledes ved den rummelige Storbaad, forenede sig med dem en dansk Rejsende, der havde opholdt sig nogle Dage mellem Fjeldene, for at studere disses eiendommelige Flora, og som nu udbad sig Tillsættelse til at benytte den uventede bequemme Leilighed. Det tilstoddes ham med Fornøielse, saa meget mere som han var en dannet og vakker Mand af et behageligt Udvortes og lovede at være Selskabet til Tjeneste med sin Veiledning paa den fremmede Kyst.

Den Luftning, der altid pleier at reise sig om Morgenen, forsvandt snart, og Man var endnu ikke kommen en halv Miil fra Land, før det allerede blev blikstille. Baaden var vel stor til at roe, og heller ikke havde man forsynet sig med det dertil fornødne Mandskab. Imidlertid var intet andet Middel tilbage, og de tvende Fiskere, som ledsagede Selskabet, anstrængte deres Kræfter paa en saare meisommelig Maade, medens Baaden dog kun langsomt nærmede sig de modsatte Bredder. Den unge og smukke Gouvernante syntes i Særdeleshed at blive utaalmodig; thi det var hendes Fødsel, til

hvilken Man seilede, og hun kunde ikke hurtig nok faae Fødderne paa dens Grund. Danskeren sympathiserede med hende. "Seer De den hvide Plet der langt borte," sagde hun til ham: "det er Kirken i den By, hvor min Fader boer!" — "Seer De de mørke Skove hist til Venstre," gjentog han; "det er Hellebeks Skove og Hammermøllen. Der har jeg glædet mig mangen en Pindsfest, naar Omegnens Bønder samlede med Honoratiores fra Helsingør til en laudlig Fest." De fælleds Grin- dringer droge dem nærmere til hinanden. Aldrig sluttes et fortroligt og venkfabeligt Vaand lettere og hurtigere, end naar Landsmænd mødes i det Fremmede.

Børnene sad stille i Vaaden. Deres over- givne Munterhed i den første halve Time gjorde snart Plads for Solustens udeblivelige Følger. De bleve dødsige og hensank i Slummer under et Seil, som en af Fisserne bredte over dem bag i Vaaden. Herren røg sin Cigar, medens Fruen strikkede paa en Silkestrømpe. Gensformigt arbej- dede Vaaden sig frem i Lummervarmen, og det var Middag, før Man omsider naaede Pjynten ved Rakke- hoved, hvor den danske Regjering til Bedste for de Søfarende har ladet opføre to hvide Fyrtaarne, som kunne sees tyve Mile ud i Søen, og ansat en In-

specteur, som skal vaage over, at deres Gld aldrig sluffes.

Strandbredden hæver sig paa dette Sted meget høit, skjøndt kun ringe i Forhold til det ligeoverfor liggende Kullafjeld. Men imellem den egentlige Kyst og Bølgerne er et Vælte paa vel henved 50 Skridt, belagt med en Masse af store, meer eller mindre rundslebne Stene. Deels have Bølgerne i Martusinder skvulpet op derimod og ført stedse nye Forraad fra Dybet, deels have de løsnet Jordmassen, hvori Stenene engang laae adspredte, skyllet Dyndet med sig men efterladt de tungere Dele, og saaledes lidt efter lidt dannet en Dæmning, der i Fasthed langt overgaaer enhver anden.

Baaden kunde ikke lægge tæt til Landet, og medens den ene Fisser støttede den med en Nare, maatte den anden, der havde Vandstøvler paa af halvanden Alens Længde, bære Passagererne i Land. Fruen og Børnene vare de første; siden fulgte Herren og den danske Fremmede. Gouvernanten blev sidst tilbage, for at udlevere Provianten, der var fordeelt i forskjellige Kurve og Smaapakker. Den Fremmede syntes ivrig beskjæftiget med at hjælpe Børnene, der imellem Tangen og Gruset ledte efter Muuslingskaller; men med stjaalne Diekast bevogtede han det Dieblif, da ogsaa Landsmandinden

blev baaren i Vand, og som et Lyn var han tilstede for at hjælpe hende at bære Pakkerne til et Sted, hvor de kunde indtage nogle Forfriskninger. Et ondt Tegn forekom det ham at være, at det Første, som hun rakte ham, var en Kurv; men det halvskadefro Smil, hvormed hun gjorde dette, trøstede ham igjen; thi det røbede ligesom en hemmelig Overeensstemmelse mellem deres Tanker. Fiskeren fulgte efter med de tungere Pakker og hele Toget bevægede sig langsomt op gjennem en dyb Huulvei, der i tidligere Dage synes udskaaet af voldsomme Regnskyl og nu benyttet som en steil Fodsti op igjennem Skrænten.

(Fortsættes.)

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 3^{die} October 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Smaafortællinger efter det Svenske.

2. Besøget paa Nakkehoved Fyr.

(Fortsættelse.)

Man var underrettet om, at Fyrinspecteuren, der var bekjendt som en overordentlig gjæstfri Mand, gjerne overlod sit Huus og sin Hauge til Afbenyttelse, naar Fremmede besøgte dette Punkt for at nyde den skionne Udsigt. Den Danske, som heed Reefeld, bekræftede det for dem, og fik i Commission at foredrage ham Selskabets Dnske.

Da han lukkede Porten op til Gaardsrummet, opleftede en talrig Flok Jagthunde, som vare inde

sluttede deris en frygtelig Gjøen og stimlede sammen om ham. Men da Instinctet sagde dem, at ogsaa han var bevandret i den ædle Jagtkunst, og han tilraabte dem nogle Ord i det derved brugelige Sprog, forvandledes deres Gjøen til en glad Hylen, og deres Logren sagde ham, at de ventede, at hans Ankomst skulde give deres egen jagtelskende Herre Anledning til at befrie dem af Fængselet. Han rev sig imidlertid løs fra deres Omfavnelse og spurgte en Pige, der traadte frem i Gaarddøren, om Hr. Inspecteuren var hjemme. Hun svarede ja, men tilføiede, at han for Diebliffet var gaaet ud, og bad Selskabet imidlertid at træde ind i Haven. Hun ventede, at han strax skulde være der igjen.

Denne Have fortjener i Sandhed at kaldes et Kunstværk. Anlagt oppe paa Toppen af en steil Høi, udsat for alle Vinde, og med et sandigt, ufrugtbart Jordsmon, er den desuagtet ved Gierens utrættelige Flid forvandlet til et frodigt lille Paradis. Tæt beklippede og for Diet uigjennemtrængelige Hækker, for det Meste af Hyern, omgive den paa alle Sider med deres grønne Bægge og forskaane for det triste Syn af de nøgne Hedemarker, der ellers vilde mede Diet. Egnende Hækker gjen-nemkrydse den paa forskellige Maader og danne labyrinthiske Gange, hvori Man neppe veed at

finde sig tilrette, skjendt Haven i sig selv ikke er ret stor. Paa aabne Pladse er anlagt smagfulde Blomsterpartier, hvor de nyeste og udsøgteste Sorter prange i en Fuldendthed, som Man sjældent seer dem hos Handelsgartneren. Ethvert Beed er omgivet med en ophøiet Indfatning af eensformede Steen og belagt med frugtbarere Jord, hentet fra langt bortliggende Steder. Over alle Gange breder sig et Tæppe af det hvideste og smukkeste Græs saa tæt, at ikke et Græsstraa eller en Ukrudsplante vil være at opdage. Paa eet Sted afbrydes Hækken pludselig og man staaer for en stor Dam, som det er ubegribeligt, hvorledes Man har kunnet anlægge paa Toppen af en Hei. Den er deelt i to Dele. I Midten af den forreste staaer et Slags chinessisk Tempel. Det danner Bolig og Rede for to tamme Euaner. I den anden ere lignende Foranstaltninger trufne til Bedste for en Flok vilde Gjæs, som befinde sig saa vel der, at de have glemt at søge deres Frihed igjen. Paa et andet Sted aabner sig Indgangen til en tæt hvælvet, skyggesfuld Løvsal, hvor der staaer et Bord og en Række Træstole, beredt til at modtage de Fremmede, som maaskee kunde ønske i dens Kjælighed at nyde nogle medbragte Forfriskninger. Og atter paa et tredie Sted fører Gangen ved en sagte Bøining op paa det høieste Punkt i Haven, hvor

Man nyder et i Sandhed overraskende Skue. Man staaer pludselig ved Randen af den steile Fjeldvæg, paa hvilken Haven er anlagt, og kaster Blikket ud over det brusende, urolige Rattedgat. Det gjør et besynderligt Indtryk, naar Man saaledes fra den stille, venlige Have, der henrykker Sønderne i en rolig Dal, paa eengang træder ud for den store, mægtige Natur, der, selv i det mildeste Veir, dog med Steien vælter Havets Belger op mod Strandbredden. Paa det nævnte Sted har Gieren opreist en høi Flagstang, hvorfra han ved heitidelige Leiligheder lader det røde Kors i hvid Grund vaie, ligesom der ogsaa er anlagt et Batteri med 9 Smaa-kanoner, hvorfra hans Venner salutes, naar de besøge ham.

Fra dette Punkt slynger sig en Sti, saa bred, at tvende Personer mageligt kunne gaae ved Siden af hinanden, med en svag Sænkning, langs Fjeldvæggen i en betydelig Strækning. Paa enkelte Steder seer Man over sit Hoved den høie Banke, hvori Stien er indgravet som et mægtigt Trappetrin; og paa andre Steder aabne Bussene sig og Man skuer ud over Stranden, hvis Larmen iøvrigt uophørligen heres. Omtrent paa Midten af Stien, hvor den har sænket sig dybest, og hvor der er den frieste Udsigt over Søen, har Gieren ladet indgrave

en Græsbcænk, belagt med Grensvær og blødt udstoppet med Mos. Her sidder han i sine eensomme Timer og stirrer ud over det Element, mod hvis blinde Raseri hans Fyr er bestemt til at bestjærme. Han tænker paa sit eget bevægede og stormfulde Liv, der ikke heller har været uden Ekyer og Uveir. Men medens Brystet bliver beflemt og mangehaande Tanker vælte sig frem for Sjælen, ligesom Belgerne mod Strandbredden, synger Havet sin eensformige Buggesang for ham og hans Die lukker i til den rolige Slummer, hvor Man, i det mindste for Dieblikke, glemmer alle sine Sorger. Han kalder dette Sted: "sit Sovekammer."

Noget længere frem hæver Stien sig igjen, indtil Man omtrent staaer paa samme Heide, som den, hvorfra Man gik ud. Dette er den yderste Grændse af den Jord, hvis Besiddelse er overladt Fyrinspecteuren som en Deel af hans Embedslønning. Til Bedste for dem, som ville besøge Stedet, har han ogsaa her ladet hensætte et Bord med Bænke omkring paa et skyggesfuldt Sted. Ja! han har endog ladet opføre et lille Kjøkken, med Gomsurindretning, hvor de Reisende selv kunne koge deres Thevand og opvarme den medbragte Mad. Hans gjæstfrie Omhyggelighed er endog gaaet saavidt, at han ved Siden af har indrettet et lille Brænde-

kammer med smaathugget Brænde, hvoraf Enhver frit kan tage, hvad han behøver. Og alt dette er reent uegennyttigt. Man kan komme til dette Sted, uden at berøre hans egen Bolig; og de, som maa skee vilde undsee sig ved at uleilige ham selv eller hans Folk, kunne saaledes her forefinde alle landlige Bequemmeligheder til aldeles fri og ugeneret Afbenyttelse. Man kommer herved uvilkaarligen til at tænke paa Oldtidens ædle Træf: hvorledes de gravede Brønde til Bedste for den Vandrende og plantede Træer, ved hvis Frugter den Reisende kunde vederqvæge sig. Men i den egoistiske Nutid er et saa fordringsløst og uegennyttigt Hensyn til det almindelige Bedste, i Særdeleshed af en Privatmand, sikkerlig sjeldent.

Gaa Skridt fra det nybnævnte Sted, men dog saaledes skjult, at Ingen aner Nærheden deraf, er en gammel hedenst Begravelse. Jorden er ryddet bort indtil en Dybde af omtrent 4 Alen og man seer paa Bunden de fire store Kampesteen i Form af en Liiggiste, der have indesluttet Liget af den, som i det mindste i tvende Martusinder har hvilet der. Beenraden som ved Opgravningen fandtes deri, er bragt til de lignende Samlinger, som findes i Kjøbenhavn. Graven selv havde været bedækket med en uhyre Mængde af større og mindre Stene, der nu

ere brugte til at omgive Stedet med en massiv Steenvæg, saa Man, naar Man staaer dernede, synes at befinde sig i en Grotte. Paa de større af Stenene have de Besegende skrevet deres Navne. Arme Dødelige! Paa det Sted, der fremfor alle borde minde Eder om Forgængeligheden, ville I forevige Eder selv ved at henskrive et Navn, som det næste Reguskyl vil udlette igjen!

Her samlede det Selskab, som Fortælleren har maattet tabe af Sigte, medens han beskrev det beundringsværdige Sted, hvis Rygte havde loffet dem over Seen. Man havde kun leseligt gennemseet Haven, da Gieren kom tilbage og strax opsogte sine Gæster, som han dernæst med den største Artighed førte omkring. Børnene søgte, paa deres Alders Vis, mere deres egne Veie og forvildede sig hvert Dieblik. Gouvernanten og Keefeld blev da gjerne udsendte for at søge dem op igjen. Det lykkedes sjældent for den Første — om med eller mod hendes Villie — skal jeg ikke kunne sige. Den Anden maatte da ligeledes afsted; og det traf sig da ofte, at de, i Stedet for at finde Børnene, fandt hinanden i de labyrinthiske Gange, hvis tætte Skjul de med hver Gang nedigere syntes at forlade.

I Grav-Grotten, det sidste Punkt af Gierens Besiddelse, vare de omfider Alle forsamlede. ”Her

”kunde jeg ønske at blive til evig Tid, ”udbrød Gouvernanten:” hvor er der dog ikke stille og kjæligt i ”Graven! — Men i det mindste skal mit Navn ”blive her. Er der Noget af Dem, som har en ”Blyant? ”Reefeld sprang hurtig til og rakte hende sin. ”De vil lade Deres Navn blive tilbage her?” hvidskede han til hende:” vil De da ikke tage ”et andet Navn med herfra?” Hun lod, som om hun ikke hørte ham og skrev hurtig: Sophie P. Da de Andre havde forladt Grotten, søg han sig derimod hemmelig tilbage, feiede en Streg til det latinske P, saa det blev til et R, var endnu saa dristig at lægge Bogstaverne: eefeld til, og skyndte sig bort som en Thy, der frygter for at blive greben i Gjærningen. — ”Min Brystnaal! O jeg har tabt ”min Brystnaal!” raabte pludselig Sophie, da de vare komne omtrent midt paa Stien: ”Den ligger ”bestemt oppe i Grotten; jeg erindrer mig, at jeg ”ved Udgangen rev mig paa en Vuff; der er den vist ”falden af.”

(Slutningen følger.)

C. H. Wiibny.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 10^{de} October 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Smaafortællinger efter det Svenske.

2. Besøget paa Nakkeshoved Fyr.

(Slutning.)

Inden endnu Keefeld kunde faae Tid til at tilbyde sig at søge efter den, var hun allerede langt borte; og da det dog vilde have seet altfor latterligt ud, om han for hele Selskabets Dine var løbet efter hende, maatte han blive tilbage, skjendt med et Hjerte, der bankede, som om det skulde briste inden i ham. Kort efter kom Sophie tilbage igjen. Hun havde virkelig fundet Brystnaalen. Hendes Dine skyede Keefeld; men da de kort efter kom til

at gaae ved Siden af hinanden, noget bag efter de Andre, hvidskede hun til ham: "Jeg har slettet mit Navn ud igjen; jeg vil beholde det, som jeg har det. Men Deres har jeg ladet blive staaende." Nærheden af det øvrige Selskab hindrede ham i at svare, og han gav hende kun et venligt Niekast, som hun besvarede med en forternet Mine.

Medens Man dernæst indtog en Recreation i den før nævnte Løvhytte i Haven, smuttede Reesfeld bort paa en lille halv Time. Da han kom tilbage igjen, begyndte Man at tænke paa at bryde op. Men Veiret, der hidindtil havde været blikstille, begyndte nu at forandre sig; en stærk Nordenvind fulede ind imod Strandbredden, og længere ude reiste Bølgerne deres hvide Hoveder. Det var desuden allerede temmelig sildigt, og Man kunde ikke vente at naae tilbage til Kullen, førend det var bælmerkt. Selskabet gif derfor villigen ind paa Reesfelds Forslag at begive sig til den nærliggende Bye, Gilleleie, hvor der findes et fortræffeligt Gjestgiversted, for at overnatte der og først den næste Dag vende tilbage til Heganæs. Den ved Vaaden tilbageblevne Skipper underrettedes derom og roede, efterat have taget de tomme Kurve ombord igjen, langs med Strandbredden hen til Veiet.

Veien over Land førte igjennem en lille Krat-
skov. Sophie P., der siden Opdagelsen i Ræmpe-
graven med ængstlig Sky havde holdt sig tilbage
fra Reesfeld, gav sig kun af med Børnene og syntes
slet ikke mere at ville bemærke ham, saa megen
Umage han endog gjorde sig, for at nærme sig
til hende. Da afbrød han pludselig en Samtale
med Herren ved det Udraab! "Det er sandt — jeg
"maa dog vise Dem en mærkelig Antiquitet, som
"findes paa dette Sted. Det er ikke blot Hr. In-
"specteuren, som har sine Oldsager. Vil De have
"den Godhed at følge mig et Par Skridt ad denne
"Fodsti"! Medens Man fulgte i spændt Forventning,
vedblev han saaledes til Drengen: "Det er formodent-
"lig, min lille Ven! Dig, som vel allerede har begyndt
"at lære Latin, bekjendt — og de øvrige Herrer og
"Damer vil jeg herved underrette derom — at lige-
"som enhver Forordning nuomstunder begynder med
"de Ord: "Vi, Carl Johan, af Guds Naade
"o. s. v., give hermed tilkjende" eller: "Vi, Fredrik
"den Sjette, o. s. v. byde og befale," saaledes
"begyndte alle Forordninger hos de gamle Romere
"med de Ord: "Vi, det Romerske Senat og Folk,"
"eller, som det hedder paa Latin: "Senatus Popu-
"lus Qve Romanus", byde og befale, o. s. v.
"Men for Kortheds Skyld skrev Man kun Begyn-

"delfes Bogstaverne S. P. Q. R., som altsaa be-
 "tyde: det romerske Senat og Folk." — "Vil De nu
 "see", vedblev han, i det han pegede paa en ung
 Beg ved Siden af Stien, "her staae endnu disse
 "Bogstaver fra gammel Tid af. Formodentlig har
 "en romersk Skipper i gamle Dage lidt Skibbrud
 "her; og da han er bleven reddet, har han villet
 "forevige sit Folks og sin Regjerings Navn ved at
 "skjære det ind i denne Beg." Drengen betragtede
 Bogstaverne opmærksomt og sagde: "men saa maa
 "dette Træ jo være mange Tusinde Aar gammelt!"
 — "Nei! vedblev Reefeld; "thi naar det Træ,
 "hvori Bogstaverne staae, bliver gammelt og gaaer
 "ud, sørge Indbyggerne her for at bevare Antiqui-
 "tæten ved at skjære dem ind igjen i et nyt Træ,
 "ligesom de gamle Egyptere valgte sig en ny Dre
 "til Gud, naar den gamle var død." — "Men
 "hvad er det for Blomster, som hænge derover?"
 afbrød den lille Pige ham: "har de ogsaa hængt
 "der fra gamle Dage af. De see endnu ganske
 "friske ud!" "Kjærligviis blive de af Omegnens
 "Beboere erstattede med friske, naar de forrige
 "visne", svarede Reefeld: "men at de maae have
 "nogen Hentydning til Bogstaverne slutter jeg af
 "deres Navne. Den gule her hedder nemlig:
 "Evhedsblomsten, og denne mørkerøde, der

"egentlig er en *Lychnis fulgens*, kalder Man i dag-
 "lig Tale: brændende Kjærlighed. Jeg for-
 "moder altsaa, at de skulle betyde en evig og bræns-
 "dende Kjærlighed imellem de tvende Magter, hvis
 "Navnetræf de omslynge." — "De er en lærd
 "Mand", afbred Herren fra Hegnæs ham: "jeg
 "har længe tænkt paa, at jeg skulde have en Huus-
 "lærer til min Sen her. Thi med Mamsjellens Latin
 "er det nok ikke synderlig bevendt", vedblev han
 "smilende; "hun stirrer jo paa de Bogstaver, som
 "om hun aldrig havde hørt tale om det romerske
 "Senat og Folk. Skulde De ikke have lyst til at
 "følge over med os igjen og være Huuslærer hos os
 "i nogen Tid?" — "Det kommer an paa, om
 "Jomfru Sophie vil finde sig i at dele Herredømmet
 "med mig", gjensvarede Reefeld galant: "jeg er
 "forresten uafhængig og venter kun paa Anciennitet,
 "for at blive ansat i Forstværtsenet, til hvilket jeg
 "fra min Ungdom af har opoffret mig, uden dog
 "derfor at forsamme de classiske Studier. Det vilde
 "være mig meget kjært at kunne tilbringe de Aar,
 "jom vel endnu ville forløbe ubeskjæftigede for mig,
 "under saa behagelige Omgivelser, som dem jeg i
 "Dag har lært at kjende. Men det kan, som jeg
 "allerede har sagt, kun skee under Forudsætning af,
 "at Jomfruen vil indvillige i en saadan nøiere Fore-

"ning af vore Bestræbelser. Thi jeg vilde ikke for
 "Alting i Verden være hende imod." Sophie
 svarede med saa megen Eiegyldighed og Rolighed,
 som det var hende muligt at frembringe, at hun
 naturligtviis ikke kunde have Noget derimod. Rees
 feld udbad sig kun nogle Dages Frist, for at bringe
 sine Sager i Orden, og skiltes fra dem, da han
 havde fulgt dem til Gæstgiverstedet. Men inden
 han gik, fandt han dog endnu Keilighed til at hvidske
 til Sophie: "De vilde ikke have, at vore Navne
 "maatte forenes i Graven? nu har De seet dem
 "forenede i det Levende Træes Bark: er det ikke
 "et Billede paa, at ogsaa vor Skjæbne skal forenes
 "i Livet? Jeg lover evig og brændende Kjærlighed:
 "hvad svarer De?" — "Jeg svarer", gjentog hun,
 "at hvad der blusser saa snart op og brænder saa
 "hæftigt, sjældent brænder længe. Jeg er bange
 "for, at Luen snart gaaer ud og at Kjærligheden
 "bliver en skimlet Antiquitet; derfor vil jeg dog
 "nok først prøve den en Stund. Men det siger jeg
 "Dem for ramme Alvor, at dersom De tiere ud-
 "sætter mig for saadanne Forlegenheder som idag,
 "bliver vi aldrig gode Venner. Hvad hedder De
 "forresten til Fornavn?" — "Jeg hedder Quin-
 "tus," svarede han. "Min Fader var Comman-
 "dant paa de Holme i Kjøbenhavn, hvor Orlogs-

"flaaden har sine Arsenaler, og han opkaldte mig
 "efter Batteriet *Quintus*, der er opkøbt til Beskyttelse for dem. Saaledes vil jeg ogsaa være
 "et Batteri til at beskytte Dem mod alle Ulykker i
 "Livet, naar De vil være saa god at stole paa mig!
 "Siig mig blot et Ord til Trøst; ellers kan jeg ikke
 "med Bløede tænke paa den Tjeneste, som jeg dog
 "blot for Deres Skyld har taget imod!" Men
 inden hun kunde svare, kom Fruen og kaldte ad hende. Hun gav ham kun et svagt Haandtryk, der dog henrykkede ham i den tredje Himmel, og ilede bort.

For kort siden erfarede Fortælleren, at den her benævnte Reesfeld har erholdt en fordeelagtig Ansættelse ved en riig russisk Godseiers vidtløftige Skove i Nærheden af Petersborg og paa Dampskibet *Sirius* er reist derhen med sin unge Kone, *Sophie P.**)

*) Oversætteren, der har valgt de ovenstaaende svenske Smaafortællinger, fordi de berøre fædrelandske Forhold hos os, maa endnu kun tilføie, at den i sidste Fortælling meddeelte Skildring af de skønne Anlæg ved Nakkehoved Fyr er aldeles naturtro. Han har selv i Sommer besøgt dem og deres Skaber, Hr. Krigsraad og Fyrinspecteur *Faber* sammesteds, og er overbevist om, at Ingen vil fortryde at gjøre den korte Tour dertil fra Frederiksborg,

Fredensborg eller Helsingør. De Naturvanstelig-
heder, som ere overvundne, og den forbausende
Modsætning mellem det brusende Hav og den yn-
dige lille Have, maa fylde enhver med Bøiagtelse
for den Udholdenhed og Smag, som dette Anlæg
beviser; og hvad den svenske Forfatter beretter om
Eierens forekommende Gjæstfrihed er ligesaa fulde-
lig grundet i Sandhed.

Oversætterens Anmærkning.

C. H. Wisby.

Borger-Vennen.

To og Halvtredfindstyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 17^{de} October 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Præsten i St. Agathe.

I en af de mest afsides liggende og ubekjendteste Dele af Departementet Begge-Sevres, laa i Maret 1793 et lidet og meget fattigt Kirkesogn, ved Navn St. Agathe, der kun bestod af 40 Huse, hvilke man dog rigtigere kunde kalde Hytter. Tagene vare af Siv og Straa, og Murene af Leer og elendigt Træværk. Her levede en Menighed, der udmærkede sig ved Simpelhed i Sæder, Mod og Fromhed. Stedets Præst havde været her siden sit 25^{de} Aar, havde deelt Lidelser og Glæder med sine Sognefolk, nydt samme Slags jammerlige Maaltider og beboet en ligesaa slet Baaning som disse; men han havde opfyldt sine Kaldspligter med en Troskab, hvortil kun hellig Iver og et fromt Sindelag kunde begeistre. Saaledes havde han i en halvtredfindstyveaarig

Embedstid erhvervet sig sine Sognefolks Hæiagtelse og barnlige Kjærlighed. Aldrig havde han gjort noget Forsøg paa, at komme i en bedre Stilling, deels af Kjærlighed til sin Commune, deels af Frygt for, at en anden Geistlig ikke vilde udholde det længe i denne fattige By; og saaledes blev han gammel paa den samme Plet, i den samme Armod, og under de samme Embedspligter, virkende Godt i Stilhed og følende sig tilstrækkeligt belønnet derfor ved sin lille Menigheds Hengivenhed. — Da Revolutionen udbred, maatte Præsten i St. Agathe nære velbegrundet Frygt for, at han og hans Commune heller ikke vilde undgaae de Storme, der rystede hele Landet. En Dag erholdt han da ogsaa fra Departementets Hovedstad, Befaling til at besværges Geistlighedens borgerlige Constitution, hvis han ikke strax vilde nedlægge sit Embede. Den gode Mand kjendte saalidet til de politiske Anliggender, at han i Førstningen aldeles ikke begreb, hvad man egentligen forlangte af ham; han gjorde sig derfor bekjendt med Sagen, og kom da til den Overbeviisning, at han ikke kunde aflægge den forlangte Ed, og ligesaa lidet troede han at burde efterkomme den Befaling, i Bægringstilfælde at forlade sin Commune. Han forblev derfor i St. Agathe, og fortsatte sin Embedsvirksomhed, som om intet Usædvanligt var indtruffet, eller nogen Befaling kommen ham til Hænde. Saaledes troede han, at have handlet efter Pligt og Samvittighed.

Imidlertid opvakte hiin Forholdsregel af Conventen, som et stort Antal Geistlige ikke vilde finde sig i, Uroligheder i mange Departementer, navnlig i de vestlige. Efterat flere gjenstridige Geistlige, hvilke, ligesom Præsten i St. Agathe, ikke vilde for-

lade deres Kald, vare blevne arresterede, forenede Communerne sig, idet de indgik et formeligt Forbund og beredede sig til at forsvare sig med væbnet Haand, hvis man skulde anvende Magt imod dem. Saaledes udviklede sig efterhaanden en formelig Insurrection, og den i Begyndelsen kun ulmende Ild opblusede til lys Flamme. Nationalconventen, underrettet om Sigenes Tilstand, lod Tropper rykke ud for overalt at tilveiebringe Orden, hvor der fandt Uroligheder Sted. Med Tropperne fulgte Commissairer, forsynede med uindskrænket Fuldmagt. En saadan Commissair kom da ogsaa til Riort. *) Denne Mand var af en grusom Character, og troede at maatte gaae tilværks med Strænghed for at indjage de Gjenstridige Frygt. Han lod de ulydige Præster tage til Fange, og satte en Priis paa deres Hoveder, som han ei kunde faae i sin Magt. Præsten i St. Agathe kunde ei undgaae Proscriptionen, og en Aften udbredte sig i Byen den Efterretning, at et Compagnie den følgende Dag vilde sætte sig i Marche fra Riort, for at arrestere Præsten i St. Agathe, og besætte hans Post med en Anden. Strax forsamlede sig Communeraadet. Om at gjøre Modstand kunde der ikke være Tale: den vilde have været forgjæves. Imidlertid maatte man dog antage sig den Mand, der var Gjenstanden for den almindelige Omhu, og hvis Sikkerhed nu var truet. Man fattede derfor den Beslutning, at bringe den elskede Sjelesørger til et sikkert Tilflugtssted, som man allerede havde opsogt til ham. Han modsatte sig i Begyndelsen, idet han paastod ei at ville unddrage sig fra det, som Himlen havde

*) Den fornemste Stad i Departementet.

bestemt, der skulde vederfares ham; imidlertid bragte man det dog dertil, at han indvilgede i at forlade Byen og begive sig til en Kulsvierhytte i en nærliggende Skov. Fire bevæbnede Mænd bleve der hos ham, deels for at forebygge en frivillig Udlevering, deels for at beskytte ham i fornødent Tilfælde. Den selgende Dag ankom virkelig 80 Infanterister med 2 Kanoner for at bemægtige sig Oldingen. Anføreren bekjendtgjorde Indvaanerne Hensigten med hans Udsendelse, og opfordrede dem i Lovens Navn til, at udlevere deres Præst uden Ophold. Da Befalingen ikke blev adlydt, begyndte man at foretage Huusundersøgelse. Man gjennemsegte Præsteboligen, brød ind i Kirken, edelagde og vanhelligede denne, gjennemsegte endnu engang hele Byen Huus for Huus, men uden at finde hvad man ønskede. Nu blev Præsten af St. Magathe erklæret at være hjemfalden under Loven, og der sattes en Priis af 20,000 Francs paa hans Hoved. Endeligen lod Anføreren Kirken og hele Byen stikke i Brand, og bortfjernede sig derpaa under Trommeslag fra dette Udelæggelses Sted. Henimod Aften underrettede man Præsten om, at Faren var forbi; men han vidste ikke, hvor dyrt hans Sognebern havde maattet betale deres Hengivenhed for hans Person. Han vendte tilbage med sine Ledsagere, dog ikke til Landsbyen St. Magathe, men til dens rygende Ruiner. Under en Strøm af Taarer gjorde han dem fjærlige Vebredelser fordi de ikke havde forhindret en saadan Ulykke. „Harde det ikke været bedre, at man havde udleveret en Olding paa 75 Mar, hvis Levedage dog ikke kunne være mange, og derved reddet de Dvriges Giendom?“ Man svarede ham, at han jo var Sognets Fader, og at gode Bern ikke

burde skye det sværeste Offer for deres Fader. Her-
 til svarede han, at et saadant Offer fortjente en
 lige Grad af Kjærlighed, og at han haabede, snart
 at kunne vise sine Børn, hvad han, paa sin Side,
 ogsaa var istand at kunne gjøre for dem. — Imid-
 lertid hengik tre Dage. I Niort befandt sig netop
 Folkerepræsentanten, der i sit Cabinet, holdt en
 hemmelig Conferents med den offentlige Anklager
 og Bøddelen, for at udfinde Midlerne til at indjage
 Folket Skræk, og bringe det tilbage til Lydighed:
 — da indførte man en Olding med skaldet og ned-
 bøiet Hoved, støttende sig paa en Tornestok, og
 iført en fattig, halvt sønderreven Præstedragt. Ol-
 dingen traadte nærmere og taledes saaledes: "Fol-
 kerepræsentant, De har i St. Agathe ladet be-
 kjendtgjøre, at 20,000 Francs vare bestemte for
 den, der overleverede Dem Præstens Hoved. Jeg
 er beredt til, at fortjene denne Belønning." Saa
 næie Folkerepræsentanten end var bekjendt med
 Menneskenes Slethed, studsede han dog ikke lidet
 ved at høre et saadant Tilbud af en Mand, hvis
 Livstraad snart maatte være udspunden. "Præst",
 sagde han, "for en Mand af Deres Alder og
 Stand, gjør De mig et Tilbud, der sætter mig i
 Forbanselse." — "Det er ikke saa forbausende, som
 De troer. Modtager De Tilbuddet?" — "Hvo er De,
 som tilbyder mig Deres Broders Hoved?" — "Det
 kan ikke være Dem magtpaaliggende at vide, saa-
 fremt jeg kun holder mit Løfte. Jeg spørger endnu
 engang, om De antager mit Andragende?" —
 "Jeg antager det; men det udgydte Blod komme
 over eder!" — "Lad saa være, og De udbetaler
 mig den lovede Sum?" — "De skal erholde den."
 — "Kunde De ikke lægge endnu Noget dertil?" —

„Blodgjerrige Olding, finder De ikke, at Deres Slet-
 hed bliver tilstrækkeligen betalt?“ — „Nu vel da,
 vi ville da lade det blive ved de 20,000 Fr.“ —
 „Naar vil De udlevere mig Deres Doffer?“ — „Endnu
 har jeg Get at bemærke. De maa love mig, at
 jeg maa anvende den modtagne Sum aldeles efter
 mit eget Godtbefindende, og hvortil jeg vil.“ —
 „Saasnart De har modtaget Deres Belønning, er den
 Deres Eiendom, og De kan skalte og valte med den
 efter Behag.“ — „Det veed jeg ret vel; men jeg
 har dog mine Grunde for netop at gjøre denne Bes-
 tingelse.“ — „Saalidet jeg kjender Deres Grunde,
 saa giver jeg Dem dog mit Vresord paa, at der ikke
 skal blive gjort Dem nogen Vanskelighed med Hensyn
 til Pengenes Anvendelse.“ — „Nu vel da! Jeg er
 selv Præsten fra St. Agathe, og overleverer mig
 herved i Deres Hænder. Giv mig nu Pengene!“ —
 „Er det Dem?“ raabte Folkerepræsentanten
 forundret. — „Det er mig,” svarede den Geist-
 lige med Rolighed. — „Hvad vil De anvende disse
 Penge til? Og veed De ikke, hvilken Straf, der
 venter Dem, da De er hjemfalden til Loven?“ —
 „Det veed jeg altsammen, og Deres Trusler ere
 overflødige. Men lad mig nu udbetales den lovede
 Sum, og derpaa bringes endnu engang i mine
 Sognefolks Midte i St. Agathe.“ — „Hvad vil De
 der foretage Dem?“ — „Det vil De erfare. Jeg har
 opfyldt mit Lovte; opfyld nu Deres.“ — „Det
 skal ssee.“ — Folkerepræsentanten lod derpaa den
 Geistlige udbetales de 20,000 Francs i Ussignater,
 hvilke han gjemte i sin Brevtaske, og derpaa gjen-
 tog Dnsket om at blive bragt til den ødelagte, ham
 ellers saa kjære By. —

Judbyggerne i St. Agathe vare blevne satte i den største Uro ved deres Sjælesørgers pludselige Forsvinden. Da de om Morgenen vilde afhente ham til Messen, havde de fundet den Hytte tom, som de i al Hurtighed havde indrettet for ham. Længe søgte man overalt efter den Forsvundne, indtil man endeligen saa ham ankomme paa en Vogn, og eskorteret af Soldater. Unge og Gamle trængte sig frem; man løstede ham af Vognen, omringede ham og gjorde ham mangfoldige Spørgsmaal. Efter de første Velkomsthilsener tog Præsten Ordet, og talte saaledes: „J vare vist utilfredse med mig, mine kjære Børn, og troede maaskee, at jeg havde forladt eder uden Afsked og uden Tak; men J toge feil. Saaledes skilles man ikke ad, naar man har levet halvtredsindstyve Aar sammen i Venkab, og deelt Glæder og Lidelser med hverandre. Jeg havde en Sag at afgiere i Niort, og da jeg maatte befrygte, at J ikke vilde tilstede at jeg foretog mig denne Reise, saa bortfjernede jeg mig uden eders Vidende. Nu er mit Anliggende der bragt i Orden, og jeg kommer igjen for at kunne tale et fortroligt Ord med eder. For at frelse mig, en svag Olding, have J opoffret Alt: eders Boliger, Huusgeraad, eders hele Eiendom. Det er min Pligt, at være taknemlig imod eder for denne Opoffrelse, og jeg bringer eder her Midlerne til at oprette det lidte Tab. I denne Brevtaske findes 20,000 Francs, som Mairén, min gamle Ven, vil uddele blandt eder i Forhold til det Tab, J have lidt. Spørger ikke, hvorfra jeg har faaet disse Penge, dette er en Hemmelighed, der senere vil komme for Dagen. Jeg maa nu vende tilbage med de Mænd, der have bragt mig herhid; men vi skulle sikkert sees igjen om kort eller

lang Tid. Forbliver da saalænge, hvad I stedse vare: arbeidsomme, redelige og fromme; lever med hverandre i Fred, som det sommer sig gode Christne; elsker hverandre broderligen; frygter Herren, og bevarer Mindet om eders gamle Præst, som I Alle ville gjensee i et Fredens og Rolighedens Hjem, der er fri for Livets Storme. Knæler ned, mine Børn, at jeg kan give eder min Velsignelse." Ved disse Ord faldt Alle paa Knæ, de haardhjerteede Krigere ikke undtagne. Oldingen hævede Blikket mod Himlen, foldede Hænderne og nedbad Velsignelse saavel over sine Bener, som over dem, der fulgte ham.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— En Fyrst B***, en af hine regjerende Smaafyrster, hvoraf der gives saa mange S. for Elben, kjørte med Baron M*** til Magdeburg. Da de kom til Porten, sagde Fyrsten „Her vil jeg være incognito, og blot udgive mig for en Adelsmand!" Adspurgt om sit Navn og sin Rang, svarede han derfor: „Jeg er Baron M***." Da Touren nu kom til denne, udgav han sig for Fyrst B.*** „Men, min Gud," hvistede Fyrsten, „De veed jo, at jeg vil reise incognito." — „Ja, det vil jeg netop ogsaa," svarede Baron M.***

— Et Pariser har, formodentligen i Spøg, forsikket, at man i Tuilerierne, afværende vil tale Fransk og Tydsk. Allerede sige Herrerne og Damerne ved Høffet ikke længere „oui" men „ja!" At sige „nein" ville disse Personer sandsynligt aldrig lære.

— I München har en Kone andraget paa, at blive stilt fra sin Mand, fordi han havde søgt at ombringe hende ved at kaste hende „Hufelands Kunst til at forlænge det mennefskelige Liv" i Hovedet.

E. M. Mullen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 24^{de} October 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Præsten i St. Agathe.

(Slutning.)

Derefter vendte han sig til de bevæbnede Mænd, og sagde til dem: „Mine Herrer, jeg er nu til Deres Tjeneste.“ Man satte ham igjen paa Bogen, og bragte ham tilbage til Niort; alle hans Sognefolk sluttede sig til Toget. Han blev ikke overleveret til Beddeløren, da Folkerepræsentanten ei vilde tage Ansvar for denne ædle Oldings Genrettelse paa sig; men han sendte ham til Nantes, hvor han tre Maaneder senere omkom i Loireflodens Bunde*). Byen St. Agathe blev aldrig opbygget

*) Det er bekjendt, at mangfoldige af de ulykkelige Slagtoffere, bragtes ombord paa Skibe, som dernæst om Natten bleve nedsenkede. Atter Andre bleve, To og To sammenbundne, kastede i Floden; dette kaldtes „republicanske Egtestaber.“ L. M.

igjen; de Familier, der havde beboet den, og som i lang Tid forbleve i Uvished om deres Sjelesørgers Endeligt, adspredede sig, og nedsatte sig senere i de omliggende Sogne. Nu gjennemfurer Plougjernet den Plet, hvor deres Bugge stod, og hvor deres Forfædre hvile i Fred under Jorden.

(Der Freischütz.)

Undvigelser af engelske Forbrydere i Tasmania.

Englændernes Straffecolonier i Australien ere, som bekjendt, forderlte paa flere Steder, og omskiftes fra Tid til anden. I Ny-Sydwaless fandtes tre, nemlig Moreton-Bay, Port Macquarie og Wellington Valley. Forbryderne paa sidstnævnte Sted syntes mest at bestaae af Kommetyve, hvorimod de, der sendtes til Straffeanstalterne paa Den Maria og Macquarie Harbour i Tasmania, hørte til en mere fordærvet Klasse. Begge Steder ere blevne rømmede, og den nye Straffeanstalt befinder sig nu i Port Arthur paa Halvøen Tasman, hvor enhver Mulighed i at undflye er Forbryderne berøvet. Den Norfolk og Port Arthur ere nu Englændernes eneste Tvangsanstalter i Australien, efterdi der, fra dette Aars Begyndelse, ikke sendes flere Forbrydere til Ny-Sydwaless.

Strax efter Coloniseringen af Tasmania blev Macquarie Harbour valgt til Straffeanstalt, og vedblev at være det indtil Aaret 1831, eller 1832. Havde en Forbryder i Ny-Sydwaless atter over-

traadt Loven, saa fandt han hist sit tvungne Opholdssted. Desuden bleve ogsaa de frie Indvaanere af Tasmania sendte derhen, naar de havde forbrudt sig. Macquarie Harbour ligger paa den sydvestlige Kyst af Tasmania, ved Mundingen af Floden Gordon. Her findes Den Sarah, paa hvilken Straffeanstalten blev indrettet. Liggende ved Foden af den store, vestlige Bjergkam, er dette Sted fugtigt og uhyggeligt, og mellem Den og det faste Land findes et, med uigjennemtrængelige Siv begroet Morads, som ingen menneskelig Fod vover at betræde. Uagtet denne naturlige Hindring bleve dog mange Undvigelsesforsøg gjorte af Forbryderne, og i Maret 1822, eller 1823 lykkedes det første. Syv Forbrydere, med den meget berygtede Pearse i Spidsen, havde vidst at forskaffe sig to smaa Baade og Mundforraad for en Uge, og undkom lykkeligen til det faste Land. Efterat deres Næringsmidler vare fortærede, betraadte de Strandbredden i Nærheden af Macquarie Harbour, og levede 8 til 9 Dage af Theetræernes Toppe, som de indkogte til en tyk Saft. Men denne Herlighed skulde ikke vare længe. Af Frygt for at blive opdagede, maatte Flygtningerne skjule sig i Sivene, hvor der ikke fandtes den ringeste Næring, og saaledes tvang Neden dem snart til at raadslaae om, hvo der først skulde tjene de Andre til Føde. Ved dette Forslag bortfjernede tre af dem sig hemmeligt, og forsøgte at naae Macquarie Harbour. Den Fjerde omkom undervejs, og de tvende Andre vare saa afmattede, at de ligeledes opgave Landen strax efter deres Ankomst.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— Til et Skuespillerseelskab, som for kort Tid siden spillede i Tøpliz, hørte en Mamsell Uebersetzer. Man kunde sige, at denne Dame var født for den tydske Skueplads.

— Da i Aaret 1800 det franske Hovedquarteer var i Stuttgart, forlangte nogle franske Stabsofficerer Opførelsen af Operaen „Arur.“ Ulykkeligviis havde Theatret mistet sin første Bassanger ved Døden, og man betydede derfor de Franske, at det for Dieblicket var umuligt, at opfylde deres Ønske, da Kongen (af Ormus) var død. Hurtigt svarede en Franskmand: „Cela ne fait rien, mon ami, on peut substituer à sa place un Consul.“ (Det siger intet, min Ven, man kan sætte en Consul i hans Sted.) Man erindre, at Consularregjeringen i Frankrige havde taget sin Begyndelse Aaret iforveien.

— En Sanger, der gav Don Juans Rolle, forlangte af en gnieragtig Theaterdirecteur en Flaske Champagne for Taffelscenen, fordi det saaledes var foreskrevet i Stykket. „Derfor behøver De ikke, at drikke Champagne,“ svarede den Gjerrige „thi i Cabale og Kjærlighed er der foreskrevet Gift for Ferdinand og Louise, og dog drikke de kun Sukkervand.“

— Skriveren ved en omreisende Skuespillertroupe bivaas nede Proven paa Schillers „Røverne.“ Ved den gamle Moors Ord: „Er det dig, Hermann, min Ravn?“ ilede han strax bort og forandrede den allerede færdigt skrevne Placat saaledes: „Marimilian, regjerende Greve af Moor; Fransk, Carl, hans Søner; Hermann, hans Ravn.“

L. M. Müllen.

Extract

af

trede Quartals Regnskab 1840,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

S n d t æ g t.		U d g i v t.	
	Sebler og Tegn. Rbb. f.	Sebler og Tegn. Rbb. f.	Røde Salts. Rbb. f.
Beholdning fra forrige Aarsaal, Refranser iiberegnet	1901 51	831 77	
A. Ugentlige Indkomster for Ugeslubbets 52de Aargang Nr. 27—39	675 16		
B. Raans Afbetaling for tredje Aarsaal p. 21. Rbb. f.		1185	
C. Rerlet 800 Rbb. v. Salts à pari imob Sebler	800		
	Rbb. 3376 67	2016 77	
			Rbb. 3376 67
			2016 77
			1389 36
			429 77
			Rbb. 3376 67
			2016 77

Rjøbenhavn den 30te September 1840.

Overensstemmende med den af Administrationen ferte Control.

Bentley. E. Schram. P. Friederichs.

M. Zeppen.

E. G. Primon.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 31^{te} October 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Undvigelser af engelske Forbrydere i Tasmania.

(Slutning.)

De øvrige fem Flygtninger levede endnu nogle Dage af vilde Bær, og deres Skindklæder bleve derpaa efterhaanden stegte og nedslugte. Under Savn og Glendigheder af enhver Art naaede de Floden Gordon, som de svømmede over; men intetsteds fandt de Udfigter til nogen Lindring i deres Qualer. Udmattede og udhungrede slæbte de sig meissommeligen videre, og med hvert Skridt vorte deres Fortvivlelse. Tilsidst bemægtiger Naseriet sig dem, Hungeren driver dem til Myrdelyst, og det første Offer falder ved et feigt Mord. Snart efter maa ogsaa den Anden og Tredie tjene de Øvrige til Føde, og saaledes videre indtil

Pearse og Greenhill, hvilken Sidste hidtil havde forrettet Bøddeltjenesten, vare alene tilbage. For kræfteløse til at gaae videre, og heller ikke istand til at tilbagelægge Veien til Den Sarah, betragte de hinanden med martrende Tvivl, og bevogte hinanden med den mest spændte Nervekraft. Ingen Søvn skulde mere vederqvæge dem, thi Døden i den frygteligste Skikkelse holdt dem i vedvarende Skræk. Men Anførereren Pearses herkuliste Kræfter seirede: Greenhill maatte ligge under, og ført af Fortvivlelsens Raseri, spaltede Dren den sidste Hjerneskæl.

Mættet af Menneskekjød fortsætter Pearse nu sin Vandring, og naaer, under utrolige Møisommeligheder, Bredderne af en anden Flod (Deriwent), hvor han opdagede Spor af Ild og fortærede Pungdyr. Her ønsker han sig Døden; og i den Tanke, at de Vilde her havde holdt deres tarvelige Maaltider, brøler han saa det gjenlyder i Skoven, for at komme til at falde som et Offer under deres Myrdelyst. Dog, ingen Vilde lode sig tilsyne, men derimod nogle af de saakaldte Skovjægere, der strax udleverede ham til Macquarie Harbour, hvor hans Rædselsgjerninger imidlertid vare ubekjendte. Hvad han havde seet og deeltaget i, maatte have bevæget et Steenhjerte til Anger; dog var det ikke saaledes med Pearse. Kort efter gjordes ham et nyt Forslag til Undvigelse af en anden Medfange, ved Navn Cox, og Frygten for at blive straffet, fordi der var frastjaalet ham en Skjorte, bevægede ham til igjen at flygte til Skoven. Ligesom den første Gang indfandt Hunger og Glendighed sig atter, og Cox maa ligeledes lade Livet for Pearses Haand. Efter nogle Dages Forløb

vendte han endeligen tilbage til Straffeanstalten, hvor han, kjed af Livet, aabenbarede alle sine Forbrydelser, og snart efter maatte han paa Skafottet betale sin svære Blodskyld.

Et andet Forseg af denne Art blev gjort otte til ti Aar senere af et lidet Antal Forbrydere, og havde de samme Rædselsscener til Følge. Dog lykkedes det den eneste af de Overlevende, at naae de frie Baaninger; men fordi man endnu fandt nogle afgnavede Menneskeknogler hos ham, blev han ligeledes henrettet. (Das Ausland efter Colonial Magazine.)

Tyrkisk Dødsstraf.

Et Menneske, som paa Grund af en stor Forbrydelse, eller fordi man ellers vil dræbe det, i Tyrkiet bliver kastet i Fængsel, indespærres stedse i en dyb, meget liden og saaledes bygget Hvelving, at Gulvet altid er bedækket med een eller to Fod høit Vand. Arrerstanten bliver lænket til den fugtige Muur med meget stærke Jern, som lægges ham om Hænder og Fødder, Hals og Hoster. Lænkerne veie aldrig mindre end tresindstyve Pund. Erfaring har viist, at en Fange i denne Tilstand, i hvilken det er ham umuligt at sove, maa dee før den ottende Dag; ogsaa bliver han kun forglemmt, saasnart een eller anden Hævni skal tilfredsstilles ved hans Indspærring; ellers bliver han strax den følgende Dag afhentet for at dømmes. Saa snart han er dømt til Døden, trækker Bøddelen strax Klæderne af ham, og det endog i det samme Dieblif, som Dommen fældes.

Man lader ham ikke beholde andet, end Skjorten og Underklæderne; hvorpaa han strax føres til Retterstedet. Paa Veien dertil bliver han uden Ophør haanet med Skjeldsord, og mishandlet ved Næveslag, saavel af Veddelknægtene, som af de Forbigaaende.

Den sædvanlige Dødsstraf er med Strikken, saavel for Tyrkerne, som for Raya'erne. Paa følgende Maade qvæles et Menneske i dette cannibalske Land. Delinqventens Hals bliver bragt imellem tvende Strikker, hvis Guder dreies saalænge indtil Halsen er tilsnørt. Saasnart den arme Synder har tabt Beiret, slipper man Strikkerne, og bringer ham igjen til Besindelse derved, at man støder ham med den knyttede Haand, hvoraf Mellemfingeren danner en Spids, mellem Ribbenene. Denne Tortur gjentages to Gange, og idet han tredie Gang qvæles, giver en af Veddelknægtene ham et Spark mod en af de ømsindligste Dele af Legemet, og tilføier ham derefter en Mishandling, som ikke kan nævnes. Naar Forbryderen er død, bliver han ophængt i det nærmeste Træ. Jeg kan ikke tilføie, uden at bæve af Uffky, at naar den Henrettede er en Raya, lader man ham kun hænge een Fod over Jorden, paadet at Hundene kunne naae Liget.

(Europa in seinen Verhältnissen zu Griechenland und zu den Staats-Veränderungen in der Türkei. Aus dem Französischen des Herrn de Pradt. Leipzig, 1827. Vogen fører Mottoet: Le genre humain est en marche et rien ne le fera retrograder — Menneskeheden har sat sig i Bevægelse, og Intet vil kunne bringe den til at gjøre Tilbagefrit.)

Tyrkisk Despotie.

Den 13^{de} Juli d. A. gik en Grækerinde i Landsbyen *Bulanca*, strax ved de 7 Taarne, til Brønden for at hente Vand, ledsaget af sin otteaarige, meget smukke Datter. Medens hun her talede med en Veninde, gav hun ikke Ngt paa Barnet, og da hun vilde vende hjem, var det forsvundet. Hun raabte, græd, vred Hænderne, adspurgte de Forbigaaende, men Alt forgjæves. En tyrkisk Naboverske, rørt af Moderens Smerte, sagde hende endeligt, at en anden Tyrkinde havde røvet Barnet, og at dette nu befandt sig i *Scutari* (paa den asiatiske Side.) Grækerinden lod sig strax sætte over Vandet, og begav sig til det hende betegnede Huus, hvor hun ogsaa fandt sit Barn, allerede klædt i tyrkisk Dragt og med rødfarvede Negle. Moderen tilbagefordrede sit Barn, og vilde tage det med sig; men Tyrkinderen paastod det var hendes, og den ulykkelige Kone maatte med blødende Hjerter forlade Huset. Hun begav sig nu til Storvisiren, *Kauw Pascha*, og anraabte ham om Retfærdighed. Han svarede temmelig vranten, at denne skulde blive hende til Deel, og at hun Torsdagen derefter havde at forføie sig til ham, hvor hun vilde finde Barnet, som sikkert skulde blive hende udleveret, hvis det skulde erkjende hende for Moder. Paa den fastsatte Dag begav Grækerinderen, ledsaget af Præsten, Dommeren og flere Indvaanere fra Landsbyen, sig til Storvisiren, som hun fandt omgivet af Tjenere og Cavaßer. Imidlertid havde *Kauw Pascha* affendt en Cavaß-Baschi til *Scutari*, for at afhente den lille Pige. Denne var allerede tidligere ved Foræringer bleven overtalt til at fornegte sin Moder, i hvilket

Forsæt hendes Eedsfager søgte at bestyrke hende underveis. Men da hun ankom til Visiren, og saae sin Moder, gjorde Naturen sin Ret gjeldende, og hun ilede i Moderens Arme med det Udraab: „Moder, frels mig!“ Denne holdt grædende og frampagtigt sin Datter omfavnet. *Mau Pascha*, glødende af Bredde, greb Barnet ved dets lange Haar, og medens Tjenerne mishandlede Moderen med Næveslag, rev han det fra hende, og overgav det til en anden *Paschi* (et Slags Overhoved, Dyrighedsperson) der strax bortfjernede sig dermed. Men Præsten og de øvrige tilstedeværende Grækere udbrøde i Bebrejdelser mod Storvisiren. „Hvorledes, du, Statens første Minister,” raabte de, der skulde være et Mønster for Andre, „du behandler din Herres Undersaatter paa en saadan Maade? Er det at opfylde de Lovter, der indeholdes i hiint *Hatischerif* (et Slags *Cabinetsordre*), der hjemler os samme Rettigheder og samme Beskyttelse, som der er tilstaaet eder? Tillader eders fjetterske Religion dette?” — Paa disse Ord faldt samtlige *Cavasser* og Tjenere over Præsten og Bønderne, gavede dem siebliffeligen den frygteligste *Bastonade*, og kastede dem derpaa i Fængsel. Den Geistlige havde imidlertid under Tumulten seet Leilighed til at flygte, og undkom saaledes lykkelig. Den mishandlede Kone blev sandsesløs kastet ud paa Gaden. Da Præsten ikke var at finde, blev *Patriarchen* kaldet, og betydet, under sit Livs Fortæbelse, at skaffe den undvegne Præst tilveie inden otte Dages Forløb. Hvor Barnet er blevet af, vides ikke. Man er begjærlig efter at erfare, hvorledes den strenge og retfærdige unge Sultan vil behandle denne Sag, da Klagen er bleven ham overleveret.

Man troer almindeligen, efterdi i de senere Aar, skjønne Grækerinder og Armenierinder fra 6 til 10 Aar jævnligen ere forfoundne i Provindserne, at dette Menneskerøveri er en nye Industrigreen, som bestaaer i at opdrage disse Børn hemmeligen indtil de ere voksne, for da at sælge dem til de Riges Harem; og at i nærværende Sag Raum Pascha kan have seet hiint smukke Barn, og derpaa givet Ordre til at rane det. Thi efter Tilintetgjørelsen af Søroverstaterne ved Middelhavet, og efterat Grækenland, Georgien og Escherkessen ere unddragne Portens Herredømme, befinder man sig i den største Forlegenhed med at recrutere de mange Harem med hvide Slavinder, hvorfor man har grebet det Middel, at afhjælpe denne følelige Mangel ved Berneran.

(Der Freischuß.)

Blandinger.

— En vakker Handelsmand i Bordeaux laante en ung Videland af rige Forældre 600 Francs paa et Aar til 50 pCt. hvilke han strax trak af, saa at altsaa den unge Mand kun erholdt 300 Fr. Da Agerkarlen pralende fortalte sin Kone om denne lille Gevinst, udraabte hun: „Din Tosse! Du skulde have laant ham Pengene paa to Aar, saa havde du ikke behøvet, at udbetale ham Noget.”

— En fransk Equilibrist blev, paa Grund af Tyveri, hængt i England. „Det er utroligt,” sagde en af de Tilstedeværende, da han saae Synderen sprælle, „hvorvidt det Menneske har bragt det i sin Kunst paa sine Reiser. I Frankrige har jeg seet ham dandse paa Reeb, i Tyskland paa Staaltraad, og her dandser han paa slet Intet.” — Derfor betyder endnu i Frankrige danser sur rien (dandse paa Intet) saa meget som être pendu (blive hængt).

— En Skibslæge, der curerede Alt med Søvand, faldt overbord. En Matros anmeldte denne Begivenhed med de Ord: „Gr. Doctoren er falden i sin Medicinkasse.“

— En Datter af den bekjendte Philanthrop Wilberforce, en af Negeremancipationens virksomste Talsmænd, blev paa Gaden i York fulgt af en uhyre Folkemængde, under Raabet „Miss Wilberforce for stedse!“ (den engelske Maade, at tilraabe Nogen Bifald). Da den unge Dame var kommen til sin Gadedør, og steg op ad Trappen, vendte hun sig om, tilvinkede Mængden for at bringe den til Taushed og sagde derpaa: „Nei, mine Venner, med Deres Tilladelse, ikke for stedse Miss Wilberforce!“ Tilhørerne lo.

— Den, i Anledning af Kongen af Bayers sidste Fødsels- og Navnedag (den 25de August) i Nürnberg givne Forestilling „Corinths Beleiring,” tog sin Begyndelse om Formiddagen Kl. 10.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 7^{de} November 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Colonisternes Levemaade paa Java.

Det er, blandt Europæerne i Indien, en temmelig almindelig Skik, at gjøre Nat til Dag, og Dag til Nat, thi Eftermiddagen tilbringes for det meste sovende, og den første Halvdeel af Natten vaageude, en Sædvane, der virkelig ikke er uhensigtsmæssig med Hensyn til det herskende Klima. Sjældent bliver man om Morgenen liggende længe i Sengen, skjøndt man som oftest først seent efter Midnat begiver sig til Ro. For den, som sov længe, vilde den behageligste Tid, den kjelige Morgenstund, være tabt, og derfor er det en almindelig Skik, at staae op allerede før Daggry, selv om ikke Forretninger gjøre dette til en Nødvendighed. Intetsteds trængte Europæerne saaledes efter Nydelse, isærdeleshed

dem, der ingen Penge koste, som i Indien, og det er ei alene en sand Nydelse, men ogsaa et Middel til Sundhedens Vedligeholdelse, at indaande den friske Morgenluft. Den Europæer, der har levet i længere Tid i Colonien, og saaledes har tilegnet sig Landets Skikke, træder altsaa om Morgenhen ved Kl. 5 ud af sit Soveværelse, kun bedækket af en Kabaai og en Sarong. Den Første er et Slags Slobrok af Gattun eller Sirts; Sarong'en er et, i Europa ukjendt Klædningsstykke, ligeledes af stribt, eller ternet Gattun, der i Formen har megen Lighed med en foroven og forneden aaben Sæk. Man stiger ind i den med Fødderne, slaaer den et Par Gange om Hofterne, og stikker Enden i Beltet, saaledes at det Hele faaer Udseende af et Fruentimmerstjort. Nogle bære meget vide Beenklæder (Nat-beenklæder kaldede, fordi man sover dermed om Natten), sammensnørede med et Baand omkring Livet. I dette Morgencostume, hvortil endnu hører Tofler, men ikke Strømper, spadserer Huusherren i Galeriet eller Veranda'en foran Bygningen, nogen Tid frem og tilbage. „Hvo er her?“ eller: „Er her Nogen?“ ere hans sædvanlige Udraab, og naar han, i en søvrig, slæbende Tone har gjentaget dette nogle Gange med en beundringsværdig Taalmodighed, kommer endeligen tilsynne en doven Slave, eller Slavinde, endnu i Færd med at gnide sig Sønnen af Dinene. Nu forlanger Herren en Kop Kaffe, Chocolate, eller noget slikt, som en Slavinde derpaa bringer ham, og tillige stikker ham en tændt Zigar i Munden. Medens disse Ting nydes, sætter Slavinden sig paa Hug, for at oppebie Herrens videre Befalinger, hvilke dog iforveien kunne gjættes, da de næsten uforandrede ere den ene Dag som den

anden. Derfor har hun allerede en reen Kabaai og en Sarong i Haanden i Forventning af den paafølgende Befaling: jeg vil bade mig.

Efterat han har badet, eller som det hedder i Indien, vadsfet sig, et halvt, eller et heelt Dvarteer i et, af Bambusrør, eller Stene ved Floden opført Huus, venter han, under Nydelsen af en Kop Kaffe, med Taalmodighed indtil han sporer Spiselyst; thi naar en god Appetit ikke er den umiddelbare Følge af Badet, saa føler Colonisten sig ikke rigtig munter, og da kryber han almindeligen snart igjen i Sengen. Hvis han derimod efter Badet føler sig oplagt til at nyde Noget, saa vralter han igjen ind i Huset, og sætter sig, i den ovenfor beskrevne Dragt, til Bordet, hvor en rigelig Frokost allerede venter paa ham.

I mange Huse er det ikke mere Brug, at Familien frokosterer samlet, men Enhver spiser paa sit Bærelse, hvilket ogsaa er meget beqvemme. I mange andre, endnu halvt gammeldags Familier bliver Frokosten staaende i Spisefalen medens Manden, Konen, Børnene og Gæsterne efterhaanden komme frem fra deres forskjellige Bærelser; thi Husets Herre og Dame beboe forskjellige Afdelings, undertiden endog hver sin Flei af Huset, hvilket ligeledes skeer i det Diemed, at være mindre generede. Frokosten bestaaer deels af europæiske, deels af indenlandste Retter. Hovedartiklen er Nassi (tør, kogt Viis, der i Indien træder i Stedet for Bred), og forskjellige Biretter, saavel som stegt Fisk, koldt Kjed, Cotelets, Æg o. s. v. De Indfødte spise ogsaa flyvende Myrer, ja vel endog stegte Tusindbeen og andet Utoi. — En anden vigtig Artikel, som Biret til den nysnævnte

Maasf, der i og for sig vilde være temmelig flau og smagløs, er Kaviar. Endnu en Hovedret er den bekjendte Dingding, der bestaaer i saltede og i Solen tørrede Skiver af Bøffel eller Raadyrkfjed, som man plukker i Trevler og derpaa rister, hvorved den da seer ud næsten som Ruder.

Ved Frokosten drickes Thee og Kaffe, sjeldent Viin eller Ol; dog frokostere Nogle endog med Brændeviin og Vand. Af Englænderne have Mange saaledes fordærvet deres Maver, at de ikke kunne fordrage almindelig Rødviiin, men vilde faae Solif, hvis de nøde Andet, end gammel Madera, eller Cognac. Den hollandske Gin (Gneberbrændeviin) foragte de dog heller ikke, men drikke den med Vand, „Half and Half, and a little more gin to it,” (hølv blandet, og endnu en Smule Gin dertil.)

Ligesom ved deres andre Forretninger tilbringe Colonisterne ogsaa lang Tid ved Frokosten. Naar denne vigtige Forretning endeligen er tilende, gjør man sig færdig til at lade sig transportere, de Handlende til deres Lokos (Kramboder, eller Contoirer), Embedsmændene til deres Bureauer, hvorved vi maae bemærke, at de fleste Handlende i Indien ere meget arbeidsommere, end mange Embedsmænd, hvilket forresten ikke bør forundre Nogen, thi Embedsmanden erholder ved Maanedens Ende sin Gage, ligemeget om han har arbejdet meget, lidet, eller intet; de Handlendes Bindning staaer derimod i Forhold til deres Flid og Virksomhed. (C'est tout comme chez nous, vilde en Frauskmand sige.)

Toilettet efter Frokosten er ligeledes et svært Arbejde, især naar man har taget noget rigeligt

til sig. Der gives imidlertid intet Land, hvor man betjener sig saalidet af sine Hænder og Fødder, som i Indien. Tvende Slavinder trække Herren Strømperne paa, og efterat de øvrige Klædningsstykker: Pantalons, Støvler, Halsbind, Vest ere ham iserte paa samme Maade, reiser han sig endeligen op og trækker en Treie paa af hvid Battist. Dette er den sædvanlige Contouklædning; aflægger han derimod Besøg, saa iserer han sig en Overtjole.

Nu kommer en Slave med en Payong eller Sol skjærm, og holder denne omhyggeligen over sin Herres Hoved, paadet at hans kostbare Hjerne, paa den lange Vej fra Døren til Bognen, ikke skal blive truffen af et Solstik. I Bognen lægger han sig meer end han sætter sig, og maa ikke undlade, fra Tid til anden, at tilraabe Gudskæn: Jag til! Knald med Pidsken! o. s. v., ellers vilde han jo ikke have Udseende af, at være overlæstet af vigtige Forretninger. Udskillige Embedsmænd ere meget vaersomme i Henseende til Heden, thi det er et besynderligt Tilfælde, at flere af dem mindre og mindre kunne udholde Heden, jo længere de opholde sig i Indien. Meget viseligen begive de sig derfor igjen hjem Kl. 1 om Eftermiddagen for at vederqvæge sig efter de udstandne Anstrengelser ved en Middagsføvn paa nogle Timer. Yngre Embedsmænd, der endnu ei have gjort deres Lykke, kunne ikke have det saa beqvemt. Disse begive sig tidligt til deres Bureauer, og arbeide med Eyst til Kl. 4 om Eftermiddagen. Saalænge deres Sage endnu er ringe, lide de lidet, eller intet af Climatet; men saasnart de naae et høiere Trin, har det utaalelige indiske Clima en meget skadelig Virkning paa deres Constitution, og Mange ansee det derfor nødvendigt

for deres Helbred, paa et Par Aar at vende tilbage til Europa med Bibeholdelse af deres halve Gage.

Middagsføvnen, der sædvanligt varer tre Timer, er atter en vigtig Forretning. Nogle begive sig til Ro før, Andre efter Middagsmaaltidet; det første er det almindeligste. De paa Stedet i længere Tid Vossiddende, begive sig Kl. 12 eller 1 til Soveværelset, og lade sig aflæde af to eller tre unge Slavinder, der maae gnide og strække Herrens Lemmer og Ledemod, indtil han falder i Søvn. Denne Manipulation skal gjøre Søvnen behagelig og styrkende, og Lemmerne smidige og elastiske.

Sengstederne ere i Indien meget rummelige, lave og uden Sidebrædter. Sengeklæderne bestaae almindeligen af en med Hesthaar, eller Bomuld stoppet Madrats, samt Puder, der ere haardt stoppede med Bomuld og ikke meget bløde, da dette vilde forøge Heden. En lang, rund Pude til at lægge mellem Benene, tør ikke mangle i nogen Seng. Madratsen er betrukket med hvidt Bomuldstei, og derved over have et Teppe, der bestaaer af et almindeligt Stykke Cartun. Almindeligt lægger man sig paa, i Stedet for under dette Teppe, uden andre Natklæder, end en Sarong og en Kabaai. Sengen er behængt med meget tynde Gardiner af grent Gaze, for at holde Musquito'erne og andre Insecter borte, uden derfor at forhindre Lufttrækket.

Senimod Kl. 4, 5 eller vel endog 6 om Eftermiddagen kommer man igjen tilshue, bader og paaflæder sig som om Morgenen, saaledes at man, paa Grund af den almindelige Skik, at sove om Dagen, ligesom gjer to Dage af een, og paa denne Maade

søger at bringe nogen Afverling i den ellers saa eensformige Levemaade.

De Beskæftigelser, som nu selge, have samtlige Forneielser til Formaal. Middagsmaaltidet forskaffer megen Nydelse. Til Overflødigheden af de Levnetsmidler, der havees i Landet og ere meget billige, s. s. Kjed, Fisk, Fugle, Frugt, feies endnu alt hvad Gastronomien i Europa har været istand til at udtænke, for at kildre Ganen. Alle Slags tørrede og syltede europæiske Vegetabilier og Frugter etc. pryde Taflet, paa hvilket man tillige finder Overflod af ypperlig Vin. For at holde denne kjelig, bliver hver Bouteille omviklet med en vaad Serviet, og saaledes fremsat. Før og efter Bordet vadsfer man Hænderne, dog mere til Forfriskning, end af Nødvendighed, uagtet det er Brug, at føre Nass'en, der, ligesom Brødet hos os, staaer paa en liden Skaal ved hver Tallerken, til Munden med Fingrene. Under Maaltidet bliver man ikke opvartet af Tjenere, men af smukke Slavinder.

(Slutningen følger).

Blandinger.

— Courrier belge og efter denne Echo du Monde savant af 29de August indeholde Følgende, der er uddraget af en Privatskrivelse fra London: En amerikansk Ingenieur har opfundet et meget simpelt Middel til at beskytte Krigsskibe mod Kanonkugler, og Admiralitetet har uførtøvet bifaldet Opfindelsen, der bestaaer i en "Skibsvender", som ved Damp sættes i Bevægelse og stedse bringer Forstavnen af Skibet mod den fiendtlige Ild. Forstavnen er forsynet med et Slags Cuiras, der bestaaer af flere Plader af stærkt Jernblik, som ere adstillede ved elastiske Legemer. Denne Cuiras har en fremstaaende Kant og tre skraae Flader, hvorved Kuglerne presse af til Siderne, eller nedad i Havet. En saadan liden, ved Roret anbragt Maskine med 6 til 8 Hestes Kraft, vendes Skibet i en Tid af et Minut. Den hele Indretning koster for de største Linieskibe ikke fuldt 10,000 Francs. (Das Ausland.) (Det er indlysende, at en saadan beharnisket Forstavn. som den ovenbeskrevne, ogsaa maatte kunne gjøre særdeles god Nytte i Tilfælde af Paaseiling.)

— En Candidat holdt en meget fjedfommelig Prædiken, hvorved kun en gammel Kone græd bitterligen. Smigret derved spurgte han hende senere, hvorfor hun havde været saa rørt. "Åh", hulkede hun, "min Søn studerer ogsaa, og skulde han ikke lære at holde nogen bedre Prædiken, saa ere mine paa ham anvendte Penge at betragte som kastede ud af Vinduet."

E. M. Møllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 14^{de} November 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Colonisternes Levemaade paa Java.

(Slutning.)

Efter denne vigtige Forretning, hvortil der medgaaer nogle Timer, begive Damerne sig til et særskilt Bærelse, for at fordrive Tiden med fortrolige Samtaler og at gennemgaae Chronique scandaleuse, der aldrig fattes rigeligt Stof. Herrerne forblive ved Bordet og ryge enten Sigarrer, eller lange, saakaldte Kobal-Piber, eller ogsaa Hoka'en, ligeledes en Pipe af 12 til 15 Fods Længde, af hvilken der ryges en Blanding af Tobak, Sukker og en meget ringe Qvantitet Opium. Røgen gaaer igjennem koldt Vand, med hvilket et ved Enden af det bærlige Rør, befæstet Rør er fyldt. Nogle Herrer efterabe den engelsk-indiske Skik, idet de lægge sig,

naar Damerne ere borte, for større Bequemmeligheds Skyld, tilbage i Vænestolen (thi andre Stole kjender man ikke her) og Benene paa Bordet. Saaledes fordoerier man meget mageligt, for derefter senere at gjøre en Promenade til Bogus, eller til Hest, men aldrig til Fods, thi en Europæer til Fods er her et meget sjeldent Syn. Aftenen tilbringes almindeligen med Kortspil, indtil man seent om Natten endeligen begiver sig til Hvile. Dog lader man isorveien, ved Slavinder, Musqvito'erne jage fra Sengen, og sig selv Sønnen fra Dinene, hvormed det vigtige Dagværk da er fuldbragt.

(Das Ausland.)

Dampbade i Finland.

Dampbadene hos Finlænderne danne et mærkeligt Træk i deres Sæder. Der gives i Finland neppe en eneste Bonde, som ikke har et lidet Badehuus. Denne Bygning indeholder kun et eneste, i tvende Stager afdeelt, Kammer, med et rundtom gaaende Stillads, som man bestiger ved Hjælp af Stiger, for at have saa meget større Plads i Huset. I et Hjørne af Bærelset ere gloende Stene anbragte, paa hvilke man gyder Vand saalænge indtil Bærelset er ganske opfyldt med Damp. Badeværelset er almindeligen næsten ganske mørkt, idet Lyset kun kommer igjennem et lidet Hul i Gavlen og igjennem Nabningerne i Brædetaget. Jeg har ofte tilladt mig den Spøg, at overraske de Badende ved at aabne Døren, hvorved Daglyset da trænger ind; men jeg har aldrig kunnet udholde, at opholde mig der længere end et Minut,

hvis jeg ikke vilde gvoeles. Ved Hjælp af Thermometret anstillede jeg adskillige Jagttagelser med Hensyn til Varmegraden; og man vil neppe troe mig naar jeg siger, at jeg ofte har seet disse Menneſter tilbringe en heel Time, leende og pluddrende, i en Sæde af 75° efter Celsius' Thermometer. Dette var saa varmt, at jeg neppe kunde holde det i Haanden. Medens Finlænderne opholde sig i Badestuerne, frottere de Legemet uophørligt, og pidſte sig med Dviste. I mindre end 10 Minutter blive de derfor ganske blodrøde, hvilket giver dem et meget ubehageligt Udseende. Om Vinteren træde de ofte ud af Badestuen for, i en Kulde af 30° , at vælte sig i Sneen. Ofte komme de frem aldeles nøgne, for at indlade sig i Samtale med en eller anden Forbigaaende. Behøve Rejsende nogen Hjælp, f. Ex. ved at for- eller fraspænde Hestene, saa træde de Badende ligeledes ud, ganske upaaflædte, og lægge Haand paa Bærket, uden tilsyneladende at generes af Temperaturforandringen, medens de Rejsende, indhyllede i Peltsværk, stundom stivne af Kulde. Intet er meer overraskende, end en saadan, ved Vane erhvervet, Beqvæmhed, til at kunne taale slike Extremer. De finlandske Bønder gaae saaledes pludseligen over fra en Varme af 63 til en Kulde af 24° (Réaumur.) De have ei alene ingen Skade deraf, men de forsikrede os endog, at de, uden Anvendelsen af Dampbade, ikke vare istand til at forrette deres Arbeide, og de paastaae, at Dampbadene styrke dem ligesaa meget som Sønnen. Vist er det, at de intet kjende til Snue og rheumatiske Smerter. (Samme Tidſkrift.)

Pariser Dvertro.

Man finder i Frankrige mange Arter af Dvertro, som man neppe vilde sege der, f. Ex. de ulykkelige Følger af at vælte et Saltkar, hvilke man seger at forebygge ved at tage lidt Salt paa Knivspidsen, og kaste det over den venstre Skulder (i Dinene paa Djævelen); men den mest udbredte Dvertro er den om det Ulykkebringende ved Fredagen. Virkningen af samme er saa stor, at hvo, der reiser i Frankrige, vil gjere vel i, at tiltræde Reisen paa en Fredag, for at være vis paa, at erholde Plads i de offentlige Bogne. Ved en tilfældig Omstændighed havde jeg nylig en Omnibus-Administrations Bøger, i hvilke de daglige Indkomster for hver Bogn vare indførte, i Hænderne. Det var mig paafaldende, at hver Fredag udviste et mærkeligt Deficit, og jeg fandt ved en omtrentlig Beregning, at hver Omnibus om Fredagen indbragte 35 til 40 Francs, medens Beløbet for hver af de andre Dage i Gjennemsnit udgjorde 65 til 70 Francs. Paa min Bemærkning desangaaende, forsikrede man mig, at alle Administrationer for lignende Bogne havde gjort den samme Erfaring, og at der, ved Fiacrerne og Cabrioletterne, fandtes samme Forskjel mellem Fredag og de øvrige Dage. Den religieuse Grund til den Utilbøielighed, at begynde en Forretning om Fredagen, har længst tabt sin Betydning hos den her værende Befolkning; og selv de, der nyde Fastespiser, tænke sandsynligt sjældent, eller aldrig paa Oprindelsen til denne Skik. Men Sædvanen vedvarer, og Omnibusserne frembyde den bedste Anledning til at demme derom, idet de fornemmeligen benyttes af de laveste Classer af alle andre, og navnlig af

den dannede Middelklasse. Fordommen mod tretten Gæster ved et Bord har, fremfor alt, vedligeholdt sig i de høiere Classer, sandsynligt fordi Tilfældet her kan indtræffe hyppigere, end i de øvrige. Denne Fordom er meget almindelig blandt disse Classer, og naar det bemærkes, at Bordsekket vil komme til at bestaae af tretten Personer, søger man leende, men ivrigt, at gjøre en Forandring i dette Antal. Den bibelske Oprindelse til denne Fordom synes ganske forglempt; i det mindste hører man aldrig nogen Betydning dertil. (Samme Tidsskrift.)

Skøiteløben i Holland.

Skøiteløben er i Holland, ligesom i andre nordlige Lande, en meget yndet Fornøielse, men i mange Egne, fornemmeligen i Nordholland, Friesland og Grønningen, hvor Veiene om Vinteren ere aldeles ubrugbare, men Landet derimod i alle Retninger gjennemskaaet af Canaler og Søer, tillige et uundværligt Communications- og Transportmiddel. Man seer derfor her, saasuart en dygtig Frost tillader det, hele Befolkningen, gammel og ung, Mænd og Kvinder, paa Isen, saavel for Fornøielse, som ogsaa for at besege Markederne og de, stundom langt bortliggende, Kirker. Da det her kommer mindre an paa den zirlige Leven og at gjøre Kunststykker, hvilket hører mere hjemme blandt de hollandske Stadsboere, end at komme hurtigt frem, saa have Skøiterne ogsaa en, til dette Diemed mere svarende, Form. Man betjener sig nemlig, i ovennævnte Provinds, næsten aldeles ikke af de bekjendte høie og huulslebne

Skøiter, men af de saakaldte frieslandske, der have lave, brede og fladtslebne Staal, og lange Snabler, hvilke ogsaa Klopstock (sefter Goethe i „Dichtung und Wahrheit“), pleiede at anbefale. Mange af Skøiteløbernes Hurtighed og Udholdenhed grændser virkeligen til det Utrolige. (Her anføres nu adskillige Exempler paa hurtig Skøiteløben, men hvilke vi, da Distancerne mellem de forskjellige Byer, ikke ere angivne, ville udelade. Derefter fortsættes Beretningen saaledes:)

Tilbagelæggelsen af saadanne Afstande i faa Timer er saa meget mere forbausende, som man paa stige lange Strækninger ikke altid finder gode Baner, men hyppigt træffer paa ujævn, knortet Is, aabne Steder og Dæmninger, der vilde opholde Løberen, dersom han ikke forstod at sætte over dem. Dette hører derfor ogsaa til en god Skøiteløbers Egenfabrr, og mange have, i denne Henseende, virkeligen udført det Utrolige. Man fortæller i Friesland om en vis Adam, med Tilnavnet Hardryder (Hurtigløber), at da han engang stødte paa en Abning i Isen eller en saakaldet Sool, af 22 Fods Brede, sprang han uden videre derover, og fortsatte sin Vej.

Til hvilken Grad af Hurtighed, Frieslænderne og Grønningerne iøvrigt have bragt det, sees bedst af Skøitevæddeløbene, der hos dem høre til Vinterforføielserne. Nogle Exempler herpaa maae her finde en Plads. I Leuwarden fandt i Januar 1838 et Væddeløb Sted om et Gulduhr. Banen, der var 162 nederlandske Ellen eller Metres lang, blev tilbagelagt af Seierherren i 16 Secunder. Ved et Væddeløb i Laure det samme Aar, hvorved et Mandfolk og et Fruentimmer maatte holde hinan-

den i Høenderne, naaede det seirende Par Enden paa den 143 M. lange Bane ligeledes i 16 Secunder. Endeligen holdtes i Harlingen et Væddeløb den følgende Dag, hvor Seierherren tilbagelagde den 160 M. lange Bane, to Gange efter hinanden, i 14 Secunder. Om denne uhyre Hurtighed vil man bedst kunne gjøre sig et Begreb af den Beregning, at man, saafremt det stod i de menneskelige Kræfters Magt, i Længden at udholde en saadan Anstrenghelse, vilde, fra Harlingen i 12 Timer 47 $\frac{1}{4}$ Minutter, kunne tilbagelægge Reisen til Paris, i 10 Timer 6 $\frac{1}{4}$ Minutter til London, og i 73 $\frac{1}{2}$ Timer til Cap Farvel i Grønland. (Samme Tidskrift).

Om Udtørringen af Haarlemer-Søen.

Alle de Regjeringer, der have fulgt hverandre i en Tid af 300 Aar, have udkastet Planer til at udtørre Haarlemerhavet, men ingen kunde bringe dem til Udførelse. Ifølge Efterretninger fra Amsterdam skal dette nu skee ved en Opfindelse, som Civilingenieuren Dietz har gjort, og som bestaaer i et lige saa findrigt, som simpelt Apparat. Dette Apparat, hvis Indretning imidlertid endnu er en Hemmelighed, skal kunne bortskaffe 100,000 Kubikalen Vand i een Dag. Vandmassen i Haarlemerhavet anslaaer man til 720 Millioner Kubikalen, hvortil endnu maae regnes 70 Millioner Kubikalen Grundvand og Regnvand, hvorved Vandmassen altsaa stiger til 790 Millioner Kubikalen. Regjeringen har til Hensigt, at sætte 10 Apparater i Virk-

somhed paa eengang, saa Udtørringen kan tilendebringes i 800 Dage eller 2 Aar, 2 Maaneder og 10 Dage. De ti Apparater med deres Dampmaskiner og deres Underholdning skal være beregnet til 800,000 Fl. for den ovennævnte Tid, hvilket neppe er $\frac{1}{10}$ af det, som Udførelsen af dette uhyre Foretagende vilde have kostet ifølge de tidligere foreslagne Planer.

Blandinger.

— Siden de belgiske Jernbaner bleve aabnede, og til den 23de Juni d. A., ere de blevne befarede af 7,780,000 Reisende, af hvilke kun 6 have tilsat Livet, for det meste Alle i Førstningen og ved egen Uforsigtighed.

— Baron S. var meget tunghör. Engang blev han adspurgt, hvorledes hans Gemalinde befandt sig. Baronen meente, at Spørgsmaalet angik ham selv, og svarede, ideligen afbrudt af Hoste, som han led meget af: „Ikke synderlig godt! Jeg anvender Alt, for at skaffe mig denne Plage fra Halsen, men jeg kommer nok til at slæbe den omkring med mig til min Død.“

— I „Amsterdamer Handelsblad“ averteres Cigarrer for Drengene paa følgende Maade: Da det har viist sig, at smaae Drengene ogsaa ønske at ryge Cigarrer, saa har jeg opfundet et Slags særdeles fine for den unge Alder. Forældre og Formyndere kunne være ganske ubekymrede naar Børnene bringe slige Cigarrer hjem med sig. De ryges som alle øvrige; men de have den Egenkab, at Lærberne og Summerne ophovne saaledes paa de dumme Drengene, at de sikkert ikke i Aar og Dag skulle tænke paa nogen Cigarrygning. Disse Cigarrer ere isøvrigt uhørt billige, thi de koste intet. Tomser, Cigarfabricant.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 21^{de} November 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Røverens Løfte.

I Freiburg sad en Aften i Maret 1710, den berømte og rige Læge Berthold Kuffner, og vedergævede sig efter Dagens Anstrengelser, med et Glas Viin, da man meldte Ankomsten af en Fremmed, der medbragte en anbefalingskrivelse til ham. Han lod ham træde ind, og saae af Brevet, som den Fremmede bragte ham, at denne var en Søn af en af hans Vaarørende, en Maler Herškneif. Kuffner bad ham, at tage Plads, hvilket den Fremmede ogsaa gjorde, skjendt ikke uden synlig Uengstelse, thi Bærelset, i hvilket der rundtom stode Skeletter, syntes ikke at være ham noget behageligt Opholdssted. Kuffner bemærkede dette, og sagde smilende: „Gi, Fætter, De er jo ogsaa Maler, som jeg erfarer af Brevet, og saaledes maa

De, mener jeg, ogsaa studere Skeletter; De maa derfor ikke skye Selskabet af disse Skikkelser, der engang vare overtrukne med Rjød ligesom De selv; de gjøre Dem ingen Skade; vær altsaa vel tilmode og drif!” En Glaske af den bedste Viin efter den anden blev nu tømt, og den suaktsomme Ruffner meddeelte da ogsaa Fortællingerne om sine Skeletter. Et af disse var af en Røver, der døde i Fængsel, og om hvis Rødselsgjerninger Ruffner vidste at fortælle ret meget. Den Fremmede drak derved bestandig hastigere, og den gode Doktor gjorde ham saa god Besked, at han, medens Gjæsten i sin Tour havde taget Ordet, sov ind. Den Fremmede bøjede sig nu over imod ham, for at see, om han virkelig sov fast, og idet han derpaa traadte tilbage, stødte han, der vel eiheller saa ganske kunde holde Egeværgeten, mod Skelettet af hiin Røver, men sank, forkrækket over den derved forarsagede Støi, tilbage paa Stolen, og følede nu pludseligen det omstyrrende Skelets kolde Knokkelhaand paa sin Hals. Ikke mere sig selv mægtig, gav han et høit Skrig fra sig, saa at Doktoren vaagnede, og Tjeneren ilede ind. Som tilintetgjort sank den Fremmede paa sine Knæe, og da Ruffner nu saae sig om, og snart fattede Sammenhængen, raabte han spøgende: “De synes mig at være meget frygtsom, efterdi en saa naturlig Ting kan indjage Dem en saadan Skræk.” — “Herre,” svarede den Fremmede bævende, “J tager fejl; dette er Guds Styrelse, thi viid, at jeg er en Røver, at Viin var engang min Hovedsmand, og nu fordrer mig for Dommen.” Ruffner, der nu selv blev bange, troede dog i Førstningen, at Drukkenstab, eller Afssindighed talede af den Frem-

mede; men denne, som drevet af sin Samvittighed, blev ved: „Brevet er falskt, og jeg er kommen for at udspeide Veiligheden til at bemægtige mig Deres Penge og Kostbarheder. Mine Kammerater vente blot paa et Signal, som jeg skulde give dem inat, naar De havde beholdt mig her som Deres formeentlige Paarørende. Udlever mig til Dyrigheden, at jeg kan faae min Løn!”

Det skete, og ved Forhøret blev det da oplyst, at da Fangen engang havde siddet ved et lystigt Lag med sin Hovedsmand, og begge havde spottet over det tilkommende Liv, havde Hovedsmanden sagt: „Broder, dersom jeg skulde gaae herfra før du, og jeg skulde erfare Noget om en anden Verden, skal jeg ikke forsømme, paa en forstaaelig Maade, at underrette dig derom.”

Hvor naturligt Alt nu forresten kan være gaaet til, da Røveren følede Skelettets Omarmelse, ville vi dog ogsaa stedsse betragte det som en Guds Styrelse, naar et uforudset Tilfælde bringer Forbryderen til at gaae til Bekjendelse. Den fortalte Begivenhed er vistnok en af de mærkeligste, da her stødte saa Meget sammen, der mægtigen maatte virke som en Gudsdom, om vi tillige herved maae erindre om Salomons Ord: „Den onde Samvittighed forraader sig stedsse tydeligst.” (Gubi's Volks-Kalender.)

Ludvig Philip, de Franskes Konge.

Ludvig Philip, siden 1830 de Franskes Konge, er en Søn af den, fra den store franske Revolution

af 1789, bekjendte Hertug Ludvig Joseph Philip af Orleans, der, efterat have spillet en Rolle i hiin Revolution, under hvilken han, for at smigre de Republicanstfjendene, kaldte sig Egalité (Lighed), blev guillotineret i Paris den 6te November 1793, tre Uger efter Dronning Marie Antoinettes Henrettelse. Ludvig Philip er født den 6te October 1773. Som Barn heed han Hertug af Valois, derefter Hertug af Chartres, og endeligen, efter Faderens Død, Hertug af Orleans. Under Opdragelse af sin Moder, Louise af Penthièvre, erholdt han sin første Opdragelse af den vakre Ridder Bonnard; 1792 anbefoede man hans Dannelse til Madame Genlis. Hendes Lærdomme indskjødte ham Agtelse for Menneskeværddighed og Folkelykke. Hertugens Indtrædelse i Militairtjenesten og hans Befordring fulgte tidligt. Ved Revolutionens Begyndelse var han Oberst for et Regiment; 1791 blev han Commandant i Valenciennes. Efter hans første Raabendaad (April 1792) under Biron blev han udnævnt til Generalmajor, og kort derefter til Generallieutenant. I denne Egenkab deltog han, under General Kellermann, med Hæder i Fægtningen ved Valmy (20^{de} Sept. 1792), de Franskes første Seir i Revolutionskrigen; og i Slaget ved Jemappe (6te November 1792 under Dumouriez), bidrog han til det heldige Udfald for de Franske. Desuagtet saae han sig, ved sit Forhold til Magthaverne, nødsaget til at udvandre med Dumouriez (April 1793), og begive sig til Schweiz, hvornæst han, i Robespierres Periode, blev prosciberet, og en Priis sat paa hans Hoved. Efterat han i Schweiz havde sikret sin Søster Adelaide og Madame

Genlids et Tilflugtssted, og understøttede dem med hvad han eiede i rede Penge, levede han i Fattigdom, indtil han, paa Grund af sine gode Kundskaber, i October 1793, under Navnet *Chabos* blev Docent i Geometrie og Historie i *Reichenau* (ved *Chur*), hvilken Forretning han dog, med Hensyn til sin Sikkerhed, maatte opgive efter otte Maaneders Forløb, i hvilken Tid han havde erhvervet sig almindelig Agtelse og Kjærlighed. Nu fandt han under Navnet *Corby*, et Tilflugtssted i *Brenngarten* (i *Schweiz*.) Derpaa foretog han sig 1795 en Reise over *Hamburg*, gjennem *Sverige*, *Norge* og *Lapland* mod *Nordpolen*, hvor han beskjæftigede sig med astronomiske Jagttagelser. Han vendte derefter tilbage til *Hamburg*, hvor han en Tidlang ernærede sig som Lærd, begav sig derpaa (1796) til *Nordamerika*, hvor *Washington* modtog ham som Ven. Derfra reiste han i 1800 til *England*, i hvilket Land han i *Twickenham* beskjæftigede sig med videnskabelige Arbejder. Understøttet i pecuniær Henseende af sin i *Spanien* levende Moder, besøgte han *Malta* (1808) og *Sicilien*, og formælede sig (25de Novbr. 1809) med Kong *Ferdinand* den 4des Datter, Prindsesse *Marie Amalie*. Men Dronning *Marie Caroline*s strenge politisk-absolutistiske Grundsaetninger mishagede ham saa meget, at han forlod Hoffet. — Restaurationen i 1814 førte ham tilbage til *Frankrige*, hvor han overtog *Commandoen* i *Departement du Nord*; men efterat *Napoleon* var kommen fra *Elba* (1815), traadte han ud af Tjenesten og begav sig til *England*. Dog forblev han ikke længe her, da *Napoleon*s Fald igjen bragte ham ind i det offentlige Liv. Han traadte nu ind

i Pairkammeret, men blev uenig med det, efter Mandsfrænkethed stræbende, Hof, og gik atter til England. Dog udsøndede han sig snart (1817) med Ludvig den 18de, og tog nu Ophold i sit Fædreland paa sit Landgods Neuilly, hvor han levede som Privatmand, indtil Julirevolutionens Begivenheder kaldte ham (30te Juli 1830) som Generalstatholder, til Paris, og kort derefter hævede ham paa Frankriges Trone som Børgerkongen. (Samme Værk.)

Thaddæus Kosciusko.

Thaddæus Kosciusko blev født den 12te September 1746 i Palatinatet Nowogrodek, det nuværende Gouvernement Grodno. Efterat han, ved Palatinen, Sosnowski's, Bistand, havde studeret Videnskabernes Elementer, blev han en af de flittigste Elever i Cadetsskolen i Warschau. Senere foretog han sig Reiser i Udlandet for at uddanne sig, og besøgte, i et Tidsrum af 5 Aar, Tydskland, Italien og Frankrige (1769—1774) og kom tilbage til sit Fædreland paa den Tid, da Polens første Deling fandt Sted. Hans aabne Character drog allerede dengang Opmærksomheden paa ham; men han unddrog sig den i Slottet Sosnowice, hvor han blev Informator hos Palatin Sosnowski's Datter, og snart hendes ivrigste Tilbeder. Han fattede den Plan, at ægte hende; men da han forudsaae en stærk Modstand fra Palatinens Side, tog han sin Tilflugt til Kongens (Stanislaus August Poniatowski's) Bistand. Kongen søgte først,

skjendt forgjæves, at bevæge Kosciusko til, at afstaae fra dette Giftermaal; derpaa lovede han ham sin Understøttelse, men arbejdede hemmeligen i Forening med Palatinen, mod den unge Ksers Planer. I Fortvivlelse forlod Kosciusko nu sit Fædreland, og begav sig til Danzig (1775), hvor han gik ombord paa et Skib, der skulde seile til Martinique.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— I B. døde en maadelig Skuespiller og en letfindig Odland, hvilket gav Anledning til følgende Bemærkning: „Staden har idag tabt tvende Kunstnere af forskjelligt Slags; den Ene er blevet os Konsten skyldig, den Anden forstod den Konst, at blive skyldig.”

— For nogen Tid siden ankom til England fra Frankrige, et sjældent Kunststykke, nemlig et mechaniskt Drangestræ. Bladene ere af Bronze, Blomsterne af Porcellain fra Sevres, og Drangerne ere Lamper af gult Glas. Syv Fugle med de skønneste Fjædre hoppe syngende omkring paa Grenene. Ogsaa findes en Rede med tre Unger, der blive mædede af de andre Fugle.

— Pilote de Calvados melder, at ikke alene vilde Gjøes i den senere Tid drage fra Nord mod Syd, som et sikkert Tegn paa, at Vinteren snart vil begynde i de nordlige Egne, men at ogsaa, ifølge Skippereretteretninger, i Sommermaanederne et Jisbelte har dannet sig laugs en Deel af Kysten af Island — et, paa denne Aarstid, høist usædvanligt Tilfælde. (Das Ausland af 1ste October d. A.)

Herved maae vi tillade os den Bemærkning, at hvad hiint „Jisbelte” angaaer, da bør dette ikke betragtes som et Forbud, eller Forløber for den kommende, men snarere som et Minde om den foregaaende, Vinter, Drivisen fra de nordlige Egne ankommer og forsvinder nemlig til meget forskjellige Tider. I dette Aar indtraf denne Landeplage

usædvanligt sildigt, idet den i de første Dage af Mai først naaede den største Deel af Østerlandet, og forsvandt ikke derfra før henimod Slutningen af Juli Maaned. Drivisen kommer ikke regelmæssigen hvert Aar; saaledes hengaae undertiden flere Aar efter hinanden, uden at den gjæster Landet, hvorimod den igjen undertiden stadigt indfinder sig hvert Aar i en anden Periode; dette sidste har, saavidt vi erindre at have hørt, været Tilfældet siden Aaret 1833. Naar vi kalde Drivisen en Landeplage, da skeer dette ikke alene med Hensyn til den hæmmende og farlige Indvirkning, den har paa Skibsfarten; men ogsaa, og i Særdeleshed, paa Grund af de sørgelige Følger, den medfører for selve Landet, idet den Kulde, den naturligviis udbreder, qvæler Vegetationen, saa at Creaturerne, fornemmeligen Faarnerne, staae Fare for at forhungre af Mangel paa Næring. Hvor stor Isens Indflydelse er paa Temperaturen, have vi havt Leilighed til, personligen at overbevise os om paa en Reise til Island i denne Sommer; thi langt hen i Juni Maaned havde man der en saadan Kulde tæt udenfor Landet (Østerlandet), at hele Tougværket paa Skibet var overtrukket med en Iskorpe, og store Isstumper faldt ned fra Takelagen. I Maanederne Februar og Mars havde Veirslaget derimod været meget mildt. Denne Sommer har saaledes været en af de ublideste, der i meget lang Tid har hjemstøt Landet.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 28^{de} November 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Thaddæus Kosciusko.

(Slutning.)

I denne Periode afstædede de nordamerikanske Colonier det engelske Herredømme. Kosciusko tjente først Amerikanerne som Frivillig, men opnaaede mod Slutningen af Aaret 1776 en Obersts Grad. Han glimrede i den amerikanske Armee ved sit Mod og sine militaire Talenter; og da Revolutionenskrigen var endt i Aaret 1783, blev Kosciusko, decoreret med Cincinatusordenen, ophøiet til Brigadegeneral, og blev deelagtig i de Belønninger, som af Congressen bleve uddeelte, deels i Penge, deels i Godser.

Efter en Fraværelse af 9 Aar kom Kosciusko, bedækket med Hæder, tilbage til sit Fædreland, hvor Alt syntes at love ham en glimrende Fremtid.

Hans Tilbagekomst vakte megen Glæde blandt hans Landsmænd; han derimod tog kun liden Andeel dert, thi han fandt sin Elskede, Sosnowska, gift, og sin Fader død. Vel seirede endeligen hans Fornuft og Characterstyrke over hiin Eidskab, men Indtrykket af hans Faders voldsomme Død udslettedes aldrig. Kosciusko's Fader, en Mand, der med mange gode Egenheder, ogsaa forbandt mange strafbare, havde udstrakt den Vilkaarlighed, som den polske Adel dengang anmassede sig, saavidt, at han behandlede sine Bønder med den frygteligste Streng-
hed, saa at disse, trætte af Undertrykkelsen, myr-
dede deres Herre. Den unge General Kosciusko's Sjel var dybt greben af denne sørgelige Tildragelse, og efterat han var bleven Arving til sin Faders Godser, behandlede han sine Bønder ei alene med den største Humanitet, men gjorde dem endog for sin Død, aldeles frie.

Imidlertid aabnede Polen sin Constitutionsdag (1788), hvilken varede 4 Aar. Dens Resultat var Constitutionen af 3die Mai 1791, og Polen, som ved dette Foretagende følede sig stærkere, søgte at afvælte den fremmede Indflydelse. Det kom til Krig med Rusland. Den 18de Juni 1792 udmærkede Kosciusko sig ved Zielenice, den 17de Juli vandt han nye Laurbær i Slaget ved Dubienka. Men Kong Stanislaus August sluttede, af Frygt for at miste sin Krone, en Vaabensstilstand, og Russerne kom, som Venner og Allierede, til Warschau, hvor Kongen befandt sig i deres Midte.

Flere Generaler og Officierer, hvoriblandt ogsaa Kosciusko, forlangte deres Afsked, og begave sig til Udlandet. Men snart hævede sig i Polen et

republicanist Parti, der søgte at styrte det gamle Aristokratie, og at indføre en almindelig Liighed.

Paany rustede man sig nu af alle Kræfter, og udnævnte Kosciusko til Overansfører i denne Kamp; medens i de første Dage af Marts 1794 Brigaderen Madalinski hævede Uafhængighedsbanneret i Palatinatet Masovien og marcherede mod Krakau, holdt Kosciusko her sit Indtog Ratten mellem den 24de og 25de Marts. Udnævnt til Generalissimus for de polske og lithauiske Armeer, saae han sig endnu i Besiddelse af en ubegrændset dictatorisk Magt ved den Uafhængighedsact, som Beboerne af Krakau undertegnede den 24de Marts 1794.

Efterat Kosciusko havde organiseret Bestyrelsen i enhver Henseende, forlod han Krakau med sine Tropper, som Russerne vare langt overlegne. Den 4de April 1794 stødte begge Armeerne sammen ved Landsbyen Raclavice, 12 Mil fra Krakau. Kampen var frygtelig; men Polakkerne vandt en afgjørende Seir, som frembragte en magisk Virkning. Snart kaldtes Kosciusko til Warschau, hvis Indvaanere havde tilintetgjort den russiske Statholders Plan til deres Undertvingelse, og, efter et rædsomt Blodbad, befriet Staden fra Russerne (17de April). Kosciusko tilveiebragte igjen Orden, og ilede da Preusserne imøde. Begge Hære stødte sammen den 6te Juni (1794) ved Schtschekoschia. Polakernes langt mindre Hær fægtede tappert, indtil den endeligen opløste sig, uden at blive forfulgt. Kosciusko var saaret, to Heste vare blevne dræbte under ham; men stedse havde man seet ham der, hvor Faren var størst.

Som en Følge af dette Slag drog Kosciusko sig mod Warschau; alle Indvaanere arbeidede paa

Stadens Befæstning, Fruentimmerne opmuntrede Arbejderne, bragte dem Krigs- og Mundprovisjon, og gave Prever paa det Mod, som man stedse har fundet hos de polske Qvinder. Warschau blev nu beleiret; men medens Kosciusko forsvarede Staden, kom en almindelig Opstand i Storpolen ham til Hjælp, idet derved Beleiringen ophævedes. Medens Kosciusko med Held ledede Anliggenderne, maatte Samogitien og Lithauen ligge under, og General Cierakowski tabte et Slag mod Suwarow. Kosciusko forlod Warschau, forenede sig med Divisionen Cierakowski, trængte frem til Grodno, og vendte derpaa tilbage til Warschau. Men Faren var truende; den russiske General Fersen, der havde taget Stilling paa den venstre Weichselbred, lige over for Maciejowice, vilde forene sig med Suwarow, der stod i Eggen af Brzez-Litowski. Den 7de October forlod Kosciusko, tilligemed sin Adjudant Niemszewitsch, hemmeligen Warschau, og begge ankom til Podsamce, i Nærheden af Maciejowice, hvor han forenede sine Tropper, og beredede sig paa at modtage Fienden. Forladt af sin Underfeldtherre, stillede han sig alene imod hiin; Infanteriet gjorde sin Pligt, men Cavaleriet veeg. For at standse det, tog Kosciusko Veien over en Sump, hans Hest snublede, han styrtede, og de forfølgende Kosacker stødte efter ham med Landserne, indtil en polsk Soldat raabte: „Stød ikke, det er Generalen!“ Fienderne omringede, fulde af Benndring, den polske Helt; og medens Levningerne af den polske Armee igjen samlede sig, for atter at byde Fienden Spidsen, bare Kosackerne den heltmodige, med Blesurer bedækkede, Feldtherre, til Slottet Podsamce til General Fersen.

Saaledes var Kosciusko nu kommen i Fiendens Magt, en Begivenhed, der fremkaldte megen Bestyrtelse i Warschau. Staden blev bestormet af Sumarow, og capitulerede den 9de November 1794. Kosciusko blev, tilligemed flere Andre, bragt til Ukraine, og derfra til Petersborg, hvor han holdtes i Fangenskab indtil Catharina den 2dens Død 1796. Hendes Søn og Efterfølger, Paul den 1ste satte Kosciusko paa fri Fod, og tilbed ham Bæredigheder og Godser; men Kosciusko modtog kun en liden Sum, hvormed han kunde bestride sine Fornødenheder. Paul affordrede ham sit Ord paa, ei meer at tjene mod Rusland hvorpaa han, tilligemed Niemcewitsch, efter toaarigt Fangenskab, forlod Petersborg og reiste til London. Herfra gik de til Bristol, hvor Bennerne af den polske Sag understøttede Kosciusko med Penge, saa at han kunde indskibe sig til Philadelphia. Senere begav han sig til New-York, og traadte i et venfskabeligt og fortroligt Forhold til Jefferson.

Medens Kosciusko opholdt sig i Amerika, organiserede General Dombrowski de berømte polske Legioner i Italien. Man tilbed Kosciusko Overcommandoen, men han overlod den til Dombrowski. Ved hans Tilbagekomst til Europa, blev Kosciusko overtalt modtaget hæderfuldt, fornemmeligen i Paris, hvor han traadte i det næieste Forhold til flere af de mest indflydelsesrige Personer. Da Napoleon aabnede Feldttoget i 1806, ønskede han, at Kosciusko skulde understøtte ham. Den patriotissindede Mand fordrede frem for alt først Garantier for sit Fædreland; men da Napoleon forlangte ubetinget Lydighed, troede Kosciusko sig ikke berettiget til, at repræsenterere sin Nation, og

forblev uafhængig. Da han senere atter blev skuffet i sine Forhaabninger, begav han sig til Soluthurn, hvor han ved Velvillie og Godbædighed vandt Alles Hjerter. Der døde han den 15de October 1817, efterat han, nogle Maaneder iforveien, havde undertegnet den Act, hvorved han for steds frigav sine Bønder i Lithauen for Livegenskab. Ligesom han, da han ved Maciejowice sank saaret til Jorden, udraabte: „Finis Poloniae!” saaledes var ogsaa i Døden Polens Navn hans sidste Ord.

Der gives i Historien kun faa Mænd, om hvilke de forskjellige Partier ere saa enige, som om Kosciusko; alle omtale ham med den Enthusiasmus, som hans Talenter og hele uegennyttige Character fortjene. Hans Liv var helliget Fædrelandets Vel; ikke af Uergjerrighed, eller andre uværdige Motiver, som maaskee undertiden lede dem, der benytte Folkeuroligheder til deres egen Fordeel, traadte hen i Kamp med Tid og Forhold; han opofrede sig for en Idee, der fremkaldte den ædleste Villie og Bevidsthed, som overalt, uafhængig af de forskjelligartede Anskuelser finde den fortjente Deeltagelse og Beundring. I denne Land er der ogsaa opreist Kosciusko et Væresminde. En Mil fra Fristaden Krakau, paa den venstre Weichselbred, ligger Bronislava-Bjerget, en efterhaanden opstigende Høide, der aldeles behersker den vide Weichseldal, og hvorsfra der haves en fri Udsigt til Staden Krakau og dens yndige Omegn. Paa denne Høi oprettede Krakaus Borgere den elskede Kosciusko et Hædersminde liig de gammelste Gravhøie, til en Høide af 150 Fod, og som forbrede en uhyre Tilførsel af Stene og Jord, men som ogsaa beskæftigede de ædleste polske Mænd og

Qvinder, der gif Folket foran med godt Exempel, og ikke alene betalte en rigelig Daglen, men ogsaa haandterede Skubkarren og Spaden. Saaledes var Arbeidet snart fuldendt, og Heien bestigelig paa en besvem Maade, saa at enhver Vandrer fra Toppen af kan nyde den herlige Udsigt, og i Krakaus Omegn vil kunne opdage endnu tre saadanne Heie: een for Kong Krakus; en anden, ligeledes stammende fra den graae Oldtid, bærer Navnet Wanda; og en tredie er opkastet af Kong Kasimir den Store for hans Elskede, Jødinden Esther. Kosciusko's Minde er imidlertid det største og skønneste; og har det end intet Konstværk, saa har det derimod Barighedens Værd, efterdi det hverken snart forvittrer, vækker Sævesygen, eller kan bortføres fra sit Sted.

(Gubiz's Volks-Kalender.)

Giftige Edderkopper.

Legnevel de la Combe fortæller fra sin Reise gennem Madagaskar et Tilfælde om en ung Slave, der blev stukket af en stor sort Edderkop, og døde som en Følge af Stikket. Denne Edderkop er af Størrelse som de smaae Krabber, der ere bekjendte i Indien under Navn af Turluru; den er haarriig, og har paa Ryggen tre eller fire gule Pletter. Man finder den kun i de mest afslidne Skove, hvor den opholder sig i Huller under Jorden. Hos det unge Menneske sporedes efter Stikket en nervøs Ophidselse, der endnu forøgedes ved Frygten. Den tilkaldte Læge forordnede et Dampbad, hvori var en Decoct af forskjellige Urter. Den Syge zittrede

stedse stærkere, saa at to Personer neppe kunde holde ham; hans Tunge var tør, Dinene inflammerede. Efter Badet udstrakte man ham paa en Maatte, og lod hente Fruentimmer for at guide og trykke hans Lemmer, hvilken Suur har en meget god Virkning i mange Sygdomme. Men han faldt snart hen i en Slummer, der paafulgtes af Afmagter. Hudens var, uagtet den høie Barmegrad i Badet, forbleven tør, Yderlemmerne vare kolde, og de convulsiviske Bevægelser forkyndte den nærforestaaende Dødsning, der ogsaa snart indtraadte. Liget var ellers úforandret; kun ved Stikket var en liden, af en violet Kredss omgíven Hævelse. Efter Indvaanernes Paastand medfører Stikket af disse Edderkopper næsten altid Døden. (Das Ausland.)

Blandinger.

— I de sidste 7 til 8 Aar skal et sandt Udvandringsraferie have bemægtiget sig Baskerne. I Republiken Uruguay skal der saaledes allerede befinde sig henved 15,000 udvandrede Basker og Bearnere.

— En Rhinlænder kom til B. (Berlin?), hvor han gik ind i et Wiinhuus, og forlangte en Flaske god Wiin. Neppe havde han smagt derpaa, før han satte Glasset fra sig, og spurgte, hvor meget han var skyldig. „15 Sølvgrosschen, min Herre,” svarede Opvarteren. Den Fremmede lagde en Thaler paa Bordet, og vilde gaac. „Min Herre, De har taget feil” „raabte Opvarteren efter ham, „det er en Thaler; De faaer 15 Sølvgrosschen tilbage!” „Nei, min Ven,” svarede den Fremmede, „de tilhøre den, som drikker Winen ud.”

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 5^{te} December 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Poliske Bondebryllupper.

(Af J. G. Elsner).

I Galizien og henimod Overschlesien, hvor der boe Polakker, finder man ved Bryllupper saadanne Skikke, som jeg her vil meddele dem, isølge egen Jagttagelse.

Nogle Dage før Brylluppet skeer Indbydelsen af en dertil ansat, og dette Hverv overdraget, Tjener. Denne skal ogsaa gjøre Honneurs ved hele Høitideligheden, og er tillige Landsbyens Wittghedskrænner. Paa Bryllupsdagen møder han i sin bedste Puds, smykket med Baand og ledsaget af et Par Trompetere, der blæse foran ham, som for en Underdoctor. Først forseier han sig til Brudgommen, for ligesom at modtage dennes Befalinger; dernæst gaaer han til Bruden. Jeg siger

gaaer, og tager derved Hensyn til de simpleste Bryllupper; thi hos de mere Velhavende blive Tjeneren og Trompeterne forsynede med Heste, hvilke, ligesom Rytterne, ere smykkede med Blomster og Baand, om Vinteren med Granqviste. Ankomsten til Bruden, stædes først i Trompeten, hvorpaa Tjeneren træder frem, og holder et Slags Tale, hvori forekomme Glostler af forskjellig Art som f. Ex. Beflagelsen over, at Bruden skal forlade Forældrenes Huus, at Brudgommen forgaaer af Længsel efter hende, osv.; ei heller fattes der Tvetydigheder. Naar han nu endeligen faaer et tilfredsstillende Svar, saa fører han den imidlertid ankomne Brudgom ved Haanden ind til Bruden, der imidlertid — efterdi Moden saaledes foreskriver det — udgyder hyppige Taarer. Her forsamle nu Gæsterne sig, og efterat man flittigt har ladet Brændeviinsflasken gaae rundt, vel endog taget sig lidt Frokost, begiver man sig til Kirken. Alt dette skeer om Formiddagen, fordi der her findes sutter Catholiker. Til de trende ovennævnte Trompetere have nu flere Musikere sluttet sig, der vældigen tractere deres Blæseinstrumenter. Musikcorpsset gaaer nu foran Brudeparret og Gæsterne; Musikken er Hovedsagen ved hele Høitiden, om man endog maa laane Pengene for at kunne betale den. Tjeneren vedbliver ogsaa i Kirken sin Rolle, og leder den undseelige og ubehjælpsomme Brud.

Fra Kirken gaaer det til Gildet, der almindeligen, paa Grund af Bopælens indskrænkede Locale, finder Sted i Vertshuset. Her blive Gæsterne deelte i tvende Afdelinger; thi man finder det ikke anstændigt, at Honoratiores sidde ved det samme Bord, som de Simplere; ogsaa blive de

Første regalerede meget bedre, end de Sidste. For Hine fremsættes Suppe, Kjød, Meel-spiser og Frugt; ogsaa er deres Bord bedækket med en Dug. De Sidste maae derimod, fornemmeligen naar Brudeparret er uformuende, tage til Takke med at spise paa Bord uden Dug, og at blive beværtede med Rasch (Hirsevelling), Meelboller og tilsidst med Suppe. Enhver Gjæst af denne Klasse medbringer selv Skee, Kniv og Gaffel, ligesom Alle spise af eet Fad. Brændevinen spiller her en Hovedrolle, og Flasken gaaer flittigt ruudt. De ved det fornemmere Bord siddende Honoratiores bestaae af de herstabelige Embedsmænd, Præsten, Skolemesteren og Revierjægeren. Saalænge disse ere nærværende, holde Alle sig indenfor Anstandens og Belansthændighedens Grændser, hvilke iøvrigt endog den simpleste Polak ikke let overskrider. Efter Bordet bliver der danset, og hvor der netop ikke hersker Velstand, trække Pigerne Skoe og Strømper af, hvis de ikke ere medte barfodede. Kun Bruden nyder den Ære og Forret, at bære hvide Strømper og med Baand smykkede Sko, som hun naturlignviis heller ikke tager af. Nu bliver det stampede Leergulv betraadt; thi saasnart Musiken til den polske Nationaldands begynder, electrifere dens Toner hele Selskabet. Almindeligen varer Dansen hele Natten indtil Morgenstunden; man tænker kun paa det nærværende Dieblif, og lader Fremtiden have sin egen Sorg. Hvorvidt Sorgløsheden gaaer, beviser alene følgende Exempel. En ung Dagleier havde kjøbt et lidet Huus for en Ubetydelighed, og derved erhvervet sig Ret til at indtræde i Ægteffab. Til Huset herte en Hauge paa nogle Quadratsod, og paa Husets Eier hvilede den Forpligtelse, at gjøre

Pligtarbejde een Dag om Ugen. Hans Brud var en Tjenestepige fra Herregaarden, og hun havde under sin Tjenestetid sammensparet sig saameget, at hun kunde anskaffe sig en anstændig Brudedragt. Men da der nu fattedes Penge til Brylluppet, saa blev Dragten pantsat under den Betingelse, at hun maatte betjene sig af den under Høitiden. Man jubledede og var ubekymret, og den følgende Dag afleverede Bruden med Resignation sin Pynt.

Efter Brylluppet gaaer Bruden igjen hjem til Forældrenes Huus, og Brudgommen afhenter hende først derfra den følgende Dag. Dertil hører igjen Musik. Han ankommer da med to Vogne, og paa den forreste af dem befinde sig Trompetere og Pibere; paa den anden sidder Brudgommen. Undseeligt nærmer han sig Brudens Vopæl, medens Musikken istemmer Klagetoner, i hvilke Pigerne fra Nabolaget istemme. Skilsmisssens Bitterhed og alle søde Ungdomserindringer udgjøre Indholdet af disse Sange. Endeligen leser Bruden, efterat hendes Giendele ere bragte paa Brudgommens Vogn, af Forældrenes Arme, og følger sin Mand med Taarer i Øinene.

Bryllupsceremonier i China.

Et chinesskkt Bryllup kan, i Landet selv, ikke overværes af Fremmede; men siden Singapur næsten er bleven en chinesskkt Stad, erholde de undertiden der Adkomst dertil. Naar Familien er velhavende, bliver Snusalteret smykket smagfuldt og kostbart. Store Borslys og Lamper af zürligt malet Glas blive antændte

ved helligs Dag. Foran den hellige Buddha's Bilde staae Sølv-Theebakker og kostbart Porcellain, fyldt med Gaver af Sukkerbagværk og Blomster, medens brændende Sandels- og Aloetræ udbreder Belugt. Saasnart Forældrene og Slægtningerne have holdt deres Andagt, bliver Bruden hentet og træder langsomt frem for Alteret. Her bøier hun sig og knæler uden at sige et Ord. Hendes Dragt er kostbar, og falder i smukke Folder om Legemet. Prydelser og Juveler bedække det sorte Haar, og om Halsen bærer hun en Rød Edelstene. Saasnart Gudstjenesten er forbi, bliver der kastet Bruden et tæt Slør for Ansigtet, og man fører hende igjen tilbage til Brudeværelset. Imidlertid beværtes med Thee og Bagværk, og Alle vente nu paa Brudgommen. I Huset toner malayisk, javanessk og europæisk Musik; Børnene danser og more sig, og alle Tilstedeværende fryde sig ved Dagens Festlighed. Til sidst anmeldes Brudgommens Ankomst, hvorpaa mange af Gæsterne gaae ham imøde. Han er ledsaget af en Præst, sine Bønder og nogle Musici; han bøier sig for Alteret, hvorpaa han og Præsten sætte sig paa Tabouretter, der ere behængte med broderet Fløiel. Atter præsenteres Forfriskninger, og efter en kort Tids Forløb, ankommer den tilslørede Brud. Hun nærmer sig langsomt sin tilkommende Ægtefælle, og, efter nogle Gebærder, sætte de sig begge ned. Strax derpaa vender Bruden tilbage til sit Bærelse, ledsaget af Brudgommen og nogle Paarørende. I Midten af Bærelset bøie begge sig for hinanden, gaae alvorligt og langsomt fra den ene Side til den anden, indtil endeligen Brudgommen nærmer sig Bruden, og borttager Sløret fra hendes Ansigt. Nu paafølger

et kosteligt Maaltid, ved hvilket blot Brudeparret nyder noget, hvorvel der staaer indtil halvtredstindstyve Retter paa Bordet. De reise sig derpaa snart, og Brudgommen aftager sin Høitidsklædning, som han lægger paa Brudens Seng, som Tegn paa, at denne nu er hans Eiendom. Derpaa nærmer han sig Bruden, og løsner hendes Belte, hvormed den hele Ceremonie er endt. Gjæsterne og Brudgommen bortfjerne sig nu indtil henimod Aften; et glimrende Maaltid bliver givet for Alle, og fra nu af forbliver den unge Ægtemand som Sen i Huset. Gjæsternes Sædelighed og Maadehold for tjene Beundring, og ingen Nation kan rose sig af saa høi Grad af Ærbarhed.

(Malcolms Ansichten über China etc.)

Blandinger.

— Ved Hjælp af det, af en Hr. Watton fra Hull opfundne, Sotelegraphsystem, skal man fra Landet af kunne telegraphere med Skibe flere Timer før deres Ankomst i Havnen. Der har allerede dannet sig flere Selskaber for at bringe dette — endnu ikke noiere beskrevne — System i Udførelse.

— Franske Blade anføre, som Beviis paa den strækfelige Udartelse, at tvende Børn paa resp. 10 og 11½ Aar, styrtede sig (i Louviers) i Vandet, fordi man havde afslaaet dem et ubetydeligt Forlangende.

— Hr. Eusèbe de Salle forelæste i det franske Academies Forsamling den 28de Sept., en Memoire, hvori han fremhævede den Anskuelse af de arabiske Læger, at Pesten aldeles ikke er contagieus; de erklære den for at være en epidemisk typhøs Feber, som ikke afholder dem fra at berøre Patientten. Pesten angriber fornemmeligen

de lavere Folkeclasser, og raser i de lavtliggende, usunde Gader, og i de slet udluftede underste Stager.

— Talsforholdet af Mandfolk til Fruentimmer i Gouvernementet Biætkä, skal, efter russiske Angivelser, være som 100: 115, et Forhold, der ikke lettelig findes i noget europæisk Land.

— I Immenhausen i det Hessiske har en Snekker forfærdiget et Skrivebord, som man, om det end indsluttede de største Rigdomme, gjerne kunde sætte ud i en Skov, hvor Røvere huserede, uden at noget af dets Indhold skulde gaae tabt. Hvo, som nemlig vil borttage Noget deraf, og ikke kjender Hemmeligheden, bliver strax greben af fremspringende Jernhænder, der holde ham fast ved Bordet. Strax derefter toner en larmende Janitscharmusk, som vedvarer i fem Minutter; og dersom, i dette Tidsforløb, Ingen befrier Fangen, saa gaae ser, ved Siden af hverandre anbragte, Pistoler løs, hvorved han uundgaaeligen maa dræbes.

— I Sibiel, en wallachisk Landeby, faldt en Pige paa 15 Aar pludseligen i Usmagt; alle Kjendetegn paa Liv ophørte, hvorfor man holdt hende for død, og lagde hende i Kisten. Men da, 2 Dage efter, Ligtoget havde forsamlet sig i Huset, slog hun, til Alles største Frygt og Forbauselse, pludseligen Dinene op, og steg ud af Kisten. Derefter begyndte den unge Pige at forkynde, hvad hun havde seet, hørt og talet i hiin Verden. Hun opholder sig nu i Hermannstadt, og dagligt forsamler hun, ved sin Beskrivelse over den anden Verden, en stor Mængde lettroende Wallacher omkring sig. Hendes Meddelelse om hendes tidligere afdøde Broders Tilstand, honoreres især godt. Dog besvarer hun intet Spørgsmaal strax; hun maa, i det mindste eengang, have sovet derpaa.

— Ikke blot Europas store Magter ruste sig og forøge deres Stridskræfter; ogsaa det Leipziger Theater har troet, ikke at burde staae tilbage, og har desaaarsag forøget de „Syv militaire Piger“ til fjorten, samt indført Bajonnetfægtningen iblandt dem. De unge Damers fordoblede Antal og hiin yderligere krigeriske Udbannelse skal have vundet meget Bifald, en Omstændighed, hvorpaa vi tillade os, at henlede den ærede Theaterdirections Opmærksomhed.

— Da nogle Slagtere anmeldte for Dommeren i en Landsby, at man bragte saa faa Dyr og Faar paa det nyligt oprettede Marked, lod hiin Vyrighedsperson udgaae følgende Bekjendtgjørelse: „Følge den os tilhændekomne Klage fra Communens Slagtere, foranlediget ved Mangel paa Dvæg paa Markedet, have vi besluttet, at begive os selv derhen for at afhjælpe denne Mangel.”

— Skuespiller Ungelmann i Berlin var meget distraitt. Da Skrædderen engang tog Maal af ham til en ny Kappe, gav han ham den Formaning: „Endeligen ikke for snæver, Kjære, ellers faaer jeg Ligtorne.”

— Et fransk Blad beretter, at den berømte Skuespillerinde, Mademoiselle Rachel, vil ægte en Skrædder, ved Navn Mayer, i St. Etienne.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 12^{te} December 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Slavehandel i Egypten.

Hr. Mad den, bekjendt ved sit tidligere Skrift over Vestindien, saavel som overhovedet ved sine Bestræbelser til Slavehandelens Afskaffelse, hører til den agtværdige, om end ikke verdenskløge, Klasse af Menneſtevenner, der vedvarende og under alle Omstændigheder beforder Negeremancipationen, og hvis Hensigter man stedse maa agte, om de end ei altid finde Raade for den practiske Statsmands Pine. Sendt til Egypten af Foreningen for Slavevæsenets Ophør, under det Paaskud at takke Viceskongen for Ophævelsen af Slavejagten, men egentligen for at efterspore de enkelte Omstændigheder ved Slavevæsenet, har han endeligen samlet en Masse af Kjendsgjerninger, som han i en, vistnok for saadanne Unliggerer meget ugunstig, Tidspunkt,

har meddeelt Vicekongen, og ledsaget dem med en Opfordring til at vedblive i hans hæderlige Virken til Slavehandelens Afskaffelse. Hvor megen Opmærksomhed, der for Dieblicket vil værdises ham, lader sig let tænke; imidlertid er det dog interessant, at erfare saa mange nærmere Omstændigheder over Slavehandelen i Egypten og Tyrkiet. Paa Afskaffelsen af samme tør man ikke haabe, da den, som Hr. Madden selv bemærker, er en Indtægtskilde for selve Regjeringen; for hver Slave, der bliver solgt paa Bazaren i Cairo, eller Alexandria, erlægges til Regjeringen en Afgift af 1 spansk Daler, og ved Slavens Udførsel af Landet, atter en Daler. Hvo som vil være Slavehandler (Dschelleb) maa lige saavel løse et Patent, som en Skrædder, Skomager osv., maa gjøre det. Det samme finder Sted i Constantinopel, hvor der, af Betalingen for enhver Slave, maa erlægges $2\frac{1}{2}$ pSt.*), til Regjeringen. Under saadanne Omstændigheder ere Udsigterne til Slavehandelens Afskaffelse kun slette, og det saameget mere, som mangan subaltern Embedsmand ogsaa har sin Fordeel af dens Vedbliven.

Desuden er Slavejagten i Sennaar, henimod Abyssiniens Grændser, ingenlunde ophørt; tværtimod have, i Løbet af de sidste 10 til 12 Maaneder, tvende regelmæssige Slavejagter, med en militair Expeditions hele Pomp, fundet Sted. Fra Sennaar fører man Slaverne til Egypten, og derfra gaae de, i temmelig stort Antal, tildeels paa euro-

*) $2\frac{1}{2}$ pSt. er den Sold, der, ifølge Koranen, maa høves af alle af de Troende solgte Vare; de Bantroende betale 5 pSt.

pæriske Skibe, til Smyrna og Constantinopel. Fra 1ste Septbr. 1839 til 31te August 1840, kom, ifølge en af de første Slavehandlers uagtigen holdte Bøger, over 10,000 Slaver til Markedet i Cairo, nemlig: Piger fra Abyssinien 1,700, Børn 120, Negerinder 3000, Negerbørn 270, Castrater 400. Over 5,000 Negere fra forskjellige Steder kom egentligen ikke paa Markedet, men dog ind i Landet. De allerfleste vare blevne indbragte ved militaire Expeditioner, og endnu bestandig blev Troppernes Sold betalt med Slaver.

I Cartum befunder sig en saakaldet Consular-agent, ved Navn Bessier, der vel ikke er ansat i denne Egenskab, men dog fører Titel deraf, og for kort Tid siden endog har faaet Kereslegionens Kors. Denne Mand har stiftet et stort Etablisement, hvor ikke alene de opkjøbte Slaver opbevares indtil de kunne sendes videre, men hvor endog unge Slaver blive opdragne (thi Anstalten skal være indrettet efter Slave-Opfostningshusene — slave breeding farms — i Virginien) og det ægyptiske Torv derfra forsynes med Børn. Nogle andre Franskmænd staae i Forbindelse med ham, navnlig en Læge, ved Navn Tirant, der har indført Castrationen, for at kunne levere Eunucher til Haremmerne. Tidligere blev denne skjændige Haandtering drevet i Siut, hvor Hr. Madden i Aaret 1826 selv var Vidne dertil. Efter Slot faaes saaledes aarligt omtrent 300 Eunucher, hvortil udfordres 1,200 Børn, da, efter hans nyere Verk over Egypten, kun en Fjerdedeel af Børnene overlever Operationen. Er hans Angivelse af denne Dødelighed end for stærk, saa synes han, paa den

anden Side, at have ansat Antallet paa de solgte Eunucher for lavt.

Slutteligen anfører Hr. Madden følgende Punkter som Resultat af sine Jagttagelser: 1) Efterat jeg, efter næsten 15 Aars Forløb, igjen besøgte Egypten, fandt jeg Slaveri og Slavehandel usforandrede, og uhæmmede af nogen Forholdsregel af Gders Høihed *). 2) Jeg finder Slavetovene ligesaa fuldtproppede med Negerinder og Børn, som tilforn. 3) Jeg finder Udførselen af Slaver fra Alexandrien til Tyrkiet fortsat aabenlyst paa europæiske Skibe. 4) Jeg finder, at Prisen paa det stigende Antal af dem, man bringer til Alexandrien og Sairo, og som man sælger til 72—180 Fl., lavere end forhen. 5) Jeg finder Slavejagterne fortsatte af Gders Undersaatter, endog af Gders Soldater, og 6) at de af denne skjændige Handel udspringende Under endnu ere de samme, og at det barbariske Monopol, at handle med lem-læstede Skabninger, fremdeles er uforandret, ja endog opmuntret af Øvrighederne i Øveregypten.
(Das Ausland.)

Jacobinernes Retspleie i Bicêtre.

En Advocat i Paris, der havde til Hensigt, at udgive et juridiskt Verk over Retsproceduren i den store franske Revolutions Skrækperiode, ønskede

*) Disse Punkter ere formodentligen Uddrag af en Memoire til Vicekongen. L. M.

paa det næste at vide, paa hvilken Maade man, i Septemberdagene 1792, retligt var gaaet tilværks mod de i Bicêtre Indespærrede*). Han blev derfor henviist til en Olding, der som Krøbling var kommen til Bicêtre, og senere havde erholdt en Postdirecteurs Bestilling, som han endnu beklæder. Man kalder ham almindeligen Fader Richard. Hans Embede, der dagligt bringer ham i nærmere Berørelse med en Befolkning af, i Gjennemsnit, 4000 Sjæle, har givet ham Leilighed til at samle meget interessante Oplysninger om de forskjelligartede Individuer, hvilke han har lært at kjende under et halvhundredeaarigt Ophold i denne Anstalt.

Da han blev adspurgt, hvorledes hine Dommere fra 1792, der havde installeret sig selv, havde baaret sig ad ved Udøvelsen af deres Embedsforretning, svarede Richard:

„Her ankom omtrent en 20 til 30 af dem, som toge den store Sal i Beslag; til højre og venstre lode de hensætte Bænke, og i Midten et Bord med Stole omkring. Derpaa toge 5 eller 6 Plads; de Dyrige gik bort, men afleste fra Tid til anden deres Kammerater, uden dog at bekymre sig om,

*) Bicêtre, en Stiftelse for Vanvittige, blev i Revolutionens Tid, tillige brugt til Fængsel. — De, under Navn af Septembriseringer, noksom bekjendte Myrderier i Fængslerne i Paris i de første Dage af September 1792, henhørte, med Hensyn til Tiden, egentligen ikke til Terrorismens Periode, der først tog sin rette Begyndelse ved Girondpartiets Fald i Juni 1793, thi de, med Hensyn til Handlingens Natur, vel kunne siges at danne et af de rædselsfuldeste Afsnit i hele Revolutionen.

hvad der imidlertid var foregaaet, eller hvorledes man havde afgjort Fangerens Skjæbne. Disse Sidste bleve, som det kunde træffe sig, hentede frem af deres Arrester; man gjorde dem forskellige Spørgsmaal, hvilke de besvarede saa godt de kunde, hvorpaa man, uden lang Raadslagning, fældede Dommen over Liv og Død. Sædvanligt indtraf det Tilfælde, at gode Snakkere bleve fritjendte, saafremt Dommeren ikke uøredede personlig Uvillie imod dem, eller de ikke, ved en eller anden Yttring, følede sig fornærmede. Men alle, eller i det mindste de fleste af dem, som af Frygt kun talede lidet, eller intet, bleve uden videre dømt til Døden." — "Og hvad skete dernæst?" spurgte Advocaten Richard.

"Præsidenten sagde da," svarede Oldingen, "man førte Borgeren til Abbediet. Strax traadte to Bevæbnede frem, grebe den saaledes Uffærdigede ved begge Armene, og førte ham ud i Gaarden, i den af Beddelknægtene dannede Gade, idet de stødte ham med deres Bajonetter og Sabler i Ryggen. Den Ulykkelige faldt nu snart til højre snart til venstre, og man slog med store Knippler saalænge løs paa ham, til han ikke længere gav noget Livstegn fra sig, hvorpaa man med Jernhager slæbde Liget til Side. En saadan Mordscene varede undertiden temmelig længe, og i dette Tilfælde var man nødsaget til, ved Landsfestik at befordre den Domsældte ind i den anden Verden.

Paa det Spørgsmaal, om ikke ogsaa Nogle vare blevne skudte, svarede Richard:

"Ikke en Gæste. Under den hele offentlige Retsprocedure, faldt kun to Skud i Vicêtre, hvoraf

det ene af Banvare bræbte Deconomen, og det andet een af de Banvittige.”

“Og hvorledes forholdt man sig da med de Frikjendte?”

I Begyndelsen bar man den Frikjendte ud i Triumph, og under Raabet: Nationen leve! Senere bleve de ikke strax løsladte, men anvendte til at gjøre Tjeneste i Huset selv, og da deres Tal blev for stort, indespærrede man dem i Kirken. Paa-faldende var ogsaa det gjensidige Angiveri blandt Fangerne. Naar Retstjenerne kom ind i Fængslet for at opraabe dem, som skulde mede for Tribunalslet, ilede naturligtvis Ingen med at svare, efterdi de frygtelige Skrig af dem, man myrdede, trængte ind i Arresterne. Man greb nu de første de bedste, og slæbte dem bort. Men dette varede ikke længe, fordi man ikke gjerne vilde lade sig dømmes for en Anden, og Angiverier hørte derfor fra nu af til Dagens Orden. I det Hele bleve, paa den foransførte Maade, i Bicêtre *) myrdet 166 Mennesker, hvori blandt befandt sig 33 umyndige Børn. Ved denne Leilighed besværede Bøddelknægtene sig hos deres Foresatte over, at Børnene vare meget vanskelige at ombringe, end de Børne, hvisaarsag de ogsaa forlangte Tillæg i deres Sold. De dannede af de 33 Liig en Forhøining, der forblev flere Dage i Gaarden, indtil man endeligen i et Hjørne gravede et stort Hul, hvori de bleve nedkastede. I det Hele bleve 51 Individuer frikjendte, og i Arresterne forbleve 188, om hvilke man ikke videre bekymrede sig.

*) Man erindre, at Myrderierne samtidigen fandt Sted i alle Fængslerne. L. M.

9 Fanger forsvandt, uden at man erfarede, hvor de vare blevne af." (Bibliothek der neuesten Weltkunde. Von Dr. S. W. Malten. 2^{ter} Bd. 1840.)

Blandinger.

— „Luften er meget sund her i Landet," sagde Lady Carthwright til Swift, da hun var i Irland. Strax faldt Doctor Swift paa Knæ, og raabte: „Jeg besværges Dem ved Alt, hvad der er helligt, tael ikke derom i England, hvis De ikke vil forstæffe os en ny Afgift."

— Storbritanien, foruden Colonierne, tæller nu henved 900 Dampskibe. Alene i Skotland er en Capital af 3 Millioner Pd. St. anbragt i Dampskibsfart. De flotteste Dampskibe ere, næstefter de nordamerikanske, de bedste og smagfuldeste.

— Der gives i Danmark 35 Fabriker, i hvilke man anvender Dampkraft. Totalkraften af de deri værende Maskiner anslaaes liig 350 Hestes. Derimod har Staden Birmingham alene 200 Dampmaskiner, tilsammen med en Kraft, der er liig 3,526 Hestes. (Maltens Weltkunde. 1^{ster} Bd. 1840).

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 19^{de} December 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Guds-Domme, Uskyldighedsprøver.

Til de historiske Mærkværdigheder fra Middeltalderen høre ovennævnte sorgelige Vidnesbyrd om, hvorledes den menneskelige Forstand kan af Overtroen forblindes og føres paa Afveje. Deres Oprindelse var følgende. Naar i hine Mørkhedens Dage Sandheden af en Anklage, som mod Nogen var fremført, ei kunde oplyses for Retten, blev den Anklagede, naar han ei paa anden Maade tilstrækkeligen kunde bevise sin Uskyldighed, underkastet en meer eller mindre farlig Uskyldighedsprøve, under den Forudsætning, at Gubdommen umiddelbart vilde antage sig den

Uklagede, dersom han var uskyldig, og frelse ham.

Uf saadanne Guds = Domme havde man adskillige, saasom: *Tvekampen*, *Ildprøven*, *Bandsprøven*, og andre flere Prøver.

Tvekampen var den Uskyldighedsprøve, som meest var i Brug hos Tydskerne i hine Dage, og blev fra det 10^{de} til det 13^{de} Aarhundrede betragtet som en saadan hellig og ærværdig Sag, at de vigtigste Processer og Statsanliggender afgjordes ved den. Den, som overvandt sin Modstander, blev anseet som den, der havde Ret, d. e. som den Uskyldige og Brødefrie. Kamppladsen var en aaben og stor Plads, indhegnet af et Toug, bestemt for de Kjømpende. Dommere vare tilstede, og en stor Mængde Menneſker, som Tilskuere, opmuntrede ved deres Nærværelse og deres Tilraab de Stridende til Kjetthed. Den, som blev overvunden, blev, hvis han slap derfra med Livet, overleveret som Træl til Seierherren, der i Almindelighed paalagde ham den ringeste Gjerning at forrette. Blev han dræbt, blev den forbryderske *Saand*, med hvilken han troedes, mod bedre Vidende, at have draget Sværdet imod sin Modstander, ham afhugget.

Ildprøven var et Slags Uskyldighedsprøve, som Geistlige og Qvinder, hvilke det ei var tilladt at gaae i *Tvekamp*, bleve demte til at underkaste

sig, naar de vare anklagede for nogensomhelst Forbrydelse. Den, som underkastedes denne Uskyldighedsprøve, maatte med bare Fødder gaae paa et gloende Jern eller gloende Kul, eller isert en Skjorte, som var dyppet i Bøx, gaae igjennem den brændende Lue. Blev han ikke forbrændt, erklæredes han for uskyldig; men, blev han forbrændt, blev han idømt den Straf, som Loven satte for den Forbrydelse, for hvilken han sigtedes. Man skulde vel troe, at Ungen kunde slippe vel fra en saadan Prøve, om han end var saa uskyldig som det nyfødte Barn; men dette skal dog have været Tilfældet med Mange, baade skyldige saavelsom uskyldige. Thi man kjendte allerede i de Tider hemmelige Midler, ved hvilke man for et Dieblisk kunde gjere Ildens Magt uskadelig, eller hvorved man, som det hedder, kunde gjere sig ildfast. Svo som derimod maatte underkaste sig denne Prøve uden Kjendskab til saadanne Midler, maatte, da Brandsaaret af denne Tids overtroiske Mennecker ansaaes for et uimodsigeligt Beviis paa hans Skyld, lide den Straf, Loven bød.

Den græske Keiser Michael Palæologus skal dog have hjulpet sig ud af Faren, da han som Privatmand var anklaget for en Forbrydelse, ved følgende kloge Indsald. Han undslog sig nemlig ligesrem for at underkaste sig saadan

Prøve, og, da Erkebiskop Phokas, som var tilstede, formanede ham til at underkaste sig Samme, og at give Gud, hvem han burde forlade sig paa, som Uskyldighedens Frelser, Æren for sin Frelse, blen han vred og sagde: „Sr. Erkebisp! I er en hellig og retfærdig Mand. Giv da ogsaa I Gud, som Uskyldighedens Frelser, Æren, og læg med Eders uskyldige Hænder det gloende Jern i mine Hænder, saa vil ogsaa jeg tage det, og bære det, hvorhen I lyster.”

Men den fromme Erkebiskop var for klog til paa saadan Maade at friste Gud; og der blev ikke noget af Ildprøven med ham.

Bandprøven anstilledes baade i det kolde Vand i en Dam eller Aae, og med kogt Vand i en Kjedel. Ved Prøven i det kolde Vand kastedes den Anklagede med sammenbundne Hænder og Fødder i Aaen eller Dammen, hvilken i Forveien af Præsten besvoreds, ei at modtage den Anklagede i sit Skjød i Dybet, dersom han var skyldig. Dersom da den Anklagede, naar han var udkastet i Vandet, sank tilbunds, blev han frikjendt; men, var han saa ulykkelig, at hans Legeme var lettere end Vandet, og at han svømmede ovenpaa Vandet (hvilket kan være Tilfældet

med enkelte Mennesker, hvis Legems Bygning er saadan, at han er lettere end det Vand, som hans Legeme, for at kunne synke til Bunds, maa udjage) da erklæredes han for skyldig og blev straffet. Det er bekjendt nok, hvorledes her tillands fordem mangen gammel Qvinde er bleven dømt skyldig, naar hun, efter at være anklaget for Sexerie, ei kunde synke tilbunds i Vandet, og er bleven brændt som en Sex.

Ved Prøven med det foghede Vand maatte den Anklagede stikke sin nøgne Arm ned i en Kjedel med sydende Vand, og deraf optage en Ring fra Bunden. Blev Armen derved skoldet, erklæredes han for skyldig, i modsat Fald for uskyldig.

Kirke=Ban, Bansættelse, Paveligt Interdict.

Disse Ord ere i deres hele Frygtelighed kun Fostere af Mørkhedens Tider, de Tider, da Overtroe og Bantundighed herskede, og ved sit Herredømme indjog og udbredte Skræk. Endnu er vel disse Ords Betydning i Kirkestaten og i catholske Lande ei ganske tilintetgjort; men den er dog i sin Virkning som Intet mod, hvad den fordem var. Kirke=Ban,

dette forbud saa frygtelige Ord, betyder en Udelukkelse af den christne Kirkes Samsund, der af Paven eller af Erkebiskopper og Biskopper i deres egne Stifter forkyndtes som Straf for en Synd, hvori den Banlyste enten virkeligen havde gjort sig skyldig, eller som paadigtedes ham. Det var ei blot enkelt privat Mand, men Keisere, Konger og Fyrster, ja endog hele Lande og Stæder, som saaledes sattes i Ban, banlystes, og i det i denne Anledning udstedte Banbrev erklæredes udelukke af Kirkes Samsund. Saadan Bansættelse, Interdict, (Ordet er af latinsk Oprindelse og betyder: Forbud) var i Middelalderens Tider en Skræk for hele Europa. Den, mod hvem en saadan Banlysning udstedtes, betragtedes af Alle, med hvem han stod i borgerlig Forbindelse, som fredløs; enhver affyede ham, som en Synder, og troede at have Ret til ustraffet at dræbe ham. Han maatte, saalænge han ei var løst fra denne ham forkyndte Ban, ei gaae ind i nogen Kirke, ikke bivaane nogen Gudstjeneste, endnu mindre nyde Sacramentet. Var det en Konge eller anden Fyrste, som var lyst i Ban af Paven, betragtedes hans Undersaatter imidlertid som løste fra deres Lydighed mod ham og den ham svorne Troeskabsæed; de troedes da, hvis han ei inden Aarets Udløb blev løst fra den offentligen bekjendtgjorte Ban, at have Ret til at vælge sig anden Regent. Saadan Banlysning mod Keisere, Konger og Fyrster bekjendtgjordes i Kirken med stor Heitidelighed; en Mængde Vorlys brændte, under Forkyndelsen af Banlysningen, paa Alteret; men, naar dens Forkyndelse var endt, sluffedes Lysene, som var Verden for ham indhyllet i Mørke.

Ogsaa mod hele Lande og Steder forkyndtes saadan pavelig Ban, naar de havde paadraget sig den (saakaldte) hellige Faders Mishag. Der maatte da i et saadant Land ingen Gudstjeneste holdes; der maatte ei læses nogen Messe; der maatte ei ringes med nogen Kirke-Klokke. De Døde begroves uden Sang og Klokkelyd, uden Korssets Betegnelse eller Præstens Ledfagelse til Graven.

Ja vist nok er Pavemagten og den catholske Geistligheds Vælde i vore Dage neppe en Stygge af det, den i Banfundighedens Aarhundreder for- dum var, det forstaaer sig, meer eller mindre i sin Betydning i Forhold til den i de forskjellige catholske Lande udbredte større eller mindre Oplysning. Men takke og prise maae vi dog vor Gud, at vi leve, aande og virke i et protestantisk Land.

Johan Husf og Hieronymus fra Prag, levende brændte, døde Martyrdøden.

Den christelige Religions Lære vanslægtede alt tid- ligen ved menneskelige Tilfætninger, med hvilke Paver og Munkte i Middelalderen og sildigere hen af egennyttige Hensigter ombannede den. Da reis- ste sig endeligen mod disse falske Lærdomme oplyste Mænd, som Johan Wicliff, Prof. Theol. i Orford, og Johau Husf og Hieronymus fra Prag, begge berømte Universitetslærere i Prag i Bøhmen. Med Harmen saae J. Husf den høie Geistligheds anstæ- delige Levnet, der tilbragte deres Dage i Vellyst og Overdaadighed, og tordnede derfor saavel fra Cathe-

dret som Prædikestolen imod Pave og Cleresse, understøttet af sin Ven og Collega Hieronymus. Han afflørede Kirkens Skrøbeligheder, og prædikete mod Pave, Kirkeban, Afslad og Messse. Keiser Sigismund sammenkaldte et Concilium i Rostnitz, for at raade Bod paa de Uordener, over hvilke der klagedes; men det var ikke Laster og Misbrug, som i Forsamlingens Dine syntes at være Uorden, men Huss's nye Lære. Han indstevnedes for at bringes til at tilbagekalde den, og, da Keiseren havde givet ham sikkert Leide, drog han i Tillid til Sandhedens Magt derhen, og fremstod i de hellige Fædres Forsamling. Men, da han ei vilde affværges sine foregivne Vildfarelser og Kjætterier, blev han, uagtet det ham givne keiserlige Leide, kastet i et usundt og stinkende Fængsel; en Kjætter behøvede man, saa hed det, ei at holde sit Løfte. Det varede $\frac{1}{2}$ Aar, inden han fik Tilladelse til at forsvare sig. Men man skæiede under hans Forsvarstale, og drev kun Spot med de Grunde, hvorpaa han stættede den. Man forlangte ubetinget Gjenkaldelse, hvor til han ei var at formaae. Hans Dom fældedes. Han blev med en Jernlænke bunden til en Pæl, og omgivet af en Brændestabel, som blev antændt, og Huss fortæredes af dens Flamme den 6te Juli 1415.

Samme Skjebne havde under lignende Omstændigheder, d. 30 Mai 1816, hans Ven Hieronymus fra Prag.

N. L. Nissen.

Borger-Vennen.

To og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 26^{de} December 1840.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt i det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i **Brandforsikringens Locale** paa Raad- og Domhuset Mandagen den 28^{de} December d. A., om Eftermiddagen Kl. 5, til hvilken Tid d'Herr. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 26^{de} December 1840.

Bentley. Schram. Friedenreich.

M. Bentzen.

H ø n e n.

(Oversat fra Starkes Gemåhlde u. Erz., 4 Samml.)

Kjære Fader! J kjøber dog vel den smukke Høne til mig? Har J maaskee endnu ikke seet den? O hvor det er et smukt lille Dyr; hvid som Snee, med gule Pletter paa Vingerne, ligesom bestænket med glindsende Skjæl; dens Hale glindseser som Guld, og en Top har den paa Hovedet, næsten saa stor som Gladen af min Haand. Og den er saa tam, som et Lam, og giver Ngt paa, hvad man taler til den, som en lille Skjodehund. Naar han kalder paa den, saa kommer den slagrende hen til ham, tager, hvad han rækker den, dristig af hans Haand, flyver ham spegende op paa Skuldrene, og pikker ham paa Hovedet, som den vilde drille ham. Hvad det vilde være mig en Glæde, at have det lille Dyr.

Saaledes talede, efter anden fortrolig Snak, den blomstrende Marie med barnligt Sind, da hun, ved Eiden af hendes Fader, den brave Bonde Wilsdan, bestraalet af den dalende Soel, gik langs med et Krat tilbage fra Marken. — Nu, hvor har du da seet denne Høne, som du saa noie har betragtet? spurgte den Gamle.

Smidt boer jo lige over for Richters, var hendes Svar. Da jeg nyeligen en Aftenstund besøgte

deres lille Hanne, sad han med Hønen udenfor sit Huus, legede med den, og foerede den med Smuler af sit Bred. O, kjære Fader! kjøb mig dog den allerkjæreste lille Skabning, dersom han vil skille sig ved den! — Det Dnske kan jeg jo vel opfylde, svarede Faderen, og skred taus videre frem med den Tanke: gid den kjære Uskyldighed aldrig maatte nære en betænkeligere Attraa, eller vanskeligere at tilfredsstille; saadanne Dnsker er jeg gjerne villig til at opfylde.

Det kunde Bildau ogsaa uden Vanskelighed. Han var den rigeste Bonde i Byen, og for hans eneste Datter Marie, for den, som var hans Alt efter hendes Moders Død for mange Aar siden, var Intet ham for kostbart, hvad hans Fornuft erkjendte at være godt. Saa mandige hans Fordringer til hende vare i Henseende til hendes Sædelighed, — saa standhaftig han nægtede hende enhver Fornøielse, der blot fjernt truede hendes Dyd med Fare, — saa vaersom han modtog Indbydelser for hende til Gilder og Dands kun da, naar han selv kunde være tilstede derved, saa barnlig delte han sit elskede Barns Smaaglæder og Lege, saa beredvillig var den velhavende Mand til at kjøbe hende selv for flere Dalers Udgift en Fornøielse, der kunde lede til gavnlig Bessjæstiggelse. Menneffet, og især en attenaa-

rig Pige, sagde han ofte, maa have noget at moere sig med. Ved en uskyldig Tidsfordriv forglemmes Meget, som er ondt, og jeg har lagt Mærke til unge Dreng og unge Piger, hvis Uskyld deres Kjærlighed for en lille Flok Duer at pleie bevarede. Han afviste derfor aldrig Mariens ingensinde haveshyge Lune paa en bydende Maade; hun havde i Haugen flere Bede, i hvilke fra Foraaret lige til Efteraaret de sterste og pragtfuldeste Blomster i Byen blomstrede, og for kort siden havde han foræret hende en kostbar Bog med smukt malede Planter og Træer i.

Du skal faae den lille Søne, gjentog han venlig. Smidt er fattig; han vil ikke afvise en ringe Binding; vi ville nu, naar vi gaae forbi hans Sted, høre ind til ham.

Høre ind til ham? udbred Marie, og hendes Ansyn straalede af Glæde. Na ja, kjære Fader! lad os det. Hvor det glæder mig. Vi besøge ham altsaa?

Alvorlig og forskende betragtede Oldingen den uskyldige Pige, og sagde, som besnede han sig: eller du kunde ogsaa gaae lige hjem; der er dog Udskilligt at tage vaere; jeg taler med ham, og kommer strax efter.

Marie syntes at blive bedrevet. Vi holde os jo ikke længe op der, begyndte hun; hvorfor kunde jeg ikke gjerne følge med Jer? Smidt er trængende; han kunde maaskee endog tænke, at jeg af Stolthed gif hans Huus forbi; og han er dog saadant et godt Menneske.

Faderen. Det er han; ja det er han; og sin Fattigdom har han ei selv paadraget sig ved nogen Brøde. Det er mig endnu, som var det skeet i Dag. Vægteren havde just raabt elleve, da det frygtelige Skrig: „Brand, Brand!” led fra den ene Ende af Byen til den anden, og Lucu slog ud heit i Veiret hos hans Faders Naboer. Der var ingen Redning; den gamle Smidt afbrændte fra Grunden af, og kunde siden ikke mere komme i Velstand; da han dode for fem Aar siden, lod Sennen Gaarden og al Eiendommen sælge, for at betale Gjelden, og beholdt ei engang saa Meget tilovers, at han kunde betale alt ud paa sit Huus, men maatte laane paa det. Det var meget fornuftigt af ham, at han ei skammede sig ved, fra Bønde at blive Haandværksmand. Og han kommer jo ganske godt ud af det; han har, herer jeg, næsten afbetalt den lille Prioritetsgjæld, han havde staaende deri; han er tro og flittig,

og, fort at sige, een af de skikkeligste unge Mænd i Byen.

Marie. Og den smukkeste af Alle. Mener I ikke ogsaa det? Fader! Ikke sandt? jeg gaaer med ind til ham?

Faderen. (der betragter hende endnu opmærksommere end før) Ja, du gaaer med; og veed du hvad? vi vilde byde os til Gjest hos ham i Morgen til Middag.

Marie. Byde os til Gjest hos ham? i Morgen? det er deiligt.

Hun udraabte dette saa reent og saa varmt, som hun følte det, og uden al Forundring over Faderens Yttring, fordi blandt Oldingens mange gode Særheder ogsaa den var hende noget Gammelt, at han pleiede engang imellem at spise hos fattige Folk, til hvilke han da altid sendte rigelige Gaver fra sin Gaard og sine Forraadskamre, for at de kunde have noget at beværte ham med.

„Det er deiligt,” sagde hun endnu engang; men nu saac vi vel at gaae lidt til, det bliver sildigt; see kun! vore Skygger naae allerede hen over den halve Alger. Hvor de skride saa lange og saa alvorlige frem bag hinanden; det seer ret underligt ud.

J det Samme boiede de om Hjernet af Krattet, bagved hvilket den stille Bye laae, og see, Smidt traad dem med Leen over Skulderen hurtig imede, fik pludseligt Die paa dem, hilsende dem heflig, rødmede, og besvarede Wildaus Spørgsmaal: Saa sildigt endnu til Arbeide? med stammende Ord. Jeg vil ikke holde Jer op, sagde Oldingen, men, hvis J ikke har noget dermod, spiser jeg i Morgen med min Datter til Middag hos Jer. Hvad Tid er J i Aften igjen at træffe hjemme?

Smidt forstod, hvad det betydde, formaaede for sin Forvirring formedelst den overraskende Glæde neppe at sige, at han om en Times Tid igjen var hjemme, og der kom Laarer i hans Dine, da han fortsatte sin Vej. Marie saae sig flere Gange om efter ham, indtil Krattet skjulede ham, medens den unge Mand kun eengang vovede at vende sit Blif tilbage efter dem. Henrykt vandrede han sin Vej, og var til Mode, som de lykkelige Menneffer i Hedenoldets Fortællinger, naar der bebudedes dem et Besøg af gode Engle. Længe havde han hemmeligen elsket Marie, og derfor ogsaa allerede ladet sit femogtyvende Aar gaae hen ugift, saa gjerne endog mangen Datter af mangen Landsbye-Indvaaner vilde have deelt den gode, arbeidsomme Mand's Skjebne med ham i hans Hytte. Ofte beklagede han sin

Tilbededes Rigdom, og ønskede, at den fromme, elskelige Pige var en Dagleiers Datter. At hun kunde blive hans Kone, det faldt ham aldrig ind; hun stod for hans Sjæl som et Billede af en tilkommende Lyksalighed i en bedre Verden, hvilket ingen herne søger at tilkjæmpe sig. Ærbødig gik han hende forbi, som en simpel Borger forbi sin Fyrstes Datter, om denne ogsaa syntes ham nok saa elskværdig, hilsende hende undseelig, og ansaae sig for lykkelig, naar hun med Mildhed takkede ham.

(Fortsættelsen følger.)

N. E. Niisfen.
